SAHİH KAYNAKLARDAN

SEÇME HADİSLER

CÂMİÜ'S-SAĞÎR

4

YENİASYA

3000-3099

3000. [5:11, Hadîs No: 6278]
Ebû, Zühd: 23.
Hüreyre'den (r.a.) rivayetle:
Günahı açıktan işlemekten sıkılmayanlar hariç bütün ümmetim Allah'ın afiyetine mazhardır. Geceleyin bir günah işleyip Allah da yaptığı bu günahı örtmüşken sabahleyin kalkıp "Akşam şunu şunu yaptım" diyen kişi de açıkça günah işlemekten sıkılmayan kimselerdendir. Rabbi geceleyin suçunu örtmüşken sabahleyin kalkıp Allah'ın örttüğü bu Örtüyü kaldırıyor. [1][113]

3001 . [5:12, Hadîs No: 6280]
Ebû Hüreyre (r.a.) rivayet ediyor:
Diretenler hariç bütün ümmetim Cennete girer; bana itaat eden Cennete girer, emirlerimi dinlemeyenler ise diretenlerdir. [2][114]

3002. [5:12, Hadîs No: 6282]
Ukbe bin Amir'den (r.a.) rivayetle Peygamber Efendimiz (a.s.m.) şöyle buyurmuşlardır:
Kıyamet Günü insanlar arasında hüküm verilinceye kadar herkes sadakasının gölgesinde bulunacaktır. [3][115]

3003. [5:13, Hadîs No: 6284]
Ebû Hüreyre (r.a.) Resûl-ü Ekrem Efendimizin (a.s.m.) şöyle buyurduklarını rivayet ediyor:
Bismillahirrahmanirrahîm ile başlanmayan önemli hiçbir iş, hayırlı sonuç vermez. [4][116]

3004. [5:14, Hadîs No: 6285]
Ebû Hüreyre'den (r.a.) rivayetle Peygamber Efendimiz (a.s.m.) şöyle buyurmuşlardır:
Allah'a hamd ve bana salavat ile başlanmayan her önemli iş, hayırlı sonuç vermez, neticesizdir ve her bereketten mahrumdur. [5][117]

3005. [5:14, Hadîs No: 6286]
Ebu Hüreyre (r.a.) rivayet ediyor:
Herbir Cennetlik kişi Cehennemdeki yerini görür ve "Allah bana doğru yolu göstermeseydi ben orada olacaktım" der. Bu onun için bir şükür vesilesi olur. Herbir Cehennemlik kişi de Cennetteki yerini görür ve "Allah beni doğru yola iletseydi ben orada olacaktım" der. [6][118]

3006. [5:15, Hadîs No: 6288]
Vasıle'den (r.a.) rivayetle:
Kendisiyle amel edilen hariç her ilim Kıyamet Günü sahibi için vebaldir. [7][119]

3007. [5:16, Hadîs No: 6291-1 -
Enes (r.a.) rivayet ediyor:
Bütün insanoğulları hasedçidir. Ancak diliyle onu ifade ve eliyle de gereğini yapmadıkça hased» hasedçiye zarar vermez. [8][120]

3008. [5:16, Hadîs No: 6292]
Enes'den (r.a.) rivayetle:
Her insan hata eder. Hata edenlerin en hayırlıları ise tövbe edenlerdir. [9][121]

3009. [5:17, Hadîs No: 6296]
Ebû Bekir (r.a.) rivayet ediyor:
Haramla büyüyen her beden Cehennem ateşine en lâyık olan bedendir. [10][122]

3010. [5:18, Hadîs No: 6298]

Ebû Hilreyre'den (r.a) rivayetle:

İçerisinde kelime-i şehadet bulunmayan her hutbe çolak el gibidir. 11[123]

3011. [5:19, Hadîs No: 6303]
Enes (r.a.) rivayet ediyor:

Peygambere salavat getirilinceye kadar her dua kabul edilmeden bekletilir. 12[124]

3012. [5:21, Hadîs No: 6312]

Âişe'den (r.a.) rivayetle: Sarhoş edici her içki haramdır.13[125]

3013. [5:23, Hadîs No: 6316]
Cabir bin Umeyr (r.a.) rivayet ediyor:
Şu dört şey hariç Allah'ı zikir olmayan herşey oyun ve oyalanmadan ibarettir:
1) Kişinin hammıyla oynaşması,
2) Atım eğitmesi,
3) Ok talimi yaparken hedefe gidip gelmesi,
4) Yüzme öğrenmesi. 14[126]

3014. [5:25, Hadîs No: 6324]
Enes'den (r.a.) rivayetle:
Kelime-i şehadet ve anne babanın evladına yaptığı dua hariç her-şey ile Allahu Taâlâ arasında bir perde vardır.15[127]

3015. [5:27, Hadîs No: 6332]
Irbat (r.a.) rivayet ediyor:
Allah yolunda düşmana karşı duran kişininki hariç kişi öldüğünde bütün amelleri kesilir. Onun bu ameli Kıyamete kadar kendisi için büyütülür ve rızkı verilmeye devam edilir. 16[128]

3016. [5:27, Hadîs No: 6334]
Ebû Hüreyre'den (r.a.) rivayetle:
Şu üç göz hariç Kıyamet Günü her göz ağlayacaktır. Bu gözler:
1) Allah'ın haram kıldığı şeylere balanaktah çekinen göz,
2) Allah yolunda uykusuz kalan göz,
3) Allah korkusundan bir sinek başı kadar da olsa yaş akıtan göz. 17[129]

3017. [5:28, Hadîs No: 6335]
ıîbnİMes'ud (r.a.) rivayet ediyor:
Her borç verme bir sadakadır. 18[130]

3018. [5:28, Hadîs No: 6339]
Amr bm Ümeyye'den (r.a.) rivayetle:
Aile fertlerine yapmış olduğun her iyilik onlara bir sadakadır. 19[131]

3019. [5:29, Hadîs No: 6343]
Semüre (r.a.) rivayet ediyor:
Her ziyafet veren kişi ziyafetine gelinmesini sever. Allah'ın ziyafet sofrası da Kur'ân'dır. Kur'ân'ı ihmal etmeyiniz. 20[132]

3020. [5:30, Hadîs No: 6347]
İbni Ömer'den (r.a.) rivayetle:
Saıhoş eden herşey içkidir. Her sarhoş edici şey de haramdır. Dünyada içki içen ve içmeye devam ederken tövbe etmeksizin ölen kişi âhirette Cennet şarabını içemez. 21[133]

3021 . [5:32, Hadîs No: 6352]
Cabir (r.aj rivayet ediyor:
Zengine olsun, fakire olsun yapmış olduğun, her iyilik sadakadır. 22[134]

3022. [5:32, Hadîs No: 6354]
tbni Abbas'dan (r.a.) rivayetle Resûl-ü Ekrem Efendimiz (a.s.m.) şöyle buyurmuşlardır:
Her iyilik sadakadır. Hayrın yolunu gösteren kimse onu işleyen gibidir. Allah gönlü kırık, şaşkın şaşkın meded isteyenin yardımına koşmayı sever. 23[135]

3023. [5:33,-Hadîs No: 6356]
Esved bin Seri (r.a.) Peygamber Efendimizin (a.s.m.) şöyle buyurduklarını rivayet ediyor:
Her doğan çocuk fitrat üzere doğar. Konuşup meramını ifade etmeye başlayınca anne babası onu ya Yahu dil eştirir, ya Hıristiyanlaş-tırır, ya da mecûsileştirir, 24[136]

3024. [5:36, Hadîs No: 6362]
Enes'den (r.a.) rivayetle:
Cennet ehlinin içinde bulunduğu nimet hariç her nimet geçicidir Cehennem ehlinin üzüntüsü hariç her üzüntü sona erer. 25[137]

3025 [5:36, Hadîs No: 6363]
Cabir (r.a.) rivayet ediyor:
Her kişi sevgisiyle haşrolunur. Kâfirleri seven kâfirlerle beraberdir. Kendisine ameli hiçbir fayda sağlamaz. 26[138]

3026 .[5:37, Hadîs No: 6368]
Huzeyfe'den (r.a.) rivayetle Peygamber Efendimiz (a.s.m.) şöyle buyurmuşlardır:
Hepiniz Adem'in çocuklarısınız. Adem ise topraktan yaratılmıştır. Bazı insanlar ve bir topluluk ya atalarıyla övünmekten vazgeçecekler, ya da Allah nazarında pislik yuvarlayan böcekten daha değersiz olacaklardır. 27[139]

3027. [5:37, Hadîs No: 6369]
Ebû Ümame (r.a.) Peygamber Efendimizin (a.s.m.) şöyle buyurduklarını rivayet ediyor:
İpini koparıp sahibinden kaçan deve gibi Allah'tan kaçan kimse hariç hepiniz Cennete gireceksiniz. 28[140]

3028. [5:38, Hadîs No: 6370]
îbni Ömer'den (r.a.) rivayetle Resûl-ü Ekrem Efendimiz (a.s.m.) şöyle buyurmuşlardır:
Hepiniz çobansınız ve hepiniz güttüklerinizden sorumlusunuz. Adam çoluk çocuğu arasında çoban sayılır. O bu güttüklerinden sorumludur. Kadın kocasının evinde çobandır. O da güttüklerinden sorumludur. Hizmetçi efendisinin malının çobanıdır. O da güttüğünden sorumludur. Kişi babasının malı üzerinde çobandır. O da güttüğümden sorumludur. Kısaca hepiniz çobansınız ve hepiniz güttüklerinizden sorumlusunuz. 29[141]

3029. [5:39, Hadîs No: 6372]
îbni Abbas (r.a.) Resûl-ü Ekrem Efendimizin (a.s.m.) şöyle buyurduklarını rivayet ediyor:
Sıkıntıdan kurtuluş sözleri, şunlardır: "Lâ ilahe illalîâlıü'1-Halî-mü'1-Kerîm. Lâ ilahe illallâhü'1-Aliyyü'l-Azîm. Lâ ilahe illallâhü Rab-büs-semâvâti's-seb'i ve Rabbü'l-Arş i'l-Kerîm=Sonsuz hilim ve kerem sahibi Allah'tan başka ilah yoktur. Yüce ve büyük olan Allah'tan başka ilah yoktur. Yedi kat göğün ve şerefli Arş'm Rabbi olan Allah'tan başka ilah yoktur." 30[142]

3030. [5:39, Hadîs No: 6374]
Ali'den (r.a.) rivayetle Peygamber Efendimiz (a.s.m.) şöyle buyurmuşlardır:
Şu kelimeleri vefatı ânında söyleyen kimse Cennete girer: "Lâ ilahe illallâhü'l-Halîmü'l-Kerîm (üç defa), Elhamdtiliüahi Rabbi'1-Alîm (üç defa), Tebareke'llezî biyedihi'l-mülkü ve Hüve alâ külli şey'in Ka-dîr = Sonsuz hilim ve kerem sahibi olan Allah'tan başka hiçbir ilah yoktur. Hamd âlemlerin Rabbi olan Allah'a mahsustur. Şam ne yücedir Onun ki mülk elindedir. O herşeye kadirdir. 31[143]

3031. [5:39, Hadîs No: 6375]
Ebû Hureyre (r.a.) rivayet ediyor:
Birkaç kelime vardır ki bir kişi onları sohbet meclisinin sonunda üç defa söylerse, o kelimeler sayesinde mutlaka günahları bağışlanır. Onları bir hayır veya zikir meclisinin sonunda söylerse, kişi yazılı sayfanın sonunu mühürlediği gibi Allahu Taâlâ da o meclisi o kelimelerle mühürler. Söz konusu kelimeler şunlardır: "Sübhaneke'1-Lâ-hümme ve bihamdike lâ ilahe illâ ente estağfiruke ve etûbü ileyke= Allah'ım, Sana hamd ederek Seni her türlü noksan sıfatlardan teh-zih ederim. Senden başka hiçbir ilah yoktur. Senden bağışlanma dilerim ve Sana tevbe ederim." 32[144]

3032. [5:40, Hadîs No: 6376]
Ebû Hureyre'den (r.a,) rivayetle:
İki söz vardır ki söylenmesi kolay, mizanın sevap kefesinde ağır ve Rahman olan Allahca sevimlidirler. Bu iki söz şunlardır: "Sübha-nellahi ve bihamdihî. S übhanellahil'-Azîm=Allah'a hamd ederek Onu her türlü noksan sıfattan tehzih ederim. Büyük olan Allah her türlü
noksan sıfattan münezzehtir." 33[145]

3033. [5:40, Hadîs No: 6377]
Muaz (r.a.) rivayet ediyor:
İki söz vardır ki ihlasla söylendiklerinde birincisi hiçbir engelle karşılaş m aksı zm Arş'a kadar çıkar. Diğeri ise gök ile yerin arasım doldurur. Biri "Lâ ilahe illallah" diğeri de "Allahüekber"dir. 34[146]

3034. [5:41, Hadîs No: 6380]
Abdullah bin Ebî Evfa'dan (r.a.) rivayetle:
Cüzzamlıyla aranızda bir veya iki mızrak boyu mesafe olacak şekilde konuş. 35[147]

3035. [5:41, Hadîs No: 6383]
Cabir (r.a.) rivayet ediyor:
Allah'a güvenerek, Allah'a tevekkül ederek ve Allah'ın ismiyle ye. 36[148]

3036. [5:43, Hadîs No: 6389]
Ebû Zer'den (r.a.) rivayetle:
Rabbine karşı tevazu ve îman duygusu içerisinde belâ ve musibete uğramış kimselerle birlikte yemek ye. 37[149]

3037. [5:43, Hadîs No: 6390]
Ebû Hureyre (r.a.) rivayet ediyor:
Zeytinyağını yiyin ve onunla yağlanın. Şüphesiz o hoş ve mübarektir. 38[150]

3038. [5:43, Hadîs No: 6392]
Ebû Hureyre'den (r.a.) rivayetle:
Zeytinyağı yiyin ve onunla yağlanın. Şüphesiz onda yetmiş derdin devası vardır. Cüzzam da bunlardan bir tanesidir. 39[151]

3039. [5:43, Hadîs No: 6393]
Ebû Zer (r.a.) rivayet ediyor:
İncir yiyin. Eğer Cennetten bir meyvenin indiğini söylemeye dilim varsaydı onun incir olduğunu söylerdim. Şüphesiz o basuru giderir ve idrarda zorlanmaya karşı faydalıdır. 40[152]

3040. [5:44, Hadîs No: 6397]
Ömer'den (r.a.) rivayetle:
birlikte yemek yiyin. Ayrılmayın. Şüphesiz bir kişinin yiyeceği iki kişiye, iki kişininki üç ve dört kişiye yeter. Birlikte yiyin. Ayrılmayın. Şüphesiz bereket cemaattedir. 41[153]

3041. [5:45, Hadîs No: 6399]

îbni Abbas (r.a.) rivayet ediyor:
Yemek kabının kenarlarından yiyin, ortasından yemeyin. Çünkü bereket ortasına iner. [42][154]

3042. [5:46, Hadîs No: 6402]
îbni Amr'dan (r.a.) rivayetle:
İsrafa ve böbürlenmeye kaçmadan yiyin, için, sadaka olarak verin ve giyinin. [43][155]

3043. [5:47, Hadîs No: 6406]
Ebû Bekrete (r.a.) rivayet ediyor: Nasıl olursanız öyle idare edilirsiniz. [44][156]

3044. [5:47, Hadîs No: 6407]
Ebû Zer'den (r.a.) rivayetle:
Dikenden üzüm toplanamayacağı gibi kötüler de iyilik yapamazlar. İyilik ve kötülük iki ayrı yoldur. Hangisini tutarsanız sonuna varırsınız. [45][157]

3045. [5:48, Hadîs No: 6410]
Aışe (r.a.) rivayet ediyor:
Bizim mükâfatlarımız kat kat verildiği gibi belâ ve musibetlerimiz de kat kat verilir. [46][158]

3046. [5:48, Hadîs No: 6411]
İbni Ömer'den (r.a.) rivayetle:
Nasıl davranırsan öyle karşılık görürsün. [47][159]

3047. [5:49, Hadîs No: 6415]
İbni Ömer (r.a.) rivayet ediyor:
Nice komşular vardır ki Kıyamet Günü komşusunun yakasına yapışacak ve şöyle diyecektir: <fYa Rabbi, bu yüzüme kapısını kapadı. İyiliğini benden esirgedi. [48][160]

3048. [5:49, Hadîs No: 6416]
îbni Ömer'den (r.a.) rivayetle:
İnsanlarca değersiz ve çirkin karşılandığı halde nice akıllı, Allah'a olan kulluğunu bilerek ve akıllıca yürüten kimseler vardır ki yarın kurtulurlar. Yine nice tatlı dilli, yakışıklı, şanlı şerefli kimseler de vardır ki, yarın Kıyamet Gününde helak olurlar. [49][161]

3049. [5:50, Hadîs No: 6417]
Ebû Zer (r.a.) rivayet ediyor:
Silâhla Öldürülen nice kimse vardır ki ne şehiddir ve ne de övülmeye değer. Yatağında eceliyle ölen nice kimseler de vardır ki Allah katında sıddîk ve şehiddirler. [50][162]

Bazan savaş kopar, yediden yetmişe herkes savaş heyecanı yaşamaya başlar, birçokları eline silahı atıp savaş meydanına koşar; dini, vatanı, namusu korumak maksadıyla düşmanla kıyasıya dövüşür, öldürür veya öldürülür. Sağ kalan gazilik, öldürülen ise şehitlik makamına yükselir. Ama savaşta düşman oku, kurşunu veya topuyla öldürüldüğü halde şehid sayılmayan kimseler de vardır. Böyle kimselerin görünüşteki bunca fedakârlık göstermelerine rağmen şehitliğe ulaşamamalarının sebebi ne olabilir?
Bunun sebebi taşıdığı niyettir. Bu kimse savaşa katılmış, belki birçok düşmanı da yere sermiştir, ama içerisinde Allah için savaşma gibi yüce bir duygu taşımadığı için şehid olamamıştır. Belki de ganimet için , gösteriş için, "Ne kadar kahraman!" desinler diye savaşmıştır. Nitekim Uhud'da cansiperane savaşan Kuzman hakkında Allah Resulünün, "Bu adam Cehennemliktir" buyurmasında bu mânâ vardır. Bir düşman mızrağıyia yere yuvarlanan Kuzman, "Şehid-lik makamın mübarek olsun" diyenlere, "Ben Allah ve Resulü için savaşmadım ki? Sadece Medine hurmalıklarını korumayı düşünmüştüm" diye cevap verişiyle Resûlüllahı doğrulamıştı.
İşte niyetin bu büyük öneminden dolayıdır ki hastalık, sakatlık veya değişik meşru birkısım sebepler dolayısıyla savaşa katılamamış, ama gönlü cihad aşkıyla yanıp tutuşan, gözünde şehitlik tütüp duran bir kimse de bu güzel niyeti sebebiyle yatağında ölse bile şehidlik sevabını kazanabilmektedir. Nitekim başka bir hadislerinde Allah

Resulü, "Kim ihlas ve samimiyetle Allah'tan şehid olmayı dilerse, yatağında ölse bile Allah onu şehitlik derecesine yükseltir buyurarak bu gerçeği dile getirmişlerdir.

3050- [5:50, Hadîs No: 6418]
îbni Ömer'den (r.a.) rivayetle Peygamber Efendimiz (a.s.m.) şöyle buyurmuşlardır:
Nice ahu gözlü huriler vardır ki mehirleri sadece bir avuç buğday veya bir o kadar hurmadır. 51[163]

Huri, Cennetin güzelliklerini üzerinde bulunduran, insanın bütün duygularına hitap eden küçük birer Cennettir. Hadis böyle bir huriyi kazanabilmenin yollarından birini göstermektedir.
Bu hadisi okuyunca İnsan "Bir avuç hurmayla, azıcık bir hayırla böyle büyük bir nimete nasıl erebilmektedir?" dememelidir. Burada Önemli olan İyiliğin miktarı değil, yapılış niyeti ve hangi şartlarda yapıldığıdır. Allah rızası için ve din kardeşinin son derece muhtaç olduğu bir anda yapılan bir iyilik niçin böyle bir mükâfatı kazandırmasın? Nasıl çölde dudakları kurumuş bir yolcuya verilen bir bardak su dünyalara bedelse, ihtiyaç içinde kıvranan bir mü'mine yapılan yardım da o ölçüde önemlidir. O halde az çok demeden mümkün olduğunca hayır yapmaya koşmalıdır. O zaman Resûlullahın müjdelediği nimetlere kavuşmak mesele olmaktan çıkar.
Yeri gelmişken bu ve buna benzer iyiliklere karşılık olarak verilen hurilerin çokluğunun hikmeti üzerinde de duralım. Erkek yaratılışı gereği kadınlara karşı büyük ilgi duyar. Bunun gereği olarak yuvalar kurulur; sevgi, yardımlaşma, fedakârlık gibi birkısım duygular karşılıklı paylaşılır, bir elmanın iki yarısı gibi birbirlerinin eksiklerini tamamlarlar. Fakat insan bu konuda o kadar doymazdır ki bazan tek kadınla yetinmez, gayr-i meşru yollara saparak çok kadınla yaşamak ister. Mümkün otsa her çiçekten bal alma kabilinden hırsla, aşırı istekle daha fazlasını isteyecektir.
Bu duygunun dünyada bütünüyle doyurulması mümkün değildir. Eğer insan meşru olanla yetinip sabır gösterirse karşılığını âhirette fazlasıyla görecektir. Birkısım ölçülere riâyet ettiği takdirde âhirette ona öylesine güzel kadınlar verilecektir ki bu mü'mine sevinç olarak yetecektir.

3051. [5:50, Hadîs No: 6419]
îbni Ömer (r.a.) rivayet ediyor:
Güne başlayan nice kimseler vardır ki onu tamamlayamadan ölür. Yarını bekleyen nice kimseler de vardır ki yarına çıkmadan ölür. 52[164]

3052. [5:51, Hadîs No: 6421]
İbni Ömer'den (r.a.) rivayetle:
Dünya da garip veya yolcu gibi ol. Kendini kabre girmişlerden say. 53[165]

3053. [5:52, Hadîs No: 6422]
Ebû Hüreyre (r.a.) rivayet ediyor:
Haramdan titizlikle kaçın ki insanların en çok ibadet edeni olasın. Kanaat sahibi ol ki insanların en çok şükredeni olasın. Kendin için istediğini diğer insanlar için de iste ki kâmil mü'min olasın. Sana komşu olana güzel davran ki tam Müslüman olasın. Az gül. Çünkü çok gülmek kalbi öldürür. 54[166]

3054. [5:55, Hadîs No: 6430]
îbni Mes'ûd'dan (r.a.) rivayetle:
Ben sizi mezar ziyaretinden menetmiştim. Mezarları ziyaret edin. Çünkü bu sizi dünyaya aşırı bağlanmaktan soğutur ve âhireti hatırlatır. 55[167]

Hadiste Resûlullahın önceleri kabir ziyaretini yasakladığı bildiriliyor. Araplar Islâmiyetten önce ölçüsüzce, kabirdekilerle övünerek, yaka paça yırtarak, bağırıp çağırarak kabir ziyaretleri yaparlardı. Çoğu zaman mezarda yatana tapınma mânâsına gelebilecek davranışlarda bulunurlardı. Islâmın ilk yıllarında da Islâ-mî hayat ve tevhid inancı tam olarak yerleşmediğinden aynı sakıncalara meydan vermemek için Peygamberimiz kabir ziyaretlerini yasaklamıştı. Ne zaman ki tevhid inancı gönüllere yerleşti, İslâmî hayat bütünüyle yaşanır oldu. Sonra da birçok hikmetleri bulunan kabir ziyaretlerine izin verildi. Hadiste bu hikmetlerin en önemlilerinden birisi üzerinde durulmaktadır.
İnsanda değişik duygular bulunur. Bunlardan birisi merak, birisi de hırstır. Bu duygularını hayra, mecrasına kanalize edemeyen insan ölçüsüzlükler içerisinde yuvarlanıp gider. Ebedî hayatı kazanmak için verilen duygularını

fanî hayatın değersiz ve geçici işlerine sarf eder, âdeta altını çakılla değiştirmiş otur.
İşte mezarları ziyaret etmenin en önemli hikmetlerinden biri kişiye ölümü hatırlatıp bütün duygularını dünyaya yöneltmekten sakındırması, asıl vatanı, ebedî kalacağı yere şevklendirmesidir. Evet, insan ölümü hatırlamazsa ölmeyecekmişcesine dünyaya sarılır, kulluktan kaçar veya tembelliğe girer. Ölümü hatırlayan insan ibadete daha fazla yönelir, hayra koşar, serden kaçar. Kısaca ölümü hatırında tutan insan Allah'ın istediği bir kul olma yolunda elinden gelen her türlü gayreti sarf eder.

3055. [5:56, Hadîs No: 6431]
Enes (r.a.) rivayet ediyor:
Sizi kabir ziyaretinden menetmiştim. Bundan böyle mezarları ziyaret edin. Çünkü bu, kalbi inceltir, gözü yaşartır ve âhireti hatırlatır. Hiçbir kötü söz söylemeyin. [56][168]

3056. [5:56, Hadîs No: 6433]
Hakem bin Umeyr'den (r.a.) rivayetle:
Dünyada misafir gibi olun. Camileri ev edinin. Kalblerinizi inceliğe ve yumuşaklığa alıştırın. Çokça tefekkür edin ve ağlayın. Nefsin kötü arzuları sizi ayrılığa düşürmesin. İçinde oturamayacağımz binalar yapıyorsunuz. Yiyemeyeceğiniz şeyler topluyorsunuz. Ulaşamayacağınız emeller besliyorsunuz. [57][169]

3057. [5:57, Hadîs No: 6434]
Ibnı Mes ua (r.a.) rivayet ediyor:
İlme, öğrenip yaşayarak sahip çıkın. Onu sadece nakledenler olmayın. [58][170]

3058. [5:57, Hadîs No: 6435]
Ümm-ü Habibe'den (r.a.) rivayetle:
İnsanoğlunun bütün sözleri lehinde değil, aleyhindedir. İyiliği tavsiye etmesi, kötülükten sakındırması veya aziz ve celil olan Allah'ı anması müstesna. [59][171]

3059. [5:57, Hadîs No: 6436]
Enes'den (r.a.) rivayetle:
Gök ehlinin ençok söyledikleri söz "Lâ havle velâ kuvvete illâ billah"ür. [60][172]

3060. [5:58, Hadîs No: 6441]
Ebu'd-Derda (r.a.) rivayet ediyor:
Ey Uveymir! Kıyamet Günü sana "Âlim miydin, cahil miydin?" diye sorulduğunda halin ne olacak? Eğer "Âlimdim" dersen sana bildiğinle ne amel yaptın?" diye sorulacak. "Cahildim" dersen "Cahil kalmanda mazeretin neydi? Neden ilim öğrenmedin?" diye sorulacak. [61][173]

3061. [5:59, Hadîs No: 6443]
Cabir'den (r.a.) rivayetle:
Zayıflarının güçlülerinden hakkının alınmadığı bir milleti Allah nasıl yüceltir? [62][174]

3062. [5:59, Hadîs No: 6444]
Büreyde (r.a.) rivayet ediyor:
Zayıfının güçlüsünden çekinmeden hakkını alamadığı bir milleti Allah nasıl yüceltir? [63][175]

3063. [5:60, Hadîs No: 6446]
Ebû'd-Derda'dan (r.a.) rivayetle:
Yiyeceklerinizi ölçülü tartılı kullanın. Ki sizin için bereketlensin. [64][176]

3064. [5:60, Hadîs No: 6448]
îbni Mes'ud (r.a.) rivayet ediyor:
Kıyamet Günü ter kâfirin gırtlağına kadar çıkacak. Öyle sıkılacak ki "Ya Rabbi, Cehenneme göndermekle de olsa beni rahatlat! diyecek. [65][177]

3065. [5:60, Hadîs No: 6450]
Ebû Said (r.a.) rivayet ediyor:
Büyük günahlar yedi tanedir: "Allah'a ortak koşmak, Allah'ın haram kıldığı canı haksız yere öldürmek, namuslu kimseye zina isnad etmek, savaştan kaçmak, faiz yemek, yetim malı yemek, hicret ettikten sonra bedevîliğe geri dönmek." [66][178]

3066. [5:60, Hadîs No: 6448]
Ebû Hüreyre'den (r.a.) rivayetle:
Kibir hakka karşı dikkafahlık etmek ve insanları küçük görmektir. [67][179]

3067. [5:63, Hadîs No: 6456]
Ebû Berze (r.a.) rivayet ediyor:
Yalan yüzü karartır. Koğuculuk da kabir azabına sebep olur. [68][180]

3068. [5:64, Hadîs No: 6458]
Yahya bin Ebî Kesir'den (r,a.) rivayetle:
Asalet takvadır. Şeref tevazûdur. Kuvvetli îman tokgözlülüktür. [69][181]

3069. [5:65, Hadîs No: 6462]
Ebâ Hüreyre'den (r.a.) rivayetle:
Hikmetli söz mü'minin yitiğidir. Bulduğu yerde alması en fazla onun hakkıdır. [70][182]

3070. [5:66, Hadîs No: 6466]
İbni Ömer (r.a.) rivayet ediyor:
Kevser Cennette bir nehirdir. Kıyıları altından olup inci ve yakutlar üzerinden akar. Toprağı miskten daha güzel kokar. Suyu baldan daha tatlı, kardan daha beyazdır. [71][183]

3071. [5:67, Hadîs No: 6468]
Şeddad bin Evs'den (r.a.) rivayetle:
Akıllı, nefsine boyun eğdiren ve ölümden sonrası için çalışandır. Aciz ise nefsini kötü arzularında alabildiğince serbest bırakan ve Allah'a kuru ümitler besleyendir. [72][184]

3072. [5:70, Hadîs No: 6474]
Bera (r.a.) rivayet ediyor:
Resûlullah insanların en güzel yüzlüsü ve en güzel ahlaklısıydı. Ne aşın derecede uzun ve ne de kısaydı. [73][185]

3073. [5:71, Hadîs No: 6477]
Enes'den (r.a.) rivayetle:
Resûlullah insanların en güzeli, en cömerdi, en cesuruydu. [74][186]

3074. [5:72, Hadîs No: 6480]
Ebû Said (r.a.) rivayet ediyor:
Resûl-ü Ekrem (a.s.m.) perde arkasındaki bakire kızdan daha hayalıydı. [75][187]

3075. [5:72, Hadîs No: 6482]
İsmail bin Ayyaş'dan rivayetle:
Resûlullah insanların kötülüklerine karşı insanların en sabırhsıydı. [76][188]

3076. [5:73, Hadîs No: 6486]
Enes (r.a.) rivayet ediyor:

Resûl-ü Ekrem (a.s.m.) yapı olarak insanların orta olanı idi: Ne aşırı derecede uzun, ne de kısa idi. Buğday tenliydi. Ne çok beyaz, ne de esmerdi. Saçı ne çok kıvırcık, ne de tam düzdü. 77[189]

3077. [5:76, Hadîs No: 6493]
Resûl-ü Ekrem (a.s.m.) zâtında büyüktü. İnsanların gözünde ve gönlünde de büyüktü. Yüzü ayın ondördü gibi parlardı. Ne fazla uzun, ne de kısaydı, orta boyluydu. Kafası büyükçe idi. Saçı taralı, dalgalı ve düzgündü. Kolayca iki tarafa ayrılırdı. Uzattığında kulak memelerini geçmezdi. Buğday tenliydi. Geniş alınlıydı. Yay kaşlıydı. Kaşları gür olmakla birlikte birbirine girmiş değildi. îki.kaşı ortasında bir damar vardı. Öfkelendiğinde hafifçe kabamdı. Burnunun ucu hafif kalkıktı. Yüzünden nur saçılırdı. İyice dikkat etmeyen onu kalkık burunlu sanırdı. Gür sakallıydı. Yanakları düzgündü. Ağzı bü-yükçeydi. Dişleri inci gibi parlardı ve bitişik değildi. Göğsü hafif kıllıydı. Zarif boyunlujdu ve gümüş rengindeydi. Vücud yapısı ahenkliydi. İri yapılıydı. Azalan uyumluydu. Göğsüyle karnı aynı hizadaydı. Göğsü ve omuzlan genişçeydi. Kemikleri kahncaydı. Vücudu nurluydu. Göğsünden göbeğine doğru kıldan ince bir hat uzanırdı. Bunun dışında memeleri ve karnında kıl yoktu. Kolları, omuzlan ve göğsünün üst kısmı kılla kaplıydı. Kolları uzuncaydı. Avuçlan genişçeydi. Parmaklan düzgündü. El ve ayak parmaklan hafifçe kalın ve uzuncaydı. Düztaban değildi. Ayaklarının üstünde eğrilik yoktu ve yıkandığında üzerinde su durmazdı. Yürüdüğünde ayaklannı yerde sürümez, adımlannı kaldırarak atardı. Yürürken hafifçe öne meyle-derdi. Mütevazı yürürdü. Adımlanın genişçe atardı. Yüksekten iner-mişcesine yürürdü. Sağa ve sola baktığında bütün vücuduyle birlikte dönerdi. Önüne bakardı. Yere bakışı göğe bakışından fazlaydı. Bakışının büyük bir kısmı tefekküre yönelikti. Sahabîlerini arkadan takip ederdi. Karşılaştıklanna selâm verirdi. 78[190]

3078.[5:81, Hadîs No: 6498]
Âişe (r.a.) rivayet ediyor:
Resûlullahm sözleri tane taneydi. Hak ile batılın arasını iyice ayırdediciydi. Kendisini dinleyen herkes sözlerini anlardı. 79[191]

3079. [5:81, Hadîs No: 6500]
Aişe'den (r.a.) rivayetle:
Resûlullahın ençok kızdığı huy yalan söylemekti. 80[192]

3080. [5:83, Hadîs No: 6505]
Âişe (r.a.) rivayet ediyor:
Resûlullahın dinî konularda ençok sevdiği kişinin üzerinde devam ettiği şeydi. 81[193]

Amellerin hangisi hayırlıdır?" sorusuna "Az da olsa devamlı olanıdır" cevabını veren Allah Resulü, mü'mine çok güzel bir hedef göstermekte, hayırlı, güzel iş ve faaliyetlerin kesintiye uğratılmamasını, devam ettirilmesini istemektedir.
Bir anlık veya sonu getirilemeyen parlak gayretler, filizken kurumaya terkedi-len veya tam meyve vereceği zaman hayat damarları kesilen bir ağacı andırırlar. Bunlar çok büyük ve parlak olabilir. Fakat geçici olduklarından beklenen faydayı vermekten uzaktırlar. Şimşek bir anda yeri göğü doldurur, fakat bir yolcuya ne kadar yol gösterebilir? Bu tip ameller bir bakıma sel suyuna benzerler. Devamlı olmadıklarından bazan yıktıkları yaptıklarını geride bırakır. Az da olsa devam ettirilen bir ibadet, hayır, hizmet ve faaliyet ise devamlı büyümekte olan bir filiz ve meyve veren birer ağacı andırır. Sürekli akan küçük bir çeşme dereleri doldurup arkası gelmeyen sellere göre iyidir.
Resûlullah bu hadislerinde bize bir hayat prensibi de vermektedir. Bu prensip azimli, kararlı, istikrarlı ve devamlı olabilme prensibidir. Bunu ölçü edinen insanlar başarının sırrını yakalamış demektirler. Önemli ve büyük işlerin hep istikrar ve devamlılıkla elde edildiğini okuyor ve görüyoruz. Günde dört mevsimi yaşar-casına istikrarsızlıklar gösteren, başladığı bir işin sonunu getiremeyen, sık sıkı duraksayan, işlerini kesintiye uğratan insanlar yaptıkları işin zevkini alamadıkları gibi önemli bir sonuç da elde edemezler. Ama temelden başlayıp yavaş yavaş duvarları ören, hasırı atan insanın çatıya doğru emin adımlarla ilerlemesi gibi hayat yolunda önemli işlerin üstesinden gelmek isteyen kimseler de bunu esas alırlar. İmam-ı Gazaiî dev eseri Ihya-i Ulûmiddin"\ bir zamanda sadece bir bölüm üzerinde durmak, sonra da diğer bir bölüme geçmek suretiyle tamamlamıştı. İmam-ı Ebû Yusuf'u Hanefî mezhebinin büyük imamları arasına katan sırda

da devamlılığı yatar. Birgün hocası bu gerçeği şöyle ifade etmişti: "Sen önceleri dersleri pek anlamazdın. Fakat peşini bırakmadın, ısrarla devam ettin. Zeki ve çalışkan oldun." Ibni Hacer'i de başarıya ulaştıran sır öğrenmedeki kararlılığı ve devamlılığıydı. Ibni Sina, Şifa isimli meşhur eserini sabah namazlarından sonra ikişer saat çalışmakla ortaya koymuştu. Radyoyu îcad eden Marconi başarısını devamlılığına borçluydu. Bir işe giriştiğinde sonunu getirmeden bırakmazdı. Edison ampulü bulabilmek için bıkmadan usanmadan tam yirmibin deney yapmıştı. Bunların herbiri tek olarak ele alındığında küçük ve az gibi görülen işlerdir, ama sürekli üzerinde çalışma onları bu önemli sonuca ulaştırmıştır. Şu da unutulmamalıdır ki yapılan bir işin kalıcığı kendisine harcanan zamanla doğru orantılıdır.
Dünyevî işlerde devamlılık böylesine önemli neticeler verirse, dinî ibadet, iş ve hizmetlerde gösterilen devamlılık da maddeten ve manen ne. kadar mühim sonuçlara ulaştıracağı açıktır.
O halde yapılacak iş istikrarlılık ve devamlılığı elden bırakmamaktır. Allah'ın rızasını kazanmanın da en önemli yollarından birisi budur.

3081. [5:84, Hadîs No: 6509]
Ibni Abbas'dan (r.a.) rivayetle:
Resûl-ü Ekremin (a.s.m.) en çok sevdiği içecek süttü. [82][194]

3082. [5:84, Hadîs No: 6510]
Aişe'den (r.a.) rivayetle:
Resûl-ü Ekremin (a.s.m.) en çok sevdiği içecek bal şerbetiydi. [83][195]

3083.15:85, Hadîs No: 6516]
Aişe (r.a.) rivayet ediyor:
Resûl-ü Ekremin (a.s.m.) en çok sevdiği amel az da olsa sürekli yapılanıydı. [84][196]

3084. [5:85, Hadîs No: 6517]
Ebû Hüreyre'den (r.a.) rivayette:
Resûl-ü Ekremin en çok sevdiği meyve yaş hurma ve karpuzdu. [85][197]

3085. [5:86, Hadîs No: 6521]
Ebû Vakıd (r.a.) rivayet ediyor:
Resûl-ü Ekrem (a.s.m.) başkalarına namaz kıldırdığı zaman insanların en hafif namaz kıldıranı, yalnız başına kıldığı zaman ise en uzun kılanıydı. [86][198]

3086. [5:86, Hadîs No: 6522]
Âişe'den (r.a.) rivayetle Peygamber Efendimiz (a.s.m.) şöyle buyurmuşlardır:
Resûlullah (a.s.m.) bir hastanın yanına vardığında veya kendisine bir hasta getirildiğinde şöyle derdi: "Ey insanların Rabbi! Hastalığı
gider, şifa ver. Şifa veren Sensin. Senin şifandan başka şifa yoktur. Öyle bir şifa ver ki, hiçbir hastalığı bırakmasın. [87][199]

3087. [5:87, Hadîs No: 6523]
Abdullah bin Büsr (r.a.) rivayet ediyor:
Resûl-ü Ekrem (a.s.m.) bir kapıya vardığında kapının tam karşısında durarak yüzünü ona döndürmez, fakat kapının sağında veya solunda durur ve "Esselâmü aleyküm, Esselâmü aleyküm" derdi. [88][200]

3088. [5:87, Hadîs No: 6526]
Ukbe bin Abd'dan rivayetle:
Peygamberimize birisi geldiğinde onun sevmediği bir ismi varsa ieğiştirirdi. [89][201]

3089. [5:88, Hadîs No: 6527]
îbni Ebî Evfa (r.a.) Peygamber Efendimizin (a.s.m.) şöyle buyurduklarını rivayet ediyor:

Bir topluluk Peygamberimize [ihtiyaç sahiplerine ulaştırmak üzere] zekâtım getirdiğinde onlar için şöyle duâ ederdi: "Allah'ım, filan topluluğa rahmet eyle." 90[202]

3090. [5:89, Hadîs No: 6533]
îbni Abbas'dan (r.a.) rivayetle:
Peygamberimize turfanda bir meyve getirildiğinde onu önce gözleri üzerine, sonra da dudakları üzerine koyar ve "Ya Rabbi, bize ilkini gösterdiğin gibi, sonunu da göster" diye duâ ederdi. Sonra da onu yanında bulunan çocuklara verirdi. 91[203]

3091. [5:91, Hadîs No: 6539]
Huzeyfe (r.a.) Resûl-ü Ekrem Efendimizin (a.s.m.) şöyle buyurduklarını rivayet ediyor:
Hz. Peygamber geceleyin yatağına uzandığında elini yanağının aî-tma koyar, sonra şöyle duâ ederdi: "Allah'ım, Senin adınla yaşıyorum ve Senin adınla ölürüm." Uyandığında da şöyle derdi: "Öldükten sonra bizi dirilten ve mahşerde huzurunda toplanılacak olan Allah'a hamdolsun." 92[204]

3092. [5:91, Hadîs No: 6540]
Ebû'l-Ezher'den rivayetle:
Hz. Peygamber geceleyin yatağına girdiğinde şöyle duâ ederdi: "Allah'ın adıyla uzanıyorum. Allah'ım, günahlarımı bağışla, şeytanımı zelil kıl. Beni nefis ve kötülüklerin esaretinden kurtar. Terazimin sevap kefesini ağırlaştır. Ve beni en iyi kullarını aldığın yüce meclise al." 93[205]

3093. [5:93, Hadîs No: 6545]
Bilal bin Hars rivayet ediyor:
Hz. Peygamber def-i hacet yapmak istediğinde iyice uzaklaşırdı. 94[206]

İnsanlara her bakımdan rehber olabilmesi için Peygamberimiz (a.s.m.) bir beşer olarak gönderilmişti. O da diğer insanlar gibi yer, içer, def-i hacet yapardı. Fakat bunda da edebin zirvesinde olduğunu gösterirdi.
İşte bu hadis de Peygamber Efendimizin (a.s.m.) küçük ve büyük abdest yaparken dikkat ettiği bir adabı nazara vermektedir. O günün insanı haftalar süren yolculuklarda hiçbir ağacın ve tepenin olmadığı çölde, ihtiyacını gidermek zorunda kalıyordu. Bu durumlarda hadiste de ifâde edildiği gibi, Peygamberimiz (a.s.m.) iyice uzaklaşıyordu. Konu ile ilgili bir başka hadis de şu mealdedir:
"Hz. Peygamber, ihtiyacını gidermek istediğinde yere iyice yaklaşmadan elbisesini kaldırmazdı."
Bu da onun ne kadar yüksek bir edebe sahip olduğunu göstermektedir. Be-diüzzaman Hazretleri,95[207] em'alar isimli eserinde genel olarak Resûtullahın edebi
konusunda şöyle der:
"Sünnet-i Seniyye, edebdir. Hiçbir meselesi yoktur ki, altında bir nur, bir edeb bulunmasın. Resûl-i Ekrem (a.s.m.) ferman etmiş: 'Rabbim bana edebi güzel bir surette ihsan etmiş, edeblendirmiş.' Evet, Siyer-i Nebeviyeye dikkat eden ve Sünnet-i Seniyyeyi bilen, katiyen anlar ki, edebin envâını [bütün çeşitlerini], Cenâb-ı Hak, Habibinde cemetmiştir [toplamıştır]. Onun Sünnet-i Seniyyesini terkeden, edebi terk eder."96[208]

3094. [5:94, Hadîs No: 6548]
Âişe'den (r.a.) rivayetle:
Hz. Peygamber cünüp iken uyumak istediğinde namaz abdesti gibi abdest alırdı. Bu halde iken birşey yemek veya içmek istediğinde ise ellerini yıkar sonra yer içerdi.97[209]

Cünüp olan bir mü'min, maddî bakımdan pis ve necıs sayılmaz; uğursuz kabul edilmez. Bu halde iken gerektiğinde ve mecburiyet anında abdest alır, en azından elini ve ağzını yıkar, sonra birşeyler yiyip içebilir, uyuyabilir. Diğer mubah işlerini yapabilir/Ancak cünüp bir mü'minin dikkat edeceği husus, vaktin namazını geçirmemektir. Vaktin namazını geçirmemek ve çok geç saate bırakmamak şartıyla guslü geciktirmekte bir günah yoktur. Fakat cünüp olan kimseye melekler yaklaşmadığını ifâde eden hadisi98[210] hatırlatıp bir an önce yıkanmak en uygun olanıdır. Cünüp bir insan, gusülle vücudunun tamamını yıkamış olacağından, maddeten de temizlenmiş olur.

3095. [5:96, Hadîs No: 6556]

Abdullah bin Yezid'den rivayetle:
Hz. Peygamber sefere çıkacak orduyu uğurlarken şöyle derdi: "Dininizi, güvenliğinizi ve işlerinizin sonunu Allah'a ısmarlıyorum." 99[211]

3096. [5:96, Hadîs No: 6557]
Ka'b bin Mâlik (r.a.) rivayet ediyor:
Hz. Peygamber bir savaş için sefere çıkmak istediğinde başka bir yere gidecekmiş gibi davranır, asıl gideceği yeri gizli tutardı. 100[212]

3097. [5:97, Hadîs No: 6558]
Hafsadan (r.a.) rivayetle:
Hz. Peygamber uyumak üzere uzandığında sağ elini yanağının altına koyar, sonra, "Allah'ım, kullarını dirilteceğin kıyamet Gününde beni azabından koru" diye duâ eder ve bunu üç defa tekrarlardı. 101[213]

3098. [5:97, Hadîs No: 6559]
Ebû Bekir (r.a.) rivayet ediyor:
Hz. Peygamber bir iş yapmak istediğinde, "Allah'ım bana hayırlısını ver ve benim için en uygun olanını tercih et" diye dua ederdi. 102[214]

3099. [5:97, Hadîs No: 6560]
Ali'den (r.a.) rivayetle:
Hz. Peygamber savaş için bir sefere çıktığında şöyle duâ ederdi: "Allah'ım Senin adınla düşmana saldırırım, Senin adınla düşmanın hilesini defederim ve Senin adınla düşmanın üzerine yürürüm. 103[215]

3100-3199

3100. [5:98, Hadîs No: 6561]
Ömer (r.a.) rivayet ediyor:
Hz. Peygamber akrabalarından veya yakın Sahabîlerinden birisinin kızım evlendirmek istediğinde evine gider ve perde arkasından ona şöyle seslenirdi: "Ey filan, falan kimse seninle evlenmek istiyor. İstemiyorsan 'Hayır* de. Hiç kimse 'Hayır' demekten utanmamak. Eğer istiyorsan susman kabul mânâsmdadır. 104[1]

3101. [5:98, Hadîs No: 6562]
Ebâ Said el-Hudri'den (r.a.) rivayetle:
Hz. Peygamber ister gömlek, ister sarık, isterse cübbe olsun yeni bir elbise giydiğinde onun ismini söyleyerek şöyle duâ ederdi:
"Allah'ım! Sana hamd ve senalar olsun. Bunu bana Sen giydirdin. Bunun hayrını ve hayır için giymemi Senden diliyorum. Şerrinden ve şer için giymekten Sana sığınırım. 105[2]

3102. [5:99, Hadîs No: 6565]
îbni Amr (r.a.) rivayet ediyor:
Hz. Peygamber yağmur yağması için duâ ettiğinde şöyle derdi:
"Ya Rabbi, kullarını ve hayvanlarını sula. Rahmetini yay. Ve ölü olan mülkünü dirilt. 106[3]

3103. [5:99, Hadîs No: 6566]
Semâre'den (r.a.) rivayetle:

Hz. Peygamber yağmur yağması için duâ ettiğinde şöyle derdi:
"Allah'ım, dünyamıza bereketini, süsünü ve huzurunu indir. Bize rızık ver. Sen rızık verenlerin en hayırlısısm."107[4]

3104. [5:101, Hadîs No: 6571]
Osman bin Ebi'l-Âs'dan (r.a.) rivayetle:
Rüzgar şiddetli estiğinde Hz. Peygamber şöyle duâ ederdi:
"Allah'ım, bununla gönderdiğinin şerrinden Sana sığınıyorum." 108[5]

3105. [5:101, Hadîs No: 6572]
Seleme bin Ekvâ (r.a.) rivayet ediyor:
Rüzgar şiddetle estiğinde Hz. Peygamber şöyle duâ ederdi:
"Allah'ım, aşılayıcı olsun, neticesiz olmasın." 109[6]

3106. [5:101, Hadîs No: 6573]
Hz. Aişe'den rivayetle Peygamber Efendimiz (a.s.m.) şöyle buyurmuşlardır:
Bir yeri ağrıdığında Hz. Peygamber Ihlâs, Felâk ve Nâs sûrelerini okur, üzerine üfler ve eliyle ağrıyan yeri meshederdi. 110[7]

3107. [5:102, Hadîs No: 6574]
Uz. Aişe'den rivayetle Resûl-ü Ekrem Efendimiz (a.s.m.) şöyle buyurmuşlardır:
Hz. Peygamberin bir yeri ağrıdığında Cebrail (a.s.m.] ona şunu okuyup üfler di:
"Seni bundan kurtaracak, her hastalığa karşı sana şifâ verecek, hased ettiğinde hasetçinin ve bütün kem göz sahiplerinin şerrinden seni koruyacak Allah'ın adıyla." 111[8]

3108. [5:103, Hadîs No: 6577]
îbni Ömer (r.a.) rivayet ediyor:
Hz. Peygamber birşeyi unutmaktan endişe ettiğinde küçük parmağına veya yüzüğüne bir ip bağlardı. 112[9]

3109. [5:104, Hadîs No: 6579]
Enes'den (r.a.) rivayetle:
Kendisinin veya Sahabîîerinden birisinin gözü ağrıdığında Hz. Peygamber şöyle duâ ederdi: "Allah'ım, beni gözümden faydalandır, ömrümün sonuna kadar benden alma. Düşmanımdan intikamımı aldığını bana göster. Ve bana zulmedenlere karşı bana yardım et." 113[10]

3110. [5:104, Hadîs No: 6580]
Halil bin Mürre rivayet ediyor:
Kendisine bir üzüntü veya sıkıntı geldiğinde Hz. Peygamber şöyle duâ ederdi:
"Kullara bedel Rabbim bana yeter. Yaratıklara karşı Yaratıcı bana yeter. Rızık isteyenlere karşı Rezzak bana yeter. Bana yeten bana yeter. Allah bana yeter, O ne güzel vekildir. Allah bana yeter. Ondan başka hiçbir ilâh yoktur. Ona güvenip dayandım. O, büyük Arşın Rabbidir. 114[11]

3111 . [5:105, Hadîs No: 6581]
Enes'den (r.a.) rivayetle
Resûlullah sabahladığında ve akşamladığında şöyle duâ ederdi:
"Allah'ım, Senden, beklenmedik nimeti dilerim ve beklenmedik serden de Sana sığınırım. Şüphesiz hiçbir kul sabahladığında ve akşamladığında beklenmedik hangi şeyle karşılaşacağını bilmez. 115[12]

3112. [5:107, Hadîs No: 6590]
ibniAbbas (r.a.) rivayet ediyor:
Hz. Peygamber orucunu açtığı zaman şöyle duâ ederdi: "Allah'ım, Senin için oruç tuttum, Senin rızkınla orucumu açtım, benden kabul eyle. Şüphesiz Sen herşeyi işiten ve bilensin." 116[13]

3113. [5:107, Hadîs No: 6592]
Enes'den (r.a.) rivayetle:
Hz. Peygamber birilerinin davetinde iftar ettiğinde şöyle duâ ederdi:
"Oruçlular sizde oruçlarını açsınlar, yemeklerinizi iyi insanlar yesin. Yanınıza melekler insin." [117][14]

3114. [5:108, Hadîs No: 6596]
Hakem bin Amr rivayet ediyor:
Hz. Peygamber yemek yediği zaman başkasının önünden asla yemezdi. [118][15]

3115. [5:109, Hadîs No: 6597]
Ebû Eyyub'den (r.a.) rivayetle Peygamber Efendimiz (a.s.mj şöyle buyurmuşlardır:
Hz. Peygamber yemek yediği veya su içtiği zaman şöyle dua ederdi: "Bunu yediren, içiren, içe sindiren ve çıkmasını sağlayan Allah'a hamd olsun." [119][16]

3116. [5:111, Hadîs No: 6608]
Enes (r.a.) rivayet ediyor:
Hz. Peygamber yatağına girdiğinde şöyle duâ ederdi: "Bizi yediren, içiren, her türlü ihtiyacımızı karşılayan ve bizi barındıran Allah'a hamdolsun. İhtiyaçlarına cevap vereni bulunmayan ve barınağı olmayan nice kimseler vardır. [120][17]

3117. [5:112, Hadîs No: 6610]
Enes'den (r.a.) rivayetle:
İnsanlar kendisine bîat ettiklerinde Hz. Peygamber şöyle derdi: "Gücünün yettiği kadarını yaparsın." [121][18]

3118. [5:112, Hadîs No: 6612]
Ebû Mûsâ (r.a.) rivayet ediyor:
Hz. Peygamber Sahabîlerinden birini bir vazife için gönderdiğinde şöyle derdi: "Müjdeleyiniz, nefret ettirmeyiniz. Kolaylaştınnız, güçleştirmeyiniz." [122][19]

3119. [5:112, Hadîs No: 6614]
Hz. Âişe'den rivayetle:
Hz. Peygamber, bir kişi hakkında kulağına uygun olmayan bir haber gelirse: "Falan kişiye ne oluyor ki, şöyle şöyle diyor" demez, "Bâzılarına ne oluyor ki, şöyle şöyle diyorlar" derdi. [123][20]

3120. [5:113, Hadîs No: 6616]
Ümmü Seleme (r.a.) rivayet ediyor:
Hz. Peygamber geceleyin uyandığında şöyle duâ ederdi: "Ya Rab-bi, bağışla, merhamet et ve en doğru yola ilet."[124][21]

3121. [5:118, Hadîs No: 6634]
Ebû Bekrete'den (r.a.) rivayetle:
Hz. Peygambere sevindirici bir haber geldiğinde Allah'a şükür için secdeye kapanırdı. [125][22]

3122. [5:120, Hadîs No: 6642]
Abdullah bin Ca'fer (r.a.) rivayet ediyor:
Birşey kendisine üzüntülü ve sıkıcı geldiğinde Hz. Peygamber şöyle duâ ederdi:
"Sonsuz hilim ve kerem sahibi olan Allah'tan başka hiçbir ilah yoktur. Büyük Arşın Rabbi olan Allah her türlü noksan sıfattan münezzehtir. Âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdolsun." [126][23]

3123. [5:121. Hadîs No: 6646]
Ebû Musa'dan (r.a.) rivayetle:

Hz. Peygamber bir topluluğun şerrinden çekindiğinde şöyle duâ ederdi: "Allah'ım, onların hakkından gelmeni diliyoruz ve şerlerinden sana sığınıyoruz." 127[24]

3124. [5:121, Hadîs No: 6648]
Said bin Hakim (r.a.) rivayet ediyor:
Hz. Peygamber birşeye nazarının değmesinden endişe ettiğinde, "Allah'ım, mübarek kıl ve ona zarar verme" buyururlardı. 128[25]

3125. [5:122, Hadîs No: 6649]
Enes'den (r.a.) rivayetle:
Hz. Peygamber tuvaletten çıktığında şöyle duâ ederdi: "Benden si-kıntıyı gideren ve bana afiyet veren Allah'a hamdolsun." 129[26]

3126. [5:123, Hadîs No: 6655]
Büreyde (r.a.) Peygamber Efendimizin (a.s.m.) şöyle buyurduklarını rivayet ediyor:
Hz. Peygamber evinden çıktığında şöyle duâ ederdi: "Allah'ın adıyla. Allah'a tevekkül ettim. Kötülükten sakınma ve iyiliğe güç yetirme ancak Allah'ın yardımıyladır. Allah'ım, doğru yoldan sapmaktan veya başkalarını saptırmaktan, haktan kaymaktan ve kaydırmaktan, zulmetmekten veya zulme uğramaktan, kabalık etmekten veya kabalığa uğramaktan, hakka tecâvüz etmekten veya hakkıma tecâvüz edilmesinden Sana sığınırım." 130[27]

3127. [5:125, Hadîs No; 6661]
Aişe'den (r.a.) rivayetle Peygamber Efendimiz (a.s.m.) şöyle buyurmuşlardır:
Hz. Peygamber hanımlarıyla yalnız kaldığında insanların en yumuşağı, en lütufkârı, en güleci ve en tebessüm edeni idi. 131[28]

3128. [5:128, Hadîs No: 6668J
İbni Ömer (r.a.) Resûl~ü Ekrem Efendimizin (a.s.m.) şöyle buyurduklarını rivayet ediyor:
Hz. Peygamber tuvalete girdiğinde şöyle derdi: "Allah'ım, pislik, necis, habis, kötü olarak kabul edilmiş ve rahmetten kovulmuş olan şeytandan Sana sığınırım." Tuvaletten çıktığında ise şöyle derdi: "Yediğimin lezzetini bana tattıran, enerjisini bende bırakan ve sıkıntısını ise gideren Allah'a hamdolsun." 132[29]

3129. [5:129, Hadis No: 6670]
Hz. Fatıma'dan (r.a.) rivayetle Peygamber Efendimiz (a.s.m.) şöyle buyurmuşlardır:
Hz. Peygamber camiye girdiğinde şöyle dua ederdi: "Allah'ın adıyla. Allah'ın Resulüne selâm olsun. Allah'ım, günahlarımı bağışla, bana rahmetinin kapılarını aç." Camiden çıktığında ise şöyle derdi: "Allah'ın adıyla, Resûlullaha selâm olsun. Allah'ım, günahlarımı bağışla ve bana fazl ve ihsanının kapılarını aç." 133[30]

3130. [5:129, Hadîs No: 6673]
Büreyde (r.a.) rivayet ediyor:
Hz. Peygamber çarşı ve pazara girdiğinde şöyle duâ ederdi: "Allah'ın adıyla. Allah'ım, bu çarşının ve içindeki şeylerin hayrını Senden diliyorum. Onun ve içindeki şeylerin şerrinden Sana sığınıyorum. Allah'ım, burada yalan yere bir yemin etmekten veya zararlı bir alışveriş yapmaktan Sana sığınıyorum." 134[31]

3131. [5:130, Hadis No: 6676]
İbni Mes'ud'dan (r.a.) rivayetle:
Hz. Peygamber mezarlığa girdiğinde şöyle derdi: "Size selâm olsun ey bedende geçici ruhlar, çürük bedenler, ufalmış kemikler! Dünyadan mü'min olarak göçenler! Allah'ım, bunlara kendinden genişlik ve istirahat, bizden de bir selâm ihsan et. 135[32]

3132. [5:131, Hadîs No: 6677]
İbniAbbas (r.a.) rivayet ediyor:

Hz. Peygamber bir hastayı ziyarete gittiğinde şöyle derdi: "Merak etme, zararı yok. Günahları temizleyicidir inşallah." 136[33]

3133. [5:131, Hadîs No: 6678]
Enes'den (r.a.) rivayetle:
Receb ayı girdiğinde Hz. Peygamber şöyle duâ ederdi: "Allah'ım, Receb ve Şa'ban'ı bizim için mübarek kıl ve bizi Ramazan'a ulaştır." Cuma gecesi olduğunda da şöyle derdi: "Bu parlak ve nurlu bir gecedir." 137[34]

3134. [5:132, Hadîs No: 6683]
Huzeyfe (r.a.) rivayet ediyor:
Hz. Peygamber bir kişiye duâ ettiğinde o duanın tesiri onda, çocuğunda ve çocuğunun çocuğunda dahi görülürdü; 138[35]

3135. [5:134, Hadîs No: 6691]
Aişe'den (r.a.) rivayetle:
Yağmurun yağdığını gördüğünde Hz. Peygamber, "Allah'ım, bol ve faydalı olsun diye duâ ederdi. 139[36]

3136. [5:135, Hadîs No: 6693]
Ebû Said (r.a.) rivayet ediyor:
Hz. Peygamber hilâli gördüğünde şöyle duâ ederdi: "Bu, hilâl hayır ve yol gösterici olsun. Seni yaratana îman ettim (Bunu üç defa tekrarlardı)." Sonra da şöyle derdi: Falan ayı götürüp filan ayı getiren Allah'a hamd olsun." 140[37]

3137. [5:135, Hadîs No: 6694]
Rafi' bin Hadîc'den (r.a.) rivayetle:
Hz. Peygamber hilâli gördüğünde şöyle duâ ederdi: "Bu, hayır ve yol gösterici bir hilâl olsun. Allah'ım, Şenden bu ayın hayrını diliyorum (bunu üç defa tekrarlardı). Allah'ım, Senden bu ayın ve takdir ettiğin şeylerin hayırlısını diliyorum. Onun şerrinden de Sana sığmıyorum (Bunu üç defa tekrarlardı). 141[38]

3138. [5:136, Hadîs No: 66973
Hz. Ömer'den (r.a.) rivayetle Resûl-ü Ekrem Efendimiz (a.s.m.) şöyle buyurmuşlardır:
Hz. Peygamber hilâli gördüğünde şöyle dua ederdi: "Allah'ım, onu bizim için güvenin, imânın, selâmetin, îslâmın ve sevip razı olduğun şeylere muvaffakiyetin başlangıcı kıl. Benim de, onun da, Rabbimiz Allah'tır." 142[39]

3139. [5:137. Hadîs No: 6701]
Âişe'den (r.a.) rivayetle Peygamber Efendimiz (a.s.m.) şöyle buyurmuşlardır:
Peygamberimize sevinçli bir haber geldiğinde şöyle duâ ederdi: "İnsanıyla faydalı şeylerin gerçekleştiği Allah'a hamd olsun." Hoşlanmadığı bir haber geldiğinde ise, "Her hal için Allah'a hamdolsun. Rabbim, Cehennem ehlinin hâlinden Sana sığınırım" derdi. 143[40]

3140. [5:138, Hadîs No: 6704]
Ebû Hüreyre (r.a.) rivayet ediyor:
Hz. Peygamber evlenen birisini tebrik ettiğinde şöyle derdi:
"Allah eşini sana bereketli ve mübarek kılsın. Sizi hayırda birleştirsin." 144[41]

3141 . [5:139, Hadîs No: 6707]
Aışe den (r,a.) rivayetle:
Hz. Peygamber gözünü göğe çevirdiğinde şöyle duâ ederdi: "Ey kalpleri çekip çeviren Allah! Kalbimi kulluğunun üzerinde sabit tut." 145[42]

3142. [5:139, Hadîs No: 6708]
Ebû Ümâme (r.a.) rivayet ediyor:
Sofrası kaldırıldığında Hz. Peygamber şöyle duâ ederdi:

"Allah'a bol, temiz ve mübarek bir hamdle hamdolsun. Kendisi hiçbir şeye muhtaç olmadığı, fazl ve ihsanı inkar edilemediği, terk edilip yüz çevirilemediği ve kendisinden müstağni kahnamadığı halde ihtiyaçlarımızı gideren ve bizi barındıran Allah'a hamdolsun." 146[43]

3143. [5:142, Hadîs No: 6720]
Ka'b bin Mâlik'den (r.a.) rivayetle:
Hz. Peygamber sevindiği zaman yüzü ayın Öndürdünden bir parça gibi nurlanırdı. 147[44]

3144. [5:144, Hadîs No: 6726]
îbni Ömer (r.a.) rivayet ediyor:
Hz. Peygamber gök gürlemesinin ve yıldırımın sesini duyduğunda şöyle duâ ederdi: "Allah'ım, bizi gadabmla öldürme. Azabınla helak etme. Bundan önce bize afiyet ver." 148[45]

3145. [5:144, Hadîs No: 6728]
Ebû Ca'fer'den rivayetle:
Hz. Peygamber su içtiğinde şöyle duâ ederdi: "Bize rahmetiyle tatlı ve lezzetli suyu içiren ve günahlarımız yüzünden onu tuzlu ve acı yapmayan Allah'a hamd olsun." 149[46]

3146. [5:145, Hadîs No: 6731]
îbni Mes'ud (r.a.) Peygamber Efendimizin (a.s.m.) şöyle buyurduklarını rivayet ediyor:
Hz. Peygamber suyu üç nefeste içer. Her nefesinde 'Bismillah' der ve sonunda da Allah'a şükrederdi. 150[47]

3147. [5:146, Hadîs No: 6733]
îbni Abbas'dan (r.a.) rivayetle:
Hz. Peygamber bir cenaze gördüğünde kendisinde bir üzüntü göze çarpardı. Ve uzun müddet tefekküre dalardı.151[48]

3148. [5:146, Hadîs No: 6738]
îbni Ömer rivayet ediyor:
Hz. Peygamber sabah namazını kıldığında yüzünü Sahabüere döner ve "Hastanız var mı? Ziyaretine gideyim" diye sorardı. "Yok" derlerse, "Cenaze var mı? Uğurlayayım" diye sorardı. "Yok" derlerse, "Sizden kim bir rüya gördüyse bize onu anlatsın" buyururdu. 152[49]

3149. [5:151, Hadîs No: 6756]
Ebû Said'den (r.a.) rivayetle:
Hz. Peygamber yemek yediğinde şöyle duâ ederdi: "Bizi yediren, içiren ve bizi Müslüman kılan Allah'a hamd olsun." 153[50]

3150. [5:151, Hadîs No: 6757]
Osman bin Affan (r.a.) rivayet ediyor:
Hz. Peygamber bir defin işi bittiğinde mezarın başında durur ve şöyle derdi:
"Kardeşiniz için bağışlanma ve meleklere doğru cevap vermesini dileyin. Çünkü o şu anda sorguya çekilmektedir." 154[51]

3151. [5:152, Hadîs No: 6760]
Enes'den (r.a.) rivayetle:
Hz. Peygamber bir din kardeşini üç gün görmediğinde onu sorar, bir yere gitmişse kendisi için duâ eder, evde ise ziyaret eder, hasta ise halini hatırını sorardı. 155[52]

3152. [5:154, Hadîs No: 6769]
Abdullah el-Hadramî rivayet ediyor:
Hz. Peygamber bir sohbet toplantısından kalktığında yirmi defa sesli olarak Allah'tan bağışlanmasını dilerdi. 156[53]

3153. [5:155, Hadîs No: 6770]
Cündeb bin Mekîs'den rivayetle:
Bir bir heyet elçi olarak geldiğinde Hz. Peygamber en güzel elbisesini giyer ve Ashabının ileri gelenlerine de böyle yapmalarını emrederdi. 157[54]

3154. [5:156, Hadîs No: 6774]
Ebû Hüreyre (r.a.) rivayet ediyor:
Hz. Peygamber "Bütün bunları yapan, ölüleri tekrar diriltemez mi?" (Kıyamet Sûresi 40.) âyetini okuduğunda "Belâ (Evet, diriltir)" derdi. "Allah hâkimlerin hâkimi değil midir?" âyetini okuduğunda (Tın Sûresi, 8) "Belâ (Evet, Allah hâkimlerin hâkimidir)" derdi. 158[55]

3155. [5:156, Hadîs No: 6775]
îbni Abbos'den (r.a.) rivayetle:
Hz. Peygamber "Herşeyden yüce olan Rabbüıin ismini teşbih et" (A'lâ Sûresi, 1) âyetini okuduğunda "Herşeyden yüce olan Rabbim, her türlü noksandan münezzehtir' derdi. 159[56]

3156. [5:157, Hadîs No: 6779]
Câbir (r.a.) rivayet ediyor:
Resûlûllah bayram günü namazgahtan dönüşte gidiş yolundan başka bir yoldan dönerdi. 160[57]

3157. [5:159, Hadîs No: 6788]
Ebû Hüreyre'den (r.a.) rivayetle:
Hz. Peygamber bir gömlek giydiğinde sağdan giyerdi. 161[58]

3158. [5:159, Hadîs No: 6789]
Enes (r.a.) rivayet ediyor:
Hz. Peygamber Sahabîlerden birisiyle karşılaştığında yanında durursa kendisi de dururdu. O kimse ayrılmadıkça Hz. Peygamber de ayrılmazdı. Sahabîlerinden birisiyle, karşılaştığında kendisine elini uzatırsa Hz. Peygamber de elini uzatır, o Sahabî elini çekmedikçe kendisi de çekmezdi. Sahabîlerinden birisiyle karşılaştığında kulağına eğilirse, Hz. Peygamber ona kulak verir, o sözünü bitirip ağzını çekmedikçe Hz. Peygamber kulağını uzaklaştırmazdı. 162[59]

3159. [5:160, Hadîs No: 6790]
Huzeyfe'den (r.a.) rivayetle:
Hz. Peygamber bir Sahabîsi ile karşılaştığında onunla tokalaşır ve onun için duâ ederdi. 163[60]

3160. [5:161, Hadîs No: 6795]
Ebû Hüreyre (r.a.) rivayet ediyor:
Hz. Peygamber mezarlığa uğradığında şöyle derdi: "Size selâm olsun mü'min erkek ve kadınlar, Müslüman erkek ve kadınlar, sâlih erkek ve kadınlar diyarının sakinleri! înşâallah bizler de size kavuşacağız." 164[61]

3161. [5:161, Hadîs No: 6797]
Câbir'den (r.a.) rivayetle:
Hz. Peygamber yürürken dönüp arkasına bakmazdı. 165[62]

3162. [5:164, Hadîs No: 6811]
Enes (r.a.) rivayet ediyor:
Hz. Peygamber aynaya baktığında şöyle duâ ederdi. Benim yaratılışımı düzgün yapıp Ölçülü kılan, yüzümün suretini şerefli kılıp güzelleştiren ve beni Müslümanlardan eyleyen Allah'a hamdolsun. 166[63]

3163. [5:164, Hadîs No: 6813]
Huzeyfe (r.a.) rivayetle:

Hz. Peygamber Kabe'ye baktığında şöyle duâ ederdi: "Allah'ım, şu Beytinin şerefini, hürmetini, değerini, iyiliğini ve heybetini daha da arttır." 167[64]

3164. [5:166, Hadîs No: 6819]

İbni Ömer rivayet ediyor:
Hz. Peygamber cenazeyi kabre koyduğunda şöyle derdi: "Allah'ın adıyla, Allah'ın yardımıyla, Allah yolunda ve Allah Resulünün dini üzere..." 168[65]

3165. [5:167, Hadîs No: 6820]
Enes'den (r.a.) rivayetle Peygamber Efendimiz (a.s.m.) şöyle buyurmuşlardır:
Hz. Peygamber çocuklara ve aile fertlerine karşı insanların en merhametlisiydi. 169[66]

3166. [5:168, Hadîs No: 6824]
Ebû Hüreyre (r.a.) rivayet ediyor:
Hz. Peygamber daha çok Pazartesi ve Perşembe günleri oruç tutardı. Kendisine bunun sebebi sorulduğunda şöyle buyurdu: "Ameller her Pazartesi ve Perşembe günü Allah'a arzedilir. Birbirlerine küs duranlar hâriç her Müslüman affedilir. Allah onlar hakkında meleklere, "Onları bekletin" der. 170[67]

3167. [5:171, Hadîs No: 6837]
Enes (r.a.) rivayet ediyor:
Hz. Peygamber çok merhametliydi. Birisi kendisine birşey istemeye gelirse istenilen şey varsa mutlaka verir, yoksa ona vaad ederdi. 171[68]

3168. [5:172, Hadîs No: 6838]
Muhammed bin Ali Peygamber Efendimizin (a.s.m.) şöyle buyurduklarını rivayet ediyor:
Hz. Peygamber çok güçlüydü. 172[69]

3169. [5:172, Hadîs No: 6839]
Câbir bin Semûre'den (r.a.) rivayetle: Hz. Peygamber çok susar, az gülerdi. 173[70]

3170. [5:181, Hadîs No: 6869]
Enes (r.a.) rivayet ediyor:
Hz. Peygamber ithama göre ceza vermezdi. Ve birinin diğeri aleyhindeki sözünü delilsiz kabul etmezdi. 174[71]

3171. [5:184, Hadîs No: 6888]
İbni Abbas'dan rivayetle:
Hz. Peygamber için insanlar itilip kakılmaz ve dövülmezlerdi. 175[72]

Resûlullahın birçok idareci, kral ve hükümdardan en önemli farklarından birisi de budur. Tarihte birçok örneklerini okuduğumuz idareci, hükümdar ve sultanların korunmaları için çevrelerinin itilip kakıldığı.dövülüp cezalandırıldıklarını biliyor, görüyoruz. Bu, güvenlik açısından olabileceği gibi o kişinin gurur ve kibi-rinden veyahut çevrelerinin değişik duygulara, işgüzarlıklara kapılmalarından kaynaklanabilrnektedir.
Resûlullah hiçbir dünya liderinde görülemeyecek derecede tevâzû sahibiydi. Bunun için de çevresinde ağır bir sulta kurulmamıştı. Herkes rahatlıkla, itilip kakılmadan da, dövülmeden onunla görüşebilir, problemlerini arz edip çözüm isteyebilirdi. Bu aynt zamanda Resûlullahın medenîliğinin, nezaketinin bir ifadesiydi. Sonra Resûlullah öylesine bir güven içerisindeydi ki muhafıza dahi ihtiyaç duymazdı. Gönlü son derece rahattı. Çünkü Allah'a güveni, tevekkülü emsalsizdi. Onun için de korkusuzdu.

3172. [5:192, Hadîs No: 6927]
Sehl bin Hüneyf rivayet ediyor:
Hz. Peygamber fakir ve güçsüz Müslümanların yanma varır, onları ziyaret eder, hastaların halini sorar ve cenazelerinde bulunurdu. 176[73]

3173. [5:197, Hadîs No: 6946]
Enes'den (r.a.) rivayetle:
Hz. Peygamber insanlar arasındaki bağların kuvvetlenmesi için hediye verilmesini emrederdi. [177][74]

3174. [5:199, Hadîs No: 6960]
IbniAbbas (r.a.) rivayet ediyor:
Hz. Peygamber peş peşe birkaç geceyi aç olarak geçirirdi. Birçok geceler peş peşe aç olarak sabahladığı olurdu. Aile fertleri de akşamlan yiyecek birşey bulamazlardı. En çok yedikleri ekmek arpa ekmeği olurdu. [178][75]

3175. [5:201, Hadîs No: 6970]
Câbir'den (r.a.) rivayetle:
Hz. Peygamber yolculukta geride kalır, güçsüzü yürümeye teşvik eder, kendisinin veya başkasının terkisine alır ve onlar için duâ ederdi. [179][76]

3176. [5:201, Hadîs No: 6971]
Ebû Hüreyre'den (r.a.) rivayetle Resûlullah (a.s.m.) şöyle buyurmuşlardır:
Hz. Peygamber belâ ve musibetin şiddetinden, kötülüğün ulaşmasından, kötü kazadan ve düşmanların gülmesinden Allah'a sığınırdı. [180][77]

3177. [5:201, Hadîs No: 6972]
Ömer (r.a.) Peygamber Efendimizin (a.s.m.) şöyle buyurduklarını rivayet ediyor:
Hz. Peygamber şu beş şeyden Allah'a sığınırdı: Korkaklıktan, cimrilikten, kötü ömürden, kalbin fitnesinden ve kabir azabından [181][78]

3178. [5:201, Hadîs No: 6971]
Ebû Ümâme'den (r.a.) rivayetle:
Hz. Peygamber ani ölümden Allah'a sığınırdı. Ölmeden önce hastalanmayı isterdi. [182][79]

3179. [5:203, Hadîs No: 6977]
Hasan-ı Basrî rivayet ediyor:
Hz. Peygamber yeri geldikçe şu beyti okurdu: "İslâm ve beyaz kıl kişiyi kötülükten alıkoymak için yeterlidir." [183][80]

3180. [5:205, Hadîs No: 6989]
îbni Abbas'dan (r.a.) rivayetle:
Hz. Peygamber yere oturur, yerde yemek yer, koyunu sağar, bir kölenin arpa ekmeğini yeme davetini kabul ederdi. [184][81]

3181. [5:210, Hadîs No: 7008]
Aişe (r.a.) rivayet ediyor:
Hz. Peygamber öylesine tane tane konuşurdu ki, kelimelerini saymak isteyen sayabilirdi. [185][82]

3182. [5:212, Hadîs No: 7018]
Hz. Âişe'den (r.a.) rivayetle:
Hz. Peygamber elbiselerini diker, ayakkabısını tamir eder, erkeklerin evlerinde yaptıkları işleri yapardı. [186][83]

3183. [5:214, Hadîs No: 7027]
İbniAbbas (r.a.) rivayet ediyor:
Hz. Peygamber geceleyin karanlıkta tıpkı gündüz aydınlığında gördüğü gibi görürdü. [187][84]

3184. [5:229, Hadîs No: 7092]
Hanzala bin Hizyem'den rivayetle:

Hz. Peygamber kişiye en güzel ismi ve en güzel künyesi ile hitab edilmesini severdi . 188[85]

3185. [5:222, Hadîs No: 7104]
Ebû Cafer rivayet ediyor:

Hz. Peygamber yeşilliğe ve akan suya bakmayı severdi. 189[86]

3186. [5:236, Hadîs No: 7122]
Âişe'den (r.a.) rivayetle:

Hz. Peygamber hediyeyi kabul eder, karşılığında kendisi de hediye verirdi. 190[87]

3187. [5:239, Hadîs No: 7124]
Muglre rivayet ediyor:

Hz. Peygamber geceleyin ayakları şişinceye kadar ibâdet ederdi. 191[88]

3188. [5:241, Hadîs No: 7142]
Ebû Said (r.a.) rivayet ediyor:
Hz. Peygamber çok zikrederdi. Boş söz söylemezdi. Namazını uzatır, hutbeyi kısa tutardı. Kabalık yapmazdı. 192[89]

3189. [5:248, Hadîs No: 7174]
Enes (r.a.) rivayet ediyor:

Hz. Peygamber çocuklara rastladığında onlara selâm verirdi. 193[90]

3190. [5:248, Hadîs No: 7177]
îbniAbbas (r.a.) rivayet ediyor:

Hz. Peygamber bezgin ve tenbel olmadığını gösteren bir yürüyüşle yürürdü. 194[91]

3191. [5:250, Hadîs No: 7189]
Ali (ra) rivayet ediyor:
Hz. Peygamberin son sözü şu oldu: "Namaza dikkat ediniz, namaza dikkat ediniz! İdareniz altındakiler hakkında Allah'tan korkunuz onlara iyi muamele ediniz." 195[92]

3192. [5:252, Hadîs No: 7192]
Enes'den (r.a.) rivayetle:
Allah'ın kulunun tevbesinden duyduğu sevinç, birinizin çölde kaybetmiş olduğu devesini bulmasından dolayı duyduğu sevinçten daha fazladır. 196[93]

3193. [5:252, Hadîs No: 7194]
Ebû'l-Cûn rivayet ediyor:
Allah tevbe edenin tevbesinden dolayı, susamış kimsenin suya kavuşmasından, çocuğu olmayan birisinin baba olmasından ve birşeyi-ni kaybedenin yitiğini bulmasından daha çok sevinir. Her kim, içten ve bir daha günaha dönmemek üzere Allah'a tevbe ederse, Allah da onun günahlarını yazan iki meleğe, kendi organlarına ve üzerinde günah işlediği yere, bütün bunlara hatâ ve günahlarım unutturur. 197[94]

3194. [5:253, Hadîs No: 7197]
Muhammed bin El-Miinkedir'den rivayetle:
Şüphesiz ben sizin için günah işlemenizden daha çok nimetlere şükretmemenizden korkuyorum. Dikkat edin! Şükredilmeyen nimetler öldürücü ve yok edicidir. 198[95]

3195. [5:254, Hadîs No: 7198]
Sa'd bin Ebî Vakkas (r.a.) rivayet ediyor:

Şüphesiz ben sizin için sıkıntı imtihanından daha çok bolluk imtihanından korkuyorum. Siz sıkıntıyla imtihan edildiniz, sabrettiniz. Şüphesiz dünya tatlıdır, caziptir. 199[96]

3196. [5:254, Hadîs No: 7199]
Enes'den (r.a.) rivayetle:
Bir toplulukla beraber sabah namazını kıldıktan sonra güneş doğuncaya kadar Allah'ı zikretmem benim için dünya ve içindekilere sahip olmaktan daha sevimlidir. Yine bir toplulukla birlikte ikindi namazını kıldıktan sonra güneş batmcaya kadar Allah'ı zikretmem benim için dünya ve içindekilere sahip olmaktan daha sevimlidir. 200[97]

3197. [5:254, Hadîs No: 7200]
Ebû Hüreyre (r.a.) rivayet ediyor:
Bir ateş parçasına basmam benim için bir mezara basmaktan daha iyidir. 201[98]

3198. [5:257, Hadîs No: 7209]
Ebû Hüreyre'den (r.a.) rivayetle Peygamber Efendimiz (a.s.m.) şöyle buyurmuşlardır:
Birinizin ipini alarak dağa gidip odun toplayıp satması ve hem kendisi yiyip, hem de sadaka vermesi insanlara el açmasından daha hayırlıdır. 202[99]

3199. [5:257, Hadîs No: 7211]
Ebû Said (r.a) rivayet ediyor:
Kişinin hayatta iken bir dirhemi sadaka vermesi, vefatı ânında yüz dirhemi sadaka olarak vermesinden daha hayırlıdır. 203[100]

3200-3299

3200. [5:257, Hadîs No: 7212]
Ebû Hüreyre'den (r.a.) rivayetle:
Birinizin ağzına toprak koyması, Allah'ın haram kıldığı şeyi koymasından daha iyidir. 204[101]

3201. [5:258, Hadîs No: 7216]
Makıl bin Yesar (r.a.) Resûlullah'ın (a.s.m.) şöyle buyurduklarını rivayet ediyor:
Kişinin başına demirden iğnenin batırılması, nikâh düşen bir kadına dokunmasından daha iyidir. 205[102]

3202. [5:259, Hadîs No: 7217]'
Enes (r.a.) rivayet ediyor:
Birinizin yama dolu bir elbise giymesi, kendisine güvenilir bir görünüm vererek bedelini ödeyemeyeceği bir elbise almasından daha iyidir. 206[103]

3203. [5:259, Hadîs No: 7219]
Ebû Râfi'den rivayetle Peygamber Efendimiz (a.s.m.) şöyle buyurmuşlardır:
Senin vasıtanla Allah'ın bir kişiye hidâyet vermesi, senin için üzerine güneşin doğup battığı herşeyden daha hayırlıdır. 207[104]

3204. [5:260, Hadîs No: 7222]
Ebû Hüreyre (r.a.) rivayet ediyor:
Kıyamet günü, haklar sahiplerine ödenecektir. Boynuzlu koyundan boynuzsuzu boynuzlamasının hakkı bile alınacaktır. 208[105]

3205. [5:261, Hadîs No: 7224]
lbni Abbas'dan (r.a.) rivayetle:
Sizler öncekilerin yoluna karışı kanşına, arşını arşınına uyacaksınız. Öyle ki, onlardan biri kertenkelenin deliğine girse, siz de girersiniz. Ve yine onlardan biri yolun ortasında hanımıyla birleşse, siz de aynısını yaparsınız. 209[106]

3206. [5:262, Hadîs No: 7225]
Ubâde bin Sâmit (r.a.) rivayet ediyor:
Ümmetimden bii' grup mutlaka içkiyi başka bir isim takarak helâl görecektir. 210[107]

3207. [5:262, Hadîs No: 7227]
Beşir el-Ganauî'den rivayetle:
İstanbul muhakkak fethedilecektir. Onu fetheden kumandan ne güzel kumandandır, onu fetheden askerde ne güzel askerdir. 211[108]

3208. [5:262, Hadîs No: 7229]
Ebû Said (r.a.) rivayet ediyor:
Muhakkak yeryüzü zulüm ve haksızlıkla doldurulacaktır. Sonra benim Ehl-i Beytimden bir adam çıkacak, daha önce zulüm ve haksızlıkla doldurulduğu gibi, yeryüzünü adalet ve hakkaniyetle dolduracaktır. 212[109]

3209. [5:263, Hadîs No: 7233]
İbni Ömer'den (r.a.) rivayetle: Cehennemin yedi kapısı vardır. Bunlardan bir tanesi, ümmetime kılınç çekenler içindir. 213[110]

3210. [5:264, Hadîs No: 7236]
İbni Arar (r.a.) Resûl-ü Ekrem Efendimizin (a.s.m.) şöyle buyurduklarını rivayet ediyor:
Dünyanın yok olup gitmesi, Allah nezdinde, bir Müslümanın öldürülmesinden daha hafiftir. 214[111]

3211. [5:265, Hadîs No: 7241]
Enes'den (r.a.) rivayetle:
Benim oyun ve oyalanma ile ilgim yok, oyun ve oyalanmanın da benimle ilgisi yok. Benim boş işle ilgim yok, boş işin de benimle ilgisi yok. 215[112]

3212. [5:265, Hadîs No: 7242]
Enes (r.a.) Peygamber Efendimizin (a.s.m.) şöyle buyurduklarını rivayet ediyor:
Benim dünya ile, dünyanın da benimle ilgisi yok. Kıyamet koşarak gelirken ben gönderildim. 216[113]

3213. [5:266, Hadîs No: 7245]
Ebû Said'den (r.a.) rivayetle:
Cennetten bir karış yer, dünya ve dünyadakilerden daha hayırlıdır. 217[114]

3214. [5:267, Hadîs No: 7250]
Vahşî (r.a.) rivayet ediyor:
Öyle ümit ediyorum ki, benden sonra büyük şehirleri fethedeceksiniz. Çarşılarında oturup sohbet edeceksiniz. Bu gerçekleştiğinde verilen selâmı alınız, gözlerinizi haramdan koruyunuz, gözü görmeyenlere yol gösteriniz ve zulme uğrayanlara yardım ediniz. 218[115]

3215. [5:267, Hadîs No: 7252]
Ebû Umâme'den (r.a.) rivayetle:
Allah, bir musibet ânında yüzünü tırmalayan, yakasını yırtan ve ölümünü ve felâketini dileyen kadınlara lanet etsin. 219[116]

3216. [5:267, Hadîs No: 7253]
İbni Ömer (r.a.) rivayet ediyor:
Allah içkiye, onu içene, dağıtana, satana, satın alana, üzümünü sıkana, kendisi için sıktırana, taşıyana ve kendisine taşmana ve parasını yiyene lanet etsin. 220[117]

3217. [5:268, Hadîs No: 7255]
Sevban'dan (r.a.) rivayetle:
Allah, rüşveti verene, alana ve aracılık yapana lanet etsin. 221[118]

3218. [5:269, Hadîs No: 7257]
Ebû Hüreyre (r.a.) rivayet ediyor:
Allah kadın elbisesi giyen erkeğe ve erkek elbisesi giyen kadına lanet etsin. 222[119]

3219. [5:270, Hadîs No: 7263]
Âişe'den (r.a.) rivayetle:
Allah, yüzleri kırmızıya boyayana ve yüzünü kırmızıya boyatan kadına lanet etsin. 223[120]

3220. [5:271, Hadîs No: 7265]
îbni Abbas (r.a.) rivayet ediyor:
Allah erkeklere benzemeye çalışan kadınlara ve kadınlara benzemeye çalışan erkeklere lanet etsin. 224[121]

3221. [5:272, Hadîs No: 7270]
Ebû Hüreyre'den (r.a.) rivayetle:
Allah müfessileye lanet etsin: Müfessile, kocası kendisine yaklaşmak istediğinde "Ben adetliyim" diyendir. 225[122]

3222. [5:274, Hadîs No: 7278]
îbni Ömer (r.a.) rivayet ediyor: Ashabıma dil uzatanlara Allah lanet etsin . 226[123]

3223. [5:275, Hadîs No: 7281]

Ebû Musa'dan (r.a.) rivayetle:
Allah annesiyle çocuğunu birbirinden ayırana ve kardeşi kardeşten ayırana lanet etsin. 227[124]

3224. [5:275, Hadîs No: 7282J
Âli (r.a.) rivayet ediyor:
Allah anne ve babasına lanet okuyana lanet etsin. Allah, Allah'tan başkası için kurban kesene lanet etsin. Allah caniyi barındırana lanet etsin. Allah sınır işaretlerini değiştirene lanet etsin. 228[125]

3225. [5:276, Hadîs No: 7283]
îbni Ömer'den (r.a.) rivayetle:
Hayvanın diri diri organlarını kesene Allah lanet etsin. 229[126]

3226. [5:276, Hadîs No: 7283]
Ebû Hüreyre (r.a.) rivayet ediyor:
Para ve pulun kulu, kölesi olana lanet olsun. 230[127]

3227. [5:276, Hadîs No: 7286]
Enes'den (r.a.) rivayetle:
Allah yolunda bir defa sefere çıkmak dünya ve içindeki herşeyden daha hayırlıdır. Birinizin Cennette yayı veya kamçısının kapladığı kadar bir yer dünya ve içindeki herşeyden daha hayırlıdır. Cennet kadınlarından bir tanesi dünyaya görünse, yerle gök arası güzel koku ile dolar ve ikisinin arasını aydınlatırdı. Başındaki baş örtüsü dünya ve içindeki herşeyden daha hayırlıdır. 231[128]

3228. [5:279, Hadîs No: 7295]
Hasan-ı Basrî rivayet ediyor:
Ben melekleri Hamza'yı yıkarlarken gördüm. 232[129]

3229. [5:281, Hadîs No: 7300]
Mikdad bin Esved'den (r.a.) rivayetle:
Şüphesiz insanoğlunun kalbi, kaynayan tencereden daha çok değişkendir.233[130]

3230. [5:283, Hadîs No: 7306]
Câbir..(r.a.) rivayet ediyor:
Her derdin devası vardır. Hastalığın ilacı kullanıldığında Allahu Teâlanın izniyle iyileşir. 234[131]

3231. [5:283, Hadîs No: 7307]
Ali'den (r.a.) rivayetle:
Her hastalığın ilacı vardır. Günahların ilacı da Allah'tan bağışlanma dilemedir.

3232. [5:284, Hadîs No: 7310}
ibni Mes'ûd (r.a.) rivayet ediyor:
Herşeyin ifsat edici bir âfeti vardır. Bu dinin âfeti ise kötü idarecilerdir. 235[132]

3233. [5:284, Hadîs No: 7311]
İbni Abbas'dan (r.a.) rivayetle:
Herşeyin bir temeli vardır, îmanın temeli, haram ve şüpheli şeylerden titizlikle kaçınmaktır. Herşeyin bir dalı vardır. İmanın dalı da sabırdır. 236[133]

3234. [5:285, Hadîs No: 7314]
Sehl bin Sa'd (r.a.) rivayet ediyor:
Herşeyin bir zekâtı vardır. Bedenin zekâtı da oruçtur. 237[134]

3235. [5:285, Hadîs No: 7315]

Sâbît'den rivayetle:

Herşeyin bir zekâtı vardır. Evin zekâtı da misafir ağırlanan odası-dır. 238[135]

3236. [5:286, Hadîs No: 7318]
İbni Ömer (r.a.) rivayet ediyor:

Herşeyin bir yolu vardır, Cennetin yolu da ilimdir. 239[136]

3237. [5:286, Hadîs No: 7320]
Ömer'den (r.a.) rivayetle:

Herşeyin bir madeni vardır. Takvanın madeni de, Allah'ı iyi tanıyanların kalpleridir. 240[137]

3238. [5:287, Hadîs No: 7322]
İbni Ömer (r.a.) rivayet ediyor:

Herşeyin bir anahtarı vardır. Cennetin anahtarı da yoksul ve fakirleri sevmektir. 241[138]

3239. [5:288, Hadîs No: 7332]
Ebû Hüreyre'den (r.a.) rivayetle:

Her peygamberin Cennette bir arkadaşı vardır. Benim arkadaşım da Osman bin AfFan'dır. 242[139]

3240. [5:289, Hadîs No: 7334]
Ebû Hilreyre (r.a.) rivayet ediyor:

tmam ve müezzine kendileriyle beraber namaz kılan cemaatin sevabı kadar sevap vardır. 243[140]

3241. [5:292, Hadîs No: 7349]
Hasan-ı Basrî'den rivayetle:
Namaz kılan için şu üç meziyet vardır: Gökten tut tâ başının tepesine kadar sevap saçılır. Gökten tâ ayaklarına kadar melekler kendisini kuşatır. Eğer namaz kılan o esnada kiminle konuştugunubilsey-di, yüzünü kıbleden çevirmezdi. 244[141]

3242. [5:292, Hadîs No: 7352]
Ebû Hüreyre (r.a.) rivayet ediyor:
Müminin dört düşmanı vardır: Kendisine hasedbesleyen mü'min, ona kin duyan münafık, yoldan saptıran şeytan ve onunla savaşan kâfir: 245[142]

3243. [5:293, Hadîs No: 7353]
Ebû Said'den (r.a.) rivayetle:
Kıyamet Günü muhacirlerin üzerine oturacakları altından minberler vardır. Onlar korkudan emin olacaklardır. 246[143]

3244. [5:293, Hadîs No: 7354]
ibniAbbas (r.a.) rivayet ediyor:

Cehennemin bir kapısı vardır ki, oradan sadece Allah'ı kızdırarak öfkelerini dindirenler girecektir. 247[144]

3245. [5:293, Hadîs No: 7355]
EbûyBekir'den (r.a.) rivayetle:

Kelime-i tevhidden sonra size afiyetten daha kıymetli birşey verilmemiştir; 248[145]

3246. [5:296, Hadîs No: 7366}
Ali (r.a.) rivayet ediyor:

Mü'min, kendisine sıkıntı veren komşusuz ne olmuş, ne de Kıyamet gününe kadar olacaktır. 249[146]

3247. [5:296, Hadîs No: 7367]

Enes'den (r.a.) rivayetle:
Allah, kendisini yarattığından beri Hz. Âdem ölümden daha sıkıntılı DİrŞeyle karşılaşmamıştır. Ölüm ise kendisinden sonra başa gelecek şeylerden daha hafiftir. 250[147]

3248. [5:297, Hadîs No: 7370]
Enes (r.a.) rivayet ediyor:
Allah Cennette Hz. Âdem'in cesedini yaratınca o halde dilediği süre bıraktı. Bu arada şeytan ona bakarak etrafında dönmeye başladı. Karın ve midesinin bulunduğunu görünce, kendisine hâkim olamayacak bir yaratık olduğunu anladı.251[148]

Hz. Âdem ilk defa yaratıldığında şeytanla arasında herhangi bir düşmanlık yoktu. Şeytan onu incelediğinde midesini görmüş ve insanın bu zaaf noktası hemen dikkatini çekmişti. Aralarında düşmanlık başladığında da bundan faydalanmaya çalışmıştır.
Şeytanın birinci vazifesi insanları haktan, hakikatten saptırmaktır. Bunun için elinden gelen her türlü gayreti sarf eder, kaleye hücum eden düşmanın zayıf noktaları seçmesi, oradan girmeye çalışması gibi şeytan da insanın zaaf noktalarını çok iyi bilmekte ve o. noktalardan hücum etmektedir. İşte şeytanın insanda tespit ettiği zaaf noktalarından biri de midesi, daha açıkçası midesine olan düşkünlüğüdür.
Mideye düşkünlük yeme içme noktasında olabileceği gibi maddeye olan düşkünlük olarak da düşünülebilir.
Mide, Cenab-ı Hakkın kullarına ihsan ettiği büyük nimetlerden biridir. Yerli yerince ve ölçülere uygun tarzda doldurulduğunda insana huzur sağlamada büyük rol oynar. Ama ona aşırı düşkünlük, tıka basa yeme içme, birkaç dakikalık ağız tadı uğruna ona eziyet verme birçok hastalıkları davet etmekle kalmaz, insanın birçok önemli işini gereğince yapmasını da engeller. Kişi artık mühim hizmetler yerine sağlığıyla uğraşmaya kalkar, birçok hizmetini de aksatır.
Oysa bu konuda Resûlullahm verdiği ölçüye uyulsa, acıkmayınca yenilmese, yenildiğinde tıka basa yenmese, üçte birlik ölçüye riâyet edilse, yani midenin üçte birini yemek, üçte birini su, üçte birini de boş bırakma yoluna girilse birçok problemin önü alınmış olur. O zaman şeytanın herhangi bir tuzak kurması söz konusu olmaz.
Bu ölçülere uyulmaz, mide için yaşanıp onun için koşulup onun uğruna her-şey feda edilirse, şeytan birçok yönden maksadına ulaşmış olur. Çünkü midesine düşkün insanlar az değildir. Bunu çok iyi bilen şeytanın âleti nice maksatlı ve suiniyetli kimse insanları bu noktalarından avlamakta, emellerine âlet edebilmektedirler.
Kısaca mideye düşkünlük şeytanı da sevindirmekle kalmamakta, maddeten ve manen birçok felaketleri beraberinde getirmektedir.

3249. [5:298, Hadîs No: 7378]
Enes'den (r.a.) rivayetle:
Aziz ve Celil olan Rabbim beni nıîraca çıkardığında demirden tırnaklarla, yüzlerini ve gözlerini tırmalayan bir topluluğa rastladım. Cebrail'e dedim ki: "Bunlar kimlerdir?" Şöyle dedi: "Bunlar gıybet ederek insanların etlerini yiyen ve onların şereflerine dil uzatanlardır." 252[149]

3250. [5:298, Hadîs No: 7372]
Enes (r.a.) rivayet ediyor:
Allah, Hz. Adem'e ruh verdiğinde,ruh, döndü, dolaştı ve başından vücuduna girdi. Bunun üzerine Hz^ Âdem hapşırdı ve "Elhamdülilla-hi Rabbü âlemin [Âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdolsun]" dedi. Allah da "Yerhamükellah [Allah sana merhamet etsin]" diye karşılık verdi. 253[150]

3251. [5:298, Hadîs No: 7374]
Ebû Hüreyre'den (r.a.) rivayetle Peygamber Efendimiz (a.s.m.) şöyle buyurmuşlardır:
Hz. İbrahim ateşe atıhnca şöyle dedi: "Allah'ım, Sen gök sakinlerince kendisine ibâdet edilen tek bir mâbudsun. Yeryüzünde ise bir-tek ben Sana ibâdet ediyorum. 254[151]

3252. [5:299, Hadîs No: 7376]
Câbir (r.a.) rivayet ediyor:
Ben Mîrac gecesi, [Kudüs'teki] Beytü'l-Makdis'e götürülüp döndüğümde Kureyş beni yalanlayınca, ben Hicr mevkiinde ayakta durdum. Allah Beytü'l-Makdis'i gözlerimin önüne getirdi. Ben de ona bakarak özelliklerini

onlara anlatmaya başladım. 255[152]

Bu hadisten birçok önemli gerçeği çıkarmamız mümkündür. Birincisi: Ce-nab-ı Hak, yolunda olan sevgili Habibine her zaman destek olmakta, müşriklere karşı onu mahcup edip güç duruma düşürmemektedir. Nitekim burada da olduğu gibi son derece zor bir durumda olduğu anda aradan perdeleri kaldırıp Beytü'l-Makdis'i gözünün önüne getirmiştir.
İkincisi: Mucizeler, ilmî ve teknolojik gelişmelerin son sınırını çizmekte, insanlara ideal ufuklar göstermektedir. Bir yönüyle mucize, onların benzerlerini yapma noktasında bir teşvik kamçısı vurmaktadır. Bu, peygamberlerin sadece manevî yönden değil, maddî yönden de rehber olduklarının delilidir. O halde bu mucizeden birktsım gerçeklere menfez bulmak mümkündür. Resûlullah, Beytü'l-Makdis'i karşısında görebildiğine göre eşyayı ses ve görüntü olarak nakletmek mümkündür. Bugün eşyanın görüntü ve ses olarak nakli televizyonla gerçekleştirilmiştir. Ama mucizeye yetişmek mümkün değildir. Çünkü televizyonda arada bir araç vardır. Mucizede ise hiçbir araç kullanılmamıştır.

3253. [5:299, Hadîs No: 7377]
îbni Abbas'dan (r.a.) rivayetle:
Ömer Müslüman olunca Cebrail bana gelerek, "Gök ehli Ömer'in Müslüman olmasıyla sevindi" dedi. 256[153]

3254. [5:301, Hadîs No: 7382]
İbni Ömer rivayet ediyor:
Kıyamet günü Allah kendisi için Cehennem ateşini vacip kılmadıkça, yalancı şahitlik yapan kişi adımını dahi atamaz. 257[154]

3255. [5:302, Hadîs No: 7389]
İbni Ayyaş'dan rivayetle:
Kul içki içmedikçe dininde bir genişlik içerisinde bulunmaya devam edecektir. İçki içtiğinde, Allah üzerindeki himayesini kaldıracak, dostu, kulağı, gözü ve ayağı şeytan olacak. Şeytan onu her kötülüğe sürükleyecek ve her iyilikten geri çevirecektir. 258[155]

3256. [5:302, Hadîs No: 7390]
Ebû Said (r.a.) rivayet ediyor:
Mü'min, Cennete kavuşuncaya kadar kulağına gelen hayırlı sözlere doymaz. 259[156]

3257. [5:303, Hadîs No: 7393]
Ebû Bekrete'den (r.a.) rivayetle:
İdaresini bir kadına havale eden bir millet asla iflah olmaz. 260[157]

3258. [5:304, Hadîs No: 7397]
insanlar müstehak olmadıkça helak olmazlar. 261[158]

3259. [5:305, Hadîs No: 7401]
Ebû Hüreyre'den (r.a.) rivayetle:
İnsanoğlu ölümden kaçtığı gibi, rızkından kaçsa bile, ölüm ona ulaştığı gibi, rızkı da onu bulur. 262[159]

3260. [5:306, Hadîs No: 7402]
Ebû Saîd (r.a.) rivayet ediyor:
Biriniz, kapısız, deliksiz sert bir kayanın içinde dahi bir iş yapsa, yaptığı iş ne olursa olsun insanlarca bilinecektir. 263[160]

3261. [5:306, Hadîs No: 7404]
îbni Abbas'dan (r.a.) rivayetle:
Biriniz hanımına yaklaşmak istediğinde, "Allah'ın adıyla. Allah'ım, bizi şeytandan uzaklaştır, şeytanı da bize vereceğin çocuktan uzaklaştır" derse, o işten kendilerine çocuk takdir edilmişse şeytan ona asla zarar veremez.

264[161]

3262. [5:307, Hadîs No: 7407]
Ebû Said (r.a.) rivayet ediyor:
Eğer gök ve yer ehlinin tamamı bir tek mü'minin öldürülmesine katılsa, Aziz ve Celil olan Allah onların hepsini, yüz üstü Cehenneme atar. 265[162]

Bu hadis bize mü'minin Allah katındaki değerini anlatmaktadır. Çünkü mü'min maddeten olsun, manen olsun paha biçilmez bir varlıktır. Bedeni ve sahip olduğu duygu ve kabiliyetler itibariyle Allah'ın bir sanat harikası olduğu gibi kalbinin îmana ayna, hal ve hareketlerinin de Allah'ın dininin uygulama alanı olması itibariyle emsalsiz bir varlıktır. Onu haksız yere öldürmek ise büyük bir vahşettir ve en büyük günahlardandır. Hem de o kadar büyük bir günah ve cinayettir ki bir âyette bu husus şöyle dile getirilir: "Bir insanı haksız yere öldürmek bütün insanları öldürmek gibidir." 266[163] Hadis de bir mü'mini öldürmenin dehşetini, değil bir kişi, yer ve gök ehli birleşseler bile yüzüstü Cehenneme gideceklerini bildirerek çok güzel dile getirmektedir.
Bu gerçeklerin hayata nakşolduğu dönemlerde bu konuda alabildiğine hassasiyet gösteriliyordu. Hiç yapılmaması gereken bir şey varsa, o da haksız yere adam öldürmekti. Bir kalenin fethi esnasında Hz. Ömer, bir mü'minin öldürülmesi söz konusu olunca "Ben tekbir kimsenin dahi burnunun kanamasına razı olamam. Bir mü'mini dünyalara değişmem" dediği rivayet edilir. Hadise şöyle cereyan eder: Hz. Ömer, Enes bin Malik'e sorar: "Herhangi bir şehri kuşattığınızda ne yaparsınız?" Hz. Enes bu soruya şu cevabı verir:
"Önce bir adama silah işlemesin diye deriden bir elbise giydirir, sonra da onu şehre göndeririz."
"Peki, onu ya taşlarlarsa?"
"O zaman ölür, birşey yapamayız."
Bunun üzerine Hz. Ömer şöyle der;
"Böyle yapmayın. Hayatım kudreti elinde olan Allah'a yemin ederim ki, eğer bir mü'mini kaybedecekseniz dörtbin silahşörlü bir şehri alma pahasına da olsa bu beni sevindirmez." 267[164]
Başka bir zaman da Hz. Ömer'in o günün imkânsızlıkları içinde tehlikeli bir denizde bir adanın fethe girişme teşebbüslerine karşı şu cevabı verdiği bilinmektedir:
"Vallahi, benim için birtek Müslüman, Bizans'tan ve Bizans'ın içinde bulunan herşeyden çok daha değerli, çok daha sevimlidir. Sakın, sakın bana bu konuda bir daha birşey sormayasınız." 268[165]
Bu hassasiyeti her mü'minin duyması gerekir.

3263. [5:308, Hadîs No: 7410]
Ebû Saîd'den (r.a.) rivayetle:
Eğer Cehennem içeceğinden olan "gassâkwtan bir kova dünyaya dökülse, dünyada ne varsa, hepsi kokacaktır. 269[166]

3264. [5:309, Hadîs No: 7413]
Enes (r.a.) rivayet ediyor:
Eğer Cehennem kıvılcımlarından bir kıvılcım, doğuda bulunsa, batıdaki bir kişi onun hararetini hisseder. 270[167]

Hadislerde geçen bu ve buna benzer ifadeleri dünya ölçüleri içerisinde anlamak güçtür. Âhiret şartlan içerisinde düşünüldüğünde ise meseleleri anlamak oldukça kolaylaşır. Kaldı ki dünya ölçüleriyle bile bakılsa, bu ifadelerin bazılarının benzerlerini, örneklerini görmek mümkündür. Meselâ dünya merkezinde bulunan madenleri dahi eriten ateş sıvı halde bulunmaktadır. Dışarısında 7000 derece sıcaklık taşıyan güneş, milyonlarca dereceyi bulan merkezindeki sıcaklıkla Cehennemin örneklerinden birini teşkii eder. Dünya ateşinin bu derece korkunçluğunu bilen bir kimsenin herşeyiyle dünyadan daha dehşetli olan Cehennem ateşini anlaması herhalde güç olmasa gerek.
Bir kıvılcımı dünyamızın bir ucuna düşse, sıcaklığı diğer ucunda hissedilecek derecedeki bir Cehennem ateşi herşeyden önce bu ateşin şiddetini, korkunçluğunu anlatmaktadır.
Ateşi böylesine dehşetli Cehennem söz konusu olduğunda "Bu korkunç ateşe insan vücudu nasıl dayanabilecektir?" diye akla bir soru gelebilir.

Bir defa Cehenneme giren kişiler işledikleri günah ölçüsünde azap göreceklerdir. Yapıları da o ölçüde farklı olacaktır: Meselâ bir hadiste bazı kâfirlerin dişlerinin Uhud dağı kadar olacağı bildirilmişti!. Böyle bir vücuda sahip kimseye öylesine müthiş de bir azap gerekir.
"Peki böyle bir ateşe insan nasıl dayanabilir? Yanıp kül olmaz mı?" diye sorulabilir. Bir âyetten öğrendiğimize göre Cehennemlikler yanıp yok olmayacak, yandıkça vücudîarı yenibaştan yenilenecektir. Denizlerin dibinde enva-ı çeşit canlıları, kar tabakalartnın altında nazik kurtçukları öldürmeden yaşatan Allah Cehennemliklere de oranın şartlarına uygun bir hayat ortamı yaratmaya kadirdir. Bu konudaki âyet şöyledir: "Muhakkak ki, âyetlerimizi inkâr-eden o kâfirleri Biz Cehennem ateşine sokacağız. Orada derileri piştikçe, azabı tatsınlar diye Biz onların derilerini yenileriz. Şüphesiz Allah bütün işlerinde herkese galiptir ve Onun her işi hikmet iledir." [271][168]

3265. [5:309, Hadîs No: 7415]
Ebû Hüreyre'den (r.a.) rivayetle Resûl-ü Ekrem Efendimiz (a.s.m.) şöyle buyurmuşlardır:
Eğer biri doğuda, biri batıda olan iki kul birbirini Allah için severse, Allah Kıyamet Günü onları bir araya getirecek ve şöyle buyuracak: "İşte bu benim için sevdiğin kimsedir." [272][169]

3266. [5:309, Hadîs No: 7416]
îbni Abbas (r.a.) Peygamber Efendimizin (a.s.m.) şöyle buyurduklarını rivayet ediyor:
Eğer Cehennem yiyeceği olan zakkumdan bir tek damla dünyaya damlasa, dünya halkının yaşayışını fesada verir. Artık yiyeceği bu olanın durumu ne olur? [273][170]

3267. [5:310, Hadîs No: 7419]
Enes'den (r.a.) rivayetle Peygamber Efendimiz (a.s.m.) şöyle buyurmuşlardır:
Eğer siz yanımdan çıktığınızda yanımda ikenki hâliniz üzere olsaydınız, melekler Medine'nin sokaklarında sizinle tokalaşırdı. [274][171]

Bu hadis, Hanzale (r.a.) isimli bir Sahabînin sözleri üzerine söylenmiştir. Bir-gün Hanzale (r.a.), koşar adımlarla ilerlerken Hz. Ebû Bekir'e rastlar. 'Telaşla nereye böyle ey Hanzala?" diye sorar Hz. Ebû Bekir. O da, "Hanzala münafık oldu" diye cevap verir ve devam eder: "Biz Resûlullahın yanında bulunurken öyle duygulanıyor, öyle âhireti düşünüyoruz ki, adetâ kendimizden geçiyoruz. Fakat işlerimizin başına geçtiğimizde adetâ bunları unutuyor, dünyaya dalıveriyo-ruz," Hz. Ebû Bekir, "Aynı hal bizim de başımızda. Birlikte Resûlullaha gidelim" derler ve hızla Resûlullaha varıp durumu anlatırlar. Bunun üzerine Ailah Resulü yukardaki sözlerini söyler ve "Ey Hanzala! Bir müddet dünyaya, bir müddet de âhirete çalış" buyurur.
Bu hadis-i şerif bize insanın yapısı, yaratılışı gereği her zaman âhiret duygusu içerisinde bulunamayacağını, ister istemez dünya İşleriyle de haşir neşir olacağını anlatır. Önemli olan başka bir hadiste de belirtildiği gibi ikisi arasında denge kurabilmek, ne dünya için âhireti, ne de âhiret için dünyayı feda etmemektir. İnsanın, meleklerin de gıpta ve tebrikini gerektirecek bu özelliğini her ân muhafaza etmesi mümkün olmayacağına göre dünya işleriyle de uğraşarak onları da âhirete mal edip ibadete dönüştürülebilir. Böylece bütün işlerini âhirete mal etmiş olur.

3268. [5:311, Hadîs No: 7420]
Ömer (r.a.) rivayet ediyor:
Eğer Allah'a hakkıyla tevekkül etseydiniz, sabahleyin yuvasından aç çıkıp akşamleyin karnı tok olarak dönen kuşların rızıklandığı gibi Allah sizin de rızkınızı verirdi. [275][172]

3269. [5:316, Hadîs No: 7438]
Ebû'd-Derda'dan (r.a.) rivayetle:
Siz benim bildiğimi bilseydiniz, az güler, çok ağlardınız. Yüksek dağlara çıkar, sızlanarak Allah'a yalvarırdınız. Çünkü, kurtulup kurtulamayacağınızı bilemiyorsunuz. [276][173]

3270. [5:317, Hadîs No: 7440]
îrbad bin Sâriye
Eğer sizin için si mükâfatı bilseydiniz, elinizden çıkan şeylere üzülmezdiniz. [277][174]

Allah kullarını imtihan musibet verip sabr bektedir. Bazan nimet verip şükre davet eder, ba-ZanM şerif safVnr.

HadM şerif sa riJeCek rnüKâ gereken hususlardan birisini nazara vermekte ve sabretme!': Vüklüğune dikkat çekmektedir. şjkayet eder karşısında ruhen ve kalben yıkılmamak, Allah'ı ü aZjCık tir Çal hnma ve yakınma yoluna gitmemelidir. Bu dünya-re-katlanmıyor ki? Hadiste, sabır karşılığı verile-
ceği bildirilen böylesine büyük bir mükâfat ise onu ne pahasına olursa olsun sabra yöneltmelidir. Dünyevî mükâfatların geçici, Allah'ın vereceği mükâfatların ise ebedî olduğu düşünülürse sabretmemek için hiçbir bahane kalmaz.
Sonra dünya ebedî değil ki, elimizdekiler ebedî olsun. Dünyanın gelip geçiciliği gibi elimizdekiler de gelip geçicidir. O halde üzülmeye değmez. Bedîüzzman Hazretlerinin ifadesiyle, "Aklı başında oian insan, ne dünya umurundan kazandığına mesrur ve ne de kaybettiği şeye mahzun olmaz. Zira dünya durmuyor, gidiyor; insan da beraber gidiyor"[278][175] gerçeği çerçevesinde hareket edilip sabır gösterilirse, Allah'tan başka kimsenin veremeyeceği büyük mükâfatlara ermek hiç de zor olmaz.
Öte yandan insana verilen sabır kuvveti, her türlü musibetlere dayanabilecek güçtedir. Yeter ki insan bu gücü dağıtmasın, yerli yerinde kullanabilsin.

3271. [5:317, Hadîs No: 7442]
Urve'den rivayetle:
Dünya hakkında benim bildiğimi bilseydiniz ona karşı rahat olurdunuz. [279][176]

3272. [5:318, Hadîs No: 7444]
Ebû Hüreyre (r.a.) rivayet ediyor:
Eğer birinci saftaki sevabı bilseydiniz, oraya ancak kur'a ile geçerdiniz. [280][177]

3273. [5:318, Hadîs No: 7445]
Ebu'd-Derdâ'dan (r.a.) rivayetle:
Eğer ölümden sonra karşılaşacağınız şeyleri bilseydiniz asla iştahla yemek yemez, iştahla su içmez ve gölgelenmek için eve girmezdiniz. Yüksek yerlere çıkar, göğüslerinize vurur ve halinize ağlardınız. [281][178]

3274. [5:318, Hadîs No: 7446]
Enes (r.a.) rivayet ediyor:
Zorluk gelse, şu deliklere de girse, kolaylık gelir, üzerine gider
onu çıkarır. [282][179]

Hadis bir hayat kânununu nazara vermektedir. Hayat bütünüyle zorluk ve sıkıntılarla dolu değildir. İşler hep zor, üstesinden gelinemeyecek cinsten olsaydı, insan bunların altında ezilir kalırdı. Hayat yolunda ne kadar zorluklar, sıkıntılar bulunsa da onları takip eden rahatlıklar, kolaylıklar muhakkak bulunur. Her kışı bir bahar, her geceyi bir gündüz, her yokuşu bir iniş takip ettiği gibi her zoru da bir kolaylık izler. Nitekim İnşirah Sûresinde bu hakikat şu şekilde ifadesini bulmuştur:
'Şüphesiz zorlukla beraber bir kolaylık vardır. Gerçekten zorlukla beraber bir kolayhk vardır." [283][180]
Âyet hayatın hep zorluklarla dolu olmadığını, her zorluğu bir kolaylığın takip ettiğini bildirerek inananlara moral ve teselli vermektedir. O halde karşılaşılan zorluklar insanı yıldırmamaltdır.
Bu ilâhî hakikat bize yukardaki hadisi çok güzel açıklamaktadır. Bir işi üstlenen insan eğer zorluklarla karşılaşıyorsa, bilmelidir ki sonunda hedefine ulaşacak, kolaylığa erecektir. Hele erişilecek maksat büyükse İnsan o ölçüde zorluk ve sıkıntılarla karşılaşacağını unutmamalıdır.
Maddeten ve manen ilerleyebilmek, dünyevî ve uhrevî işlerde başarıya ulaşabilmek için gece gündüz demeden didinen, çırpınan, nice sıkıntılara katlanan, zaman zaman işlerin ağırlığı altında bunalan insan bilmelidir ki, sonunda bir huzur, rahatlık ve refah dönemi gelecektir. Nitekim tarih boyunca bütün büyük doğuşlar bir sancının sonunda gerçekleşmiştir. Başta peygamberler olmak üzere insanlık semasında parlayan yıldızlar hep sıkıntı ve meşakkatlede yaşamış, sonunda zafere ulaşmışlardır. Eğer bu rahatlık, refah ve saadet dönemlerinin geleceği ümidi olmasaydı, onca sıkıntı ve ızdıraplara sabretmek mümkün olmazdı. O halde insan vazifesinin kudsiyeti ve bu uğurda çektiği sıkıntı ve meşakkatler ölçüsünde refah ve saadete kavuşmaya hak kazanır.
O halde dünyada da, âhirette de kolaylıkla karşılaşmak isteyen gayreti, zorlukları göğüslemeyi elden bırakmamalıdır. Bilhassa âhireîte Cennet gibi bir ko-~ (aylığı görmek isteyen kimse ibadetlerin" hizmetlerin zahirî ağırlıklarına tahammül etmesini bilmelidir. Âhirette kolaylık ve saadet isteyen kimse dünyası ne kadar fena ve

sıkıntılı da olsa, dünyasını âhiretin bir bekleme salonu mahiyetinde gördüğü için tahammül edip, sabır içinde şükreder.

3275. [5:319, Hadîs No: 7448]
Muâz bin Cebelden (r.a.) rivayetle;
Eğer Allah'tan gerçek mânâda korksaydınız, yanında cahilliğin harmanlayacağı bir ilimle âlim olurdunuz. Eğer Allah'ı hakkıyla tanısaydınız, duanızla dağlar yerinden oynardı. [284][181]

3276. [5:320, Hadîs No: 7451]
Enes (r.a.) rivayet ediyor:
Eğer eceli ve onun sana doğru gelişim görseydin uzun emel beslemekten ve dünyaya aldanmaktan nefret ederdin. [285][182]

3277. [5:323, Hadîs No: 7464]
Ebû Hüreyre'den (r.a.) rivayetle Peygamber Efendimiz (a.s.m.) şöyle buyurmuşlardır:
İlim Süreyya Yıldızında da asılı bulunsa, İranlılardan bir grup ona ulaşıp alır. [286][183]

Bediüzzaman Hazretleri, Mektûbaî isimli eserinde Peygamberimizin mucizelerini anlatırken, bu hadise de yer veriyor ve bu hadisin "Başta Ebû Hanife olarak iran'ın emsalsiz bir surette yetiştirdiği ulemâ ve evliyaya işaret ettiğini" söylüyor. [287][184]
Mezhebinin dünyada ençok müntesibi bulunan ve Imam-ı Âzam ismiyle meşhur olan Ebû Hanife, Milâdî 699 yılında Kûîe zenginlerinden Sabit adında bir zâtın oğlu olarak dünyaya geldi. Küçük yaşından itibaren ilim çevrelerinde bulundu. Hz. Ömer'in, Hz. Ali'nin ve Hz. Abdullah bin Mes'ud'un talebelerinden ilim öğrendi.
Imâm-ı Âzam, keskin bir zekâ ve münazara kabiliyetine sahipti. Dört mezhep imamlarından biri olan İmam Mâlik'in ifadesiyle, "Eğer şu ağaç, direk 'Altındır dese, ispat edebilecek bir zekâya sahipti." Onun keskin zekâsı, fıkhın ince ve derin meselelerinde kendini gösterdi. Bu büyük İmam, İslâm fıkhının pekçok gi rift meselesini kolayca halletti ve mü'minlere huzur içinde takip edecekleri bir itikâmeti gösterdi. Haaıkülâde zekâsını ve dehâsını, Cenâb-ı Hakkın rızâsı dâiresinde ve Sünnet-i Seniyyenin esasları çerçevesinde kullandı.
Tabiînden Abdullah bin Mübârek'in "İlmin beyni" olarak vasıflandırdığı Imam-ı Âzam'ın fıkıhtaki mertebesini, İmam Şafiî Hazretleri şöyle özetler: "Fıkıh ilminde insanlar Ebû Hanife'nin ilmiyle geçiniyorlar." [288][185]
İmam-ı Âzam, fıkıh ilminden başka, tefsir, hadis, kelâm, münazara ve diğer ilimlerde de zirvedeydi. Itikadî noktadan insanları doğru yoldan ayıran sapık fırkalarla mücâdele etti. Basra'da dehrî denilen inkarcıları, Şiîleri, kaderiye ve diğer bid'at fırkalarını defalarca mağlup etti.
İmam Ebû Yusuf, İmam Muhammed gibi çok büyük talebeler yetiştiren Imam-ı Âzam, Hicrî 150 (Milâdî 767} senesinde vefat etti. Türbesi, Irak'ın Bağdat şehrindedir.

3278. [5:325, Hadîs No: 7470]
Ukbe bin Âmir (r.a.) rivayet ediyor:
Benden sonra Peygamber gönderilseydi, Ömer bin Hattab gönderildi. [289][186]

3279. [5:327, Hadîs No: 7476]
Enes'den (r.a.) rivayetle:
Eğer Âdemoğlunun bir vadi dolusu malı olsa, ikinci bir vadiyi ister, îki vadi dolusu malı olsa, üçüncüsünü ister. Âdemoğlunun karnını topraktan başka birşey dolduramaz. Allah tevbe edenlerin tevbesini kabul eder. [290][187]

3280. [5:328, Hadîs No: 7477]
Ebû Hüreyre (r.a.) rivayet ediyor:
Uhud Dağı kadar altınım olsa, borcum için bırakacağımın dışında, yanımda üzerinden üç günün geçmesini istemem. [Hepsini Allah için dağıtırım.] [291][188]

3281. [5:328, Hadîs No: 7479]
îbniAmr'dan (r.a.) rivayetle:

Ölen eğer Müslümansa, onun adına köle azâd etseniz veya sadaka verseniz, ya da hacca gitseniz bunların sevabı ona ulaşır. 292[189]

3282. [5:320, Hadîs No: 7480]
Sehl bin Sa'd (r.a.) Peygamber Efendimizin (a.s.m.) şöyle buyurduklarını rivayet ediyor:
Eğer dünyanın Allah kattnda sivri sinek kanadı kadar değeri olsaydı, kafire ondan bir yudum su dahi içirmezdi.293[190]

İlk bakışta, hadisten dünyanın her bakımdan çok değersiz, hatta bir sivri sinek kanadından dahi değersiz olduğu anlaşılmaktadır. Oysa meselenin aslına inildiğinde hiç de öyle olmadığı görülür. Bir kısım ard niyetli veya dikkatsiz kimseler tarafından yanlış anlaşılan, hattâ inkâr edilen bu ve buna benzer hadisler hakkında 24. Sözün 12. aslında genel bir izah yapan Bediüzzaman, bu hadisi "en ziyâde insafsızların zihnini kurcalayan" hadis olarak vasıflandırır ve bir izahını yapar. Bu izahlar ışığında bu hadisi şöyle açıklayabiliriz.
Bediüzzaman, "Allah yanında" mânâsına gelen "indallah'r tâbirinin "ebedî âlem" olduğunu söyler. Buna göre dünyanın Allah indinde sinek kanadı kadar değerinin olmaması, ebedî âlem olan âhiret âlemine nispetledir. Evet, içinde yaşadığımız dünya hayatı fânî, geçici ve yok olmaya mahkum bir mâhiyete sahiptir. Beka âlemi olan âhiret âleminden bir sinek kanadı kadar dahi bir nur, ebedîdir, sonsuzdur. Nitekim Peygamberimiz pekçok hadislerinde bu gerçeğe dikkat çekmiştir. Meselâ bunlardan birisi şu mealdedir:
"Cennetten bir karış yer, dünya ve dünyadakilerden hayırlıdır." 294[191]
Peygamberimiz bir hadislerinde de âhiret nimetleriyle dünya nimetlerinin bir mukayesesini yapmış ve şöyle buyurmuştur:
"Âhiret nimeti yanında dünya nimeti, ancak sizden birinizin parmağını büyük bir denize batırması kadardır; artık parmağının denizden ne kadar su aldığına dikkat etsin." 295[192]
Bediüzzaman'ın dikkat çektiği bir diğer husus, hadiste geçen dünyadan kas-din herkesin içinde yaşayıp istifade ettiği umumî dünya olmayıp, direği kendi hayatı ile bağlı olan ve ölümle son bulan herkesin hususî dünyasıdır. Bediüzzaman bununla ilgili olarak şöyle der:
"Koca dünyayı bir sinek kanadıyla muvazene değil, belki herkesin kısacık ömrüne yerleşen hususî dünyasını âlem-i bekadan bir sinek kanadı kadar daimî bir feyz-i İlâhîye ve bir ihsân-ı İlâhîye muvazeneye gelmediği demektir."
Üçüncü bir husus, dünyanın üç yüzü, üç mâhiyeti olduğuyla ilgilidir. Dünyanın üç yüzünden birincisi ve en mühimi, Cenâb-ı Hakkın isimlerinin bir aynası olmasıdır. Dünyada var olan her şey bir Yaratıcının eseri ve sanatıdır. İnsanlarca yapılan bir eserde dikkatlice bakıldığında o eseri yapanın ustalığı, hususiyetleri ve vasıfları görülür. Mimar Sinan tarafından yapılan Selimiye Camiî, mimarını bütün vasıf ve maharetleriyle anlatmaktadır. Bunun gibi, Cenâb-ı Hakkın bir sanat eseri olan dünya da, Yaratıcısını bütün isim ve sıfatlarıyla tanıtmaktadır, gözlere göstermektedir.
Dünyanın ikinci yüzü âhirete bakar, âhiretin tarlasıdır. İnsan, hayır, hasenat, ibâdet, îman gibi sevap tohumlarını bu dünyada eker, âhirette de mahsûlünü alır. Hadiste ifâde edilen dünyanın kıymetsizliği bu iki yönü için değildir. Zira bu yönleri için dünya tahkir edilmez, kıymetlidir, sevilmeye layıktır.
Dünyanın üçüncü yüzü ise bütün hatâ, günah ve isyanların kaynağı olan tarafıdır. Dünyanın keyf ve zevklerine tapanların dünyasıdır. Dünyanın bu yüzü ve dünyaya tapanların bu yüzünden aldıkları gayr-i meşru lezzet, âhirette mü'minlere verilecek olan ebedî lezzetlerin yanında bir zerre kadar, bir sivri sinek kanadı kadar değer ifâde etmez. İşte "dünyanın Allah indindeki kıymetsizliği" üçüncü yüzü itibarıyladır. 296[193]
Hadisin izanıyla ilgili söylenmesi gereken bir diğer husus da Allah'ın uçsuz bucaksız kâinatın, içindekilerin, meleklerin, Cennet ve Cehennemin yaratıcısı ve Rabbi olmasıdır. Bütün bunların yanında tek başına dünya elbetteki fazla bir değer ifâde etmez. Trilyonlara sahip olan bir insanın yanında bir liranın bir diğer ifâde etmediği gibi.
Dünyanın Allah indinde saydığımız hususlar ışığında fazla bir kıymeti olmadığı içindir ki, kâfire yediriyor, giydiriyor, içiriyor. Eğer dünya Allah indinde bir kıymet ifâde etseydi, ondan kâfire bir yudum su dahi içirmezdi. Çünkü kâfir Allah'ın düşmanıdır. Düşmana kıymetli şeylerin verilmeyeceği ise açıktır.

3283. [5:330, Hadîs No: 7484]
Ali'den (r.a.) rivayetle:

Eğer ümmetimle istişare etmeden onların başına birisini idareci tayin etseydim, Ibni Ümmü Abd'ı tayin ederdim.297[194]

Bu hadiste iki hususa dikkat çekilmektedir. Bunlardan birincisi, Peygamber Efendimizin (a.s.m.) Ashabıyla istişare etmeye verdiği ehemmiyet, diğeri ise, Ibni Ümmü Abd'in fazileti.
Yüce Rabbimiz bir âyet-i kerimede, "Onların aralarındaki işleri istişare iledir" buyurarak istişareyi mü'minlerin vasıfları arasında saymış, başka bir âyet-i kerimede ise Peygamberimize hitaben, "İşlerinde onlarla istişare et" buyurarak, ondan ümmetiyle istişare etmesini istemiştir. Peygamberimiz de bu emre binâen, hakkında vahiy olmayan konularda Sahabîleriyle istişare etmiştir. Meselâ Uhud Savaşı'nda düşmanın Medine dışında karşılanması, böyle bir istişare neticesinde kararlaştırılmıştı.
Hadiste İbni Ümmü Abd diye dikkat çekilen Sahabî, Abdullah bin Mes'ud'dur (r.a.). Abdullah bin Mes'ud (r.a.) ilk Müslümanlardandı. Daha Müslüman olur olmaz, gözü dönmüş müşriklerin işkenceleriyle karşılaşmıştı. Bu sebeple önce Habeşistan'a, sonra da Medine'ye hicret ederek iki hicret sevabı kazandı.
Abdullah bin Mes'ud (r.a.), her an Peygamberimizle beraberdi. Öyle ki, Medine'ye ilk defa gelenler, onu Ehl-i Beytten sanıyorlardı. Hz. Abdullah, Peygamberimizle bu beraberliği sayesinde ondan en fazla feyizlenen Sahabîler arasına girdi. İlimde bir derya oldu.
Abdullah (r.a.) Ku^ân'i en güzel okuyan ve Kur"ân ilmini en iyi bilen Sahabî-lerdendi. Pek çok âyetin tefsirini ondan nakledilen bilgilerle öğrenmiş bulunuyoruz. Kendisi tefsir ilmi hakkındaki bilgisiyle ilgili olarak şöyle demektedir:
"Allah'a yemin ederim ki, Allah'ın Kitabından hiçbir sûre yoktur ki, onun nerede indiğini en iyi bilen ben olmayayım. Hiçbir âyet yoktur ki, niçin indiğini en iyi bilen ben olmayayım. Develerin ulaşabileceği yerde Allah'ın Kitabını benden daha iyi bilen birinin olduğunu bilsem, mutlaka deveye binip ona giderdim."
Hadis ilminde de mühim bir yeri olan ve 848 hadis rivayet eden İbni Mes'ud'un (r.a.), fıkıhta da müstesna bir yeri vardı. Bir çok konuda fetva vermişti.
Dört Halife devrinde ilmiyle çok büyük hizmetler gören Abdullah bin Mes'ud (r.a.), Hicretin 32. yılında, 64 yaşında iken vefat etti. Allah ondan razı olsun.

3284. [5:332, Hadîs No: 7492]
Ebû Hüreyre (r.a.) rivayet ediyor:
Eğer sadaka yerine ulaşıncaya kadar yüz kişinin elinden geçse, hepsine ilk verenin sevabı kadar sevap yazılır. Onun sevabından da hiç birşey eksilmez. 298[195]

3285. [5:335, Hadîs No: 7499]
Ebû Hüreyre'den (r.a.) rivayetle:
Eğer mü'min Allah katındaki azabı bilseydi, hiç kimse Cennete girmeyi ümit etmezdi. Eğer kâfir Allah katındaki rahmeti bilseydi, hiç kimse Cennete girmekten ümidini kesmezdi. 299[196]

Bu hadis havf ve reca, yani korkuyla ümit arasında yaşamak gerektiğinin en güzel ifadelerinden biridir. İnsan ne Allah'ın azabından emin olmalı, ne de rahmetinden ümit kesmelidir. Allah'ın azabından emin olmamalıdır. Çünkü insan küçük büyük demeden bir sürü günah işleyip durmaktadır. Dakika geçmez ki bilerek veya bilmeyerek hata, kusur ve günahlar işleyip durmasın. Bunlara gerektiği gibi tövbe de etmemekte, etse de yeni baştan günahlara dalmaktadır. Affedildiğine dair elinde bir senedi bulunmayan bir insan nasıl azaptan emin olabilir?
Öte yandan sonsuz rahmeti olan Allah samimi bir tövbeyle Kendine yönelin-diğinde günahlar ne kadar büyük de olsa affedeceğini bildirmektedir. İnanıp tövbe ettiğinde kâfiri de affeder. Böyle olunca Ondan nasıl ümit kesilebilir? İşte bu hakikatten dolayıdır ki Hz. Ömer, "Bir kişi Cehenneme girecek deseler, o ben olurum diye korkarım. Bir kişi de Cennetlik deseler o ben olurum ümidini taşırım" diyerek korkuyla ümit arasında yaşamanın en güzel örneklerinden birini vermektedir. Hz. Ebû Bekir de şöyle diyor: "Cenab-ı Hak, güze! amelleri sebe-biyie Cennetlikleri azaplandırmayacağını bildirirken, bunlardan olamamaktan korkuyorum. Kötü amelleri sebebiyle Cehennemlikleri cezaya çarptıracağını zikrederken de bunlarla beraber olmaktan korkuyorum.
"Rahmet ve azab âyetlerini hatırlıyorum da, 'Kul dâima ümit ve korku arasında bulunmalıdır' diye düşünüyorum.
"Kul Allah'a adaletten başka birşey isnad etmemeli, Onun rahmetinden ümidini kesmemeli, kendi kendini tehlikeye atmamalıdır."
Bu örnekler de göstermektedir ki, insan Allah'a karşı vazifelerini dikkatle yapmalı, ama sonuçta ne bütün bütün Cennete giriyormuş gibi bir rahatlık ve serbestlik içerisinde olmalı, ne de azaptan korkup herşeyden el etek çekme

durumuna girmelidir.

3286. [5:338, Hadîs No: 7505]
îbniAbbas (r.a.) rivayet ediyor:
Eğer dilenci dilenmekteki günahı bilseydi, dilenmezdi. 300[197]

3287. [5:340, Hadîs No: 7509]
Ebû Hüreyre'den (r.a.) rivayetle:
Eğer ümmetime güçlük vermeyeceğimi bilseydim, her namaz için abdest almalarını ve her abdest alışlarında misvak kullanmalarını emrederdim. 301[198]

3288. [5:344, Hadîs No: 7523]
Müsafî'ed-Deylemî Peygamber Efendimizin (a.s.m.) şöyle buyurduklarını rivayet ediyor:
Eğer Allah'ın beli bükülmüş kulları, süt emen yavrular, otlayan hayvanlar olmasaydı, başınıza sağnak sağnak ve kesintisiz azab yağardı. 302[199]

3289. [5:344, Hadîs No: 7525]
Ümmü Seleme'den (r.a.) rivayetle:
Eğer Kıyamet Günü hakkını alacağının korkusu olmasaydı, şu misvakla canını acıtırdım. 303[200]

Resûlultah hata işleyen hizmetçisine kızgınlık ânında bu ifâdeyi kullanıyor. O anda elinde misvak bulunmakta, eğer misvakla vurmuş olsa incitilmiş olacak, dolayısıyla hakkı geçecek. Resûlullahın hak ve hukuka olan saygısıdır ki hizmetçisine misvakla dahi vurmayı engelliyor. Misvak gibi küçük bir şeyle bile olsa birisinin canı acıtıldığında, Kıyamet Gününde hakkını alacağım güzel bir şekilde göstermiş oluyor.
Bu ve buna benzer örnekler göstermektedir ki hakkın küçüğüne, büyüğüne bakılmaz. Hakkı çiğnenen küçük de olsa helal etmediği sürece hakkını alacaktır. Bu hakkı dünyada almazsa, âhirette alacaktır.

3290. [5:346, Hadîs No: 7530]
Ebû Hüreyre (r.a.) rivayet ediyor:
Öyle bîr zaman gelecektir ki, kişi malını helâldan mi, haramdan mı elde ettiğini önemsemeyecek. 304[201]

3291. [5:338, Hadîs No: 7505]
Ebû Hüreyre'den (r.a.) rivayetle:
Öyle bir zaman gelecektir ki, faiz yemeyen hiçkimse kalmayacaktır. Yemese bile tozu bulaşacaktır. 305[202]

3292. [5:349, Hadîs No: 7532]
îbni Amr (r.a.) rivayet ediyor:
Ümmetimin basma îsrâiloğullarının durumuna tıpa tıp benzeyen bir durum gelecektir. Öyle ki onlardan annesiyle açıkça zina eden kimseler çıksa, ümmetimden de bunu yapanlar çıkacaktır. îsrâiloğulları yetmiş iki firkaya ayrıldılar. Ümmetim ise yetmiş üç fırkaya ayrılacaktır. Onlardan bir fırkanın dışında, hepsi Cehennemdedir. Kurtulan o nrka ben ve Sahabîlerimin yolu üzerinde olanlardır. 306[203]

3293. [5:349, Hadîs No: 7539]
Ebû Said'den (r.a.) rivayetle:
Mü'min fakirlere, Kıyamet günü zenginlerden beş yüz sene kadar önce kurtulma konusunda müjdeler olsun. Bunlar, Cennette nimetle-nirken, zenginler hesaba çekileceklerdir. 307[204]

3294. [5:350, Hadîs No: 7544]
Sevban (r.a.) rivayet ediyor:
Biriniz, şükredici bir kalb, zikredici bir dil ve âhiret işlerinde kendisine yardımcı olan mü'mine bir eş edinsin. 308[205]

3295. [5:351, Hadîs No: 7551]

Muhammed bin Nadr el-Hârisî'den rivayetle:
Biriniz en küçük günahı sebebiyle dahi cezalandırılacağından korksun. 309[206]

3296. [5:354, Hadîs No: 7565]
Ebû Hüreyre (r.a.) rivayet ediyor:
Biriniz yanındaki iki melekten, sâlih iki komşusundan utandığı gibi utansın [da günah işlemesin]. Çünkü onlar gece gündüz kendisiyle beraberdir. 310[207]

3297. [5:355, Hadîs No: 7569]
Abdullah bin Cerad Resûl-ü Ekrem Efendimizin (a.s.m.) şöyle buyurduklarını rivayet ediyor:
Gerçek âmâ baş gözü görmeyen değil, asıl âmâ kalb gözü görmeyendir. 311[208]

3298. [5:355, Hadîs No: 7570]
Enes (r.a.) rivayet ediyor:
îman temenni ile, dış görünüşle değildir. O, kalbte yer eden ve davranışların doğruladığı şeydir. 312[209]

3299. [5:356, Hadîs No: 7572]
Ebû Hüreyre'den (r.a.) rivayetle Peygamber Efendimiz (a.s.m.) şöyle buyurmuşlardır:
Güzel konuşma çok laf etmek değildir. O, [doğru olanı] açıkça ortaya koymaktır. Gerçek tutukluk, dil tutukluğu değil, hakkı bilmemektir. 313[210]

3300-3399

3300. [5:358, Hadîs No: 7577]
Ebû Hüreyre (r.a.) rivayet ediyor:
Gerçek pehlivan, rakibini yere çalan değildir. Gerçek pehlivan, öfkelendiğinde kendisine hâkim olandır. 314[1]

3301. [5:358, Hadîs No: 7578]
Ebû Hüreyre'den (r.a.) rivayetle:
Gerçek oruç, yemeyi ve içmeyi terketmek değildir. Asıl oruç, boş sözü ve hayasızca konuşmayı terk etmektir. Oruçlu iken birisi sana söver veya kabalık ederse, "Ben oruçluyum, ben oruçluyum" de. 315[2]

3302. [5:360, Hadîs No: 7582]
Talk bin Ali rivayet ediyor:
Komşuları şerrinden emin olmayan kişi, gerçek mü'min değildir. 316[3]

3303. [5:360, Hadîs No: 7583]
Ibni Abbas'dan (r.a.) rivayetle:
Yanıbaşmda komşusu aç iken doya doya yiyen kişi, gerçek mü'min eğildir. 317[4]

3304. [5:360, Hadîs No: 7584]
Ibni Mes'ud (r.a.) rivayet ediyor:
Gerçek mü'min, insanlara dil uzatan, lanet eden, kötü davranış-arda bulunan ve hayâsızca konuşan kişi asla değildir. 318[5]

3305. [5:361, Hadîs No: 7586]
Ibni Amr'dan (r.a.) rivayetle Peygamber Efendimiz (a.s.mj şöyle buyurmuşlardır:

Akrabalarına iyilik eden kişi, sadece onların iyiliklerine karşılık veren değildir. Akrabalarına asıl iyilik eden kişi, akrabaları kendisiyle ilişkilerini kopardıklarında, onlara iyilik yapmaya devam edendir. 319[6]

3306. [5:362, Hadîs No: 7590]
Âişe (r.a.) rivayet ediyor:
Ümmetimden birisi üç kız çocuğunu veya üç kız kardeşini büyütür, onların geçimini üstlenir ve onlara iyi davranırsa, kesinlikle onlar Cehenneme karşı ona perde olurlar. 320[7]

3307. [5:363, Hadîs No: 7592]
Ebû Musa el-Eş'arî'den (r.a.) rivayetle:
Duyduğu sıkıntı verici sözlere karşı Allah'tan daha sabırlı hiç kimse yoktur. İnsanlar Ona evlât isnad ediyorlar, Ona ortak koşuyorlar da O buna rağmen onlara afiyet veriyor ve onlan rızıklandırıyor. 321[8]

3308. [5:363, Hadîs No: 7593]
Fâtıma el-îyâdî rivayet ediyor:
Allah kendisine bir çıkış yolu açıncaya kadar, oturup kalkmak zorunda olduğu kimselerle güzel geçinmeyen kimse, hikmet sahibi değildir. 322[9]

3309. [5:364, Hadîs No: 7594]
Enes'den (r.a.) rivayetle:
Her ikisinden de nasiplenmeyip, dünyası için âhiretini veya âhireti için dünyasını terk eden kimse, hayırlınız değildir. Şüphesiz dünya âhirete ulaştmcıdır. Başkasına yük olmayınız. 323[10]

3310. [5:364. Hadîs No: 7595]
Enes (r.a.) rivayet ediyor:
Komşusu şerrinden emin olmayan kişi kâmil mü'min değildir. 324[11]

3311 . [5:365, Hadîs No: 7600]
Ebû Ümâme'den (r.a.) rivayetle Peygamber Efendimiz (a.s.m.) şöyle buyurmuşlardır:
Allah'a, iki damladan ve iki adımdan daha sevimli hiçbir şey yoktur. Bu iki damla, Allahu Taala'nın korkusundan dolayı akıtılan göz yaşı ve Allah yolunda akıtılan kandır, tki adım ise, Allah yolunda ciha da çıkmak üzere atılan adım ve Allah'ın farzlarından birini yerine getirmek için atılan adımdır. 325[12]

3312. [5:365, Hadîs No: 7602]
Ebû Hüreyre (r.a.) rivayet ediyor:
Allah katında duadan daha değerli birşey yoktur. 326[13]

3313. [5:366, Hadîs No: 7603]
îbni Amr'dan (r.a.) rivayetle Peygamber Efendimiz (a.s.m.) şöyle buyurmuşlardır:
Allah katında mü'minden daha değerli hiçbirşey yoktur. 327[14]

Kâinatın en değerli meyvesi insandır. Bu meyvenin de en kalitelisi mü'min-dir. Mü'min insan olmasa kainat manasızlasın Dolayısıyla mü'min bütün kâinata denk bir kıymet kazanmış olur.
Mü'min kâinattaki şeriat-ı fıtriyeye, yani kâinattaki kânunlara, umûmî âhenge ayak uyduran bir varlıktır. Bir asker disiplinli olduğu ölçüde komutanın gözünde değer kazanır. Mü'min de kendini Allah'ın bir memur ve askeri bildiği ve emirleri dairesinde hareket etmeye çalıştığı için kıymetlidir.
Mü'min, kâinattaki İlâhî maksatlara azamî derecede hizmet ettiği için değerlidir. Kâinatın yaratılmasından en büyük maksat marifetullahın gerçekleşmesidir. Mü'min; insan îman nuruyla hem kendi vücudunda ve hem de kendi dışındaki varlıklarda tecellî eden İlâhî isim ve sıfatları hem okur, hem de başkalarına okutturur. Böylece "Ben gizli bir hazine idim. Tanınmak istedim. Mahlûkâtı ya-
raftım ki Beni tanısınlar" hadis-; kudsîsinin ifade ettiği mânâ mü'min insanlar sayesinde hedefini bulmuş olur.
îman bütün güzel huyların kaynağıdır. Mü'min kişi ideal insandır veya buna namzettir. Böyle bir insan şeytan ve şeytan ruhlu kimseler dışında herkesçe sevilir. İnsanların sevdiğini Allah da sever. Hatta böylesi bir insanı

herkesten önce Allah sever.
Allah, insanın bu mevkiini, değerini îmanıyla kazanacağını bildirmektedir. Çünkü insan îmanla mânâ kazanır; üzerindeki İlâhî sanatı ancak bu suretle okur ve okutur. Nasıl bir sanat eseri sanatkârıyla bir değer ve mânâ kazanıyor, sanatkârı inkâr edildiğinde bir hiç hükmüne geçiyorsa insan da Yaratıcısıyla kıymet ifade eder; Allah'ın antika bir sanat eseri ve kudret hârikası olduğu ortaya çıkar.
Evet, insan maddî yapısıyla değil, îmanıyla, îmanı sayesinde üzerinde gözüken sanatla bir mânâ ve kıymet ifade eder. Maddesi beş kuruş.etmediği halde, sanat değerine baha biçilmeyen antika bir sanat eserini andırır insan.
Sonsuz ilim ve kudret sahibi, herşeyin dizgini elinde, her şeyin hazinesi yanında olan âlemlerin Rabbi Allah'a îmanla bağlanmak kadar daha değerli ne olabilir? Dünyevî, geçici makam, rütbe ve bağlılıklarla değer kazanmaya çalışan insanoğlunun yer ve göklerin sahip ye mâliki Allah'a bağlanmanın ne demek olduğunu anlaması zor olmasa gerek. İşte bunun şuur ve idraki içerisinde olan mü'min izzetlidir, büyüktür, yücedir; Allah kalında da en değerli yaratıktır. "İnanıyorsanız üstünsünüz" [328][15] âyetini bu çerçeve içerisinde düşündüğümüzde mü'minin değerini daha iyi anlamış oluruz.
Mü'min olmanın mânâ ve ehemmiyetini çok iyi kavramış olan Ibni Abbas'm Kabe'ye yönelip şöyle dediği rivayet edilir:
"Ey Kabe! Allah seni saygıdeğer ve şerefii kıldı. İnanmış bir insanın Allah katındaki şeref ve değeri ise senden daha büyüktür."
İnanmanın ne demek olduğunu çok iyi bilen Hz. Ebû Bekir de hiçbir mü'minin küçümsenmemesi gerektiğini söyler ve şöyle der: "Çünkü Müslümanın küçüğü de, büyüğü de Allah katında büyüktür."
Bu mânâyı kavrayan kimseler hiçbir mü'mini küçümsememeli ve başkalarından gelebilecek hakaretti ifadeler; moral bozucu, şevk kırıcı, küçümseyici bakış ve davranışlar karşısında da ezilip büzülmemeli, üzülmemeli, aşağılık duygusuna kapılmamalıdırlar.
Mü'min kendisi için böyle düşündüğü gibi kendisi dışındaki mü'minlere de bu gözle bakmalı, bizzat Allah'ın değer verdiği şerefli bir yaratığı küçümser bir havaya asla girmemelidir.

3314. [5:367, Hadîs No: 7605]
Ebû Bekir (r.a.) rivayet ediyor:
Cesedin hiçbir organı yoktur ki, dilin kötü konuşmalarından şikâyetçi olmasın. [329][16]

3315. [5:367, Hadîs No: 7606]
Büreyde'den (r.a.) rivayetle:
Hiçbir şey yoktur ki, âdemoğlundan daha çok Allah'a itaat etmesin. [330][17]

Çevremize bir göz atalım. Nehirdeki balıklardan uzay boşluğundaki birer balık gibi yüzmekte olan koca koca kürelere kadar nice yaratığın son derece hassas bir tarzda vazifelerini yapmakta olduklarını görürüz. Herbir yaratık vazifesini hiç aksatmadan, yanılmadan, şaşırmadan canla başla yerine getirmekte, kâinattaki dakik düzene ayak uydurmaktadır. Bitki ve hayvanların ürünlerini verme-mezlik, toprağın tohum ve çekirdekleri bitirmemezlik, yağmurların yağmamaz-lık, güneşin doğmamazlık ettiğini hiç gördünüz mü? Yağmurlar uzun süre yağmadığında nasıl perişan oluyoruz. Güneş kendisine takdir edilen süreden önce veya sonra doğsaydı veya batıp da doğmasaydı hayat sona ermez miydi?
Yaratıkların görevlerindeki bu hassasiyetleri hiç şüphesiz Allah'a olan itaatla-rı sebebiyledir. Bu onların aynı zamanda ibadetleri ve tesbihatlarıdır. Kur'ân'da "Hiçbir şey yoktur ki Allah'ı teşbih etmesin" [331][18] buyurulmaktadır.
Dünyada hayatın devamı için herşeye son derece tedbirli ve dengeli ayak attıran, her işi aksatmadan yürüten Allah, yaratıklar içerisinde sadece insana akıl ve irade verip hayır ve şer yollarını gösterip hayra uymayı, serden sakınmayı emredip tercihte tamamen serbest bırakmıştır. İnsana düşen diğer yaratıklardan geri kalmamak, vazifesini hakkıyla yapmak, Rabbine itaattan sapmamak olmalıdır.

3316. [5:367, Hadîs No: 7620]
îbni Ömer (r.a.) rivayet ediyor:
"Lâ ilahe illallah" diyenler için ne ölüm ânında, ne kabirde, ne de mahşer gününde yalnızlık ve ürküntü yoktur.
îsrâfil diriliş için "surwa üflediğinde ânında topraktan başlarını kaldırıp "Bizden üzüntüyü gideren Allah'a hamd olsun" dediklerini görür gibiyim. [332][19]

3317. [5:370, Hadîs No: 7621]
Sabit bin Dahhak'den (r.a.) rivayetle:
Sahip olmadığı birşeyi adayan kimsenin bu adağım yerine getirmesi gerekmez. Mü'mine lanet okumak onu Öldürmek gibidir. Kim neyle intihar ederse, Kıyamet Günü onunla azaplandınhr. Kim îs-lâmdan başka bir dini kastederek yalan yere "Şu şöyle değilse filan dinden olayım" diye yemin ederse, o dinden olur. Mü'min kişiye "kâfir" diye iftira atan onu öldürmüş gibidir. 333[20]

3318. [5:372, Hadîs No: 7627]
Hz. Âişe (r.a.) rivayet ediyor:
Veled-i zinaya anne ve babasının günahından birşey yoktur. 334[21]

3319. [5:373, Hadîs No: 7633]
İbni Abbas'dan (r.a.) rivayetle:
Cennette, dünyadaki nimetlerin sadece isimleri vardır. 335[22]

Bu hadis bize Cennetliklerden bahseden bir âyette, "O Cennetlerden nzık olarak meyve yediklerinde, 'Bu daha önce yediğimiz rızıkiandır1 derler. Rızıkları dünyadakine benzer şekilde kendilerine sunulur" 336[23] âyetini hatırlattı. Mü'minler dünyada yaptıkları îman, ibadet ve iyiliklerinin karşılığı olarak Cennetin sayısız nimetleriyle mükâfatlandırılacaklardır. Bu nimetlerden biri de Cennet meyveleridir. İşte bahsi geçen âyet, Cennet meyvelerini yiyenlerin 'Bu daha önce yediğimiz rızıktandır' dediklerini anlatıyor Bu âyet, Işârâtü'l-f'caz" da şöyle tefsir edilmektedir:
"Rızkın en ekmeli, melûf olan [alışılmış olan] kısımdır ki, derece-i kıymeti bilinsin. Meyvelerin lezzeti, teceddüt [yenilenme] ve tebeddülündedir [değişmesin-dedir]; lezzetin en safîsi, hazır ve yakın olanıdır ve en lezîzi, amelinin ücreti olduğunu bilmektir."
Bu ön açıklamadan sonra aynı yerde âyetin meali de verilerek şöyle denilmektedir: "[Bunlar] bundan önce yediğimiz meyvelerdir veya dünyada yediğimiz meyvelerdir." Çünkü Cennetin meyveleri; birbirine benzediği gibi, dünya meyvelerine de zahiren benzeor."
Rızıkların birbirine benzemeleri de şöyle açıklanır: "Hadiste de varid olduğuna göre. Cennetin meyveleri renkçe birdir; amma tatlan, ta'mları bir değildir." 337[24]
Cennet meyveleri isim olarak dünyadakilerle aynıdırlar. Ama bu benzerlik sadece isimdedir, Cennetlikler onlara yabancılık çekmezler. Ancak lezzetleri dünyadakilerle mukayese edilmeyecek derecede üstündür.
Elmalılı Hamdi Yazırda bu bu konuda şunları söyler:
"Biri gayr-ı safî, diğeri safî; biri zevk-i gaybî diğeri bizzat müşahede edilen bir nimettir. Dünyadaki nimetler âhirettekiler yanında adetâ gölge mesabesindedir, âhirette bizzat hakikatiyle tadılır. Buradakiler kaçabilir, kesilebilir, tükenir, ama âhirettekiler kaçmaz, kesilmez, tükenmez. Âyet gösteriyor ki dünyada idrak ne kadar yükselir, îmanla amel ne derece onlarla atbaşi giderse âhiret meyveleri de o kadar çok olacak ve derece o nisbette yükselecektir." 338[25]
Cennet meyvesiyle dünya meyvesi arasındaki mukayese tıpkı dünyadaki insanla Cennetteki insan, dünya hayatıyla Cennet hayatı, dünya kadınıyla Cennet hurisi arasındaki mukayese gibidir. Bunlar nasıl yerle gök arası kadar birbirinden farklıysa dünya meyvesiyle Cennet meyvesi de birbirlerinden o kadar farklıdır.

3320. [5:377, Hadîs No: 7649]
îbni Ömer (r.a.) Peygamber Efendimizin (a.s.m.) şöyle buyurduklarını rivayet ediyor:
Borcun ödemek, sözde durmak ve alacaklıya teşekkür etmekten başka yolu yoktur. 339[26]

İslâm hayat dinidir. Yaşanmak için gönderilmiştir. Onun ölü ruhları dirilten, porsumuş duygu ve kabiliyetleri canlandıran hakikatleri yaşanırsa ancak huzur dolu, sulh dolu bir dünya kurulabilir. Günümüzde bu hakikatleri yaşamaya her-zamankinden daha çok muhtacız. Ticarî hayatta karşılaştığımız aksaklıklar da onu yaşamaya, ruh ve mânâsına uygun davranmaya ne kadar muhtaç olduğumuzun belgelerinden biridir.
İnsan borçlu olabilir. Ama bunun şartlarına uymak kaydıyla. Borcu ödememek, inkâra kalkmak değil Müslümanlıkla, insanlıkla bile bağdaşmaz. Söz verip sözde durmamak da öyle. Borçlanıp borcu hiç ödememe veya vaktinde ödememenin sıkıntılarını hep birlikte yaşıyoruz. Söz verip beş kere, on kere atlatmak, "Bugün git, yarın

gel" mantığıyla hareket etmek, bundan dolayı güvensizlik, kırgınlık, kızgınlık, hatta daha öte davranışlar sergilemek, Islâmdan kopma ve uzaklaşmanın acı faturalarındandır.
Resûlullah Islâmı ruhuna sindirmiş mü'minlerin uymaları gereken ticarî bir prensibi hatırlatıyor. Mü'minin borçlandığında borcunu ödeyen, söz verdiğinde sözünde duran ve alacaklıya teşekkür etmesini bilen insan olduğunu bildiriyor. Borcun, borçluluğun gereği de budur.

3321. [5:377, Hadîs No: 7650]
Muâviye bin Hayde'den (r.a.) rivayetle:
Dîni ölçüyü tanımayarak [açıktan] günah işleyen kimsenin ardından konuşmak gıybet değildir. 340[27]

Gıybetin, arkadan konuşmanın ne kadar insaniyeti, vicdanı, dini, îmanı yaralayan bir davranış olduğu âyet ve hadislerde açık açık anlatılır. Ancak gıybetin caiz olduğu bazı yerler vardır. Bunlardan biri de fâsık-ı mütecâhir olanların gıybetini yapmaktır. Hadis böyle bir kimseye dikkat çekiyor, onun gıybeti olmayacağını bildiriyor. Yâni içki, kumar, çeşit çeşit ahlâksızlıklar gibi fenalıklardan sıkılmayan, aksine işlediği kötülüklerle iftihar eden, zulümden lezzet alan, sıkıl-mayarak açıkça işleyen kimselerin gıybetinde bir mahzur yoktur. Mektûbâfta da arkasından konuşulması gıybet sayılmayan böyle bir kimse, "O gıybet edilen adam fâsık-ı mütecâhirdir. Yâni fenalıktan sıkılmıyor, belki işlediği seyyiâtla iftihar ediyor; zulmü ile telezzüz ediyor; sıkılmayarak aşikâre bir surette işliyor" 341[28] cümleleriyle anlatılır.
Evet, böyle kimselerin arkasından kötülüklerini anlatmak gıybet olmaz. Bu tip insanların kötülüklerine, kötü örnek olmalarına set vurabilmek için teşhir edilmeleri gerekir. Tâ ki o günahları tekrar tekrar işleme fırsatı bulamasın, en azından toplumda kötü karşılandığını görsün, cesareti kırılsın, hem de kötülükler kuvvet bulup yayılmasın.
Böyle bir anlatım o kişinin ıslahına veya başkalarının o kötülükten sakınmasına, onun şerrinden emin olmasına vesile olacaksa yapılmalıdır. Yoksa böyle bir maksada hizmet etmeyecek ve aksini netice verecekse en azından abes bir iş yapılmış hatta batılı tasvir ederek kötülüğün daha da kuvvetlenmesine yardımcı olunmuş olur. Mü'min ferasetiyle durumu güzelce değerlendirmeli ve yapılması gereken en uygun davranış neyse onu yapmalıdır.

3322. [5:380, Hadîs No: 7662]
Ukbe bin Âmir (r.a.j rivayet ediyor:
Dindarlık ve salih amel dışında hiç kimsenin hiç kimseye üstünlüğü yoktur. Kişinin kötü hareketli, dili bozuk, cimri ve korkak olması kötülük olarak ona yeter. 342[29]

3323. [5:381, Hadîs No: 7669]
Ebû Ubeyde'den (r.a.) rivayetle:
Namazlardan hiçbiri Cuma günü cemaatla kılman sabah namazından daha faziletli değildir. Bu namaza katılan kişinin günahlarının mutlaka bağışlanacağını ümid ederim. 343[30]

3324. [5:383, Hadîs No: 7673]
Ebû'd Derdâ (r.a.) rivayet ediyor:
Bir kul yüz defa «Lâ ilahe illallah" derse, Allah, Kıyamet Günü onu, yüzü ayın on dördü gibi parlak olarak haşredecektir. O gün onun gibi veya daha fazlasını yapandan başka, hiç kimsenin ameli, onun Allah'a sunulan amelinden daha fazîletli olmayacaktır. 344[31]

3325. [5:383, Hadîs No: 7674]
Ukbe bin Âmir (r.a.) Resûl-ü Ekrem Efendimizin (a.s.m.) şöyle buyurduklarını rivayet ediyor:
Her günün ameli mutlaka mühürlenir. Mü'min hastalandığı zaman melekler şöyle derler: "Ey Rabbimiz, falan kulunu sâlih amelden Sen alıkoydun." Yüce Allah şöyle buyurur: "İyileşinceye veya ölünceye kadar daha önce yaptığı amelinin benzerini mühürleyin." 345[32]

3326. [5:383, Hadîs No: 7675]
Havle binti Kays (r.a.) rivayet ediyor:
Bir alacaklı, borçlusunun yanından hoşnut olarak dönerse, mutlaka karanın hayvanları ve denizin balıkları ona mağfireti için dua ederler. Bir borçlu da ödemeye gücü yettiği halde alacaklısını geri çevirirse, Allah mutlaka her gün ve gece ona bir günah yazar. 346[33]

3327. [5:386, Hadîs No: 7684]
Cübeyr bin Mut'im'den (r.a.) rivayetle:

Irkçılığa çağıran bizden değildir, ırkçılık için savaşan bizden değildir, ırkçılık üzere ölen bizden değildir. 347[34]

3328. [5:387, Hadîs No: 7688]
Ali (r.a.) rivayet ediyor:

Müslümanı aldatan, ona zarar veren ve ona hîle yapan bizden değildir. 348[35]

Hadis-i şerif Müslümanın kaçınması gereken aldatma, zarar verme ve hile gibi davranışların çirkinliğini nazara vermekte, böyle davranmanın tehlikesine işaret etmektedir.
îman ibadetlerle, farzları yapmak, haramlardan kaçınmakla kuvvetlenir. Yasaklara çekinmeden girmek, aldatmak, hile yapmak, başkalarının bilgisizliğinden faydalanarak haksız kazanç sağlamak; çevreye zarar vermek; söz ve davranışlarla insanları İncitmek; mazlumları, zayıflan, güçsüzleri mutazarrır etmek ne îmanla, ne de Islâmla bağdaşır. Bunlar ne îman ve Islâmın gereğidir ve ne de Islâmın malıdır. îman ve Isfâmın gereği dürüstlük, aldatmamak, hile yapmamak, zarar vermemek, bununla da kalmayıp faydalı olmaktır. Küfrün gereği ise
yalandır, hiledir, aldatmaktır, başkalarına zarar vermektir. Küfrün malı imanlı gönüllerde yer almamalıdır. Mü'min Islama ters düşen davranışlar sergilediğinde Islama gölge düşürdüğünün ve Allah'ın gazabına hedef olduğunun şuuru içerisinde olmalıdır.
Bu ve buna benzer hadislerde geçen "Bizden değildir" ifadesi mü'min ve Müslüman değildir" mânâsında anlaşılmamalıdır. Eğer öyle olsaydı, Allah'a ve peygambere gönülden inandığı halde haramlara giren birçok kimsenin dinden çıkmaları gerekirdi. Oysa kelâm âlimleri inkâr etmediği sürece büyük günah iş-ieyenlerin bile îmandan çıkmadıklarını söylerler.

3329. [5:388, Hadîs No: 7693]
İbni Abbas'dan (r.a.) rivayetle:
Küçüklerimize merhamet etmeyen, büyüklerimize saygı göstermeyen, iyiliği emredip kötülükten sakındırmayan bizden değil. 349[36]

3330.[5:389, Hadîs No: 7694]
Ubade bin Sâmit (r.a.) rivayet ediyor:
Büyüklerimize saygı göstermeyen, küçüklerimize merhamet etmeyen ve âlimlerimize hak ettiği değeri vermeyen bizden değildir. 350[37]

3331.[5:389, Hadîs No: 7696]
Cübeyr bin Mut'im'den (r.a.) rivayetle:

Allah kendisine geniş imkân verdiği halde çoluk çocuğunu sıkıntıya sokan bizden değildir. 351[38]

3332. [5:390, Hadîs No: 7699]
îbni Ömer (r.a.) rivayet ediyor:

Âlim olmayan veya ilim öğrenmeye çalışmayan bizden değildir. 352[39]

3333. [5:390, Hadîs No: 7700]
Abdullah bin Busr'den (r.a.) rivayetle:

Hased eden, söz götürüp getiren ve kâhinlik yapan benden değildir, ben de ondan değilim. 353[40]

3334. [5:390, Hadîs No: 7701]
Muaz bin Cebel (r.a.) rivayet ediyor:

Cennet ehli, Allah'ı zikretmeden geçirdikleri bir ânın dışında hiçbir şeye teessüf etmeyecekler. 354[41]

3335. [5:393, Hadîs No: 7612]
îbni Ömer'den (r.a.) rivayetle:

Benden sonra, karanlık gecenin dalgalan gibi, fitneler ümmetimi kaplayacaktır. Kişi mü'min olarak sabahlar, kâfir olarak akşamlar. Bâzı insanlar, dinlerini dünyanın az bir malana satacaklardır. 355[42]

3336. [5:370, Hadîs No: 7616]
Ebû Mâlik el-Eş'arî (r.a.) rivayet ediyor:
Kişi uyumak istediğinde şöyle duâ etsin: "Allah'a îman ettim, sahte tanrıları inkâr ettim. Allah'ın va'di haktır. Peygamberler doğru söylemişlerdir. Allah'ım, bu gece hayırlı olanın dışında herhangi bir-şeyle karşılaşmaktan Sana sığınırım." 356[43]

3337. [5:397, Hadîs No: 7633]
îbni Ömer'den (r.a.) rivayetle Peygamber Efendimiz (a.s.m.) şöyle buyurmuşlardır:
Bâzı insanlar, ya Cuma namazlarım kılmamayı terkedecekler, ya da Allah onların kalblerini mühürleyecek, sonra kesin olarak gafillerden olacaklardır. 357[44]

3338. [5:398, Hadîs No: 7637]
Câbir (r.a.) rivayet ediyor:
Kişi, zâlim de olsa, mazlum da olsa din kardeşine yardım etsin. Zâlimse, onu bundan vaz geçirsin. Bu onun için bir yardımdır. Mazlumsa, yardım etsin. 358[45]

3339. [5:399, Hadîs No: 7738]
Ebû Seleme'den (r.a.) rivayetle:
Biriniz, ne temenni ettiğine iyi baksın. Çünkü, temennî ettiği şeylerden kendisi için neyin yazıldığını bilemez. 359[46]

3340. [5:401, Hadîs No: 7750]
îbni Ömer (r.a.) Peygamber Efendimizin (a.s.m.) şöyle buyurduklarını rivayet ediyor:
İkindi namazını kaçıran, çoluk çocuğunu ve malını yitirmiş gibi zarardadır. 360[47]

3341.[5:402, Hadîs No: 7752]
îbni Amr'dan (r.a.) rivayetle:
Namaz kılanın önünden kasdî olarak geçen kimse, Kıyamet Günü, kuru bir ağaç olup geçmemiş olmayı temennî edecektir. 361[48]

3342. [5:402, Hadîs No: 7755]
îbni Abbas (r.a.) rivayet ediyor:
Gece ve gündüz iki binektir. Âhirete ulaşmak için onlara binin [onlardan istifade edin]. 362[49]

3343. [5:404, Hadîs No: 7760]
îbni Abbas'dan (r.a.) rivayetle Peygamber Efendimiz (a.s.m.) şöyle buyurmuşlardır:
Zemzem suyu hangi niyetle içilirse ona yarar: Şayet şifa niyetiyle içersen, Allah sana şifâ verir, kötülükten korunmak için içersen, Allah seni korur, susuzluğunu gidermek için içersen, Allah susuzluğunu giderir. Karnım doyurmak için içersen, Allah seni doyurur. Cebrail'in ayağını vurması, Allah'ın Hz. İsmail'e içinnesinin eseridir. 363[50]

3344. [5:405, Hadîs No: 7763]
Müstevrid rivayet ediyor:
Dünyanın âhîrete nisbeti, birinizin denize gidip parmağını batırdığında, parmağına bulaşan ıslaklığın denize nisbeti gibidir. 364[51]

Devamlı yanan, parlayan, hiç sönmeyen bir güneşle bir anda parlayıp sönen şimşeğin bir olduğu söylenebilir mi? İşte dünya bütün güzelliği, mutluluğu ve nimetlerine rağmen âhiretin yanında böyledir. Çünkü dünya fânî, âhiret ise ebedîdir. Mümkün olsa da dünyada İnsan her arzusuna kavuşmuş bir ha'de bin sene mutlu bir hayat sürebilse,

bu hayat Cennetin bir saatine denk gelmez. Böyle bir Cennette de bin sene yaşamak bir saat Allah'ın cemalini görmeye mukabil değildir.
Hadis-i şerifte, "Dünya mü'minin zindanıdır" Duyurulmasının en önemli açıklamalarından biri de dünyanın âhiretin yanında zindan gibi kaldığıdır. Yoksa mü'min îmanıyla dünyada da Cennet hayatı yaşar. Ama bu hayat âhirette kavuşacağı nimetler yanında çok sönük ve zayıf kalır, tıpkı aslıyla gölgesi gibi.
Yukardaki hadiste dünyanın âhirete göre denize batırılıp da ıslanan parmağa benzetilmesini de böyle anlamak gerekir. Ne kadar güzel olursa olsun geçici bir hayat, herşeyiyle güzel ve canlı olan ebedî bir hayatla nasıl kıyaslanabilir? Ancak onun nisbeti hadiste belirtildiği gibi ıslak bir parmağın denize nisbeti gibi olabilir.

3345. [5:405, Hadîs No: 7764}
Enes'den (r.a.) ı ivâyetle:
Bolluk ânında veren kişi, muhtaçken yardımı kabul eden kişiden daha büyük mükâfat kazanıyor değildir. 365[52]

3346. [5:406, Hadîs No: 7767]
Ebû Hüreyre (r.a.) rivayet ediyor:
Allah bir âlime bir ilim vermişse, onu gizlemeyeceğine dâir kendisinden kesin bir söz almıştır. 366[53]

Allah, ilim sahibinden fiilen olmasa da fıtraten o ilmi gizlemeyeceğine dair söz almıştır. Tıpkı bitkilerden ürün vermek üzere fıtrî söz aldığı gibi. Aklın verilmesi herşeyden önce aklı yaratanı tanımayı, malın verilmesi zekât vermeyi ve cömert davranmayı, güç kuvvet çalışıp çabalamayı, cesaret cihad etmeyi fıtraten netice verdiği gibi ilmin verilmesi de onu gizlemeyip neşretmeyi gerektirmektedir. Bir hadislerinde Resûl-ü Ekrem (a.s.m.) "Benden bir âyet de duysanız bunu başkalarına ulaştırınız" buyurmuşlardır. "Ben bir öğretici olarak gönderildim" buyurmasında da bildiklerini başkalarına ulaştırma hakikati yatmaktadır. Zaten Peygamberlerin en önemli vazifelerinden biri de tebliğ değil midir? Onlar korkmadan, çekinmeden, eksiksiz olarak Allah'tan aldıkları emir ve yasakları insanlara bildirmekle görevlidirler.
Âlimler de peygamberlerin varisleridirler. Bu noktada da peygamberleri örnek almak durumundadırlar. Onların da en önemli vazifelerinden biri tebliğ vazifelerini korkarak veya başka duygularla gizlememek, yeri ve makamt geldiğinde herşeye rağmen duyurabilmektir. Hakikatleri gizleyen âlimlerle ilgili olarak gerek Kur'ân'da ve gerekse hadislerde önemli ikazlar vardır. Ehl-i Kitabın îkaz edildiği
bir âyette şöyle buyurulmaktadır: "Hatırla o zamanı ki, Allah, kendilerine kitap verilenlerden, 'Onu insanlara açıkça bildireceksiniz ve gizlemeyeceksiniz' diye söz almıştı. Onlar ise bu sözü arkalarına atıp onu az bir menfaatle değiştiler. Ne kötü şeydir satın aldıkları!" 367[54]
Bakara Sûresinindeki bir âyette de Eh M Kitabın bazı âlimlerinin bu kötü alışkanlıkları hakkında şöyle buyurulur: "Kendilerine kitap verdiklerimiz, Peygamberi, oğullarını tanıdıkları gibi tanırlar. Yine de onlardan bir topluluk, bile bile hakkı gizliyorlar." 368[55]
Bildikleri hakikatleri gizliyenler hakkında hadislerde de çok şiddetli tehditler yer almaktadır. Bunlardan birisi şöyledir:
İlmi Öğrendiği halde gizleyen, başkalarından esirgeyen kimseyi Allahu Taâlâ Kıyamet Gününde ateşten bir gemle gemler." 369[56]
İşte yukardaki hadis de ilmin gizlenmemesi gerektiğini bildiren hadislerden biridir.

3347. [5:407, Hadîs No: 7770]
Süheyb'den rivayetle:
Kur'ân'ın haram kıldığı şeyleri helal gören kimse Kur'ân'a îman etmemiştir. 370[57]

3348. [5:408, Hadîs No: 7775]
Said bin Müseyyeb rivayet ediyor:
Bir mü'minin kalbinde korku ile ümit birlikte bulunursa muhakkak LTz ve Celil olan Allah ona umduğunu verir ve korktuğundan da emin kılar. 371[58]

3349.[5:409, Hadîs No: 7776]
Ebû Hüreyre'den (r.a.) rivayetle:

Bir topluluk Allah'ın evlerinden birinde toplanır, Allah'ın kitabını okur, aralarında müzakere ederlerse, mutlaka üzerlerine manevî bir huzur iner, kendilerim rahmet kaplar, melekler kuşatır, Allah da katındaki melekler arasında onları anar. 372[59]

3350.[5:409, Hadîs No: 7777]
Sehl bin Hamaliye rivayet ediyor:
Sehl bin Hanzauye rivayet, culju, .
Bir topluluk Allah'ı anmak üzere toplanırsa, dağıldıklarında onlara, "Günahlarınız bağışlanmış olarak kalkınız" denilir. 373[60]

3351 .[5:410, Hadîs No: 7780]
Ebû Hüreyre'den (r.a.) rivayetle:
Bir topluluk toplanır, Allah'ı zikretmeden, Resûlullaha salavat getirmeden dağılırsa, bu meclisleri onlar için Kıyamet Günü bir hasret ve pişmanlık vesilesi olur. 374[61]

3352. [5:410, Hadîs No: 7782]
Ebû Umâme (r.a.) Peygamber Efendimizin (a.s.m.) şöyle buyurduklarını rivayet ediyor:
Bir kul, Allah'ın diğer bir kulunu severse, ancak Rabbine saygı göstermiş olur. 375[62]

3353. [5:411, Hadîs No: 7787]
İbni Abbas'dan (r.a.) rivayetle Resûl-ü Ekrem Efendimiz (a.s.m.) şöyle buyurmuşlardır:
Bana Ebû Bekir'den daha büyük iyilik yapan kimse yoktur: O, canı ve malıyla beni korudu. Kızını bana nikahladı. 376[63]

3354. [5:412, Hadîs No: 7788]
îbni Mes'ûd (r.a.) rivayet ediyor:
Bir kimse faizden mal çoğaltırsa, âkibeti mutlaka yokluk çekmek olur. 377[64]

3355.[5:412, Hadis No:7789]
Enes'den (r.a.) rivayetle:
Bir kişi Allah için bir kardeşlik kurarsa, Allah ona Cennette bir derece verir. 378[65]

3356. [5:412, Hadîs No: 7790]
Gudeyfbin Hars rivayet ediyor:
Bir topluluk bir bid'at icad ederse, mutlaka onun karşılığı bir sünnet ortadan kaldırılmış olur. 379[66]

3357. [5:413, Hadîs No: 7792]
Huzeyfe'den (r.a.) rivayetle:
Bir kimse zenginken güzelce orta yolu tutmaz, fakirken de güzelce orta yolu tutmazsa, Allah'a kullukta da güzelce orta yolu tutmaz. 380[67]

3358. [5:414, Hadîs No: 7795]
Ebû Hüreyre (r.a.) rivayet ediyor:
Ümmetim hakkında ancak îman za'fiyetinden korkuyorum. 381[68]

3359.[5:414, Hadîs No: 7796]
Ali'den (r.a.) rivayetle;
Ümmetim hakkında kadın ve içkiden daha büyük bir fitneden korkmuyorum. 382[69]

3360. [5:414, Hadîs No: 7798]
îbni Ömer (r.a.) rivayet ediyor:
Bir kul beni ciddî olarak severse, Allah onun cesedini mutlaka Cehenneme haram kılar. 383[70]

3361. [5:415, Hadîs No: 7799]
îbni Ömer'den (r.a.) rivayetle:
Bir ümmet peygamberinden sonra ihtilafa düşmüşse, mutlaka o ümmetten bâtıl ehli olanlar hak ehli olanlara galip gelmiştir. 384[71]

3362. [5:415, Hadîs No: 7801]
Ebû Hüreyre (r.a.) rivayet ediyor:
Ben sizin için fakirlikten değil, mal çoğaltma yarışından korkuyorum. Ben sizin hatâ yapmanızdan değil, kötülüğü kasten yapmanızdan korkuyorum. 385[72]

3363.[5:417, Hadîs No: 7804]
Enes'den (r.a.) rivayetle:
Allah bir kula duâ etmesini müyesser kalmışsa, mutlaka kabul etmeyi de müyesser kılmıştır. 386[73]

Bu hadisten ilham alınarak olsa gerek, söylenmiş şöyle güzel bir söz vardır: "Eğer Allah vermek istemeseydi istemeyi vermezdi."
"Bana dua edin, size icabet edeyim"387[74] âyetinde de bu mânâ anlatılır.
Bu hakikatler bize insanın Allah'tan ümit kesmemesi gerektiğini gösterir. Madem insan yaratılışı gereği duaya muhtaçtır. Duayla ayakta kalmaktadır. Tıpkı yerlere abanarak yürüyen bir çocuğun anne babasına muhtaç olduğu gibi. Öyleyse duayı ihmal etmeyecek, etmediği gibi "Allah benim duamı kabul etmez" gibisinden ümitsizliğe de kapılmayacaktır. Mideyi veren mide için yarayışlı yiyeçekleri yarattığı gibi insanın yaratılışına dua, yani isteme duygusunu yerleştiren Allah, elbetteki istenileni de verecektir. Şu var ki bunun gereklerini yerine getirmek, şartlarına uymak, birkaç defa isteyip kabul olmadı diye bırakmamak, ısrarla ve devamlı istemek, Onun hazinesinde herşeyin bol olduğunu, verdiğinde htç-birşey eksilmeyeceğini, isteyenlerden hoşnut olduğunu, aksine istemedikçe gazap ettiğini bilmek ve ona göre istemek gerekir.
Cenab-ı Hak istenilene muhakkak cevap verir. Ama bu hikmeti gereği bazan istenilen şeyin aynısını, bazan daha iyisini vermek şeklinde olur, bazan da âhi-reti için kabul eder; kişi yaptığı duanın mükâfatını sevap olarak bulur.

3364. [5:417, Hadîs No: 7807]
Ubeyde bin Umeyr rivayet ediyor:
Bir kişi zâlim idareciye yakınlığım arttırırsa, Allah'a olan uzaklığını arttırmış olur. Kişiye bağlı olanlar çoğalırsa, şeytanları çoğalmış olur. Malı çoğalırsa, hesabı zorlaşır. 388[75]

3365.[518, Hadîs No: 7808]
Enes'den (r.a.) rivayetle: Hilim ne büyük süstür. 389[76]

3366. [5:418, Hadîs No: 7810]
Ebû Hüreyre (r.a.) rivayet ediyor:
Allah bir kulun rezil olmasını isterse, ilim ve edebten mahrum bırakır. 390[77]

3367.[5:419, Hadîs No: 7813]
Ciindüb el-Beçelî'den rivayetle:
Kişi birşeyi gizli gizli yapıyorsa, Allah mutlaka onu hal ve hareketlerine yansıtır. Yaptığı şey hayırsa hayır olarak, serse şer olarak yansıtır. 391[78]

3368. [5:423, Hadîs No: 7823]
Büreyde (r.a.) rivayet ediyor:
Bir kul gözünü kaybeder de sabrederse Cennete gider. 392[79]

3369. [5:423, Hadîs No: 7824]
Mikdam bin Ma'dikerib'den (r.a.) rivayetle:

Hanımına yedirdiğin senin için sadakadır, çocuğuna yedirdiğin senin için sadakadır, hizmetçine yedirdiğin senin için sadakadır, kendin yediğin senin için sadakadır. 393[80]

3370. [5:424, Hadîs No: 7826]
İbni Ömer (r.a.) rivayet ediyor:
Bir âüeye yumuşaklık verilmişse bu mutlaka onlara fayda vermiştir. 394[81]

3371. [5:424, Hadîs No: 7830]
Ömer'den (r.a.) rivayetle:
Kişi, sahibini doğru yola götüren veya bir kötülükten sakındıran bir ilimden daha faziletli bir kazanç elde etmemiştir. Kişinin aklı istikâmet üzere olmadıkça, dini de istikamet üzere olmaz. 395[82]

3372.[5:425, Hadîs No: 7831]
Enes'den (r.a.) rivayetle:
Bir genç bir yaşlıya yaşlılığından dolayı saygı gösterirse, Allah da yaşlandığında kendisine saygı gösterenleri yaratır. 396[83]

3373. [5:427, Hadîs No: 7838]
îbniAbbas (r.a.) rivayet ediyor:
Sen bir topluluğa akıllarının ermediği birşey söylersen, bu onlardan bâzıları için mutlaka fitneye sebep olur. 397[84]

3374. [5:429, Hadîs No: 7842]
Enes'den (r.a.) rivayetle:
Allah bir kula aile, mal ve çocuk gibi bir nimet verir, o da 'Maşâal-lah, lâ kuvvete illâ billah [Allah dilediğini apar. Kuvvet ancak Allah'ın y ar dimiyi adır] derse, o nîmet hakkında ölüm dışında hiçbir â-fet görmez. 398[85]

3375. [5:429, Hadîs No: 7843] . .
Câbir (r.a.) rivayet ediyor:
Allah bir kula bir nimet verir, o da "Elhamdülillah" derse, o nimetin şükrünü ödemiş olur. Bir daha derse, Allah sevabım tazeler. Üçüncü defa derse, günahlarını affeder. 399[86]

3376. [5:429, Hadîs No: 7846]
Muâviye bin Hadîc'den (r.a.) rivayetle: Kalbini tırmalayan işi yapma. 400[87]

3377. [5:430, Hadîs No: 7847]
ni Amr (r.a,) rivayet ediyor:
Müslüman kişi, din kardeşine doğru yolunu daha iyi aydınlatacak veya kendisini bir kötülükten sakındıracak hikmetli bir sözden daha üstün bir hediye vermemiştir. 401[88]

3378. [5:431, Hadîs No: 7853]
Enes'den (r.a) rivayetle:
Allah yolunda bana sıkıntı verildiği kadar hiç kimseye verilmemiştir. 402[89]

Büyükler büyüklükleri ölçüsünde çile ve sıkıntılar çekerler. "Musibetlerin en şiddetlisine başta peygamberler, sonra da büyüklük sırasına göre Allah'ın sevgili kullan maruz kalırlar" hadisi bize bu gerçeği anlatır. Mekke devrine, Islâmtn ilk dönemlerine baktığımızda hadisin ifade ittiği mânâyı daha iyi anlıyoruz. Evinin önüne pislik, yoluna diken ve çakıl taşları mı dökülmemişti? Taş yamuruna mı tutulmamıştı? Hakaretlere mi uğramamıştı? Yüzü mü yaralanmamış, dişi mi kırılmamıştı? Müşrikler bilhassa Ebû Talibin vefatından sonra Peygamberimize olan işkencelerini arttırmışlar, birgün bundan dolayı Hz. Fâtıma'yı dahi ağlat-mışlardı. Bu hadise üzerine Allah Resulü, "Ebû Talip'in ölümüne kadar müşrikler bana böylesine eziyet ve hakarete cür'et etmemişlerdi"1 buyurmuştu. Bütün bunlar peygamberliğini îlâna başladıktan sonra başına gelmişti.
Resûiullahtn sıkıntıları sadece bunlardan ibaret değildi. Öylesine engin bir şefkate sahipti ki kâfirlerin küfürde kalışları ve inatçılıklarına dayanamaz, üzülür; kurtulmaları için gece gündüz demeden didinir, çırpınır dururdu.

Ayrıca Resûlullah o gün yaşamakta olan mü'mtnlerin olduğu gibi Kıyamete kadar gelecek olan ümmetinin sıkıntılarını da omuzlamış, onları ızdırap edinmişti. Islâmın maruz kaldığı tehlikeler de onun ruhaniyetini üzen hadiselerdendir. Kıyamet Gününde ümmetinin çekeceği azabı düşünerek ızdırap duyduğunu da buna eklersek gerçekten sıkıntısının ne derece büyük olduğunu anlarız. Hak yolda olup da dünyada rahatla ömür süren, sıkıntılara, çilelere maruz kalmayan kimse hemen hemen yok gibidir. Fakat dünyada çekilen her çile sabre-dildiği takdirde manevî yükselişin, âhirette yüksek makamlara çıkışın, kısacası Allah rızasını kazanışın vasıtası olacağı için büyüklükleri ölçüsünde herkes belâ ve musibetlere maruz kalmışlardır. En şiddetlisine ise hiç şüphesiz Peygamberimiz maruz kalmıştır.

3379. [5:433, Hadîs No: 7860]
Ebû Hüreyre (r.a.) rivayet ediyor:

Benim evimle minberimin arası Cennet bahçelerinden bir bahçedir. 403[90]

3380. [5:433, Hadîs No: 7861]
Taberi, 2:229.
Hişam bin Âmirden (r.a.) rivayetle:

Âdem'in yaratılışından Kıyamet kopuncaya kadar Deccalden daha büyük bir fitne yoktur. 404[91]

3381.[5:434, Hadîs No: 7865]
Muhammed bin Ka'b rivayet ediyor:
Bir topluluk bir yerde oturur da birbirlerinin sözüne kulak vermezlerse, o meclisten bereket mutlaka çekilip alınır. 405[92]

3382. [5:435, Hadîs No: 7866]
îbni Ömer'den (r.a.) rivayetle:

Bir kul Allah katında, Allah rızâsı için yuttuğu bir öfkeden daha faziletli birşey yutmamıştır. 406[93]

3383.[5:435, Hadîs No: 7867]
Enes (r.a.) rivayet ediyor:

îki kişi Allah için birbirini severse, en üstünleri arkadaşını daha çok sevendir. 407[94]

3384. [5:435, Hadîs No: 7870]
Ibni Ömer'den (r.a.) rivayetle:
Bir kul Allah için, ama sadece Allah için bir şeyi terk ederse, Allah mutlaka dini ve dünyası hakkında ondan daha hayırlısını verir. 408[95]

3385. [5:436, Hadîs No: 7871]
Üsâme (r.a.) rivayet ediyor:

Ben, erkekler için kadınlardan daha tehlikeli bir imtihan sebebi bırakmadım. 409[96]

3386. [5:415, Hadîs No: 7875]
bemure den (r.a.) rivayetle:

İnsanlar, ilmi neşretmekten daha fazîletli bir sadaka vermemişlerdir. 410[97]

3387. [5:438, Hadîs No: 7882]
Hamala (r.a.) rivayet ediyor:
Cebrail bana her geldiğinde şu iki duayı yapmamı emrederdi: "Allah'ım, beni helal ile rızıklandır ve sâlih işlerde çalıştır." 411[98]

3388. [5:439, Hadîs No: 7887]
Ali'den (r.a.) rivayetle:

İlmin hilme eklenmesinden daha faziletli iki şey birbirine eklenmemiştir. 412[99]

3389. [5:442, Hadîs No: 7894]
Enes (r.a.) rivayet ediyor:
Hiçbir mü'min "Şu şöyle olursa hanımım benden boş olsun" diye yemin etmez. Ancak münafık olan böyle yemin eder. 413[100]

3390. [5:442, Hadîs No: 7895]
Enes'den (r.a.) rivayetle:
istihare yapan mahrum kalmaz, istişare eden pişman olmaz, ikti-sad eden geçim sıkıntısı çekmez. 414[101]

3391 .[5:443, Hadîs No: 7897]
Aişe (r.a.) rivayet ediyor:
Bir malın zekâtı verilmezse bu durum onu mutlaka helake götürür. 415[102]

3392 .[5;443, Hadis No:7899]
Arar bin Hüueyris'den (r.a.) rivayetle:
Yapacağı işte hizmetçine yardım edip yükünü hafifletirsen, bu, Kıyamet Günü mizanına konan bir sevap olur. 416[103]

3393. [5:445, Hadîs No: 7908]
Ka'b bin Mâlik (r.a.) rivayet ediyor:
Bir koyun sürüsüne salıverilen iki aç kurt, kişinin mal ve makama olan hırsının dinine verdiği zarardan daha çok zarar vermez. 417[104]

Hırs, eğer gerçek mecrasında kullanılmayıp bütün bütün dünyaya yöneltilir, makam, mevki; mal, mülk edinmeden başka birşey düşünemez hale getirilirse, insanın manevî hayatını alt üst eder. Ebedî hayatı kazanmak, manen yükselmek için verilen bu duygu dünyanın fânî işlerine sarfedilirse elbetteki insanı bü-
yük zararlara sokar. Bu davranış adetâ elmasla cam parçalarını satın almaya benzer.
Fânî mal ve makam hırsla yönelmeye değer şeyler değildir. Geçici oldukları için insan onları birgün bırakıp gidecek, sadece günahlarıyla baş başa kalacaktır. Hem de herbiri birer emanettir. Onlara hakiki sahibiymiş gibi sarılan, sahip çıkan kimse emanete de hıyanet etmiş olur.
Hırsla makam-mevki, para-pul, mal-mülk kazanmaya yönelen kimse bir çok değerini birden kaybeder. İnsanlığından, vicdanından, inancından, ahlâkından nice fireler verir; şerefini, haysiyetini ayaklar altına alır.
Nice mal ve makam düşkünü insan vardır ki insan demeye bin şahit ister. Şefkat, merhamet, iyilik duygularından mahrum böyle kimseler menfaatlerinin kulu, kölesi olmuş; o uğurda dinlerini, îmanlarını, ne kadar kudsî değerleri varsa hepsini feda edebilecek derekeye düşmüşlerdir.
Eğer bir mal, bir mevki kişiyi Allah'a kulluktan, ibadetlerini yapmaktan alıkoyuyor veya gevşemeye, lâkaydlığa, günahlara girmeye sevkediyorsa kişi zarardadır.
Eğer kişi mal veya makam edineyim diye haramlara girmekte tereddüt etmiyor, farzları terk ediyor, ihmalkârlıklara giriyorsa elbette bu durum hadiste anlatıldığı gibi iki aç kurdun sürüye verdiği zarardan daha çok kişinin dinine zarar vermiş olur.
Lem'alat'öa hırsın sebep olduğu üç büyük tehlike üzerinde durulur. Birincisinin kanaatsiziliği netice verdiği, bunun da çalışma şevkini kırdığı, şükür yerine şikayete ve tembelliğe attığı belirtilir ve şöyle denilir: "Meşru, helal az malı terk edip gayr-t meşru, külfetsiz bir malı arar ve o yolda izzetini, belki haysiyetini feda eder."
İkinci olarak da hırsın kayıp ve zararlara, başarısızlıklara sebep olduğu, ağır karşılanıp kolaylık ve yardımlardan mahrum bıraktığı anlatılır.
Hırsın üçüncü tehlikesine ise şöyle dikkat çekilir: "Hırs ihlası kırar, amel-i uh-revîyi zedeler. Çünkü, bir ehl-i takvanın hırsı varsa, teveccüh-ü nâsı [insanların yönelişini] ister. Teveccüh-ü nâsı müraat eden [gözeten] ihlas-ı tammı [tam ihlası] bulamaz....[Hırs] ihlası kırar, riya kapısını açar. Hem izzetini kırar, dilencilik yolunu gösterir." 418[105]

Madem hırs bu kadar zararlıdır. Bu duyguyu mecrasında kullanmaktan başka bir yol yoktur. Öyleyse Mektûbâtla belirtildiği gibi davranmak hem akla, hem de fıtrata en uygun olan yol olsa gerek. Şöyle deniliyor Mektûbaüa:

"Hem [insan] mala ve câha [makama] karşı şiddetli bir hırs gösterir. Bakar ki: muvakkaten onun nezaretine verilmiş o fânî mal ve âfeîli şöhret ve tehlikeli riyaya medar [vesile] olan câh, o şiddetli hırsa değmiyor. Ondan hakikî câh olan meratib-i mâneviyeye [manevî mertebelere] ve derecât-ı kurbiyeye [Allah'a manen yaklaşmaya] ve zâd-i âhirete [âhiret azığına] ve hakiki mal olan a'mâl-i sali-haya [salih amellere] teveccüh eder [yönelir]. Fena haslet olan hırs-ı mecazî ise, âlî bir haslet olan hırs-ı hakikiye inkılâb eder." [419][106]

3394. [5:446, Hadîs No: 7909]
Ebû Hüreyre'den (r.a.) rivayetle:

Cehennem gibi, kendisinden kaçanı uyuyan, Cennet gibi de isteyeni uyuyan birşey görmedim. [420][107]

Aklı başında olan hiçbir insan göz göre göre kendini ateşten bir çukura atmaz. Haramların, günahların, isyanların neticesi Cehennem olduğuna göre, insanın en az ateşten çukurdan korktuğu kadar Cehennemden korkması gerekmez mi? Gerekir, ama insanı gaflet bürüyünce ancak anlık, günlük düşünmeye başlar. Bindiği dalı kestiğinde düşeceğini bile bile düşünceye kadar kendini avutur. Bunun sebebi îman zayıflığının doğurduğu gaflettir. Dünyanın fânî işlerine gömülen insan başını kaldırıp da bir türlü gerçeklerle yüz yüze gelmek istemez. Cehennemden korkmasına korkar, kaçar, ama gafleti sebebiyle ona karşı bir türlü tedbir almaz.
Bir de işin öbür tarafına bakalım. Herkes Cehennemden kaçtığı kadar Cenneti de arzu eder. Ama onu elde etme uğrunda gereken gayreti göstermez, lâ-kaydlaşır. Oysa bize Ağrı dağının tepesinde bir hazine olduğunu söyleseler ve bu sözün doğru olduğu kesin olsa, herşeye rağmen harekete geçer, güçbelâ da olsa o tepeye çıkmaya çalışırız. Veya "Falan yerde altın dağıtılıyor" denilse koşarak gideriz. Ama birçok insan îman ve salih amelin insanı Cennete götüreceğini bildiği halde bir türlü îmanını kuvvetleştirip salih amellere yönelmez. Bunun sebebi de îman zayıflığıdır, gaflettir. Dünyada ebedî kalma tevehhümü, ölme-yecekmişcesine davranma ve bu gerçekleri düşünememedir. Günübirlik yaşamak, bugünden yarını görememek, geçici istikbal için var güçle çalışıldığı halde ebedî istikbali hatıra getirmemek, azıcık hazır bir lezzetle avunup ilerde verilecek tonlarca lezzeti gözardı etmek akıl kârı değildir.

3395. [5:446, Hadîs No: 7910]
Ebû Hüreyre (r.a.) rivayet ediyor:

Kabirden daha korkunç bir manzarayı asla görmedim. [421][108]

3396. [5:447, Hadîs No: 7912]
Selman'den (r.a.) rivayetle:
Bir topluluk avuçlarını yukarı kaldırıp Allah'tan birşey isterlerse istedikleri şeyi ellerine koymak Allah üzerinde bir hak olur. [422][109]

3397. [5:447, Hadîs No: 7913]
Âişe (r.a.) rivayet ediyor:

Cebrail bana komşu hakkında o kadar çok tavsiyede bulundu ki, >mşuyu komşuya mirasçı kılacak sandım. [423][110]

3398. [5:448, Hadîs No: 7916]
îbni Ömer'den (r.a.) rivayetle:
Allah, kulunu dünyaya karşı tok gözlü, midesi ve tenasül uzvunu haramdan korumayla süslediği kadar kulunu hiçbirşeyle süslememiştir. [424][111]

3399. [5:449, Hadîs No: 7920]
Câbir (r.a.) rivayet ediyor:

Allah bir kavmin başına kıtlık vermişse, mutlaka Allah'a başkaldırın alarmdandır. [425][112]

3400-3499

3400. [5:450, Hadîs No: 7922]
Enes'den (r.a.) rivayetle:

Ben mü'minin dünyadan ayrılışım, ancak çocuğun anne rahmindeki kaygı ve karanlıktan kurtulup, dünyanın genişliğine doğru çıkmasına benzetirim. 426[113]

3401. [5:452, Hadîs No: 7928]
Ebû Hüreyre (r.a.) rivayet ediyor:
Avlanan her hayvan, kesilen her ağaç, onların Allah'a olan teşbihlerinin kesilmesi demektir. 427[114]

3402. [5:452, Hadîs No: 7930]
Enes'den (r.a.) rivayetle:
Cehennem yaratıldığı günden beri Mikâil gülmemiştir. 428[115]

3403. [5:453, Hadîs No: 7934]
Ebû Ümâme (r.a.) Peygamber Efendimizin (a.s.m.) şöyle buyurduklarını rivayet ediyor:
Hiçbir topluluk hakkı bâtıl batılı hak gösteren bir çekişmeye girmedikçe, hidayetten sonra dalâlete düşmezler. 429[116]

3404. [5:454, Hadîs No: 7937]
Ebû Bekir (r.a.) Resûl-ü Ekrem Efendimizin (a.s.m.) şöyle buyurduklarını rivayet ediyor:
Güneş, Ömer'den daha hayırlı bir kimsenin üzerine doğmamıştır. 430[117]

3405. [5:455, Hadîs No: 7940]
İbni Ömer (r.a.) rivayet ediyor:
Dindeki ince anlayış ve bilgiden daha faziletli birşeyle Allah'a kulluk edilmemiştir. 431[118]

3406. [5:456, Hadîs No: 7942]
Muaz'dan (r.a.) rivayetle:
Allah'ın bir kuîa olan nimeti artarsa, mutlaka insanların ona olan eziyeti de şiddetlenir. İnsanların bu eziyetine tahammül edemeyen o nimeti yok olmaya hedef eder. 432[119]

3407. [5:456, Hadîs No: 7943]
îbniAmr (r.a.) rivayet ediyor:
Ne olur, biriniz bir sadaka vermek istediğinde onu Müslüman olan anne babası adına versin. Böylece anne ve babası onun sevabına nail olur, kendisi de bir o kadar sevap kazanır. Onların sevabından da hiçbir şey eksilmez. 433[120]

3408. [5:457, Hadîs No: 7947]
Muâz'dan (r.a.) rivayetle:
Âdemoğlu, Allah'ın azabından kurtarıcı olarak, Allah'ı zikretmekten daha çok hiçbir amel işlememiştir. 434[121]

3409.[5:457, Hadîs No: 7948]
Ebû Hüreyre (r.a.) rivayet ediyor:
Ademoğlu, namaz kılmaktan, iki kişinin arasını düzeltmekten ve güzel ahlâktan daha faziletli bir amel işlemiş değildir. 435[122]

3410. [5:459, Hadîs No: 7954]
İbni Abbas'dan (r.a.) rivayetle:
Gökte hiçbir melek yoktur ki Ömer'e saygı duymasın. Yerde hiçbir şeytan yoktur ki, Ömer'den korkmasın. 436[123]

3411. [5:459, Hadîs No: 7955]
Ebû Hüreyre (r.a.) rivayet ediyor:
Bir kul ihlâsla "La Üâhe ilallah" derse gök kapıları açılır. Büyük günahları işlemezse, o söz Arşa kadar ulaşır. 437[124]

3412. [5:460, Hadîs No: 7957]
îbni Ömer'den (r.a.) rivayetle:
Allah bu ümmetten bir âlimin ruhunu aldığında bu îsîâm için mutlaka bir gedik olur ve onun boşluğu Kıyamete kadar doldurulamaz. 438[125]

3413. [5:460, Hadîs No: 7960]
Enes (r.a.) rivayet ediyor:
Ebû Bekir ve Ömer'i ben öne geçirmedim, onları Allah öne geçirdi. 439[126]

3414. [5:461, Hadîs No: 7963]
Enes'den (r.a.) rivayetle:
Birşeyde hayasızlık varsa onu mutlaka çirkinleştirir. Haya varsa mutlaka onu süsler. 440[127]

3415. [5:462, Hadîs No: 7969]
Abdurrahman bin Sehl (r.a.) rivayet ediyor:
Her peygamberliği bir hilâfet, her hilâfeti de bir saltanat takip etmiştir. 441[128]

3416. [5:463, Hadîs No: 7970]
Âişe'den (r.a.) rivayetle:
Allah'tan dilenildiğinde büyük günah büyük değil, üzerinde ısrar edildiğinde ise küçük günah küçük değildir. 442[129]

3417. [5:463, Hadîs No: 7971]
Ebû Hiireyre (r.a.) rivayet ediyor:
Başıma sıkıntılı birhal geldiğinde mutlaka Cebrail bana görünmüş ve "Ey Muhammed şöyle de" demiştir: "Hiç ölmeyecek hayat sahibi olan Allah'a tevekkül ettim. Hiçbir evlat edinmeyen, saltanatında ortağı olmayan, yaratıklardan yardımcısı bulunmayan Allah'a hamolsun. 443[130]

3418.[5:463, Hadîs No: 7972]
Enes'den (r.a.) rivayetle:
Din kardeşinin yüzüne karşı söylemediğin şeyi ardından söylemen gıybettir. 444[131]

3419.[5:463, Hadîs No: 7973]
Usâme bin Şüreyk (r.a.) rivayet ediyor:
"İnsanların sende görmesinden hoşlanmadığın şeyi yalnızken de işleme." 445[132]

3420. [5:465, Hadîs No: 7978]
Enes'den (r.a.) rivayetle:
Cimrilik gibi Islâmı mahveden hiçbirşey yoktur. 446[133]

3421. [5:466, Hadîs No: 7984]
îbni Abbas (r.a.) rivayet ediyor:
Kafasında bir meleğin elinde bulunan bir hikmeti olmayan hiçbir insan yoktur. Tevazu ettiğinde meleğe, "Hikmetini yükselt" denir. Büyüklendiğinde de "Hikmetini düşür" denir. 447[134]

3422. [5:468, Hadîs No: 7987]
Ebû Hüreyre'den (r.a.) rivayetle:
Ölen herkes pişmanlık duyar: iyi ise daha fazla iyilik yapmadığına; kötü ise kötülüğü niçin bırakmadığına pişman olur. 448[135]

3423. [5:469, Hadîs No: 790$*'
Ütnmü Seleme (r.a.) rivayet ediyor:

Bir kimse bir elbiseyi insanlara karşı Övünmek için giyer de insanlar da ona bakarsa, Allah ona rahmet nazarıyla bakmaz. Çıkanncaya kadar bu hal böyle devam eder. 449[136]

3424. [5:470, Hadîs No: 7994]
Büreyde'den (r.a.) rivayetle:
Sahabîlerimden birisi bir yerde ölürse Kıyamet günü mutlaka o yerin halkı için bir rehber ve nur yapılır. 450[137]

3425.[5:470, Hadîs No: 7996]
Amr bin Mürre (r.a.) Peygamber Efendimizin (a.s.m.) şöyle buyurduklarını rivayet ediyor:
Bir idareci veya vali kapısını ihtiyaç, zaruret ve dilek sahiplerinin yüzüne kapatırsa, Allah'ı da mutlaka onun ihtiyaç, zaruret ve dileklerine karşı gök kapılarını kapatır. 451[138]

3426. [5:470, Hadîs No: 7997]
Mekhul'den rivayetle:
Bir idareci öfkelendiğinde affederse mutlaka Allah da onu affeder. 452[139]

3427. [5:471, Hadîs No: 8002]
Ebû Talha bin Sehl rivayet ediyor:
Bir kimse bir Müslümanm şerefinin düşürüldüğü, hürmetinin çiğnendiği bir yerde onu yardımsız bırakırsa, Allah da onu yardım istediği bir yerde yardımsız bırakır. Bir kimse de bir Müslümana şerefinin düşürüldüğünü, hürmetinin çiğnendiğini bir yerde yardım ederse, Allah da ona, yardım istediği bir yerde yardım eder. 453[140]

3428. [5:472, Hadîs No: 8003]
Osman'dan (r.a.) rivayetle:
Bir Müslüman farz bir namazın vakti girdiğinde güzelce abdest alır, huşu içerisinde namazını kılarsa, bu, mutlaka büyük günahları dışında, işlediği günahlarına keffâret olur. Bu durum ömrü boyunca böyle devam eder.454[141]

3429. [5:472, Hadîs No: 8004]
Aişe (r.a.) rivayet ediyor:
Bir kimsenin geceleyin teheccüt namazı kılma âdeti olup da, uyku galip gelir uyursa, Allahu Taâla mutlaka kılmış gibi sevabını yazar, uykusu da kendisi için sadaka olur. 455[142]

3430. [5:476, Hadîs No: 8017]
Ebu'd-Derda'dan (r.a.) rivayetle:
Bir köy veya yerleşim mahallinde üç kişi bulunup cemaatla namaz kılmazlarsa, mutlaka şeytan onlar üzerinde hâkimiyet kurar. Cemaattan ayrılmayın. Kurt ancak sürüden ayrılanı kapar. 456[143]

3431. [5:476, Hadîs No: 80201
Enes (r.a.) rivayet ediyor:
İki muhafız melek, kuldan kaydettikleri amelleri Allah'a sunarlar. Eğer amel sahifesinin dışında ve sonunda hayır varsa, Allahu Taâla meleklere şöyle der:
"Şâhid olun. Ben kulumun amel sahifesinin başı ve sonu arasındaki küçük günahları affettim." 457[144]

3432. [5:478, Hadîs No: 8025]
lbni Amr'dan (r.a.) rivayetle:
Hiçbir kuş veya başka bir hayvan yoktur ki, haksız yere öldürülsün de Kıyamet Günü haklanın alınmasını istemesin. 458[145]

3433. [5:478, Hadîs No: 8026]
Ebû Hüreyre (r.a.) rivayet ediyor:
Allah'a en sevimli duâ kulunun şöyle demesidîr: "Allah'ım, üm-met-i Muhammed'e umûmî bir merhametle merhamet eyle." 459[146]

3434. [5:478, Hadîs No: 8027]
Ebü Hureyre'den (r.a.) rivayette:.
Kulun yaptığı dualardan hiçbiri şundan daha faziletli değildir: "Allah'ım, Senden dünyada ve âhirette afiyet diliyorum. 460[147]

3435.[5:479, Hadis No: 8030]
Heysem bin Mâlik (r.a.) rivayet ediyor: Sirkten sonra en büyük günah zina etmektir. 461[148]

3436. [5:480, Hadîs No: 8035]
Ebû Eyyub'dan rivayetle:
Bir kişi bir ağaç dikerse, o diktiği ağacın meyveleri kadar Allah ona sevap yazar. 462[149]

3437. [5:481, Hadîs No: 8038]
Ali (r.a.) rivayet ediyor:
Bir kimse akşamleyin, }?ir hastayı ziyarete giderse onunla birlikte yetmiş bin melek çıkar. Bu melekler sabaha kadar onun için Allah'tan bağışlanma dilerler. Bir kimse sabahleyin bir hastayı ziyaret ederse, onunla birlikte yetmiş bin melek çıkar. Bu melekler onun için akşama kadar Allah'tan bağışlanma dilerler. 463[150]

3438. [5:482, Hadîs No: 8040}
Ebû Musa'dan rivayetle:
Bir kişi bir topluluğun yanına varır da o topluluk yer açarak onu razı ederlerse, onları razı etmek de Allah'ın üzerine bir hak olur. 464[151]

3439. [5:483, Hadîs No: 8041]
İbni Ömer (r.a.) rivayet ediyor:
Bir kimse kendi kendini büyük görür, kibirli kibirli yürürse, Kıyamet Günü Allah'ın huzuruna Allah kendisine gazap etmiş olarak çıkar. 465[152]

3440. [5:483, Hadîs No: 8043]
ibni Abbas'dan (r.a.) rivayetle:
Bir kimse anne ve babasının yüzüne rahmet nazarıyla bakarsa, Allah buna karşılık ona kabul edilmiş bir hac sevabı yazar. 466[153]

3441.[5:483, Hadîs No: 8046]
Ebu'd-Derdâ (r.a.) Peygamber Efendimizin (a.s.m.) şöyle buyurduklarını rivayet ediyor:
Mizanın sevap kefesinde güzel ahlâktan daha ağır gelen birşey yoktur. 467[154]

3442. [5:484, Hadîs No: 8049]
Yala bin Mürre (ra.) Resûl-ü Ekrem Efendimizin (a.s.m.) şöyle buyurduklarını rivayet ediyor:
Kâfir olan cin ve insanlar hâriç herşey benim Allah'ın Resulü olduğunu bilir. 468[155]

3443. [5:484, Hadîs No: 8050]
Selman-ı Fârisî (r.a.) Peygamber Efendimizin (a.s.m.) şöyle buyurduklarını rivayet ediyor:
Allah'a tevbekâr gençten daha sevimli hiçbir şey yoktur. Allah'ın günahlara devam eden ihtiyarlardan daha çok kızdığı hiçbir şey yoktur. Allah'a Cuma gecesi veya Cuma gününde işlenen iyilikten daha sevimli hiçbir iyilik yoktur. Allah'ın Cuma gecesi veya Cuma günü işlenen kötülükten daha çok kızdığı hiçbir kötülük yoktur. 469[156]

3444. [5:486, Hadîs No: 8056]
Ebû Hüreyre'den (r.a.) rivayetle:
Allah'a hak sözden daha sevimli gelen bir sadaka yoktur. 470[157]

3445. [5:488, Hadîs No: 8064]
Ma'kıl bin Yesar (r.a.) Resûl-ü Ekrem Efendimizin (a.s.m.) şöyle buyurduklarını rivayet ediyor

Allah bir kulun emrine bir topluluk verir, o kişi başında bulunduğu topluluğun hakkını üzerine geçirmiş olarak ölürse, Allah ona mutlaka Cenneti haram kılar. [471][158]

3446. [5:488, Hadîs No: 8066]
İbni Mes'ûd'dan (r.a.) rivayetle Peygamber Efendimiz (a.s.m.) şöyle buyurmuşlardır:
Bir kul bir adım dahi atsa, Allah o adımı hangi gaye ile attığım mutlaka soracaktır. [472][159]

3447. [5:489, Hadîs No: 8070]
Âişe (r.a.) rivayet ediyor:
Bir kul borcunu Ödeme niyeti taşırsa, Allah mutlaka kendisine yardım eder. [473][160]

3448. [5:490, Hadîs No: 8074]
Âmir bin Rebla'den (r.a.) rivayetle:
Bir kul bana salavat getirdiği sürece melekler de onun için istiğfar ederler. Artık kul bunu ister az yapsın, ister çok. [474][161]

3449. [5:492, Hadîs No: 8083]
îmran bin Husayn (r.a.) rivayet ediyor:
Hiçbir Müslüman hâkim yoktur ki, yanında kendisini—haktan başkasını istemedikçe—hakka yönelten iki melek bulunmasın. Tersini isteyip bilerek zulmettiğinde ise melekler kendisinden uzaklaşır ve onu kendi nefsi ile başbaşa bırakırlar. [475][162]

3450. [5:493, Hadîs No: 8085]
Cerir'den rivayetle:
Bir toplulukta bir takım günahlar işlenir, işlemeyenler o günahları işleyenlerden daha güçlü ve daha çok oldukları halde engel olmazlarsa, mutlaka Allah hepsine birden ceza verir. [476][163]

3451. [5:494, Hadîs No: 8088]
Amr bin As (r.a.) Resûl-ü Ekrem Efendimizin (a.s.m.) şöyle buyurduklarını rivayet ediyor:
Bir toplulukta faiz yaygınlaşırsa o topluluk mutlaka kıtlıkla cezalandırılır. Rüşvet yaygınlaşırsa o topluluk korkuyla cezalandırılır. [477][164]

3452. [5:495, Hadîs No: 8092]
Amr bir Hazm'dan rivayetle Peygamber Efendimiz (a.s.m.) şöyle buyurmuşlardır:
Bir mü'min uğradığı bir musibetten dolayı din kardeşini teselli
ederse, Allah Kıyamet Günü ona mutlaka şeref elbiselerini giydirtir. [478][165]

3453. [5:495, Hadîs No: 8093]
Şeddad bin Evs (r.a.) rivayet ediyor:
Bir Müslüman yatağına girdiğinde Allah'ın kitabından bir sûre okursa, Allah mutlaka onu koruyacak bir melek görevlendirir. Uya-nıncaya kadar ona eziyet verecek hiçbir şey yanaşamaz. [479][166]

3454. [5:496, Hadîs No: 8095]
Ebû Ümâme'den (r.a.) rivayetle:
Bir Müslüman kasdî olmaksızın bir kadına bakar da, sonra gözünü çevirirse, Allah onun için tadını kalbinde duyacağı bir ibâdet sevabı yazar. [480][167]

3455. [5:496, Hadîs No: 8096]
Enes (r.a.) rivayet ediyor:
Bir Müslüman bir bitki veya bir ağaç diker de ondan kuş, insan veya hayvan yerse, bu, kendisi için mutlaka bir sadaka olur. [481][168]

3456. [5:497, Hadîs No: 8097]

îbni Mes'ud'dan (r.a.) rivayetle:
Bir Müslümana bir diken veya ondan daha önemsiz ezâ verici bir-şey dokunursa, Allah mutlaka ağacın kuru yapraklarım döktüğü gibi onun günahlarım döker. 482[169]

3457. [5:498, Hadîs No: 8101]
îbni Abbas (r.a.) rivayet ediyor:
Bir Müslüman bir Müslümana bir elbise giydirirse, o elbiseden bir yama bile onun üzerinde kaldıkça, onu giydiren kimse Allah'ın himayesinde olur. 483[170]

3458. [5:498, Hadîs No: .8105]
Îbni Amr'dan (r.a.) rivayetle:
Bir Müslünianm bir hakkı zulmen elinden alınır da bu uğurda mücâdele ederken öldürülürse, şehid olmuş olur. 484[171]

3459. [5:499, Hadîs No: 8108]
îbni Amr (r.a.) rivayet ediyor:
Bir Müslüman Cuma günü veya gecesi ölürse, mutlaka Allah onu kabir azabından korur. 485[172]

3460. [5:500, Hadîs No: 8111]
Ömer'den (r.a.) rivayetle:
Namaz kılan hiç bir kimse yoktur ki, sağında ve solunda birer melek bulunmasın. Namazım eksiksiz kılarsa, melekler o namazı göğe yükseltirler ve eksik kılanın yüzüne çarparlar. 486[173]

3461. [5:502, Hadîs No: 8117]
Mikdam bin Ma'dikerb (r.a.) rivayet ediyor:
Âdemoğlu midesinden daha kötü bir kabı tıka basa doldurmuş değildir. Ademoğluna belini doğrultacak birkaç lokma yeterlidir. Daha fazla yiyecekse midesinin üçte birini yemek, üçte birini su, üçte birini de nefes için ayırsın. 487[174]

3462. [5:504, Hadîs No: 8123]
Hamza bin Ubeyde'den rivayetle:
Bir mü'minin din kardeşine eziyet verici sert bir bakışla bakması helal olmaz. 488[175]

3463. [5:504, Hadîs No: 8125]
Ibnı Mes ud (r.a.) rivayet ediyor:
Faydalı sözü lâyık olandan esirgemek, onu lâyık olmayana anlatmak gibi kötüdür. 489[176]

3464. [5:505, Hadîs No: 8126]
Enes'den (r.a.) rivayetle:
Zekâtı vermeyen Kıyamet Günü Cehennemdedir. 490[177]

3465. [5:506, Hadîs No: 8129]
Ebû Mûsâ (r.a.) rivayet ediyor:
îçinde Allah'ın anıldığı evle, anümadıgı ev, diriyle ölünün durumu gibidir. 491[178]

3466. [5:507, Hadîs No: 8133]
Câbir'den (r.a.) rivayetle:
Beş vakit namaz, birinizin kapısının Önünden akan bir nehir gibidir. O kişi günde beş defa o nehirde yıkanırsa, bu onda kirden bir eser bırakır mı? 492[179]

3467. [5:508, Hadîs No: 8134]
Cündeb rivayet ediyor:

insanlara hayrı öğretip de kendisini unutan âlimin durumu, insanları aydınlatıp da kendisini yakan kandilin durumuna benzer. 493[180]

3468. [5:509, Hadîs No: 8137]
Ebû Hüreyre'den (r.a.) rivayetle:
İlim öğrenip de onu başkalarına anlatmayan kimsenin durumu, hazine biriktirip de başkasına yardım etmeyen kimsenin durumu gibidir. 494[181]

3469. [5:511, Hadîs No: 8142]
îbni Mes'ûd (r.a.) rivayet ediyor:
Haksız olan kavmine yardım edenin durumu, uçurumdan yuvarlanıp da kuyruğundan çekilerek kurtarılmaya çalışılan devenin durumu gibidir. 495[182]

3470. [5:511, Hadîs No: 8144]
İbni Ömer'den (r.a.) rivayetle:
Mü'minin durumu, güzel koku satanın durumu gibidir: Yanında oturursan sana fayda verir, beraber yürürsen sana fayda verir, ortaklık yaparsan sana fayda verir. 496[183]

3471. [5:511, Hadîs No: 8147]
Ebû Rüzeyn rivayet ediyor:
Mü'min bal arasına benzer: Ancak temiz şeyi yer ve temiz yere konar. 497[184]

3472. [5:512, Hadîs No: 8151]
Ebû Hüreyre'den (r.a.) rivayetle:
Mü'minin durumu yeşil ekin gibidir. Rüzgâr ne taraftan gelse onu eğer. Rüzgâr durduğunda doğrulur. Mü'min de böyledir. O da belâ ve musibetlerle eğrilir. Kâfirin durumu ise çam ağacı gibidir. Allah dilediği zaman sert ve dik durur. [Belâ ve musibetlere uğramaz.] 498[185]

3473. [5:513, Hadîs No: 8152]
Ebû Mûsâ (r.a.) rivayet ediyor:
Kur'ân okuyan mü'minin durumu portakal gibidir, kokusu güzel, tadı da güzeldir.
Kur'ân okumayan müminin durumu, hurmanın durumu gibidir. Kokusu yok ama tadı güzeldir.
Kur'ân okuyan münafığın durumu, reyhanın durumu gibidir. Kokusu güzel, fakat tadı acıdır.
Kur'ân okumayan münafığın durumu ise Ebû Cehil karpuzu gibidir. Kokusu yok, tadı da acıdır. 499[186]

3474. [5:500, Hadîs No: 8155]
Nu'man bin Beşir'den (r.a.) rivayetle:
Müminler birbirlerini sevmede, merhamet etmede, yardımlaşmada bir vücud gibidirler. Vücudun bir organı hastalandığında, bütün vücut uykusuzluk ve ateşle onun acısına ortak olur. 500[187]

3475. [5:515, Hadîs No: 8158]
İbni Ömer (r.a.) rivayet ediyor:
Münafığın durumu iki sürü arasında gidip gelen şaşkın koyunun durumu gibidir. Bir ona katılır, bir buna katılır. Hangisinin peşinden gideceğini bilemez. 501[188]

3476. [5:516, Hadîs No: 8161]
Enes'den (r.a.) rivayetle:
Ümmetimin durumu yağmurun durumu gibidir. Başı mı daha hayırlı, sonu mu daha hayırlı olduğu bilinmez. 502[189]

3477. [5:519, Hadîs No: 8170]
Câbir (r.a.) rivayet ediyor: insanlarla hoş geçinmek sadakadır. 503[190]

3478. [5:522, Hadîs No: 8189]
Yahya bin Ebî Yahya'dan rivayetle:
Camiye gitmenle câmiiden dönmen cevap bakımından eşittir. 504[191]

3479. [5:524, Hadîs No: 8185]
Ebû Saîd (r.a.) Peygamber Efendimizin (a.s.m.) şöyle buyurduklarını rivayet ediyor:
Muaz bin Cebel Allah'ın helâl kıldıklarıyla haram kıldıklarını en iyi bilen insandır. 505[192]

3480. [5:524, Hadîs No: 8186]
Muhammed bin Ka'b'dan rivayetle:
Muaz bin Cebel, Kıyamet Günü âlimlerin önderi olup bir ok atımı kadar onların önünde duracaktır. 506[193]

3481. [5:525, Hadîs No: 8195]
Enes (r.a.) rivayet ediyor:
Güzel ahlâk Cennet amellerindendir. 507[194]

3482. [6:2, Hadîs No: 8196]
Aişe'den (r.a.) rivayetle:
En güzel huylar on tanedir. Bunlar bazan babada bulunur çocukta bulunmaz; çocukta bulunur, babada bulunmaz. Kölede bulunur, efendisinde bulunmaz. Allah bunları, saadetini dilediği kimselere verir. Bu güzel huylar şunlardır: Doğru sözlü olmak, tam cesaret, isteyene vermek, iyiliklere karşılıkta bulunmak, emâneti korumak, akrabalarla iyi ilişkiler içerisinde olmak, komşunun hatâsına göz yummak, arkadaşın hatâsına göz yummak, misafiri ağırlamak ve bunların hepsinin başı olan haya.508[195]

3483. [6:3, Hadîs No: 8198]
Fudâle bin Ubeyd (r.a.) rivayet ediyor:
İncil'de şöyle yazılıdır: İnsanlara nasıl davranırsan öyle karşılık görürsün. Hangi ölçüyle verirsen sana da o ölçüyle verilir.509[1].

3484. [6:3, Hadîs No: 8200]
îbni Abbas'den (r.a) rivayetle Peygamber Efendimiz (a.s.m.) şöyle buy ur m uş lardır:
Tevrat'ta şöyle yazılıdır: Ömrünün uzun, rızkının bol olmasını isteyen kişi, akrabalarına iyilik etsin.510[2]

3485. [6:4, Hadîs No: 8203]
İbni Mes'ûd (r.a.) rivayet ediyor: Ammar tepesine kadar îmanla doludur.511[3]

3486. [6:4, Hadîs No: 8206]
Ebû Bekir'den (r.a.) rivayetle:
Bir mü'mine zarar veren ve ona hile yapan Allah'ın rahmetinden kovulmuştur.512[4]

3487. [6:5, Hadîs No: 8207]
îbniAbbas (r.a.) rivayet ediyor:
Babasına söven mel'ûndur [Allah'ın rahmetinden koyulmuştur], annesine söven melundur, Allah'tan başkası için kurban kesen melundur, yerin sınır taşlarını değiştiren mel'ûndur, gözü görmeyeni yoldan saptıran melundur, hayvanla birleşen mel undur, Lût Kavminin yaptığı işi [livata] yapan mel'ûndur,513[5]

3488. [6:6, Hadîs No: 8210]
Enes'den (r.a.) rivayetle:
Kur'ân için vekil tayin edilmiş bir melek vardır. Okuyan Arap olsun, olmasın doğru okuyamazsa o melek onu düzeltir ve doğru olarak yükseltir.[514][6]

3489. [6:6, Hadîs No: 8213]
Enes (r.a.) rivayet ediyor:
Baba dostuna iyilik etmen, babaya iyilik sayılır.[515][7]

3490. [6:7, Hadîs No: 8218]
Hasan-ı Basrî'den rivayetle:
Güleryüzle insanlara selâm vermen sadakadır.[516][8]

3491. [6:8, Hadîs No: 8220]
Ebû Hüreyre (r.a.) rivayet ediyor:
Kişinin bir Müslümanın şerefine dil uzatması büyük günahlardandır. Bir sövmeye iki sövme ile karşılık vermek büyük günahlardandır.[517][9]

3492. [6:8, Hadîs No: 8222]
Enes'den (r.a.) rivayetle:
Kendisine hitaben konuştuğunda din kardeşine kulak vermek şahsiyetli olmanın ifadesidir. Kişinin yolda beraber yürürken ayakkabısının bağı kopan din kardeşini beklemesi de güzel yol arkadaşlığının ifadesidir.[518][10]

3493. [6:9, Hadîs No: 8228]
îbni Mes'ûd (r.a.) rivayet ediyor:
Kişinin camiye girip de iki rekât namaz kılmaması, tanıdığı kimselerden başkasına selâm vermemesi ve küçüklerin yaşlılara iş buyurması Kıyametin alâmetlerindendir.[519][11]

3494. [6:9, Hadîs No: 8230]
Îbnü'l-Münkedir'den rivayetle:
En faziletli amellerden bir tanesi de. mü'mini sevindirmektir: Bir borcunu ödemen, bir ihtiyacını karşılaman ve bir sıkıntısını gidermenle olur[520][12]

3495. [6:10, Hadîs No: 8234]
Abdurrahman binAmr el-Ensarî rivayet ediyor:
Yağmurun çoğalıp bitkinin az olması, Kur'ân okuyanların çok, dini bilenlerin az, idarecilerin çok, emin olanlarının ise az olması Kıyametin yaklaştığının delillerindendir.[521][13]

3496. [6:12, Hadîs No: 8241]
Muâz'daıi (r.a.) rivayetle:
Cennete girmek ve Cehennemden kurtulmak nimetin tamamlanmasıdır.[522][14]

3497. [6:13, Hadis No: 8244]
Enes (r.a.) rivayet ediyor:
Hüsn-ü.zan sahibi olması, kişinin kulluğunun güzelliğindendir.[523][15]

3498. (6:15;Hadîs No: 8252]
Sa'd bin Ebî Vakkas'dan (r.a.) rivayetle:
Allah'tan hayırlısını dilemesi insanoğlunun iyi olduğunun işaretidir. Allah'ın takdir ettiğine rızâ göstermesi insanoğlunun iyi olduğunun işaretidir. Allah'tan hayırlısını dilememesi, insanoğlunun kötü olduğunun işaretidir. Allah'ın takdirine hoşnutsuzluk göstermesi de insanoğlunun kötü olduğunun işaretidir.[524][16]

3499. [6:16, Hadîs No: 8257]
Ebû'd-Derdâ rivayet ediyor:
Geçimini yoluna koyması kişinin dindeki ince anlayışmdandır. Seni geçindirecek şeyi araman dünya sevgisinden değildir.[525][17]

3500-3599

3500. [6:16, Hadîs No: 8258]
îbni Ömer'den (r.a.) rivayetle:
Elbisesinin temiz olması ve aza kanaat etmesi mü'minin Allah katındaki değerinin işaretidir.[526][18]

3501. [6:17, Hadîs No: 8261]
Câbir (r.a.) rivayet ediyor:
Aç Müslümanı doyurmak, Allah'ın bağışlamasını gerektiren hususlardandır.[527][19]

3502. [6:19, Hadîs No: 8269]
Enes'den (r.a.) rivayetle:
Bir Müslümana eziyet veren bana eziyet vermiş demektir; bana eziyet veren de Allah'a eziyet vermiş demektir. [528][20]

3503. [6:19, Hadîs No: 8271]
Amr bin Humk rivayet ediyor:
Birisine canı hususunda teminat verip de sonra onu Öldüren kimse ile benim hiçbir alakam kalmaz, isterse öldürülen kâfir olsun. [529][21]

3504. [6:20, Hadîs No: 8273]
îbni Abbas'dan (r.a.) rivayetle:
Bir veya iki yetimi yanında barındırıp mükâfatını Allah'tan bekleyerek sıkıntılarına sabreden kişi ile ben Cennette şu iki parmak gibi birbirimize yakınız. [530][22]

3505. [6:20, Hadîs No: 8276]
Ka'b bin Mâlik (r.a.) rivayet ediyor:
Her kim ki, âlimlere karşı övünmek, câhillerle cedelleşmek veya insanların sevgisini kazanmak için ilim öğrenirse onun âkibeti Cehennemdir. [531][23]

3506. [6:21, Hadîs No: 8279]
Ümmü Seleme'den (r.a.) rivayetle:
Kim ki, Müslümanlar arasında hüküm vermekle imtihan edilirse, onlara karşı bakışında, işaretinde, oturma yerleri göstermesinde âdil davransın. [532][24]

3507. [6:21, Hadîs No: 8280]
Ümmü Seleme (r.a.) rivayet ediyor:
Kim ki, Müslümanlar arasında hüküm vermekle imtihan edilirse, taraflardan birine, diğerine hitap ettiğinden daha yüksek sesle hitap etmesin. [533][25]

3508. [6:22, Hadîs No: 8281]
Sahbere'den (r.a.) rivayetle:
Kendilerine musibet verildiğinde sabreden, nîmet verildiğinde şükreden, zulme uğradığında bağışlayan, haksızlık yaptığında af dileyen kimseler emniyete kavuşanlar ve hidâyete erdirilenlerdir. [534][26]

3509. [6:23, Hadîs No: 8288]
Ebû Hüreyre (r.a.) Peygamber Efendimizin (a.s.m.) şöyle buyurduklarını rivayet ediyor:
Bir falcıya gidip onun dediklerini doğrulayan, aybaşı halindeki ha-nımıyla cinsî münasebette bulunan ve hanımına arkadan yaklaşan kimse Muhammed'e indirilenden uzaklaşmıştır. [535][27]

3510. [6:24, Hadîs No: 8290]
Hakim bin Ümeyr'den (r.a.) rivayetle:

Size bir iyilik yapana iyilikle karşılık verin. Verecek birşey bulamazsanız ona duâ edin. [536][28]

3511. [6:24, Hadîs No: 8292]
Ebû Hüreyre (r.a.) Resûl-ü Ekrem Efendimizin (a.s.m.) şöyle buyurduklarını rivayet ediyor:
Din kardeşi kendisine özür dilemek üzere gelen kişi, bunda ister samimî olsun, isterse olmasın kabul etsin. Böyle yapmazsa Kevser Havuzunun başında yanıma varamaz. [537][29]

3512. [6:25, Hadîs No: 8294]
İbni Abbas'dan (r.a.) rivayetle Peygamber Efendimiz (a.s.m.) şöyle buyurmuşlardır:
Allah'ın Kitabına uyanı Allah'ın kitabı sapıklıktan hidâyete erdirir ve Kıyamet gününde kötü hesaptan korur. [538][30]

3513. [6:27, Hadîs No: 8297]
Ali (r.a.) rivayet ediyor:
Allah'ın yasaklarından sakınan kişi güçlü olarak yaşar ve memleketinde emin olarak yürür. [539][31]

3514. [6:27, Hadîs No: 8299]
Hakim bin Vasile'den rivayetle:
Allah, Kendisinden korkanların heybetini herşeyin kalbine koyar. Allah'tan korkmayanları ise herşeye karşı korkak yapar. [540][32]

3515. [6:27, Hadîs No: 8300]
Sehl bin Sa'd (r.a.) livâyet ediyor:
Allah'tan korkanın dili kırıcı olmaz ve öfkesinin gereğim yapmaz. [541][33]

3516. [6:27, Hadîs No: 8301]
İbni Abbas'dan (r.a.) rivayetle:
Allah'ın emrine karşı gelmekten sakınanları Allah herşeyden korur. [542][34]

3517. [6:28, Hadîs No: 8303]
Enes (r.a.) rivayetle:
Siz kimi över, hayırla anarsanız ona Cennet vacip olur. Kimi yerer ve kötü diye anarsanız ona da Cehennem vacip olur. Siz, Allah'ın yer yüzündeki şahitlerisiniz. [543][35]

Birgün Resûlullahın huzurundan bir cenaze geçmişti. Sahabîler hüsn-ü şehadette bulunup, "iyi insandı merhum" dediler. Resûlullah da "Cennet vacip oldu" buyurdular.
Bir süre sonra başka bir cenaze geçti. Bu defa kötülüğünden bahsettiler. Resûlullah da "Cehennem vacip oldu" buyurdular.
Sahabe nasıl bir şehâdette bulunuyordu ki, Resûlullah onların şehadetlerine dayanıp birisi hakkında Cennetlik, diğeri hakkında da Cehennemliktir hükmünü veriyordu?
Herşeyden önce yalan söylemeleri muhtemel olmayan Sahabîlerin bir kimse hakkındaki şehadetleri, verdikleri hüküm o ölçüde doğru ve isabetliydi. Sahabîler mübalağaya, ifrata, tefrite girmeden herşeyi olduğu gibi vasfeder, kişi nasılsa onu öylece tavsif eder, aşırı hiçbir beyanda bulunmazlardı. Bir kimsenin "iyi" veya "kötü"lüğü hakkında kullandıkları ölçü ve kıstas kişinin Kur'ân'a ve Sünnete olan bağlılılığından başka birşey olamazdı. Resûlullah da, Allah'ın yüryüzün-deki şahitleri mevkiinde olan böyle kimselerin şehadetlerine dayanarak o kişilerden birinin Cennetlik, diğerinin de Cehennemlik olduğuna hükmetmişti.
Aynı hüküm Kur'ân'a ve Sünnete bağlı herkes için geçerlidir. Çünkü böyle mü'minler Allah'ın yeryüzündeki şahitleridir.

3518. [6:28, Hadîs No: 8304]
Enes (r.a.) rivayet ediyor:
Şu dört şeyden sakınan Cennete girer: Bunlar; Cana kıyma, haram yeme, zina etme ve içki içmedir. [544][36]

Yukarıdaki hadiste yer alan günahların herbiri büyük günahlardandır. Bu günahlardan sakınma îmanda olgunlaşmanın, belli bir mesafeye ulaşmanın, Allahkorkusunun, manevî hassasiyetin neticesidir. îman kuvvetlendikçe, ibadetlerle desteklendikçe kişi artık hadiste sayılan ve sayılmayan bütün büyük günahlardan kaçınmaya başlar. Meselâ hırsızlık, rüşvet gibi bir günaha tevessül eden kimse, Allah'ın gördüğünü, Onun vazHeli meleklerinin yaptıklarını kaydettiğini ve birgün bunların hesabını vereceğini düşünse o günahları işlemekten sakınacaktır.
Bir kimse hiç şüphe yok ki sırf Allah'tan korktuğu ve Allah yasakladığı için bu günahlara girmezse Cennete lâyık hale gelmiş olur.

3519. [6:28, Hadîs No: 8305]
Hz. Hasandan (r.a.) rivayetle:

Allah kimin eliyle bir Müslümanm sıkıntılarını gidermişse, onun dünya ve âhiret sıkıntılarını giderecektir. 545[37]

3520. [6:29, Hadîs No: 8306]
Ebu Bekre (r.a.) rivayet ediyor:

Kim Allah'ın hâkimiyetine saygı gösterirse, Allah da Kıyamet Günü onu yüceltir. 546[38]

3521. [6:29, Hadîs No: 8308]
Ebû Umâme'den (r.a.) rivayetle:
Allah için seven, Allah için düşmanlık eden, Allah için veren ve Allah için vermeyen kimse îmânını kemâle erdirmiştir. 547[39]

3522. [6:29, Hadîs No: 8309]
Ubâde bin Samit (r.a.) rivayet ediyor:
Kim Allah'a kavuşmayı severse, Allah da ona kavuşmayı sever. Kim Allah'a kavuşmayı sevmezse, Allah da ona kavuşmayı sevmez. 548[40]

Allah, kullarına niyet ve davranışlarına göre muamele eder. Bir kudsî hadis-i şerifte de, "Kulum beni nasıl zannederse ben ona öyle muamele ederim" buyu-rulmuştur. Zât, sıfat ve isimleriyle herşeyden çok sevilmeye lâyık Allah'a kavuşmayı isteyen, bunun iştiyakı içerisinde yanıp kavrulan kimseye Allah da iştiyak duyar, onu bir an önce huzuruna almak ister. Kendisini seven kullarına Allah cemalini gösterecektir.
Ama bir kimse Allah'ı tanıyamamış, beşerî varlıkların sevgisi ve aşkına takılıp kalmış, sonsuz güzelliklerin sahibi ve bütün güzellikler Esmâ-i Hüsnâsının bir nevi gölgesi olan Allah'a kavuşmayı arzu etmişse, Allah da ona muhabbetle bakmaz ve ona kavuşmayı sevmez. Boğazına kadar günahlara dalmış, adetâ onlarla ünsiyet etmiş, hep kötü şeyleri arzulayan, kötü şeyleri isteyen, iştiyak duyan, Allah'a kavuşmak için yanıp kavrulmayan, günahlardan vazgeçmeyen bir kimseye Allah Cennet kapılarını açmaz, cemalini göstermek istemez.

3523- [6:31, Hadîs No: 8313]
Ebû Musa'dan (r.a.) rivayetle:
Dünyasını seven âhiretine zarar verir. Ahiretini seven dünyasına zarar verir. Siz ebedî olanı fânî olana tercih edin. 549[41]

Burada söz konusu edilen dünya sevgisi, dünyanın fânî, günahlarla dolu, Allah'tan ve âhiretten alıkoyucu ve âhiretin kuması olarak nitelendirilen dünyadır.
Bu yönüyle dünyayı seven insan bu sevgisinin derecesi ölçüsünde âhiretine zarar verir. Bazıları vardır ki bu sevgi sebebiyle dünyaya öylesine dalarlar ki farzları dahi terkeder, boğazlarına kadar haram bataklığına gömülürler.
Bazıları vardır ki dünyaya düşkünlükleri sebebiyle haram helal demeden bir hayat yaşar; haramlardan kaçınmada, helallere yönelmede bir titizlik içerisine girmezler.
Bazıları da vardır ki ibadetlerini yarım yamalak yapar, daha çok kazanma hırs ve heyecanı içerisinde dinî vazifelerinde ihmalkârlıklara girer, Kur'ân ve faydalı kitapları okumada gevşek davranır, îman ve Kur'ân hizmetinde rehavete dalar, maddeten ve manen beklenen fedâkârlığı göstermezler.
İşte böyle insanlar dereceleri ölçüsünde âhiretlerine zarar vermiş olurlar. Belki dünyadan azıcık birşey kazanmış olurlar, ama âhiretlerinden çok şey kaybederler. Ama ister meşru, ister gayr-i meşru tarzda kazanmış olsunlar kaybettikleri yanında kazandıkları çok çok küçük kalır.

Bir de âhiret sevgisiyle hareket etme vardır. Ebedî saadeti, Cenneti, cema-lullahı düşünüp aşkla şevkle âhirete yönelmek; ibadet, taat ve kullukta bulunmak, mânevi konularda titiz davranmak âhiret noktasında insana çok şeyler kazandırır. Ama bu arada dünyadan bazı şeyleri de kaybedebilir insan. Zamanının büyük bir kısmını âhirete yönelik işlere ayırdığı için belki dünyevî noktadan zarara uğrayabilir, daha az kazanç elde edebilir. Bütün himmet ve gayretini dünyaya sarfetmiş olsaydı, belki daha çok şeyler kazanmış olacaktı, işte o bütün bunlardan mahrum kalır. Veya helal haram demeden dünyaya dalsaydı paradan, makamdan, şandan, şöhretten çok şeyler kazanmış olabilecekti. Âhirete yöneldiği için bunlardan da mahrum kalır. Fakat kaybettikleri kazandıkları yanında çok çok küçüktür. Çünkü haram âhiret için bir ateş olduğu gibi dünyada da ateştir. İnsan onun hayrını görmez.
Bütün bunlar dünyayla âhiretten birini tercih etme söz konusu olduğunda geçerlidir. Meselâ bir memur âmiri içki sunduğunda ahiretini düşünüp uygun bir üslupla onu reddetmesini bilmelidir ki ahiretini tercih etmiş olduğunu göstersin. Âmirinin hatırı için Rabbini gücendirmesin.

3524. [6:31, Hadîs No: 8314]
Âişe (r.a.) rivayet ediyor:
Sürekli didinip sâlih amel işleyen kimseyi geçmek isteyen günahlardan sakınsın. 550[42]

Hadiste iki sınıf insana işaret edilmektedir: Biri: devamlı didinip salih amel işleyen kimse. Diğeri: günahlardan sakınan kimse.
Devamlı didinip salih amel işleme bir amel-i salihtir. Haranrve günahlardan kaçınma ise takva adıyla ifade edilir. Hadiste dikkat çekilen husus takva sahibi kimsenin amel-i salihe düşkün kimseden daha ilerde olacağıdır.
Bir insan gece gündüz ibadet edebilir, birçok hayırlar yapabilir, salih amellere koşabilir, hatta bu konuda oldukça hassas da olabilir. Ama günahlardan sakınma konusunda bu hassasiyeti göstermeyebilir.
İşte böyle bir kimseyi günahlardan sakınmayı esas alan kimse kolayca geçebilir. Çünkü günahlardan kaçınmak çok daha zor ve çok daha sevaplıdır. "Def-i şer, celb-i nef'a râcihtir," yâni "Şerri, günahı defetmek, faydalı olanı cel-betmekten daha üstündür" kaidesi bu hususu teyid eder. Bu konuda Bedîüzza-man Hazretleri şöyle der: "Her zaman def-i şer, celb-i nef'a râcih olmakla beraber; bu tahribat ve sefahet ve cazibedar hevesat zamanında bu takva olan, def-i mefasid [fenalıkları, bozuklukları def etmek] ve def-i kebâir üssü'l-esas [temel] olup büyük bir rüchaniyet [üstünlük] kazanmış.
"Bu zamanda tahribat ve menfî cereyan desteklendiği için takva bu tahribata karşı en büyük esastır. Farzları yapan, kebireleri [büyük günahları] işlemeyen kurtulur. Böyle kebâir-i azîme içinde amel-i şalinin ihlasla muvaffakiyeti pek azdır. Hem az bir amel-i salih, bu ağır şerait [şartlar] içinde çok hükmündedir.
"Hem takva içinde bir nevi amel-i salih var. Çünkü bir haramın terki vaciptir. Bir vacibi işlemek, çok sünnetlere mukabil sevabı var. Takva böyle zamanlarda binler günahın tehacümünde bir tek içtinab, az bir amelle, yüzer günah terkinde, yüzer vacib işlenmiş oluyor. Bu ehemmiyetli nokta niyet ile takva namıyla ve günahtan kaçınmak kasdiyle menfi ibadetten gelen ehemmiyetli a'mâl-i salihadır.
Elbette yüzlerce günahın hücum ettiği, kötülüklerin dört bir yanı sardığı bir zamanda haramları terk etmek büyük bir önem taşır. Nefse hoş gelen haramları terk edip nefse zor gelen farzlara yönelebilmek büyük bir fazilettir ve imkânsız da değildir. Günahların birer manevî mikrop olduğu, manevî hayatı zehirlediği düşünülür ve onlarla mücadele gaye edinilir; bu dünyada bulunuş gayemizin ebedî hayatı kazanmak olduğu hatırlanırsa Allah'ın izniyle üstesinden gelinir, yükseklere doğru ilerlenir.
Günahlardan sakınma bir titizliğin, takvanın, Allah sevgisi ve korkusunun ifadesidir. Tahkîkî îmanı kalbine yerleştiren insan, davranışlarını kontrol etmesini bilir, daima nefis muhasebesi içerisinde bulunur ve hedefe ulaşır.

3525. [6:32, Hadîs No: 83171
Ebû Kırsafe'den rivayetle:
Kim bir topluluğu severse, Allah onu o toplulukla birlikte haşr eder. 551[43]
3526. [6:32, Hadîs No: 8318]
Ebû Hüreyre (r.a.) rivayet ediyor:
Hasan ve Hüseyin'i seven beni sevmiştir. Onlara düşmanlık besleyen bana düşmanlık beslemiştir. 552[44]

3527. [6:32, Hadîs No: 8319]
Selman'dan (r.a.) rivayetle:
Ali'yi seven beni sevmiştir. Ali'ye düşmanlık besleyen bana düşmanlık beslemiştir. 553[45]

3528. [6:33, Hadîs No: 8322]
Zübeyir (r.a.) rivayet ediyor;
Amel sayfasının kendisini sevindirmesini isteyen kimse çokça istiğfar etsin. 554[46]

3529. [6:34, Hadîs No: 8325]
Rabah'dan rivayetle:
İnsanlardan saklanan idareci Cehennemden muhafaza edilmez. 555[47]

3530. [6:35, Hadîs No: 8331]
Ebû Hüreyre (r.a.) rivayet ediyor:
Kim Müslümanlara daha pahalı satmak niyetiyle bir malı piyasaya sürmez de depolarsa günahkârdır, Allah ve Resulünün himayesinden mahrum kalmıştır. 556[48]

3531. [6:36, Hadîs No: 8333]
Aışe den (r.a.) rivayetle:
Bu dinimizde ondan olmayan bir şey uyduran kimsenin bu uydurduğu şey reddedilmiştir. 557[49]

3532. [6:37, Hadîs No: 8337]
îbni Mes'ûd (r.a.) rivayet ediyor:
İnsanların gördüğü yerde namazı güzelce kılan, tek başına iken ise onu baştan savma kılan kimse Rabbini hafife almıştır. 558[50]

3533. [6:37,HadîsNo: 8338]
îbni Mes'ûd'dan (r.a.) rivayetle:
Müslüman olduktan sonra iyi olan kimse İslâm öncesi hayatında yaptıklarından sorumlu tutulmaz. Müslüman olduktan sonra da kötü olmaya devam eden hem öncesinden, hem de sonrasından sorumlu tutulur. 559[51]

3534- [6:37, Hadîs No: 8339]
îbni Amr (r.a.) rivayet ediyor:
Kim Allah ile kendisinin arasım düzeltirse Allah da onunla insanların arasını düzeltmeyi üzerine alır. Kim iç dünyasını düzeltirse, Allah da onun dışım düzeltir. 560[52]

3535. [6:39, Hadîs No: 83431
Ubâde bin Sâmit'den (r.a.) rivayetle:
Ramazan ve Kurban bayramı gecelerini ibâdetle geçiren kimsenin kalbi, kalblerin öldüğü günde ölmez. 561[53]

3536. [6:40, Hadîs No: 8346]
Enes (r.a,) rivayet ediyor:
Sünnetimi yaşatan beni sevmiştir. Beni seven Cennette benimle beraberdir. 562[54]

3537. [6:41, Hadîs No: 8349]
îbni Ömer'den (r.a.) rivayetle:
Kim bir mü'mini korkutursa, onu Kıyamet Gününün korkularından emin kılmamak, Allah üzerine hak olur. 563[55]

3538. [6:41, Hadîs No: 8353]
Yala bin Mürre (r.a\) rivayet ediyor:
Kim zulmen bir arazi parçasını ele geçirirse, Kıyamet Günü onun toprağım sırtında taşıyarak mahşer yerine gelir. 564[56]

3539. [6:42, Hadîs No: 8354]
Hakem bin Hars'den rivayetle:

Kim Müslümanların yolundan bir parçayı gasbederse, Kıyamet günü yedi kat yerin aşağısına kadar sırtında taşıyarak gelir. 565[57]

3540. [6:42, Hadîs No: 8357]
Ömer (r.a.) rivayet ediyor:

Sünnetimi tutan bendendir. Sünnetimden yüz çeviren benden değildir. 566[58]

3541. [6:43, Hadîs No: 8361]
Ebû Eyyub'den (r.a.) rivayetle:

Kim kırk gün ihlâsla Allah'a kulluk ederse, kalbinden diline hikmet pınarları akar. 567[59]

3542. [6:244, Hadîs No: 8363]
IbniAbbas (r.a.) rivayet ediyor:

Kim bir sünneti ayakta tutmak veya bir bid'atı çürütmek için ümmetime bir hadis naklederse, Cennettedir. 568[60]

3543. [6:46, Hadîs No: 8372]
Ebû Zer'den (r.a.) rivayetle:
Kim ki, kendisine âit olmayan birşeyi benimdir diye iddia ederse, bizden değildir. Ve Cehennemdeki yerine hazırlansın. 569[61]

3544. [6:46, Hadîs No: 8375]
Sehl bin Hüneyf (r.a.) rivayet ediyor:
Kim ki, yanında bir mü'min ezildiği halde ona yardım etmeye gücü yeterken yardım etmezse, Allah onu Kıyamet Günü insanların gözü önünde zelil kılacaktır.570[62]

3545. [6:47, Hadîs No: 8376]
İbni Abbas'dan (r.a.) rivayetle:
Kim yedi sene, sevabını Allah'tan umarak müezzinlik yaparsa, Allah onun Cehennem ateşinden beraatını yazar.571[63]

3546. [6:47, Hadîs No: 8379]
Enes (r.a.) rivayet ediyor:
Kim ki bir sene bir ücret taleb etmeden müezzinlik yaparsa, Kıyamet günü çağırılır, Cennetin kapısında bekler ve kendisine şöyle denilir: 'Dilediğin kimseye şefaat et. 572[64]

3547. [6:48, Hadîs No: 8382]
İbni Abbas'dan (r.a.) rivayetle:

Kam gülerek günah işlerse, ağlayarak Cehennem ateşine girer. 573[65]

3548. [6:48, Hadîs No: 8383]
Ebû Zer (r.a.) rivayet ediyor:

Kim ki, kendisini insanlara, olduğundan daha fazla Allah'tan korkar gösterirse, o, münafıktır. 574[66]

3549. [6:49, Hadîs No: 8385]
Fadl'dan rivayetle:

Hacca gitmek isteyen acele etsin. Çünkü kişi hastalanır, niyeti bozulur, ihtiyaçlar baş gösterir.... 575[67]

3550. [6:49, Hadîs No: 8386]
Enes (r.a.) rivayet ediyor:

Allah katındaki hissesini Öğrenmek isteyen kimse, Allah'ın kendisinin yanındaki hissesine baksın. 576[68]

3551. [6:50, Hadîs No: 8390]

îbni Ömer'den (r.a.) rivayetle:
Kim ki, duasının kabul edilmesini, sıkıntısının giderilmesini istiyorsa, maddî sıkıntı içerisinde olan birinin sıkıntısını gidersin. 577[69]

3552. [6:50, Hadîs No: 8391]
îbniAbbas (r.a.) rivayet ediyor:
Kim ki, bir iş yapmak istediğinde Müslüman bir kimseyle istişare ederse, Allah onu işlerin en doğrusuna iletir. 578[70]

3553. [6:51, Hadîs No: 8395]
Enes'den (r.a.) rivayetle:
Anne babasını razı eden Allah'ı razı etmiştir. Anne ve babasını kızdıran Allah'ı kızdırmış olur. 579[71]

3554. [6:52, Hadîs No: 8397]
Ali (r.a.) rivayet ediyor:
Kim ki, ilmini artırır da dünyanın gayr-i meşru lezzetlerinden uzaklığını arttırmazsa, ancak Allah'tan uzaklığını arttırmış olur. 580[72]

3555. [6:54, Hadîs No: 8406]
Enes'den (r.a.) rivayetle:
Kim ki, dinini ve şerefini malı ile korumaya gücü yeterse, korusun. 581[73]

3556. [6:54, Hadîs No: 8407]
Câbir (r.a.) rivayet ediyor:
Sizden din kardeşine faydalı olmaya gücü yeten, faydalı olsun. 582[74]

3557. [6:55, Hadîs No: 8409]
Câbir'den (r.a.) rivayetle:
Sizden, elbisesinin ucuyla da olsa, mü'min kardeşinin kusurunu örtebilen örtsün. 583[75]

3558. [6:55, Hadîs No: 8411]
îbni Ömer (r.a.) Resûl-ü Ekrem Efendimizin (a.s.m.) şöyle buyurduklarını rivayet ediyor:
Allah'ın adını vererek size sığınanı koruyun. Allah için sizden bir-şey isteyene verin. Sizi davet edenin dâvetine uyun. Size iyilik yapanın iyiliğine karşılık verin. Verecek birşey bulamazsanız karşılığını verdiğinize kanaat getirinceye kadar ona dua edin. 584[76]

3559. [6:55, Hadîs No: 8412]
Hasan-ı Basrî'den rivayetle: Acele eden hatâ yapar. 585[77]

3560. [6:56, Hadîs No: 84151
Büreyde (r.a.) Peygamber Efendimizin (a.s.m.) şöyle buyurduklarını rivayet ediyor:
Bizim bir iş için tayin ettiğimiz ve karşılığında bir ücret belirlediğimiz kimsenin, bunun dışında aldığı birşey haksız kazançtır. 586[78]

3561- [6:56, Hadîs No: 8416]
Adiyy bin Amire den (r.a.) rivayetle:
Sizden bir iş için tayin ettiğimiz kimse, bizden bir iğne ve daha ufağını bizden saklarsa bu, haksız kazanç olur ve Kıyamet Gününde onu öder. 587[79]

3562. [6:57, Hadîs No: 8417]
Berâ bin Azib (r.a.) rivayet ediyor:
Kim ki, her namazdan sonra üç defa Allah'tan bağışlanma dileyerek şöyle duâ ederse, savaştan kaçmış bile olsa günahları affedilir. "Kendisinden başka hiçbir ilah bulunmayan, hayat sahibi ve kâinatı ayakta tutan Allah'tan

bağışlanma diliyorum ve Ona tevbe ediyorum." 588[80]

3563. [6:57, Hadîs No: 8419]
Ubâde bin Sâmit'den (r.a.j rivayetle:
Kim mü'min erkekler ve kadınlar için Allah'tan bağışlanma dilerse, Allah onun için bütün mü'min erkek ve kadınlar sayısınca sevap yazar. 589[81]

3564 [6:57, Hadîs No: 8420].
Ebû'd-Derdâ (r.a.) rivayet ediyor:
Kim İd, her gün mü'min erkekler ve kadınlar için yirmi yedi defa Allah'tan bağışlanma dilerse, duaları kabul edilen ve yeryüzü ahalisine kendilerinin yüzü suyu hürmetine rızık verilen kimselerden olur. 590[82]

3565. [6:59, Hadîs No: 8425]
Ebû Hüreyre'den (r.a.) rivayetle:
Kim Allah'ın kitabından bir âyet dinlerse, kendisi için kat kat sevap yazılır. Kim ki, Allah'ın kitabından bir âyet okursa, bu, Kıyamet Günü onun için bir nur olur. 591[83]

3566. [6:62, Hadîs No: 8435]
Ukbe bin Âmir (r.a.) rivayet ediyor:
Kimin eliyle bir kimse Müslüman olursa, onun için Cennet vacip olur. 592[84]

3567. [6:63, Hadîs No: 8442]
Ali'den (r.a.) rivayetle:
Cenneti özleyen hayırlara koşar. Cehennemden korkan gayr-i meşru lezzetlerden kaçar. Ölümü bekleyene, lezzetler önemsiz gelir. Dünyaya so^ıık bakana musibetler hafif gelir. 593[85]

3568- [6:64, Hadîs No: 8443]
Ebû Hüreyre (r.a.) rivayet ediyor:
Kim çalıntı bir malı, çalıntı olduğunu bile bile satın alırsa, hırsızın ayıbına ve günahına ortak olur. 594[86]

3569. [6:67, Hadîs No 8452]
İbni Abbas'dan (r.a.) rivayetle:
Kim ki sabahleyin kalkarken düşüncesi günahlardan titizlikle sakınmak olduğu halde o gün bir günah işlerse, Allah bunu bağışlar. 595[87]

3570. [6:67, Hadîs No: 8453]
İbni Mes'ud (r.a.) rivayet ediyor:
Kim ki sabahleyin kalkarken düşüncesi Allah'tan başka birşey olursa, onun Allah'ın hoşnutluk ve yakınlığından nasibi yoktur. Kim ki, sabahleyin kalkarken Müslümanların sıkıntılarını kalbinden hissetmezse onlardan değildir. 596[88]

3571. [6:67, Hadîs No: 8454]
îbni Abbas'dan (r.a.) rivayetle:
Kim ki, sabahleyin Allah rızâsı için anne ve babasına itaatkâr olarak güne başlarsa, ona Cennetten iki kapı açılır. Anne ve babadan biri varsa, bir kapı açılır. 597[89]

3572. [6:69, Hadîs No: 8458]
İbniAbbas (r.a.) rivayet ediyor:
Kim ki, malında veya bedeninde bir musibete uğrar da bunu gizler ve insanlara yakınmazsa onu affetmek Allah üzerine bir hak olur. 598[90]

Bu dünya imtihan meydanıdır. Cenab-ı Hak bazan nimetlerle, bazan da musibetlerle kullarını imtihan eder. Kullardan istenen nimet ânında şükretmek, musibet ânında da sabretmektir.

Hadiste tavsiye edilen husus mü'minin malı veya bedeni konusunda bir musibete uğradığında onu gizlemesi, olur olmaz kişilere anlatmaması, insanlara şikayet etmemesi, yakınmaması, dişini sıkması, sabretmesidir. Elbette mü'min malına bir felaket geldiğinde o felaketten kurtulmak için tedbir ve çarelere başvuracaktır. Haksızlığa uğradığında da hakkını alabilmek için gayret gösterecektir. Vücudunda bir hastalık veya sıkıntı başgösterdiğinde de doktora gidip çaresine baktıracaktır. Ama buna rağmen iyi olmamışsa, hiçbir kimseye dert yan-maksızın, şikayete girmeksizin sabır ve tevekkülle karşılayıp dayanmalıdır. Böyle davranırsa Allah'ın affına mazharolur.
Bu güzel tavsiyeye uymadır ki mü'mini musibetlere karşı dirençli kılar, hayat mücadelesinde güç kazandırır. Allah'ın sevgili kulları binbir türlü musibet ve belâlara maruz kaldıkları halde bir an için olsun şikayete girmemiş, kimseye dert yanmamışlar, "Güzelden gelen güzeldir. Hayır Allah'ın murad ettiğidir" deyip sabır içinde şükretmişlerdir.

3573. [6:67, Hadîs No: 8453]
Hz. Hüseyin'den (r.a.) rivayetle:
Kim ki, bir musibete uğrar da bu musibetin üzerinden zaman geçmiş olsa bile onu her hatırladığında "Innâ lillahi ve innâ ileyhi râciûn [Şüphesiz biz Allah'a aidiz ve yine Ona döneceğiz]" derse, Allah onun için musibete uğradığı günde kazandığı sevap gibi sevap yazar. 599[91]

3574- [6:71, Hadîs No: 8464]
Ebû Said (r.a.) rivayet ediyor:
Kim aç bir Müslümana yemek yedirirse, Allah da ona Cennet meyvelerinden yedirir. 600[92]

3575. [6:71, Hadîs No: 8469]
lbniAbbas (r.a.) rivayet ediyor:
Kim din kardeşinin mektubuna onun izni olmaksızın bakarsa Cehennem ateşine bakmış gibi olur. 601[93]

3576. [6:72, Hadîs No: 8470]
Sehl bin Hüneyfden (r.a.) rivayetle:
Kim ki, Allah yolunda cihad eden; çoluk çocuğunu geçindirmek uğrunda borçlanan veya kölelikten kurtarmak için efendisiyle anlaştığı parayı ödemeye çalışana yardım ederse, gölgesinden başka gölgenin bulunmadığı Kıyamet Gününde Allah onu gölgesinde gölgelendirir.602[94]

3577. [6:72, Hadîs No: 8471]
Ebû Hüreyre (r.a.) rivayet ediyor:
Kim ki, yarım kelime ile de olsa bir mü'minin öldürülmesine yardım ederse, Allah'ın huzuruna alnında "Allah'ın rahmetinden ümidi kesilmiş" yazılı olarak varır. 603[95]

3578. [6:72, Hadîs No: 8472]
İbni Mes'ûd'dan (r.a.) rivayetle:
Kim bir zâlime yardım ederse, Allah o zâlimi ona musallat eder. 604[96]

3579- [6:72, Hadîs No: 8473]
İbni Ömer (r.a.) rivayet ediyor:
Kim zulmen yapılan bir düşmanlığa yardım ederse, bundan vaz geçinceye kadar Allah'ın gazabına hedef olmaya devam eder. 605[97]

3580- [6:72, Hadîs No: 8474]
îbni Abbas'dan (r.a.) rivayetle:
Kim ki, temsil ettiği bâtıl ile bir hakla ortadan kaldırmak için bir zâlime yardım ederse, Allah ve Resulünün koruyuculuğundan mahrum kalır. 606[98]

3581. [6:73, Hadîs No: 8476]
Ömer (r.a.) Peygamber Efendimizin (a.s.m.) şöyle buyurduklarını rivayet ediyor:
Kim insanlara dayanarak izzet kazanmaya çalışırsa Allah onu zelil kılar.607[99]

3582. [6:74, Hadîs No: 8480]
Âişe'den (r.a.) rivayetle:
Kim inanarak ve sevabını Allah'tan bekleyerek i'tikaf yaparsa geçmiş günahları bağışlanır. 608[100]

3583. [6:75, Hadîs No: 8482]
Ebû'd-Derdâ (r.a.) rivayet ediyor:
Karne yumuşaklıktan nasibi verilmişse, hayırdan nasibi verilmiştir. Yumuşaklıktan nasipsiz bırakılan da hayırdan nasipsiz bırakılmıştır. 609[101]

3584. [6:76, Hadîs No: 8486}
Ebû Abs'dan rivayetle:
Kimin ayakları Allah yolunda tozlanırsa, Allah onu Cehennem ateşine haram kılar. 610[102]

3585. [6:77, Hadîs No: 8489]
Enes (r.a.) rivayet ediyor:
Kim ki, yanında Müslüman kardeşinin gıybeti yapıldığı halde, gücü yeterken ona yardım etmezse Allah onu dünya ve âhirette zelil kılar. 611[103]

3586. [6:77, Hadîs No: 8490]
Ebû Hüreyre'den (r.a.) rivayetle Peygamber Efendimiz (a.s.m.) şöyle buyurmuşlardır:
Kim ki, kendisine bilgisizce fetva verilirse, günahı fetva verenin boynunadır. Kim de kendisine danışan din kardeşine doğru bildiğinin dışında bir yol gösterirse, ona hıyanet etmiş olur. 612[104]

3587. [6:77, Hadîs No: 8491]
Ali (r.a.) rivayet ediyor:
Kim bilgisizce fetva verirse, göğün ve yerin melekleri ona lanet okur. 613[105]

3588. [6:78, Hadîs No: 8497]
Ebû Hüreyre'den (r.a.) rivayetle Resûl-ü Ekrem Efendimiz (a.s.m.) şöyle buyurmuşlardır:
Kim sattığı malı geri getiren müşterisinden kabul ederse, Allah da Kıyamet Gününde onun günahlarını affeder.614[106]

3589. [6:80, Hadîs No: 8501]
Talha (r.a.) rivayet ediyor:'
İktisad edeni Allah zengin eder, israf edeni Allah fakir kılar, tevazu göstereni Allah yükseltir, zulmedeni Allah parçalar. 615[107]

3590. [6:81, Hadîs No: 8503]
îbni Ömer'den (r.a.) rivayetle Peygamber Efendimiz (a.s.m.) şöyle buyurmuşlardır:
Kim sürü bekleyen veya av yakalayan köpek dışında bir köpek beslerse, amelinden her gün belli bir miktar eksiltmiş olur. 616[108]

3591- [6:81, Hadîs No: 8504]
lbnü'l-Mübârek rivayet ediyor:
Kim bir mü'mini sevindirirse, Allah da Kıyamet Günü onu sevindirir.617[109]

3592. [6:82, Hadîs No: 8508]
İbni Abbas'dan (r.a.) rivayetle:
Kim Allah'tan çokça bağışlanma dilerse, Allah onun için her üzüntüden bir kurtuluş, her sıkıntıdan bir çıkış kapısı verir ve onu ummadığı yerden rızıklandırır. 618[110]

3593. [6:82, Hadîs No: 8509]

Ebû Hüreyre (r.a.) rivayet ediyor:

Kim Allah'ı çokça zikrederse, münafıklıktan kurtulmuş olur. 619[111]

3594- [6:83, Hadîs No: 8511]
Vudeyn bin Ata'dan rivayetle:

Kim kıbleye saygı gösterirse, Allah da ona değer verir. 620[112]

3595- [6:85, Hadîs No: 8519]
Nübeyşe rivayet ediyor:

Kim bir kabda yemek yer, sonra da onu iyice sıyırırsa o kab kendisi için Allah'tan bağışlanma diler. 621[113]

3596. [6:85, Hadîs No: 8520]
İbni Ömer'den (r.a.) rivayetle:

Kim bir toplulukla hurma yerse, onların izni dışında ikişer ikişer yemesin. 622[114]

3597- [6:86, Hadîs No: 8522]
Ebû Said (r.a.) rivayet ediyor:

Kim helal yer, Sünnet çerçevesinde amel eder ve insanlar da onun şerrinden emin olursa, Cennete girer. 623[115]

3598. [6:87, Hadîs No: 8525]
Enes'den (r.a.) rivayetle:

Haya örtüsünü atan kimsenin arkasından konuşmak gıybet değildir. 624[116]

3599. [6:88, Hadîs No: 8530]
Ebû Saîd (r.a.) rivayet ediyor:

idarecilerden biri size Allah'a isyan sayılan birşey yapmanızı emrederse ona itaat etmeyin. 625[117]

3600-3699

3600. [6:88, Hadîs No: 8531]
İbni Amr'dan (r.a.) rivayetle:

İyi işleri tavsiye eden kimsenin kendisi de iyi işler yapsın. 626[118]

3601. [6:89, Hadîs No: 8534]
Ebû Reyhane (r.a.) rivayet ediyor:
Kim kâfir olan dokuz atasını onlarla izzet ve şeref kazanmak düşüncesiyle sayarsa, Cehennemde onların onuncusu olur. 627[119]

3602. [6:89, Hadîs No: 8535]
Âişe'den (r.a.) rivayetle:

Kim bir ilmi Öğrenmek için yolculuğa çıkarsa, henüz adımını atmadan günahları bağışlanır. 628[120]

3603. [6:89, Hadîs No: 8536]

Câbir (r.a.) rivayet ediyor: Soygun yapan bizden değildir. 629[121]

3604. [6:89, Hadîs No: 8537]

Ebü'l-Yüsr'den (r.a.) rivayetle:
Kim ki, eli darda olana alacağı konusunda süre tanır veya alacağından vaz geçerse, Allah, gölgesinden başka gölgenin bulunmadığı Kıyamet gününde onu gölgesinde gölgelendirir. 630[122]

3605. [6:89, Hadîs No: 8538]

İbniAbbas (r.a.) rivayet ediyor:
Kim ki, eli darda olan borçlusuna, durumu düzelinceye kadar süre tanırsa, Allah da ona günahına tevbe edinceye kadar süre tanır. 631[123]

3606. [6:90, Hadîs No: 8539]
Büreyde'den (r.a.) rivayetle:
Eli darda olan borçlusuna belli bir güne kadar süre tanıyana o gün gelinceye kadar her güne karşılık bir sadaka sevabı; süre girdikten sonra tanıdığı her gün için de iki sadaka sevabı kadar sevap vardır. 632[124]

3607. [6:90, Hadîs No: 8541]
Ukbe bin Âmir (r.a.) rivayet ediyor:
Kim ki, Allah kendisine bir nimet verir de, bu nimetin devam etmesini dilerse, çokça "La havle ve lâ kuvvete illâ billah" desin. 633[125]

3608. [6:90, Hadîs No: 8542]
Hüzeym bin Fâtik'den rivayetle Resûl-ü Ekrem Efendimiz (a.s.m.) şöyle buyurmuşlardır:
Kim Allah yolunda bir harcamada bulunursa, kendisi için bunun yedi yüz katı sevap yazılır. 634[126]

3609. [6:91, Hadîs No: 8546]
Enes (r.a.) rivayet ediyor:
Kim helâl kazanç için yorgun ve bitkin olarak akşamlarsa günahları bağışlanmış olarak akşamlamış olur. 635[127]

3610. [6:92 Hadîs No 8551]
Vâsile'den (r.a.) rivayetle Peygamber Efendimiz (a.s.m.) şöyle buyurmuşlardır:
Kim ki, kusurlu bir malı kusurunu açıklamadan satarsa, sürekli Allah'ın gazabına maruz kalır. Melekler de devamlı olarak ona lanet ederler. 636[128]

3611. [6:93, Hadîs No: 8555]
Umâme (r.a.) rivayet ediyor:
Önce selâm veren Allah ve Resulüne daha yalandır. 637[129]

3612- [6:94, Hadîs No: 8558]
İbni Abbas'den (r.a.) rivayetle:
Kırsal kesimde yaşayan kaba olur, av peşinde koşan gafil olur. Hükümdarların kapısına gelen fitneye maruz kalır. 638[130]

Hadiste, kırsal kesimde yaşayan kimselerin kaba olacaklarına dikkat çekilir. Bu, izaha gerek duymayacak kadar açıktır. Hadiste dikkat çekilen ikinci husus avlanmaktır. Cenâb-ı Allah bütün hayvanları insanların emrine vermiş, istifadesine sunmuştur. Bu sebeple, gerek denizdeki balıkları, gerekse evcil olmayan kara hayvanlarını etlerinden, derilerinden ve diğer kısımlarından istifade etmek için avlamak caizdir.
Bir ihtiyaca dayanmadan, keyfî olarak avlanmak her ne kadar caiz olsa da, İslâm âlimleri, lüzumsuz avlanmanın kalbe katılık verip şefkat duygusunu azaltacağından, böyle bir davranışı uygun görmezler. Nitekim yukarıdaki hadiste "av peşinde koşanın gafil olacağına" dikkat çekilmiştir. Gerçekten de avcılığı vaz geçemeyeceği bir meşgale haline getiren kimseler, çoğu zaman ciddiyetten uzak bir hâle bürünür, gaflete düşer, avını nasıl kovaladığını, onu nasıl vurduğunu anlatıp durur. O kadar ki, manevî âlemini ilgilendiren şeyleri düşünmeye vakit bile bulamaz. Bu ise büyük bir gaflet örneğidir.
Hadiste dikkat çekilen üçüncü husus, hükümdarların kapışma gelenin fitneye maruz kalacağıdır. Çünkü zaruret olmadan hükümdar kapısına gelen kişi burada bâzı yanlış davranışlarla karşılaşabilecek, zulümlere şahit olabilecektir. Eğer bunlara ses çıkarmaz, idarecinin zulmüne alkış tutarsa, fitneye düşmüş olur.
3615. [6:98, Hadîs No: 8571]
Kim ki, can boğaza gelmeden önce Allah'a tevbe ederse, Allah bunu kendisinden kabul eder. 639[131]

3616- [6:101, Hadîs No: 8585]

îbni Abbas'dan (r.a.) rivayetle:

Kim bir namazı terkederse, Allah'ın huzuruna Allah kendisine gazap etmiş olarak varır. [640][132]

3617. [0:102, Hadîs No: 8589]
Ebû'l-Ca'd rivayet ediyor:

Kim önemsemeyerek üç Cuma namazını kılmazsa, Allah kalbini mühürler. [641][133]

3618. [6:104, Hadîs No: 8593]
Huzeyfe'den rivayetle:

Bir kavme benzemeye çalışan onlardandır. [642][134]

3619. [6:106, Hadîs No: 8596] Huzeyfe (r.a.) rivayet ediyor:
Kim ki, bilgisi ve tecrübesi olmadığı halde tabiblik yapar da bir hastaya zarar verirse, o zarardan sorumludur. [643][135]

3620. [6:106, Hadîs No: 8598]
îbni Amr'dan (r.a.) rivayetle:
Kim kendisini büyük görür ve böbürlenerek yürürse, Allah'ın huzuruna Allah kendisinden gazap etmiş olarak varır. [644][136]

3621. [6:107, Hadîs No: 8601]
Îbni Ömer (r.a.) rivayet ediyor:

Kim Allah rızası dışında bir gaye için bir ilmi öğrenirse Cehennemdeki yerine hazırlansın. [645][137]

İlim niçin öğrenilir? Belli makam ve mevkilere uiaşmak için mi? Gösteriş olsun diye mi? Büyüklenmek, kibirlenmek, kendini başkalarından üstün görüp gururlanmak için mi? Para, pul, mal, mülk kazanmak için mi? Yoksa vatana, millete, insanlığa hizmet için ve nihayet Allah rızası için mi?
Allah rızası dışında ilim öğrenme her ne kadar insanı arzu ettiği hedetlere uiaştırsa, maksadını elde etmesine sebep olsa da bu maksatla ilim öğrenmenin Allah katında hiçbir değeri yoktur.
Elbette insan öğrendiği ilimle belli makam ve mevkilere ulaşacak, maddeten ve manen istifadeler görecek, para pul kazanacak; hele hele vatana, millete, insanlığa hizmet için koşacaktır. Ama bütün bunları yaparken temelde Allah rızasını gözetecektir. Esas maksat Allah rızası olacaktır. Bu esas alınınca diğerleri zaten peşinden gelir. Gelmese de kişi Allah rızasına ereceği için âhirette büyük sevaplara erer.
İlim öğrenmede niçin Allah rızası gözetilmelidir?
Allah, yaratıklar içerisinde sadece insana öğrenme kabiliyeti vermiştir. O halde insan bu kabiliyeti kendisine kim vermişse, öğrenilecek şeyleri kim yaratmışsa, elbetteki öğreneceklerini Onun rızasını kazanmak için öğrenecektir. Sonra ilim yoluyla varmak istediği hedefleri elinde tutan da Allah'tır. Her ne kadar rızası dışında öğrenmeye yeltense de Allah dilemedikçe maksatlarına ulaşamayacaktır.
İlmi başka maksatlarla öğrenmek İlmin şanına da yaraşmaz. Böyle bir hareket kudsî maksatlarla öğrenilmesi gereken ilmi basit, değersiz metalar seviyesine düşürmek mânâsına gelir. Herşeyden önce ilme hakarettir.
İlmi Allah için öğrenmenin şartı, ilmi Allah emrettiği için öğrenmektir ve onu Allah'ı daha iyi tanımaya, yâni marifetullaha vesile yapmaktır. Bu müsbet ilimler de dahil her ilim için geçerlidir.
İlmi Allah için öğrenmenin şartı, onunla hem kendimize, hem topluma, hem de insanlığa yararlı hizmetler yapabilmek, insanlığın zararına kullanmamaktır. Gösterişten, şöhretten uzak kalmaktır. Allah'ın rızasına uygun olan da, ilmin şanına lâyık olan da budur.

3622. [6:108, Hadîs No: 8603]

Aışe den (r.a.) rivayetle: Sünnete sarılan Cennete girer. [646][138]

3623- [6:109, Hadîs No: 8607]
îbni Ömer (r.a.) rivayet ediyor:

Kim abdestliyken abdest alırsa, kendisine on sevap yazılır. [647][139]

3624. [6:114, Hadîs No: 8620]
Enes'den (r.a.) Rivâyetle Peygamber Efendimiz (a.s.m.) şöyle buyurmuşlardır:
Kur'ân'ı ezberleyeni Allah, ölünceye kadar aklından faydalandırır; şuurunu elinden almaz. 648[140]

3625. [6:115, Hadîs No: 8625]
Enes (r.a.) rivayet ediyor:
Kim ki, Allah'a isyan sayılan bir metodla bir şeyi elde etmeye çalışan kişi umduğundan daha da uzaklaşır ve korktuğu şeyin başına gelmesine daha da yaklaşır. 649[141]

3626. [6:116, Hadîs No: 8628]
îbni Ömer'den (r.a.) rivayetle Resûl-ü Ekrem Efendimiz (a.s.m.) şöyle buyurmuşlardır:
Kim hacca gider de kabrimi ziyaret ederse, beni hayatta iken ziyaret eden gibi olur. 650[142]

3627. [6:116, Hadîs No: 8630]
İbni Abbas (r.a.) rivayet ediyor:
Kim anne ve babası yerine hac yapar veya onların yerine bir borcunu öderse, Allah Kıyamet Günü onu anne ve babasını razı eden salih kimseler arasında hasreder. 651[143]

3628. [6:117, Hadîs No: 8634]
Ebû Hilreyre'den (r.a.) rivayetle:
Yanında Allah'a isyan sayılan bir iş yapılıp bunu çirkin gören kişi orada bulunmayan gibidir. Kim de orada bulunmadığı halde hoşnutluk gösterirse orada bulunmuş gibidir. 652[144]

3629. [6:118, Hadîs No: 8636]
İbni Abbas (r.a.) Peygamber Efendimizin (a.s.m.) şöyle buyurduklarını rivayet ediyor:
Kim ki, ümmetime iletmek üzere kırk hadis ezberlerse, Kıyamet Günü ben onun şefaatçisi ve şahidi olurum. 653[145]

3630. [6:118, Hadîs No: 8639]
Ebu'd-Derdâ'dan (r.a.) rivayetle:
Kehf Sûresinin başından on âyet ezberleyen Deccal fitnesinden muhafaza edilir. 654[146]

3631 - [6:118, Hadîs No: 8640]
Ebû Hüreyre (r.a.) Peygamber Efendimizin (a.s.m.) şöyle buyurduklarını rivayet ediyor:
Kim ki, Arefe Günü dilini, kulağım ve gözünü haramdan korursa, iki Arefe arasındaki küçük günahları bağışlanır. 655[147]

3632- [6:120, Hadîs No: 8644]
İbni Mes'ud'dan (r.a.) rivayetle:
Kim ki, yemin etmesi istenir de, o da bir Müslümanın malını zimmetine geçirmek için yalan yere yemini ederse, Allah'ın huzuruna, Allah kendisine gazap etmiş olarak vanr. 656[148]

3633. [6:121, Hadîs No: 8647]
îbni Ömer (r.a.) rivayet ediyor: Bize silah çeken bizden değildir. 657[149]

3634. [6:123, Hadîs No: 8656]
Huzeyfe'den (r.a.) rivayetle: Oruçlu iken ölen Cennete girer. 658[150]

3635. [6:124, Hadîs No: 8661]
Enes (r.a.) rivayet ediyor:
Kim hamama peştemalsız girerse, iki melek ona lanet eder. 659[151]

3636. [6:125, Hadîs No: 8663]
Ebû Hüreyre'den (r.a.) rivayetle:
Kim bir doğru yola davet ederse, çağrısına uyanların sevabı kadar sevap kazanır. Onların sevabından da birşey eksilmez. Kim de bir sapıklığa davet ederse, çağrısına uyanların günahı kadar günah kazanır. Onların günahından da eksilmez. 660[152]

3637. [6:126, Hadîs No: 8666]
Ümeyr bin Sa'd (r.a.) rivayet ediyor:
Kim bir Müslümanı ismiyle değil de çirkin bir lakapla çağırırsa melekler ona lanet eder. 661[153]

3638. [6:126, Hadîs No: 8668]
Enes'den (r.a.) rivayetle:
Öfkesini yutandan Allah azabını çevirir. Dilini koruyanın da Allah kusurlarım örter. 662[154]

3639. [6:127, Hadîs No: 8671]
Esma binti Zeyd (r.a.) rivayet ediyor:
Kim bulunmadığı yerde din kardeşinin şerefim savunursa, Cehennem ateşinden korumak Allah üzerinde bir hak olur. 663[155]

3640. [6:128, Hadîs No: 8674]
Enes'den (r.a.) rivayetle:
Kim ki Allah'ı anar da Allah korkusundan dolayı gözleri dolar ve göz yaşları yere dökülürse, Allah Kıyamet günü ona azap vermez. 664[156]

3641. [6:128, Hadîs No: 8676]
Ebû Derdâ (r.a.) rivayet ediyor;
Kim ki, ayıplamak maksadıyla birisini onda olmayan bir kusurla anarsa Allah, söylediğini ispat edinceye kadar onu Cehennem ateşinde hapseder. 665[157]

3642. [6:129, Hadîs No: 8680]
Enes'den (r.a.) rivayetle:
Yanında ismim anılan kimse bana saîavat getirsin. Bana bir defa salavat getirene Allah on defa rahmet eder. 666[158]

3643. [6:130, Hadîs No: 8687]
Ebû Said (r.a.) rivayet ediyor:
Sizden her kim bir kötülük görürse onu eliyle düzeltsin, gücü yetmezse diliyle düzeltsin, buna da gücü yetmezse, kalbiyle buğzetsin. Bu, îmanın en zayıf derecesidir. 667[159]

3644. [6:131, Hadîs No: 8688]
Enes'den (r.a.) rivayetle:
Beni rüyada gören gerçekte görmüştür. Çünkü şeytan benim suretime giremez. 668[160]

3645. [6:136, Hadîs No: 8699]
Ebu'd-Derda (r.a.) rivayet ediyor:
Kim din kardeşinin şerefini savunursa, bu, Cehennem ateşine karşı ona perde olur. 669[161]

3646. [6:136, Hadîs No: 8701]
îbni Amr'dan (r.a.) rivayetle Peygamber Efendimiz (a.s.m.) şöyle b uyurmuşlardır:
Uğursuzluk düşüncesinin kendisini ihtiyacı olan bir işi yapmaktan alıkoyan kimse Allah'a şirk koşmuştur. 670[162]

3647. [6:137, Hadîs No: 8704]
Enes (r.a.) Resûl-ü Ekrem Efendimizin (a.s.m.) şöyle buyurduklarını rivayet ediyor:

Allah İrime sâliha bir hanım ihsan etmişse, dininin yansını yerine getirmek için kendisine yardım etmiştir. Diğer yansı için de Allah'tan korksun.
Hâkim'in MüstedreK'möen.
Dinimiz aklı, dini, nefsi, nesli ve malı muhafazayı emreder. Bir yandan zinayı haram kılıp onu büyük günahlar arasında sayarken, diğer yandan evliliği mües-seseleştirip, neslin muhafazasını temin eder, fuhuş yolunu kapar.
Şeytanın insanı Allah yolundan uzaklaştırmak için baş vurduğu en cazip vasıtalardan birisi şehvettir. Evlenen biri ise, fıtratındaki "şehvet" arzusunu meşru yoldan karşılar, dolayısıyla şeytanın tuzağına düşmemiş olur. Bunun içindir ki, Peygamber Efendimiz (a.s.m.) bir hadislerinde evliliğin gözü haramdan daha çok koruyacağını, namusu en iyi şekilde muhafaza edeceğini bildirmiştir. 671[163] İşte yukarıdaki hadiste de sâliha bir kadınla evlenen birisinin "Dininin yansını koruduğuna" dikkat çekilmiştir.

3648. [6:139, Hadis No: 8714]
Enes'den (r.a.) rivayetle:
Kim bir mü'mini korkutursa, Allah Kıyamet Günü onun korkusunu emniyete çevirmez. Kim ki, bir mü'mini bir idareciye ispiyon ederse Allah, Kıyamet Günü onu zillet ve hakaret yerine oturtur. 672[164]

3649. [6:140, Hadîs No: 8715]
îbni Ömer (r.a.) rivayet ediyor:
Kim kabrimi ziyaret ederse, şefaatim ona vacip olur. 673[165]

3650. [6:141, Hadîs No: 8717]
Ebû Bekir'den (r.a.) rivayetle:
Kim Cuma Günü anne ve babasının veya onlardan birisinin kabrini ziyaret eder ve orada Yâsîn okursa günahları bağışlanır. 674[166]

3651 - [6:144, Hadîs No: 8726]
Ebû Hüreyre (r.a.) rivayet ediyor:
Ahlâkı kötü olan nefsine azap eder. Kaygısı çok olanın bedeni hasta olur. insanlarla sürtüşmeye girenin şerefi gider, kişiliği yok olur. 675[167]

3652. [6:144, Hadîs No: 8727]
Sehl bin Huneyfden (r.a.) rivayetle:
Samimî olarak Allah'tan şehidlik dileyen kimse yatağında da ölse Allah onu şehidlerin mertebesine ulaştırır. 676[168]

3653. [6:144, Hadîs No: 8728]
Enes (r.a.) rivayet ediyor:
Kim ki üç defa Allah'tan Cenneti isterse, Cennet şöyle der: "Allah'ım onu Cennete koy." Kim de üç defa Cehennemden Allah'a sığınırsa, Cehennem şöyle der: "Allah'ım, onu Cehennemden koru." 677[169]

3654. [6:145, Hadîs No: 8730]
Habeş-i ibni Cünade'den rivayetle:
İhtiyacı olmadığı halde dilencilik yapan, ateş yiyor gibidir. 678[170]

3655. [6:146, Hadîs No: 8732]
Ebû Hüreyre (r.a.) rivayet ediyor:
Kim ki, kendisinden ilmî bir mesele sorulurda söylemeyip gizlerse, Kıyamet günü Allah onu ateşten bir gem ile gemler. 679[171]

3656. [6:146, Hadîs No: 8734]
İbni Abbas 'dan (r.a.) rivayetle:
Allah'ın, meleklerin ve bütün insanların laneti, Ashabıma dil uzatanların üzerine olsun. 680[172]

3657. [6:147, Hadîs No: 8736]
Ümmü Seleme (r.a.) rivayet ediyor:
Ali'ye dil uzatan bana dil uzatmıştır. Bana dil uzatan da Allah'a dil uzatmıştır. 681[173]

3658. [6:149, Hadîs No: 8742]
îbni Abbas'dan (r.a.) rivayetle:
İnsanların en güçlüsü olmak isteyen kimse Allah'a tevekkül etsin. 682[174]

3659. [6:150, Hadîs No: 8743]
Ebû Hüreyre (r.a.) rivayet ediyor:
Sıkıntı ve üzüntü ânında Allah'ın duasını kabul etmesini isteyen, genişlik zamanında çok duâ etsin. 683[175]

3660. [6:151, Hadîs No: 8745]
Ebû Hüreyre'den (r.a.) rivayetle:
imanın tadına ermek isteyen kimse, insanları sadece Allah rızâsı için sevsin. 684[176]

3661. [6:151, Hadîs No: 8747]
Câbir (r.a.) rivayet ediyor:
Cennet gençlerinin efendisini görmek isteyen kimse Hz. Hasan'a baksın. 685[177]

3662. [6:151, Hadîs No: 8748]
Ebû Hüreyre'den (r.a.) rivayetle:
Hz. isa'nın tevazûsunu görmek isteyen kimse Ebû Zer'e baksın. 686[178]

3663. [6:152, Hadîs No: 8751]
Ebû Musa (r.a.) rivayet ediyor:
iyilikleri kendisini sevindiren, kötülükleri ise kendisini üzen kimse mumındır. 687[179]

3664. [6:157, Hadîs No: 8765]
Kays bin Sa'd'dan (r.a.) rivayetle:
Kim ki hakimiyetini Allah'a isyanla kuvvetlendirirse, Allah, Kıyamet Günü onu çaresizlik içinde bırakır. 688[180]

3665. [6:157, Hadîs No: 8767]
Kaya bin Sa'd (r.a.) rivayet ediyor:
içki içen kimse Kıyamet Günü susamış olarak mahşere gelir. 689[181]

3666. [6:159, Hadîs No: 8773]
îbni Abbas'dan (r.a.) rivayetle Resûl-ü Ekrem Efendimiz (a.s.m.) şöyle buyurmuşlardır:
Kim ki Müslüman bir kişinin malını başkasına yedirmek veya birinin kanını heder etmek için bir şahitlikte bulunursa, Cehennem ateşini kendisine vacip kılar. 690[182]

3667. [6:160, Hadîs No: 8775]
Ebâ Hüreyre (r.a.) Peygamber Efendimizin (a.s.m.) şöyle buyurduklarını rivayet ediyor:
Kim iman ederek ve sevabını Allah'tan bekleyerek Ramazan ayında oruç tutarsa, geçmiş günahları bağışlanır. 691[183]

3668. [6:161, Hadîs No: 8777]
Ebû Eyyub'den (r.a.) rivayetle:
Kim ki, Ramazan ayını ve Şevval ayından altı günü oruçlu geçirirse bütün seneyi oruçlu geçirmiş gibi olur. 692[184]

3669. [6:161, Hadîs No: 8780]
Ebû Said (r.a.) rivayet ediyor:

Kim Allah rızâsı için bir gün oruç tutarsa, Allah onu yetmiş sene Cehennem ateşinden uzaklaştırır. 693[185]

3670. [6:165, Hadîs No: 8794]
îbni Ömer'den (r.a.) rivayetle:
Sabah namazını kılan kimse akşama kadar Allah'ın koruması altındadır. 694[186]

3671. [6:165, Hadîs No: 8795]
Osman (r.a.) rivayet ediyor:
Yatsı namazını cemaatla kılan gecenin yarısını ibâdetle geçirmiş gibidir. Sabah namazını cemaatla kılan kimse bütün geceyi ibâdetle geçirmiş gibidir. 695[187]

3672. [6:166, Hadîs No: 8799]
Enes'den (r.a.) rivayetle:
Öğle namazından önce dört rekât sünneti kılan kimsenin o günkü küçük günahları bağışlanır. 696[188]

3673. [6:167, Hadîs No: 8804]
Muhammed bin Münkedir rivayet ediyor:
Akşamla yatsı arasında namaz kılan kimsenin bu namazı Allah'a çokça tevbe edenlerin namazıdır. 697[189]

3674. [6:168, Hadîs No: 8807]
Enes'den (r.a.) rivayetle Resûl-ü Ekrem Efendimiz (a.s.m.) şöyle buyurmuşlardır: Kim ki kuşluk namazını 12 rekat olarak kılarsa, Allah onun için Cennette altından bir köşk yapar. 698[190]

3675. [6:168, Hadîs No: 8808]
Cabir (r.a.) rivayet ediyor:
Kim ki Allah ve meleklerinden başka kimsenin görmediği tenha bir yerde iki rekat namaz kılarsa, Allah onun için Cehennem ateşinden kurtuluş beratı yazar. 699[191]

3676. [6:169, Hadîs No: 8811]
Ebu'd-Derda'dan (r.a.) rivayetle:
Kim sabah ve akşam bana on defa salavat getirirse, Kıyamet Günü şefaatim ona ulaşır. 700[192]

3677. [6:170, Hadîs No: 8812]
Ebû Hüreyre (r.a.) rivayet ediyor:
Kabrimin yanında bana salavat getirenin sesini işitirim. Uzakta bana salavat getirenin salavatı ise bana ulaştırılır. 701[193]

3678. [6:170, Hadîs Ng: 8813]
Ali'den (r.a) rivayetle:
Bana salavat getirene Allah bir kîrat sevap yazar. Kırat ise Uhud dağı kadardır. 702[194]

3679- [6:171, Hadîs No: 8818]
îrbad (r.a.) rivayet ediyor:
Bir farz namazı kılan kimsenin bir makbul dua hakkı vardır. Kur'ân'ı hatmeden kimsenin de bir makbul dua hakkı vardır. 703[195]

3680. [6:171, Hadîs No: 8819]
Abdullah ibni Amr'dan (r.a.) rivayetle:
Susan kurtulur. 704[196]

3681. [6:172, Hadîs No: 8820]
Üsame bin Zeyd (r.a.) rivayet ediyor:

Kim ki kendisine bir iyilik yapılır da bu iyiliği yapana "Cezâkellâ-hü hayran=Allah seni hayırla mükâfatlandırsın" derse onu fazlasıyla övmüş olur. 705[197]

3682. [6:173, Hadîs No: 8824]
Ebâ Sırma'dan (r.a.) rivayetle:
Kim ki başkasına zarar vermeye çalışırsa Allah da onu zarara düşürür. Kim ki başkasına zorluk çıkarırsa Allah da onu zorluğa maruz bırakır. 706[198]

3683. [6:173, Hadîs No: 8825]
Hasan bin Ali (r.a.) rivayet ediyor:
Kim ki gönül hoşluğuyla ve kestiği kurbanın sevabını Allah'tan umarak kurban keserse bu onun için Cehennem ateşine karşı perde olur. 707[199]

3864. Hüreyre'den (r.a.) rivayetle Peygamber Efendimiz (a.s.m.) şöyle buyurmuşlardır:
Kim ki haksız yere birine bir kamçı vurursa, Kıyamet Gününde ona kısas uygulanır. 708[200]

3685. [6:174, Hadîs No: 8831]
Adiy bin Hâtem (r.a.) rivayet ediyor:
Kim ki kendisine veya başkasına ait bir yetimi, başının çaresine bakacak yaşa gelinceye kadar bağrına basar, büyütürse kendisine Cennet vacip olur. 709[201]

3686. [6:174, Hadîs No: 8832]
Abdullah bin Habib'den rivayetle:
Rim ki bir malı hayır yollarında harcamakta cimrilik hisseder veya gece kalkıp ibadet etmeye üşenirse şunu [çokça] desin: "Sübhanel-lahi ve bihamdihî." 710[202]

3687. [6:174, Hadîs No: 8833]
Muaz bin Enes (r.a.) rivayet ediyor:
Kim ki bir evde darlık meydana getirir veya bir yolu keser, ya da bir mü'mine eziyet verirse onun yaptığı cihad cihad değildir. 711[203]

Bu hadis, cihad yapan bir kimsenin uyması gereken önemli birkısım hususlara dikkat çekmektedir. Cihad etmek demek Allah'ın dinini en güzel şekilde kullarına ulaştırmak, Onun sözünün en üstün olması için çaba göstermektir. Bu da herşeyden önce cihad yapan kişinin İlâhî emirleri hal ve hareketleriyle göstermesiyle olur.
Yoksa kaş yapayım derken göz çıkarma kabilinden "Cihad ediyorum" düşüncesiyle zulümlere, haramlara, haksızlıklara girmenin hakla, hukukla, adaletle olduğu gibi cihadla da alâkası yoktur. Bu, insanın kendi kendisini aldatmasından başka birşey değildir. Hedefi meşru olanın vasıtası da meşru olmalıdır.
Yukardaki hadis bize bu gerçekleri hatırlatıyor. Bir Müslümanın "Cihad ediyorum" düşüncesiyle evini sıkıntıya sokması, ev halkını huzursuz etmesi, bıktırması; cihada para toplamak düşüncesiyle eşkıyalık yapıp yol kesmesi, haksız yere başkalarının mallarına el koyması ve başkalarına eziyet etmesi; hak ve hukuklarını çiğnemesi, canlarına, mallarına zarar vermesi cihadla bağdaşmaz. Cihad yapan kimse Islâmın gösterdiği meşru ölçüler içerisinde hareket etmekle mükelleftir. Gerisi nefsin aldatmacasıdır.

3688. [6:175, Hadîs No: 8834]
îbni Ömer'den (r.a.) rivayetle:
Kim ki Kâbeyi yedi defa tavaf eder ve iki rekat namaz kılarsa bir köle azad etmiş gibi olur. 712[204]

3689. [6:175, Hadîs No: 8836]
Enes (r.a.) rivayet ediyor:
Kim ki içtenlikle şehid olarak ölmeyi arzu ederse, şehid edilmese bile kendisine şehidlik sevabı verilir. 713[205]

3690. [6:175, Hadîs No: 8837]
Sahbera'den (r.a) rivayetle:

Kim ilim öğrenmeye çalışırsa bu onun geçmiş günahlarına keffaret olur. 714[206]

3691. [6:175, Hadîs No: 8838]
Zeyyad bin Hars (r.a.) rivayet ediyor:

İlim öğrenmeye çalışanın rızkına Allah kefil olmuştur. 715[207]

3692. [6:176, Hadîs No: 8839]
Enes'den (r.a.) rivayetle:

ilim öğrenmeye çalışan evine dönünceye kadar Allah yolundadır. 716[208]

3693. [6:177, Hadîs No: 8843]
Sevban (r.a.) rivayet ediyor:

Kim bir hastayı ziyaret ederse,. dönünceye kadar Cennet bahçesi içerisindedir. 717[209]

3694. [6:177, Hadîs No: 8846]
Ali'den (r.a.) rivayetle:

Kim bir gün ve bir gece Müslüman ev halkının geçimini sağlarsa, Allah günahlarım bağışlar. 718[210]

3695. [6:178, Hadîs No: 8847]
Ebû Said (r.a.) rivayet ediyor:
Kim ki üç kız çocuğunu geçindirir, onları terbiye eder, evlendirir ve onlara iyilikte bulunursa ona Cennet vardır.719[211]

3896. [6:178, Hadîs No: 8850]
Ebû Berze'den (r.a.) rivayetle:

Kim ki çocuğu ölmüş bir kadını teselli ederse Cennette ona bir aba giydirilir. 720[212]

3697. [6:179, Hadîs No: 8851]
îbni Mes'ud (r.a.) rivayet ediyor:

Kim ki musibete uğramış birisini teselli ederse onun sevabı kadar sevap kazanır. 721[213]

3698. [6:182, Hadîs No: 8863]
Muza bin Enes'den (r.a.) rivayetle:
Kim bir ilmi öğretirse, o ilimle amel edenin sevabı kadar sevap kazanır. Amel edenin sevabından da birşey eksilmez. 722[214]

3699. [6:182, Hadîs No: 8864]
Ebû Said (r.a.) rivayet ediyor:
Kim ki Allah'ın kitabından bir âyet veya ilimden bir mesele öğrenirse Allah Kıyamete kadar onun mükâfatını sürekli büyütür. 723[215]

3700-3799

3700. [6:182, Hadîs No: 8867]
Sehl bin Sa'd'dan (r.a.) rivayetle:
Ümmetimden yetmiş sene ömür verilen kişinin Allah, yoluna girmeye zaman ve firsat bulamama konusundaki mazeretini ortadan kaldırmıştır. 724[1]

3701. [6:183, Hadîs No: 8869]
Muaz (r.a.) rivayet ediyor:
Kim din kardeşini tevbe ettiği bir günahtan dolayı ayıplarsa, aynısını işlemedikçe ölmez. 725[2]

3702. [6:183, Hadîs No: 8870]
Ebû Hüreyre'den (r.a.) rivayetle:
Kim ki sabah camiye gidip gelirse Allah her gidip geldikçe ona Cennette bir sofra hazırlar. 726[3]

3703. [6:183, Hadîs No: 8872]
Ebû Said (r.a.) Peygamber Efendimizin (a.s.m.) şöyle buyurduklarını rivayet ediyor:
Dinini öğretmek uğrunda sabah veya akşam gidip gelen kimse Cennettedir. 727[4]

3704. [6:184, Hadîs No: 8873]
Ebu'd-Derda'dan rivayetle:
Kim bir ağaç diker de ondan bir insan veya yaratıklarından herhangi bir yaratık yerse bu mutlaka onun için sadaka olur. 728[5]

3705. [6:186, Hadîs No: 8881]
Îbni Mes'ûd (r.a.) rivayet ediyor;
Bizi aldatan bizden değildir. Hile yapıp tuzak kuranlar Cehennemdedir. 729[6]

3706- [6:187, Hadîs No: 8890]
Zeyd bin Halid'den (r.a.) rivayetle:
Kim bir oruçluya iftar ettirirse veya cihada çıkan bir kimseyi donatırsa onun sevaba kadar sevap kazanır. 730[7]

3707- [6:187, Hadîs No: 8891]
Ebû Musa (r.a.) rivayet ediyor:
Allah'ın sözünün en yüksek olması için savaşandır Allah yolunda olan. 731[8]

3708- [6:188, Hadîs No: 8892]
Amr binAbese'den (r.a.) rivayetle:
Kim bir devenin iki sağımı arası kadar olsun Allah yolunda savaşırsa, Allah onun vücudunu Cehennem ateşine haram kılar. 732[9]

3709. [6:188, Hadîs No: 8893]
îbni Ömer (r.a.) rivayet ediyor:.
Kim ki iki gözü görmeyene elinden tutup kırk adım kadar yol götürürse Cennet kendisi için vacip olur. 733[10]

Bu hadiste mü'minleri sakat, kötürüm, yardıma muhtaç kimselerin iyiliğine koşmaya, onların ellerinden tutmaya büyük bir teşvik vardır.
Cenab-ı Hak şu geçici dünya hanında kullarını değişik şekillerde denemektedir. İmtihan gereği bazılarına bir kısım nimetler vermekte, bazılarını da bunlardan mahrum bırakmaktadır. Gözsüz, elsiz, ayaksız insanlar bu hallerine sabrettikleri takdirde âhirette büyük nimetlere gark olacaklardır. Bu arada bu organlara sahip olan kimselere de bir kısım sorumluluklar düşmektedir. Her nimetin şükrü kendi cinsinden olacağı için gözü olan bir taraftan gözsüzlere bakıp o nimete sahip olduğu için şükrederken diğer taraftan mümkün olduğunca gözsüzlere yardım edecektir. Bir an için insan kendini onların yerine koyduğunda Allah'a ne kadar şükretmesi gerektiğini anlayacak ve özürlü veya sakat bir kimseyle karşılaştığında da ona elinden gelen yardımı esirgemeyecektir.
Allah böylesine samimiyetle, ihlasla iyiliğe koşanları hem dünyada, hem âhirette umulmadık mükafatlarla mükâfatlandıracaktır. Bunun âhiretteki mükâfatı da Cennettir.
Bu hadisi okuyunca, "İki gözü görmeyeni elinden tutup kırk adım götürmekle insan Cennete gidiyorsa, biz bunun yüz mislini yaparız" diyenler çıkabilir. Hadiste herşeyden önce iyiliği Allah için yapma, yani ihlasla hareket etmeye dikkat çekilmiş, insanı hangi noktalara kadar göterebifeceği gösterilmiştir. Bilinmelidir ki böyle küçük gibi

görülen bir hareketin, bile ihlasla yapıldığında insanı Cennete götürmesi imkânsız değildir. Burada mühim olan o iyiliğin kimin namına yapılmış olduğudur. Allah rızası için yapıldığına ve mükâfatı da Allah vereceğine ve Onun hazinesinde herşey bol olduğuna göre hayra, iyiliğe koşmaktan başka yol yoktur. Hadis-i şerife "Bu hareketi yapan herkes muhakkak Cennete gider" mantığıyla yaklaşmaktansa, "Böyle bir harekette Cennete girmek de söz konusudur. İyiliğin küçüğüne, büyüğüne bakılmadan hepsine koşulmalı, muhtaçların ellerinden tutulmalıdır. İki gözü görmeyen bir kimsenin elinden tutup kırk adım yürütmekte de Allah'ın rızasını yakalayıp Cennete gitmek vardır. Hangi iyi hareketin bizi Allah'ın rızasına götüreceğini bilemeyiz" diye düşünmelidir. Yoksa insan, "Tamam ben bir defa âmâ bir kişiyi yoldan geçirmiştim. Öyleyse Cenneti garantiledim" diyebilir.

3710- [6:189, Hadîs No: 8896]
Ebû Said'den (r.a.) rivayetle:
Kim ihlasla MLâ ilahe illallah" derse Cennete girer. 734[11]

3711. [6:189, Hadîs No: 8897]
Cabir (r.a.) rivayet ediyor:
Kim ki "Sübhanellahi'1-Azîm ve bihamdihî=Büyük olan Allah'a hamd ederek Onu her türlü noksan sıfatlardan tehzih ederim" derse buna karşılık onun için Cennette bir hurma ağacı dikilir. 735[12]

3712. [6:190, Hadîs No: 8898]
Ebû Hüreyre'den (r.a.) rivayetle:
Kim günde yüz defa "Sübhanellahi ve bihamdihî= Allah'a hamde-derek Onu her türlü noksan sıfatlardan tehzih ederim" derse, günahları deniz köpükleri kadar dahi olsa dökülür. 736[13]

3713- [6:190, Hadîs No: 8899]
İbniAbbas (r.a.) rivayet ediyor:
Kur'ân hakkında bilgisizce konuşan Cehennemdeki yerine hazırlansın. 737[14]

3714- [6:190, Hadîs No: 8900]
Cündep'den (r.a) rivayetle:
Kur'ân hakkında şahsî görüşüne göre konuşan isabet de etse hata etmiştir. 738[15]

3715- [6:191, Hadîs No: 8901]
Ebû Hüreyre (r.a.) rivayet ediyor:
Kim inanarak ve sevabını Allah'tan umarak Ramazan ayının gecelerini ibadetle ihya ederse geçmiş fünahları affolunur. 739[16]

3716- [6:191, Hadîs No: 8902]
Ebû Hüreyre'den (r.a.) rivayetle Peygamber Efendimiz (a.s.m.) şöyle buyurmuşlardır:
Kim ki inanarak ve sevabını Allah'tan umarak Kadir Gecesini ibadetle geçirirse geçmiş günahları bağışlanır. 740[17]

3717- [6:192, Hadîs No: 8905]
Abdullah el-Huzâî (r.a.) rivayet ediyor:
Görsünler ve duysunlar diye bir iş için ayağa kalkan kimse oturruncaya kadar Allah'ın gazabı içerisindedir. 741[18]

3718. [6:192, Hadîs No: 8910]
îbniAmr'dan (r.a.) rivayetle:
Bir serçe kuşunu haksız yere öldüren kişiden Kıyamet Gününde Allah bunun hesabını sorar. 742[19]

3719. [6:193, Hadîs No: 8912]
îbni Amr (r.a.) Peygamber Efendimizin (a.s.m.) şöyle buyurduklarını rivayet ediyor:
Bir zimmîyi veya can güvenliği verilmiş bir kâfiri öldüren kimse Cennetin kokusunu duyamaz. Oysa Cennetin kokusu kırk yıllık mesafeden duyulur. 743[20]

3720. [6:195, Hadîs No: 8918]
Süveyd bin Mukarrin'den (r.a.) rivayetle:
Üzerindeki bir zulmü def etmek uğrunda mücadele verirken öldürülen kişi şehiddir. 744[21]

3721- [6:196, Hadîs No: 8922]
Büreyde (r.a.) rivayet ediyor:
İnsanlardan çıkar sağlamak için Kur'ân-ı Kerîmi okuyan kimse Kıyamet Günü yüzünde etsiz ve kemikten ibaret bir yüzle gelir. 745[22]

3722. [6:197, Hadîs No: 8924]
Ebû Hüreyre'den (r.a.) rivayetle:
Geceleyin yüz âyet okuyan kimsenin ismi gafillerin defterine yazılmaz. 746[23]

3723. [6:197, Hadîs No: 8925]
Salsal rivayet ediyor:
Bakara Sûresini okuyan kimseye Cennette bir taç giydirilir. 747[24]

3724. [6:197, Hadîs No: 8926]
Ebû Ümame'den (r.a.) rivayetle:
Her farz namazdan sonra Âyetü'l-Kürsî'yi okuyan kimsenin Cennete girmesi için ölümden başka bir engel yoktur, 748[25]

3725- [6:197, Hadîs No: 8927]
Ibni Mes'ûd (r.a.) rivayet ediyor:
Geceleyin Bakara Sûresinin son iki âyetini okuyan kimseye bu yeter. 749[26]

3726. [6:198, Hadîs No: 8929]
Ebû Said'den (r.a.) rivayetle:
Cuma Günü Kehf Sûresini okuyan kimse için iki Cuma arası nurlandmlır. 750[27]

3727- [6:199, Hadîs No: 8933]
Ebû Hüreyre (r.a.) rivayet ediyor:
Kim her gece Yasin Sûresini okursa küçük günahları bağışlanır. 751[28]

3728. [6:200, Hadîs No: 8937]
Hasan-ı Basrî'den (r.a.) rivayetle:
Yâsîn Sûresini Allah rızasını gözeterek okuyan kimsenin geçmiş günahları bağışlanır. Onu ölmek üzere olanlarınızın yanında okuyunuz. 752[29]

3729- [6:200, Hadîs No: 8938]
Ebû Hüreyre (r.a.) rivayet ediyor:
Kim ki geceleyin Duhan Sûresini okursa sabaha kadar yetmiş bin melek günahlarının bağışlanması için dua ederler. 753[30]

3730. [6:200, Hadîs No: 8939]
Ebû Hüreyre'den (r.a.) rivayetle:
Cuma akşamı Duhan Sûresini okuyan kimsenin küçük günahları bağışlanır. 754[31]

3731. [6:201, Hadîs No: 8943]
Ebû Ümâme (r.a.) rivayet ediyor:
Gece veya gündüz Haşir Sûresinin son âyetlerini okuyan kimse o gün veya o gece ölürse Cenneti hak etmiştir. 755[32]

3732. [6:201, Hadîs No: 8944]
Übey'den (r.a.) rivayetle:
Ihlâs Sûresini okuyan kimse Kur'ân'm üçte birisini okumuş gibi sevap kazanır. 756[33]

3733. [6:202, Hadîs No: 8950]
Enes (r.a.) rivayet ediyor:
Kim ki, îhlâs Sûresini yüz defa okur da şu dört şeyden de sakınırsa, Allah onun elli senelik günahlarını bağışlar. Bunlar: Adam öldürme, haksız yere başkasının malını zimmetine geçirme, zina etme ve
içki içme. 757[34]

3734- [6:203, Hadîs No: 8954]
Âişe'den (r.a.) rivayetle:
Kim ki, Cuma namazından sonra îhlâs, Felâk ve Nâs sûrelerini ye-dişer defa okursa, Allah onu bir sonraki Cumaya kadar kötülüklerden korur. 758[35]

3735. [6:204, Hadîs No: 8956]
Ibni İmran rivayet ediyor:
Kur'ân okuyan kimse bunun karşılığında Allah'tan birşey istesin. Şüphesiz ilerde Kur'ân okuyup karşılığında insanlardan birşeyler isteyen bir topluluk gelecektir. 759[36]

3736. [6:205, Hadîs No: 8959]
Câbir'den (r.a.) rivayetle Resûl-ü Ekrem Efendimiz (a.s.m.) şöyle b uyurmuşlardır:
Haccın rükün ve şartlarını tam olarak yerine getiren ve Müslümanların da elinden ve dilinden selâmette kaldığı kimsenin geçmiş günahları bağışlanır. 760[37]

3737. [6:205, Haiîs No: 8960]
Enes (r.a.) Peygamber Efendimizin (a.s,m.) şöyle buyurduklarını rivayet ediyor:
Müslüman kardeşinin bir ihtiyacını gideren kimse hac ve umre yapmış gibi sevap kazanır. 761[38]

Bu ve buna benzer hadisler Müslümanları hayra teşvik etmektedir. Böyle anlarda ilk akla gelmesi gereken şey bu tip bir hayrın nafile hac ve umre sevabını kazandırmaya vesile olmasıdır. Bununla birlikte eğer bu ihtiyacı karşılama zekât gibi bir farzı yerine getirmek maksadıyla yapılıyorsa, ihlaslı olunduğu sürece hac ve umre sevabını kazanmak işten bile olmaz. Peki yapılan hayır nafile nevindense bu da hac ve umre sevabını kazandırabilir mi?
Nafile bir ibadetin faam yerini tutmayacağı açıktır. Çünkü bir farz bin nafileden daha üstündür. Ama öyle zamanlar olur ki kişi farz bir ibadetin sevabını dahi kazanabilir. Tabiî bu genel değildir. "Herkes, her zaman bu sevaba ulaşabilir" mânâsında anlaşılmamalıdır. Ama böyle bir sevabı bir mü'min kardeşimizin ihtiyacını gidermekle yakalamak mümkündür. Meselâ kişi öylesine muztar, muhtaç duruma düşer ki, işte o anda Allah rızası için onun ihtiyacını karşılamak kişiye o sevabı kazandırabilir. Burada şart olan küçük olsun, büyük olsun iyiliği hiçbir karşılık beklemeksizin sırf Allah için yapabilmektir.
Tekrar edelim: Böyle bir sevap idealdir, ufuktur. Yapılan hayrın Allah'ın rızasına uygun olup olmadığına ve bazı şartları taşımasına, tamamen Allah'ın ihsanına bağlıdır.

3738. [6:206, Hadîs No: 8962]
Abdullah bin Habeşî'den (r.a.) rivayetle:
Kim bir sidr ağacını keserse Allah da onun kafasını Cehennem ateşine tutar. 762[39]

Hadisin şerhlerinde harem bölgesindeki herhangi bir ağacı kesmenin cezasının bu olduğuna dikkat çekiliyor. Herşeyi değerli olan bu bölgede bilhassa hac mevsiminde bir kısım kısıtlama ve yasaklamaların getirildiğini biliyoruz. O esnada bir ağaç dalını koparmak dahi yasaktır.
Harem, hacıların umre yapanların akınına uğrayan mukaddes bir diyardır. Kavurucu sıcaklarda oraları ziyaret edenlerin, gelip gidenlerin gölgesinde oturacakları, dinlenecekleri ağaçlara ne kadar ihtiyaç duyduklarını, duyacaklarını sıcakta meydanda kalan herkes hissedebilir. O halde bilhassa o bölgede bulunan ağaçları kesmek

insanlara yapılabilecek en büyük kötülüklerden biridir. Dünyada ağaçlan keserek başkalarının kafasını güneşin hararetine maruz bırakan kimseyi "Ceza amel cinsinden verilir" kaidesi gereğince Allah da onun kafasını Cehennem ateşine tutar.
Bu hadisten normalde ağaç kesmenin ne kadar veballi bir hareket olduğunu çıkarmak da mümkündür. Gelen geçenlerin altında gölgelenip dinlenecekleri, meyvelerinden koparıp yiyecekleri, güzellik, yeşillik ve bereket kaynağı, rahmete vesile olan ağaçları bollaştırmak gerekirken onları katletmek, Fatih Sultan Mehmed'e, "Ormanlarımdan bir ağaç kesenin başını keserim" dedirttirecek kadar fecaattir. İhtiyaç ânında, usûlüne uygun kesmeye kimse birşey diyemez. Ama bir kesiliyorsa on yetiştirilmeli, dünyayı da Cennete döndürmeye çalışmalıdır. "Kıyamet kopmasına birgün kalsa, elinde bir ağaç varsa onu dik" diyen bir Peygambere inananlar kesmek için değil, dikmek için var olduklarının şuurunda olmalıdırlar. Kaldı ki kesmenin manevî vebaline karşılık dikmenin sayısız maddî ve manevî faydaları vardır.

3739. [6:206, Hadîs No: 89633
Kasım bin Abdurrahman rivayet ediyor:

Kişi akrabalarla iyi ilişkisini keser veya haram bir işi yapmaya yemin ederse cezasını daha ölmeden görür. 763[40]

3740. [6:208, Hadîs No: 8973]
Ebû Hüreyre'den (r.a.) rivayetle:

îmkanı olduğu halde kurban kesmeyen kimse bizim namazgahımıza yaklaşmasın. 764[41]

Hali vaHti yerinde olup da kurban kesmemenin ne derece mes'ûliyetli olduğunu anlamak için kurbanın mâhiyetini iyi bilmek gerekir. Allah, Kur'ân'ında açık açık "Rabbin için namaz kıl, kurban kes" 765[42] buyurmaktadır. Hanefî mezhebine göre bu emir vacip, yani farza yakın kesinlikte bir emirdir.
Kurban kesmemek, herşeyden önce Allah'ın emrini dinlememek demektir. Adı üstünde Allah'a kurbiyeti, yani manen yaklaşmayı sağlayan böyle bir ibadeti yapmayan insan manen Allah'tan uzaklaşacağının farkında mıdır acaba?
Kurban kesmeyen kimse günierce, hatta aylarca et yüzü görmemiş birçok fakiri sevindirme gibi büyük bir mutluluktan ve bunun kazandıracağı hayırlı dua ve sevaptan da mahrum kalmaktadır. Aksine fakir fukaranın şimşeklerini üzerine çekmekte, yer yer de kem göz ve beddualarına hedef olmaktadır. Ayrıca sıratta burak olabilecek önemli bir araca binme fırsatını da kaçırmaktadır.
İşte Resûl-ü Ekrem (a.s.m.) böylesine mânâiı bir ibadeti yerine getirmeyen kimseleri şiddetle uyarmakta, "Namazgahımıza yaklaşmasın" îkazında bulunmaktadır. Böylece Müslümanların sosyal hayatına bu kadar ilgisiz, maddî sıkıntılar içerisinde kıvranan din kardeşlerinden bu kadar habersiz bir kimsenin onlar arasına katılmaya lâyık olmadığına işaret etmektedir.
Mü'minlerin gönül gönüle verip Allah'a yöneldikleri mukaddes bir yuvadan uzaklaştıracak dehşetteki bir tehdit, bir îkaz herhalde azıcık îmanı olanları dahi harekete geçirecek büyüklükte bir îkaz olarak değerlendirilmelidir.

3741-[6:209, Hadîs No: 8975]
Muaviye rivayet ediyor:

Çocuğu olan kimse onunla çocuklaşsın. 766[43]

3742. [6:211, Hadîs No: 8981]
Süleyman bin Surad'den rivayetle:

Allah'a ve âhiret gününe inanan kimse bir Müslümanı kesinlikle korkutmasın. 767[44]

3743. [6:212, Hadîs No: 8986]
Ebû Mûsâ (r.a.) rivayet ediyor:

Şâhidlik yapmaya çağrıldığında bildiğini söylemeyen kimse yalancı şahitlik yapan kimse gibi olur. 768[45]

Kurân'in ana esasları dörttür: Tevhid, peygamberlik, öldükten sonra dirilme ve adalet. Dinimizde adaleti yerine getirmek hususunda hassasiyetle durulur. Meselâ bu âyetlerden birisi şu mealdedir:
"Allah adaleti, iyilik yapmayı ve iyi kullukta bulunmayı, akrabaya ikramda bulunmayı emreder; fuhşiyatı, kötülüğü ve azgınlığı yasaklar. Allah düşünüp ibret almanız için size böyle Öğütler verir." 769[46]

Gerçek adaletin temini için dikkat edilecek mühim esaslar vardır. İşte bu esaslardan birisi de şahitliktir. Yüce Allah birçok âyette kullarından şahitliği gizlememelerini ister. Meselâ bu âyetlerden birisi şu mealdedir:

"Hakkı bâtılla karıştırmayın ve bildiğiniz halde hakkı gizlemeyin." 770[47] Aynı sûrenin 282. âyetinde de şahitlerin şahitliğe çağrıldıklarında bundan kaçınmamaları ve hakikati saklamamaları istenir. 283. âyet-i kerimede ise şöyle buyurulur:
"Şahitliği de sakın gizlemeyin. Kim şahitlikten kaçınır veya bildiği halde hakikati açıklamayıp gizlerse, kalbini büyük bir günahla kirletmiş olur."
Peygamberimiz de izahını yaptığımız hadislerinde şahitlik yapmaya çağrıldığında bildiğini söylemeyen kimsenin yalancı şahitlik yapan kimse gibi olacağına dikkat çekmiştir. Çünkü yalancı şahitlik yapan kimse yalan söylemekle hakkın açığa çıkmamasına sebep olur. Şahitliği gizleyen kimse de hakkın açığa çıkmamasına sebep olduğundan aynı konumdadır.

3744. [6:213, Hadîs No: 8990]
îbni Ömer'den (r.a.) rivayetle Peygamber Efendimiz (a.s.m.) şöyle buyurmuşlardır:
Çok konuşanın hatâsı çok olur. Hatâsı çok olanın günahı çok olur. Günahı çok olana ise Cehennem daha lâyıktır.771[48]

3745. [6:214, Hadîs No: 8993]
Taberânfnin Evsafından.
Enes (r.a.) Resûl-ü Ekrem Efendimizin (a.s.m.) şöyle buyurduklarını rivayet ediyor:
Bile bile benim adıma yalan söyleyen Cehennemdeki yerine hazırlansın. 772[49]

3746. [6:217, Hadîs No: 8997]
Ebû Hüreyre'den (r,a.) rivayetle:
Gereğini yapmaya gücü yettiği halde Öfkesini yutan kimsenin kalbini Allah güven ve îmanla doldurur, 773[50]

3747- [6:217, Hadîs No: 8998]
Ibni Ömer (r.a.) rivayet ediyor: Öfkesini tutanın Allah kusurunu Örter. 774[51]

3748. [6:217, Hadîs No: 9000]
Bera binÂzib'den (r.a.) rivayetle:
Ben kimin dostu isem Ali de onun dostudur. 775[52]

3749. [6:218, Hadîs No: 9004]
îbni Ömer (r.a.) rivayet ediyor:
Başkalarına karşı büyüklenmek için bir elbise giyene Allah Kıyamet günü ona benzer bir elbise giydirir, sonra da Cehennem ateşiyle tutuşturur. 776[53]

3750. [6:221, Hadis No: 9024]
Ibni Abbas'dan (r.a.) rivayetle:
Namazı kendisini hayâsızlık ve kötülüklerden alıkoymayan kimse bu namazla Allah'tan sadece uzaklığını arttırmış olur. 777[54]

3751 - [6:223, Hadîs No: 9024]
Ebû Hüreyre (r.a.) rivayet ediyor:
Oruçlu iken yalan sözü ve yalan söze göre hareket etmeyi terket-meyen kimsenin yemesini ve içmesini terketmesine Allah'ın ihtiyacı yoktur. 778[55]

3752- [6:214, Hadîs No: 9027]
Enes'den (r.a.) rivayetle:
Allah'ın hükmüne rızâ göstermeyen ve takdirine îman etmeyen kimse kendisine Allah'tan başka bir ilâh arasın. 779[56]

3753. [6:226, Hadîs No: 9036]
Cabir (r.a.) rivayet ediyor;

Kim ne hal üzere Ölürse, Allah onu o hal üzere diriltir. 780[57]

Bu hadisin daha geniş bir rivayetinde ise şöyle buyuruiur: "Nasıl yaşarsanız öyle ölür, nasıl ölürseniz öyle dirilirsiniz."
Her gün hergün tekrarlanan iyi veya kötü davranışlar, atılan adımlar, soluklanan nefesler manevî dünyamızı şekillendirirler. Islâmî çerçevede yaşanılan her ömür dakikası lehimize şehadet edebilecek, aksine günah ve haramlarla geçirilen her ömür dakikası da aleyhimize şehadet edecek, biri sevindirecek, diğeri üzecek bir tabloyu karşımıza koymaktadır. Bunlar zamanla öylesine alışkanlık haline gelir, kökleşirler ki âdeta insan hayırda da, serde de otomatikleşir. Trenin rayda kolayca hareket etmesi gibi seçtiği yolda yürümeye başlar.
Sonuçta da her iki insan yaşadığı hal üzere öleceklerdir. Resûlullah yukarda-ki hadisleriyle insanların yanlış zan ve kanaatlara sahip olmamalarını, iyi olan ve iyilik yapanın iyilik göreceğini, diken ekenin diken biçeceğini hatırlatmış, ona göre hareket etmemiz gerektiğine dikkat çekmişlerdir. Islama ters bir hayat yaşayan tövbe edip iyi yola girmediği sürece kabirde azaba hazırlanmalıdır. Allah yolunda zorlukları göğüsleyen farzları yapan da rahata erecektir.
Bir zaman dinden diyanetten uzak ömür süren bir müteahhid can çekiştiriyor-muş. İmam gelmiş, keiime-i şehadeti tekrarlamasını istemiş, kendisi de önden tekrar!iyormuş. imam "Eşhedü enlâ ilahe illallah" dedikçe, müteahhid, 'Taş getir, tuğla getir" diye söylenmeye başlamış. "Ve eşhedü enne Muhammeden ab-dühû ve resûlüh" dediğinde de "Kireç getir, çimento getir" diyormuş. Hayatı öyle geçtiği için o anda din ve îman hatırına gelmemiş.
Bu menfî bir örnek. Imam-ı Muhammed ömrünü ilme vakfetmiş büyük bir insan. Imam-ı A'zâm'ın talebesi. Vefatından sonra rüyada görmüşler. "Nasıl vefat ettin?" diye sorduklarında, "ilimle uğraşıyordum. Nasıl can verdiğimin farkında bile olmadım. Bir de baktım ki kabirdeyim" diye cevap vermiş. Medresede ilim öğrenmekte olan bir talebe de vefat ettiğinde, Münker Nekir melekleri gelmiş, "Men Rabbüke?" diye sormuşlar. Öldüğünün farkında bile olmayan, kendisini medresede zanneden bu talebe, Arapça kurallara göre cevap vermiş: "'Men' mübtedâ.'Rabbüke' onun haberidir. Bu çok kolay bir soru. Daha zor olanı sorunuz." Melekleri güldürmüş ve rahmet-i llâhiyeyi de tebessüm ettirmiş..
Demek ki insan sürdüğü Islâmî hayat ölçüsünde kabirde güzel muamele görecektir. Bir hadiste ihramlıyken ölen kimsenin mahşer yerine telbiye getirerek geleceği bildirilir ki, bu da aynı mânâyı teyid eder.
Bunlar gösteriyor ki, insan nasıl yaşarsa öyle ölecek, nasıl ölürse öyle dirilecektir. Mühim olan istikâmetten ayrılmamaktır.

3754. [6:233, Hadîs No: 9063]
İbni Amr'dan (r.a.) rivayetle:

Kim ki din kardeşine sevgi dolu bir gözle bakarsa, Allah onun günahlarım bağışlar. 781[58]

3755. [6:233, Hadîs No: 9064]
îbni Amr (r.a.) rivayet ediyor:

Kim din kardeşine haksız yere onu korkutacak bir gözle bakarsa, Allah da Kıyamet Günü kendisini korkutur. 782[59]

3756. [6:237, Hadîs No: 9081]
Ebû Hüreyre'den (r.a.) rivayetle:

Kim ki Allah onu iki çenesi ve iki bacağı arasmdakilerin şerrinden korumuşsa, Cennete girer. 783[60]

3757. [6:237, Hadîs No: 9083]
Enes (r.a.) rivayet ediyor:

Kim ki dilinin, midesinin ve tenasül organının şerrinden korunmuşsa, Cennet ona vacip olmuştur. 784[61]

3758. [6:239, Hadîs No: 9092]
Cerir'den (r.a.) rivayetle:

Kim yerdekilere merhamet etmezse, göktekiler de ona merhamet etmez. 785[62]

3759. [6:240, Hadîs No: 9093]

Cerir (r.a.) rivayet ediyor:

Merhamet etmeyene merhamet edilmez, bağışlamayan bağışlanmaz. 786[63]

3760. [6:240, Hadîs No: 9095]
Enes'den (r.a.) rivayetle:

insanlardan utanmayan Allah'tan da utanmaz.787[64]

3761. [6:241, Hadîs No: 9101]
Ebû Hüreyre (r.a.) rivayet ediyor:

Cennete giren nimet görür, sıkıntı çekmez. Elbisesi eskimez, gençliği zail olmaz. 788[65]

3762. [6:242, Hadîs No: 9104]
îbni Mes'ud'dan (r.a.) nivâyetle:
Allah kimin hayrını dilemişse onu dinde bilgi ve ince anlayış sahibi yapar. Ve doğru yolunu kendisine ilham eder. 789[66]

3763. [6:244, Hadîs No: 9113]
Harise bin Nu'man (r.a.) Peygamber Efendimizin (a.s.m.) şöyle buyurduklarını rivayet ediyor:

Yoksula yardım etmek kişiyi kötü ölümden korur. 790[67]

3764. [6:245, Hadîs No: 9116]
Enes'den (r.a.) rivayetle:

İki aç vardır ki, doymaz: İlmi arayan, dünyayı arayan. 791[68]

3765. [6:246, Hadîs No: 918]
İbni Abbas (r.a.) Resûl-ü Ekrem Efendimizin (a.s.m.) şöyle buyurduklarını rivayet ediyor:

Garibin ölümü şehitliktir. 792[69]

3766- [6:246, Hadîs No: 9120]
Âişe'den (r.a.) rivayetle:

Ani ölüm mü'min için bir rahat, kâfir için hasret verici bir yakalanıştır. 793[70]

3767- [6:247, Hadîs No: 9126]
(r.a.) Resûl-ü Ekrem Efendimizin (a.s.m.) şöyle buyurduklarını rivayet ediyor:
Siz kadınların evinizde işlerinizi yaparken çektiğiniz sıkıntı, inşa-allah, Allah yolunda cihad edenlerin cihadına denk olur. 794[71]

3768. [6:252, Hadîs No: 9142]

Hüreyre'den (r.a.) rivayetle Peygamber Efendimiz (a.s.m.) şöyle buyurmuşlardır:
Mü'min mü'minin aynasıdır, mü'min mü'minin kardeşidir. Kaybettiği bir şeyini onun için muhafaza eder. Arkasından onu savunur. 795[72]

3769. [6:252, Hadîs No: 9143]
Musa fr.aj Peygamber Efendimizin (a.sm.) şöyle buyurduklarını rivayet ediyor:

Mü'minler birbirleri için aksamı birbirlerine destek veren bir bina gibidir. 796[73]

3770. [6:252, Hadîs No: 9144]
Fudale bin Übeyd'den (r.a.) rivayetle:
Mü'min, insanların malları ve canları konusunda kendisinden emin oldukları kimsedir. Muhacir de hatâ ve günahlardan uzak duran kimsedir. 797[74]

3771. [6:253, Hadîs No: 9147]

Câbir (r.a.) Peygamber Efendimizin (a.s.m.) şöyle buyurduklarını rivayet ediyor:
Mü'min, başkalarına ısınan ve kendisine de ısımlabilen kimsedir. Başkasına ısınamayan ve kendisine de ısımlamayan kimsede hayır yoktur, insanların en hayırlısı, insanlara en çok faydası dokunandır. 798[75]

3772. [6:254, Hadîs No: 9150]
Ibni Abbas'dan (r.a.) rivayetle:
Mü'min her halükârda hayır üzeredir: O Allah'a hamd ederken ru-hu çekilir. 799[76]

3773. [6:255, Hadîs No: 9154]
îbni Ömer (r.a.) rivayet ediyor:
İnsanların arasına karışıp da onların sıkıntılarına sabreden mü'min, insanlar arasına karışmayıp sıkıntılarına sabretmeyen mü'min-den daha üstündür. 800[77]

3774. [6:256, Hadîs No: 9156]
Câbir'den (r.a.) rivayetle:
Mü'min mü'minin kardeşidir. Hiçbir şekilde ona olan hayırhahlığı-nı elden bırakmaz. 801[78]

3775. [6:256, Hadîs No: 9158]
Enes (r.a.) rivayet ediyor:
Mü'min akıllıdır, basiretlidir ve tedbirlidir. 802[79]

3776. [6:257, Hadîs No: 9160]
Cabir'den (r.a.) rivayetle:
Mü'min kulluk elbisesi günahlarla yıprandığında onu tövbeyle yamayandır. Bahtiyar tövbesi üzere ölendir. 803[80]

3777- [6:257, Hadîs No: 9161]
îbni Ömer (r.a.) rivayet ediyor:
Mü'min faydalılıktan ibarettir: Birlikte yürüdüğünde sana fayda verir. Kendisine danıştığında sana fayda verir. Ortaklık kurduğunda sana fayda verir. O herşeyiyle faydadan ibarettir. 804[81]

3778- [6:261, Hadîs No: 9171]
Ebû Hüreyre'den (r.a.) rivayetle:
Ümmetimin bozulduğu bir zamanda benim sünnetime simsıkı sarılan kimseye bir şehid sevabı vardır. 805[82]

Bir hadisten öğrendiğimize göre, amellerin en hayırlısı çokça zahmet sarf edilerek elde edileni, zor şartlarda yapılanıdır. Meşakkat alâmet-i makbuliyettir. İşte peygamberlikten sonra en yüksek bir makama ulaşan şehid, ölümü hiçe sayıp cihad meydanına atıldığı, en zor şartlarda mücadele ettiği için bu makamı elde etmektedir.
Din, îman duygularının unutulduğu, herkesin dünyaya daldığı, insanların bozulduğu, menfaat ve nefsanî duygulara uymaktan başka birşey düşünmediği bir atmosferde islâmı yaşama gayreti içerisinde olmak, en az cephede düşmanla çarpışırcasına zor şartlarda yaşamak demektir. Farzların terk edildiği, haramların çekinilmeden İşlendiği, değil dinin emirlerine uyanların, inananların dahi horlandığı, küçümsendiği" kınandığı, hatta cezalandırıldığı bir zamanda Sünnet-i Seniyyeye bağlılık, hem büyük bir cesaret, kahramanlık, hem de büyük bir fazilettir. O ölçüde de sevabı büyüktür. Bilhassa âhirzamanda Deccal'ın hükmettiği, dine baskıların, istibdatların uygulandığı dönemlerde Sünnete sarılmak büyük önem taşımaktadır. Böyle bir zamanda dini yaşamak elde kor tutmak, ateşte yürümek kadar zordur. Büyük bir sabır, sebat ve kararlılık ister ve fedâkârlık gerektirir. Kuvvetli bir îmanın neticesidir.
Başka bir hadiste, ümmetin bozulduğu böyle bir zamanda Sünnet-i Seniyyeye sarılmanın yüz şehid sevabı kazandıracağı müjdesi de yer almaktadır. Korkmadan, çekinmeden, tavizlere kaçmadan farzları yapıp, haramlardan kaçınmak, Sünnete sim sıkı sarılmak, bu uğurda ithamları, hücumları, sıkıntıları, mahrumiyetleri göğüslemek ancak tahkikî ve sarsılmaz bir îmanla başarılabilir. Bunun içindir ki, hadiste zor şartlarda Sünnete sarılmanın sevabı nazara verilerek ümmet buna teşvik edilmiştir.

3779- [6:261, Hadîs No: 9172]

îbni Mes'ûd'dan (r.a.) rivayetle:
Ümmetimin ihtilafi zamanında benim Sünnetime sim sıkı sarılan kimse avucunda ateş parçası tutan kimse gibidir. 806[83]

Allah ve Resulü şiddetle yasaklamalarına rağmen, nefislerine mağlûb olan Müslümanlar arasında zaman zaman ihtilâf rüzgarları esmiş, ihtilâfa şöyle veya böyle katılan herkesi o ölçüde savurmuş, darmadağın ve perişan etmiştir. Bu ihtilaflar zaman olmuş devletler, zaman olmuş kabileler, zaman olmuş toplumlar, zaman olmuş fertler boyutunda gerçekleşmiş, hepsi de derin yaralar almıştır. Sadece bu ateşe düşenler yanmamış, kıvılcımları etraflarına da sıçramıştır.
Çünkü hak ölçüler ve akıl yerine hislerin ön plâna geçtiği böyle dönemlerde kırmalar, dökmeler, tahribatlar hükmeder. Maddî ve manevî yıkımlar boy gösterir. Kalbler kırılır, vicdanlar yaralanır, akıllar karışır. Böyle bir zamanda hakkı, hakikati, adaleti gözetmek, tarafsız kalıp hakkın yanında yer almak, kısacası Sünnet-i Seniyye ölçüleri içerisinde hareket etmek oldukça zordur. Öyle ki hadisin ifadesiyle elde ateş parçası tutmaya benzer.
Çünkü Sünnetteki ölçüler ihtilaflara karşıdır. Dedikodu, gıybet, karalama, çamur atma ve hücumların Sünnette yeri yoktur. Sünnet boğuşmayı; bu vesileyle gücü, kuvveti zayıflatmayı, Müslümanların birbirlerine düşmelerini reddeder. Sünnet-i Seniyye birliği, beraberliği, kardeşliği, sevgiyi, dostluğu, barışı emreder, ihtilaf çıkarmamayı, çıktığında önlemeyi, ara bulmayı, kaynaştırmayı, bir vücudun azaları gibi davranmayı ister. İhtilaf içerisinde yer almamayı, bundan şiddetle uzak kalmayı, bunun yerine hizmete koşmayı, kendini ibadete vermeyi emreder.
Herkesin taraf olup birbirlerine hücum ettikleri bir anda bunların dışında kalıp Sünnete sarılmak oldukça zordur. Hadisin ifadesiyle, "avucunda ateş parçası tutmak gibidir." Fakat zorluğu nisbetinde de sevabı büyüktür.

3780. [6:262, Hadîs No: 9174]
Cabir (r.a.) rivayet ediyor:
Üç çeşit toplantının dışındaki toplantılarda konuşulanlar, başkalarına söylenmemesi gereken birer emanettir. Bu üç toplantı;
1) kan dökme,
2) zina ve namusa tecavüz,
3) haksız yere bir malı almanın konuşulduğu toplantıdır. 807[84]

3781. [6:262, Hadîs No: 9175]
Fudale bin Ubeyd'den (r.a.) rivayetle:
Mücahid Allah yolunda nefsiyle mücadele edendir. 808[85]

3782. [6:262, Hadîs No: 9176]
Ibni Ömer (r.a.) rivayet ediyor: Karaborsacılık yapan lânetliktir. 809[86]

3783. [6:264, Hadîs No: 9186]
Ebû Hüreyre'den (r.a.) rivayetle:
Medine îslâmın kubbesi, îman yurdu ve hicret diyarı ve helal ile haram hükümlerinin tespit edildiği yerdir. 810[87]

3784. [6:265, Hadîs No: 9189]
Sehl bin Sa'd (r.a.) rivayet ediyor: Kışı kardeşleriyle kuvvetlidir. 811[88]

3785. [6:265, Hadîs No: 9190]
Ibni Mes'ûd'dan (r.a.) rivayetle: Kişi sevdiğiyle beraberdir. 812[89]

3786. [6:266, Hadîs No: 9193]
îbni Mes'ûd (r.a.) rivayet ediyor:
Kadın avrettir. Dışarı çıktığında şeytan onu ve onunla başkalarını yoldan çıkarmak için fırsat kollar. 813[90]

3787- [6:267, Hadîs No: 9194]
Cerir bin Abdullah el-Becelî'den (r.a.) rivayetle:
Hastalık Allah'ın yeryüzündeki kamçısıdır. Allah onunla kullarını terbiye eder. 814[91]

Kamçı niçin vurulur? Bir hataya karşılık uyarmak için veya gayrete getirmek için değil mi? Hastalığa bu gözle baktığımızda aynı gerçeği görürüz. Mü'minin bir kıs'm hataları vardır, îkaz için verilir. Veya ibadetlerde, hayırlı işlerde gevşek davranır, bir kısım nimetlerin kıymetini bilmez, onlara sahip çıkma, hayra koşma ve ibadete yönelmesini sağlar.
Evet, hastalık bir kamçıdır. Bazan kul azgınlık ve taşkınlık gösterir. Allah onunla kulunu kamçılar, "Bir daha bu hataları işleme, davranışlarına dikkat et! Kendine geli Asıl vazifene dön!" dercesine onu yataklara düşürür, hastahane hastane, doktor doktor dolaştırır. Kul aklını başına toplayıp günahlardan dönerse, o kamçı işe yaramış olur. Böylece Allah kulunu terbiye eder.
Veya kul manen büyük makam ve mevkilere ulaştırılacaktır. Onun için buna hazırlanması gerekir. Sabır, şükür ve nimetlerin kadrini bilmesi ve bu konularda terakki etmesi gerekir. Bunun vasıtalarından biri de hastalıktır Çünkü hasta olan kul şikayete girmez de, onu Allah'tan bilip sabır içinde şükrederse manen terakki eder, büyük kazançlar elde eder. Sonraki hayatında daha çok hayra, îman ve Kur'ân hizmetine koşar. Dolayısıyla hastalık bir teşvik kamçısı olmuş olur. Bu da bir manevî terbiyedir.

3788- [6:267, Hadîs No: 9195]
Esed bin Kürz (r.a.) rivayet ediyor:
Hastanın günahları, ağacın yapraklarının döküldüğü gibi dökülür. 815[92]

3789. [6:267, Hadîs No: 9197]
Ebû Hüreyre'den (r.a.) rivayetle:
îlk defa kendisine sövülen mazlum haddi aşmadığı sürece sövüşmenin günahı ilk başlatanındır. 816[93]

3790- [6:268, Hadîs No: 9202]
Ali (r.a.) rivayet ediyor:
Kendisine danışılan kişi emin olmalıdır. Danışıldığında kendisi için yapacağını danışana da tavsiye etsin. 817[94]

3791. [6:270, Hadîs No: 9207]
Ebû Hüreyre'den (r.a) rivayetle:
Müslüman, dilinden ve elinden Müslümanların selamette olduğu kimsedir. Mü'min de canları ve malları konusunda insanların kendisinden emin olduğu kimsedir. 818[95]

3792. [6:270, Hadîs No: 9208]
îbni Arar (r.a.) rivayet ediyor:
Müslüman, dilinden ve elinden Müslümanların selamette olduğu kimsedir. Muhacir, Allah'ın yasakladığı şeylerden kaçandır. 819[96]

3793. [6:271, Hadîs No: 9211]
Hubeyb bin Hiraş'dan (r.a.) rivayetle:
Müslümanlar kardeştir. Takva hariç hiçbirinin diğerine üstünlüğü yoktur. 820[97]

3794- [6: 272; Hadîs No: 9213]
Ebû Hüreyre (r.a.) rivayet ediyor: Müslümanlar sözleşme şartlarına bağlıdırlar. 821[98]

3795. [6: 272, Hadîs No: 9216]
Ebû Hüreyre'den (r.a.) rivayetle:
Karanlık gecelerde camilere gidenler var ya Allah'ın rahmetine dalanlar onlardır. 822[99]

3796. [6: 273, Hadîs No: 9218]
îbni Abbas (r.a.) rivayet ediyor:
Musibetler, yüzlerin karardığı Kıyamet Gününde sahibinin yüzünü ak eder. 823[100]

3797- [6: 274, Hadîs No: 9224]

Îbni Ömer'den (r.a.) rivayetle:

İyilikler Cennetin kapılarından bir kapıdır. Kötü ölümü önler. 824[101]

3798. [6:74, Hadîs No: 9225]
Habeşî bin Cünade (r.a.) rivayet ediyor:

Hakkı vermede gecikme bir çeşit zulümdür. 825[102]

3799. [6: 277, Hadîs No: 9241]
Ümm-ü Seleme (r.a.) Resûl-ü Ekrem Efendimizin (a.s.m.) şöyle buyurduklarını rivayet ediyor:

Mehdî benim neslimden, Fatıma'nın çocuklarından olacaktır. 826[103]

3800-3894

3800. [6: 278, Hadîs No: 9244]
Ebû Said (r.a.) Peygamber Efendimizin (a.s.m.) şöyle buyurduklarını rivayet ediyor:
Mehdî bendendir. Alnı açık, kalkık burunludur. Daha önce zulüm ve haksızlıkla doldurulduğu gibi yeryüzünü hak ve adaletle doldurur. Yedi sene hükmedecektir. 827[104]

3801. [6: 279, Hadîs No: 9245]
Huzeyfe'den (r.a.) rivayetle Peygamber Efendimiz (a.s.m.) şöyle buyurmuşlardır:

Mehdî neslimden bir şahıstır. Yüzü parlak yıldız gibidir. 828[105]

3802. [6: 280, Hadîs No: 9251]
Nuaym bin Himar (r.a.) rivayet ediyor:

Terazi, Rahman olan Allah'ın elindedir. Bazı milletleri yükseltir, bazılarını ise alçaltır. 829[106]

803. [6: 280, Hadîs No: 9252]
Ebû Said'den (r.a.) rivayetle:
Sizin şu ateşinizin harareti Cehennem ateşinin yetmişte bîridir. Cehennem ateşinin herbir parçasının harareti sizin ateşinizinki kadardır. 830[107]

3804. [6: 283, Hadîs No: 9263]
îbni Mes'ûd (r.a.) rivayet ediyor:
Bizden birşey işitip de onu işittiği gibi başkalarına tebliğ edenin yüzünü Allah ak etsin. Nice kendisine tebliğ edilenler vardır ki ilk işitenden daha iyi kavrarlar. 831[108]

3805. [6: 287, Hadîs No: 9273]
îbniAbbas (r.a.) rivayet ediyor:

Hak bir sözü işitip sonra da onu din kardeşine ulaştırarak öğretmen ne güzel hediyedir. 832[109]

3806. [6: 288, Hadîs No: 9277]

îbni Abbas'dan (r.a.) rivayetle: Mü'minin silahı sabır ve duadır. 833[110]

3807. [6: 288, Hadîs No: 9280]
îbni Abbas (r.a.) rivayet ediyor:

İki nimet vardır ki, insanların çoğu onlar hakkında aldanıyorlar: Sıhhat ve boş vakit. 834[111]

3808. [6: 290, Hadîs No: 9291]
Enes bin Mâlik'den (r.a.) rivayetle:

Evlerinizi namaz kılmak ve Kur'ân okumakla nurlandırınız. 835[112]

3809. [6: 290, Hadîs No: 9293]
Abdullah bin Ebî Evfa (r.a.) rivayet ediyor:

Oruçlunun uykusu ibâdet, susması teşbih, ameli kat kat sevaplı, duası makbuldür, günahları ise bağışlanır. 836[113]

3810. [6: 292, Hadîs No: 9296]
Sehl bin Sa'd'dan (r.a.) rivayetle:
Mü'minin niyeti amelinden hayırlıdır. Münafığın ameli ise niyetinden hayırlıdır. Herkes kendi niyetine göre amel işler. Mü'min bir amel işlediğinde kalbinde bir nur uyanır. 837[114]

Bedende ruh, kemikte ilik ne ise, ibadette niyet de odur. Onun içindir ki yapılan ibadetlerde, her türlü hayırda niyet büyük bir önem taşır. Allah, sadece ve sadece kulun niyetine bakar. Rızası gözetilmişse az da olsa ona değer verir. Eğer başka maksatlarla yapılmışsa, insanlarca ne kadar değerli ve büyük görülürse görülsün, ona hiçbir kıymet vermez, aksine sahibini cezalandırır.
Niyefn bu ehemmiyetinden dolayıdır ki, hadisin ifadesiyle mü'minin amelinden daha hayırlı gösterilmiştir. Mü'min niyeti amelini temiz bir niyete bina ettiği için, Cenab-ı Hak ezelî ilmiyle bakar, gelecek şeylerin nasıl olacaklarını bildiği için, o niyeti bilfiil ibadet etmiş gibi kabul eder.
Münafık ise halis bir niyet taşımadığı, bozuk niyetle hareket ettiği için ameli iyi olsa da, niyeti bozuk olduğundan bir mükâfat alamaz. Çünkü Allah rızasını gözetmemektedir. Ya bir menfaat, ya da bir riya uğruna bu ameli işlemektedir. Onun için de ameli niyetinden daha iyi olmaktadır.
İnsan kendi amelini hangi maksatla yaptığını bilse de, başkalarının niyetini bilemez. Allah ise yapılan hareketteki niyete bakar ve ona göre ya mükâfat veya ceza verir. Mü'mine verdiği sevap yanında taşıdığı o temiz niyet hürmetine yaptığı amelden dolayı da ayrıca kalbinde bir nur uyandırır, huzur ve sürür verir. Bu nur, huzur ve sürür Allah rızası için işlenen amele karşılık verilen peşin bir mükâfattır.

3811. [6: 298, Hadîs No: 9316]
Ebû Saîd el-Ensârî (r.a.) rivayet ediyor:
Pişmanlık tevbedir. Günahından tevbe eden, hiç günah işlememiş gibidir. 838[115]

Tevbeden maksat, işlenen günahı terk etmek, bir daha o günaha dönmemektir. Pişmanlıkta hem o günahı terk etme, hem de o günaha tekrar dönmeme niyeti vardır.
Pişman olan kimse manen arındığı, temizlendiği için Allah işlediği günahlara bir sünger çekmektedir. Dolayısıyla da hiç günah işlememiş gibi ter temiz hale getirmektedir.
Bu, Allah'ın ümmet-i Muhammed'e ihsan ettiği mühim bir bağıştır. Onun içindir ki, kulun işlediği günahlar sebebiyle kendini ümitsizliğe atmasına gerek yoktur. Pişmanlık duyup bir daha o günaha girmemeye azmetmesi yeterlidir.

3812. [6: 298, Hadîs No: 9318]
Enes'den (r.a.) rivayetle:
Zafer sabırla beraberdir. Kurtuluş sıkıntıyla beraberdir. Her güçlüğün yanında bir.de kolaylık vardır. 839[116]

3813. [6: 300, Hadîs No: 9324]
îbni Ömer (r.a.) rivayet ediyor:
Koğuculuk, sövme ve ırkçılık Cehennemdedir. Bunlar bir mü'mi-nin kalbinde yer almaz. 840[117]

3814. [6: 301, Hadîs No: 9326]
Câbir'den (r.a.) rivayetle:
Güzel niyet sahibini Cennete sokar. 841[118]

Niyet âdetleri, hareketleri, söz ve davranışlar! ibadete dönüştüren, adetâ Ölü halleri canlandıran bir ruh, bir iksirdir. Güzel bir niyet ortaya çıkan güzel amelin adetâ uçları toprağın derinliklerine kadar uzanmış bir kötüdür. Mesnevî-i Nûrİ-ye'de denildiği gibi, "Niyet bir ruhtur. O ruhun ruhu da ihlastır. Öyle ise necat; halas ihlas iledir. İşte bu hasiyete binâendir ki, az bir zamanda çok ameller husule geiir. Buna binâendir ki, az bir ömürde Cennet (bütün lezâiz ve mahasi-niyle [lezzet ve güzellikleriyle]) kazanılır. Ve niyet ile insan daimî bir şâkir oiur, şükür sevabını kazanır." 842[119]
İnsan nasıl niyetiyle Cenneti kazanabilmektedir?

Niyetindeki hâlislik, külliyet ve şümuüülük sebebiyle, Meselâ kul öyle bir küllî niyet ve hadsiz bir îtikad taşır ki, Cenab-ı Hak onun bu niyetine mükâfâten Cenneti ihsan eder. Namazında "Et-Tehıyyâtü lillâh" diyen bir mü'min sadece kendisinin değil, yerde ve gökte bulunan sayısız yaratığın kendi dilleriyle yapmış oldukları ibâdeti kendi hesabına Allah'a takdim eder. Allah da onun bu temiz ve geniş niyeti, samimî duygusu sebebiyle ibadetini az da olsa kabul eder. Bu tıpkı cüz'î bir hediyeyle bir sultanın huzuruna çıkıp orada başkalarından gelen değerli hediyeleri gören ve, "Ey sultanım! Bunların yanında benim hediyem bir hiçtir. Eğer gücüm yetseydi bunlar gibisini ben de size takdim ederdim. Ama bütün bu değerli hediyeleri bendenmiş gibi kabul eti Kendi namıma sana takdim ediyorum" 843[120] diyen bir fakir adamın, hediyesine değil, sözlerine değer verdiği gibi. Cenab-ı Hak, ihlas ve samimiyetle Kendisine yönelen bir kulunun ameli az dahi olsa kabul eder. Cennetini de bir ikram olarak ihsan eder. Nitekim bir hadiste şöyle buyuruimaktadır: "Amelinde ihlaslı ol. Az da olsa sana fayda verir."
Yoksa insan ameliyle Cennete giremez. Peygamberimiz (a.s.m.) bir hadislerinde bununla ilgili olarak "Hiçbiriniz ameliyle Cennete giremez. Allah'ın fazi ve ihsanı olmazsa..." buyurmuştur. Çünkü yaptığımız ibadetler daha dünyaya gelirken Cenab-ı Hakkın ihsan ettiği el, ayak, göz, kulak, akıl, fikir, sıhhat, îman gibi nimetlere karşılık yapılan bir şükrandan ibarettir. Daha aldığımız nimetlerin dahi şükrünü ödeyemezken, nerde kaldı ki Cenneti kazanabilelim.
İşte Cenab-ı Hak taşıdığımız halis niyet sebebiyledir ki azımızı çok kabul etmekte, fazi ve lütfuyla Cenneti ihsan etmektedir.

3815- [6: 301, Hadîs No: 9328]
Muâviye (r.a.) rivayet ediyor:
Resûlullah (a.s.m.) kafa karıştırıcı acaip sözler söylemekten nehyetti. 844[121]

Sözler vardır, insanın ruhuna işler; hayra, güzelliğe yönlendirir. Sözler vardır, insanın iç dünyasını, düşünce âlemini alt üst eder. Şeytanî vesvese ve şüphelere sebep olan sözler bu cinstendir.
Bazan kafa karıştırıcı bu sözler kişinin îmanına yönelik olabilir. Bu çok tehlikelidir. Eğer kişinin manevî potansiyeli yoksa îmanı tehlikeyle baş başa kalabilir, sarsılabilir. Eğer bu kafa karıştırıcı sözler şahsî, ailevî meselelerle ilgiliyse bunlar da kişinin şahsî ve ailevî huzurunu alt üst edecek; hayatının tadını kaçıracak özelliktedirler. Geçimsizliklere, sürtüşmelere, kavgalara sebep olabilir.
Kafa karıştırıcı bu sözler ağır oldukları için anlaşılmayan cinsten de olabilirler. Oysa insanlara akıl ve anlayış seviyelerine göre konuşmak Peygamberliğin prensiplerindendir. Nitekim bir hadis-İ şerifte, "Biz peygamberler insanların akılları seviyesine göre konuşmakla görevlendirildik" buyuruimaktadır. Öyleyse mü'min ağzından çıkan sözün nereye gittiğine, nelere mal olduğuna dikkat etmelidir.

3816. [6: 302, Hadîs No: 9331]
îbni Ömer'den (r.a.) rivayetle:
Resûlullah, davet edilenin., davet sahibi din kardeşinden izin alma durumu dışında beraberinde arkadaş götürmesini nehyetti. 845[122]

3817- [6: 303, Hadîs No: 9334]
Enes (r.a.) rivayet ediyor:
Resûlullah altın ve gümüş kapta yemek ve içmekten nehyetti. 846[123]

3818. [6: 303, Hadîs No: 9337]
tbni Abbas'den (r.a.) rivayetle:
Hz. Peygamber döğüştürmek için hayvanları kızıştırmaktan nehyetti. 847[124]

3819. [6: 311, Hadîs No: 9376]
îmran bin Husayn (r.a.) rivayet ediyor:
Hz. Peygamber altın yüzük takınmaktan men etti. 848[125]

3820. [6: 312, Hadîs No: 9378]
Selman'dan (r.a.) rivayetle:
Hz. Peygamber misafir için aşırı külfete girmekten men etti. 849[126]

3821. [6: 320, Hadîs No: 9413]
Muaviye bin Hadîc rivayet ediyor:

Hz. Peygamber, soğUyuncaya kadar sıcak yemek yemekten nehyetti. 850[127]

3822. [6: 321, Hadîs No: 9418]
Câbir'den (r.a.) rivayetle:

Hz. Peygamber muta nikâhından nehyetti. 851[128]

Islâmiyetten önce, Câhiliyye devrinde, belli bir vakit için, meselâ bir aylığına, bir seneliğine şart koşularak yapılan bir nikâh şekli vardı. Buna "mut'a nikâhı," yani geçici nikâh deniliyordu. Peygamberimiz böyle geçici bir zaman için yapılan nikâhı yasakladı. İşte bu hadis bunu ifâde etmektedir. Mut'a nikâhının yasak kılınmasıyla ilgili bir başka hadis de şu mealdedir:

"İyi biliniz ki, Allah geçici nikâhla kadınlardan faydalanmayı Kıyamet Gününe kadar haram kılmıştır...." 852[129]

3823. [6: 332, Hadîs No: 9478]
Ali (r.a.) rivayet ediyor:
Birisini malını satmaya zorlayarak ondan birşey satın almaktan, aldatıa satıştan ve meyveyi ağacında olgunlaşmadan satmaktan nehyetti. 853[130]

3824. [6: 336, Hadîs No: 9496]
îbni Ömer'den (r.a.) rivayetle:

Hz. Peygamber savaşta kadın ve çocuk öldürmekten nehyetti. 854[131]

3825. [6: 337, Hadîs No: 9502]
İbni Ömer (r.a.) Peygamber Efendimizin (a.s.m.) şöyle buyurduklarını rivayet ediyor:

Hz. Peygamber, eziyet vermeleri durumu dışında herhangi bir canlıyı öldürmekten nehyetti. 855[132]

3826. [6: 344, Hadîs No: 9530]
îbni Ömer'den (r.a.) rivayetle:

Hz, Peygamber kişinin meyveli bir ağacın altında ve akar su kenarında büyük abdest yapmasını nehyetti. 856[133]

3827. [6: 354, Hadîs No: 9591]
Sa'd rivayet ediyor:

Güçsüzleriniz olmasa siz yardıma mazhar olabilir ve rızıklanabilir miydiniz? 857[134]

3828. [6: 354, Hadîs No: 9592]
Enes'den (r.a.) rivayetle:

Suda yürüyüp de ayakları ıslanmayan var mı? Dünyaperest de böyledir; günahlardan uzak kalamaz. 858[135]

3829. [6: 357, Hadîs No: 9501]
ismet bin Mâlik rivayet ediyor:

Hediye, kulağı, kalbi ve gözü çeler. 859[136]

Bu hadis-i şerif hediyenin önemli bir fonksiyonuna dikkat çekmektedir. Gerçekten de hediye müsbette de, menfide de büyük etkiler meydana getirmektedir. Bir hadis-i şeriflerinde sevgili Peygamber Efendimiz (a.s.m.), "Hediyeleşin ki birbirinizi daha çok sevesiniz" buyurmuşlardır. İnsan yaratılışı gereği İyilik gördüğü kimselere karşı bir hürmet ve sevgi duyar. Kulak onun aleyhindeki şeyleri duymak istemez, duysa müdafaaya kalkar; göz kusurlarını görmez, görse hoş görür. Kalb de ona karşı sevgiyle dolar, düşmanlığı içinden atar. Hediye sevgi, kardeşlik ve dostluk bağlarını kuvvetlendirir. Kişileri birbirine bağlar.
Bu derece önemi hâiz olan hediyeleşmeye Sahabîlerin dünyasında ap ayrı bir değer verildiğini görüyoruz. Bir savaş esnasında açlıktan yüzleri sararan Müslümanları gören münafıkların sevince girdiğini gören Allah Resulü, "Vallahi, daha gün batmadan Allah bize rızık gönderecektir buyurmuşlardı. Bunu duyan Hz. Osman eşyalarıyla

birlikte on iki deve yükü deve aidi ve bunların dokuzunu Resûluliaha hediye olarak gönderdi. Bunun üzerine mü'mînlerin yüzü güldü, münafıkların ise renkleri kaçtı. Resûlullah, peş peşe dua yağdırıyordu Hz. Osman'a. Hem de kimseye yapmadığı şekilde: "Allah'ım! Osman'ın malını bereketlendir! Ona istediğini ver!" 860[137] diye.

3830. [6: 359, Hadîs No: 9605]
Müstevrid'den (r.a.) rivayetle Peygamber Efendimiz (a.s.m.) şöyle buyurmuşlardır:
Vallahi âhirete nisbetle dünya, birinizin parmağını denize daldırması gibidir. Baksın bakalım, parmağıyla ne kadar su alabiliyor? 861[138]

3831. [6: 359, Hadîs No: 9606]
Sehl bin Sa'd (r.a.) rivayet ediyor:
Allah'a yemin ederim ki, senin vasıtanla bir tek kişinin hidâyete ermesi senin için kırmızı develerden daha hayırlıdır. 862[139]

3832. [6: 360, Hadîs No: 9610]
Seuban'dan (r.a.) rivayetle:
Misafirinle beraber yemek ye. Çünkü misafir tek basma yemek yemekten utanır. 863[140]

3833. [6: 360, Hadîs No: 9612]
Câbir (r.a.) rivayet ediyor:
Hangi hastalık cimrilikten daha büyük olabilir ki? 864[141]

3834. [6: 361, Hadîs No: 9615]
Âişe'den (r.a.) rivayetle:
Kendisine öfkeli davranıldığı halde yumuşaklık gösteren için Allah'ın sevgisi vacip olur. 865[142]

3835. [6: 362, Hadîs No: 9619]
îbni Ömer (r.a.) rivayet ediyor:
Alimlerin mürekkebi şehidlerin kanı ile tartılmış ve ağır gelmiştir. 866[143]

3836. [6: 368, Hadîs No: 9648]
Muaviye bin Hayde'den rivayetle:
İnsanları güldürmek için yalan konuşan kimseye yazıklar olsun, yazıklar olsun, yazıklar olsun. 867[144]

3837. [6: 369, Hadîs No: 9653]
Abdullah bin Mugaffel (r.a.) Peygamber Efendimizin (a.s.m.) şöyle buyurduklarını rivayet ediyor:
Raiyeti sebebiyle idareciye yazık oldu. Raiyetinin hayır ve iyiliğini dileyerek onları gözeten idareci hariç. 868[145]

3838. [6: 369, Hadîs No: 9654]
Enes'den (r.a.) rivayetle:
İlmini kötüye kullanan âlimden dolayı ümmetime yazık oldu. 869[146]

3839. [6: 370, Hadîs No: 9655]
Ebû Hüreyre (r.a.) rivayet ediyor:
Müslümana zulmedip de hakkım gasbedene yazıklar olsun. 870[147]

3840. [6: 370, Hadîs No: 9656]
Huzeyfe'den (r.a.) rivayetle:
Bilmeyene yazıklar olsun. Bildiği halde uygulamayana da yazıklar olsun. 871[148]

3841- [6: 371, Hadîs No: 9661]
Ebû Derdâ (r.a.) rivayet ediyor: Baba, Cennetin orta kapısıdır. 872[149]

Resûlullahın, "Cennet anaların ayağı altındadır" hadisleri gibi yukardaki hadis de babanın hayatımızdaki önemli yerine işaret etmektedir. Cennetin orta kapısından girmek isteyen babasının gönlünü almalıdır. Evin temelidir baba. Ailenin ağır yükünü omuzlayan baba çocukları için çok sıkıntılar çeker. Çilelere katlanır. Onların huzuru ve gelecekleri için didinir. Gece gündüz demeden oraya buraya koşar, çalışır, çabalar, yorulur; "Ben sıkıntıya katlanmışım, yeter ki çocuklarım rahat etsin önemli değil" der. Bu fedakâr babanın Allah katında değeri öylesine büyüktür ki, Peygamber Efendimiz bir hadislerinde "Allah'ın rızası ana-babanın rızasına, Allah'ın gazabı da ana-babanın gazabına bağlıdır buyurmuşlardır. Öyleyse bir baba Cennetin orta kapısı olmaya herkesten çok lâyıktır.

3842. [6:372, Hadîs No: 9666]
Ebû Zer'den (r.a.) rivayetle:
Yalnızlık kötü arkadaştan iyidir. îyi arkadaş yalnızlıktan hayırlıdır. Hayır konuşmak susmaktan hayırlıdır. Susmak kötü konuşmaktan hayırlıdır. [873][150]

3843. [6:373, Hadîs No: 9669]
Rafi.' bin Hadîc (r.a.) rivayet ediyor:
Müslümanlar arasında sevgi ve dostluk atadan evlâda miras kalır. [874][151]

Müslümanlık demek dostluk, kardeşlik, barış demektir. Müslüman candan insandır. O bütün mahlûkâta karşı yakınlık, dostluk ve sevgi duyar. Çünkü herşey Allah'ın yaratığı, Onun memuru, Onun eseri ve Onun sanatıdır. 'Yaratılanı hoş gördük Yaratandan ötürü" mısraında dile getirildiği gibi hoş görme sadece bağışlama demek değildir. Aynı zamanda herşey Allah'a ait olduğu için Onun adına Onun yaratıklarını da hoş görmek, güzel görmek, Onun adına sevmek demektir. Bunun içindir ki, mü'min sever; insanları sever; bitkileri sever, hayvanları sever, diğer yaratıkları sever.
Sevgi, kardeşlik, dostluk meyveleri veren îman ağacını kalbinde yeşerten mü'minin dünyasında kine, düşmanlığa yer yoktur.
îmanın gereği olan bu güzel huylar Islâmı yaşamayı gaye'edinen mü'minin ruhuna işler adetâ. Bu duygularla haşir neşir olan çoluk çocuğu, ailesi aynı duyguları paylaşarak yaşar. Adetâ kökleşmiş, yerleşmiş bir âdet haline gelen bu güzel huylar güzel bir miras olarak nesilden nesile aktarılır. Dinine bağlı bir babanın evladına verebileceği en güzel miras güzel ahlâk olduğuna göre, eibetteki dostluk, sevgi ve kardeşlik duygularını evladının kalbine nakşedecektir.

3844. [6:373, Hadîs No: 9670]
Vâsile'den (r.a.) rivayetle:
Takvâlı, şüphenin sınırında durup içine girmeyendir. [875][152]

3845. [6:375, Hadîs No: 9678]
Ebû Ümâme (r.a.) rivayet ediyor:
Abdest, geçmiş küçük günahları affettirir, namazın sevabı ise fazladan kalır.[876][153]

3846. [6:379, Hadîs No: 9693]
îbni Ömer'den (r.a.) rivayetle Peygamber Efendimiz (a.s.m.) şöyle buyurmuşlardır:
Çoluk çocuğunu zengin bıraktığı halde Rabbinin huzuruna günahlarla varan kimseye yazıklar olsun. [877][154]

3847. [6:380, Hadîs No: 9696]
Ebû Zer (r.a.) Peygamber Efendimizin (a.s.m.) şöyle buyurduklarını rivayet ediyor:
Allah'ın rızâsı gözetilmeden sevap kazanılmaz. Niyetsiz hiçbir amel olmaz. [878][155]

3848. [6:381, Hadis No: 9704]
Enes'den (r.a.) rivayetle Resûl-ü Ekrem Efendimiz (a.s.m.) şöyle buyurmuşlardır:
Güvenilirliği olmayanın kâmil imânı yoktur, ahdine sadakati olmayanın dine bağlılığı yoktur. [879][156]

3849. [6:381, Hadîs No: 9705]

İbni Ömer (r.a.) rivayet ediyor:
Güvenilirliği olmayanın kâmil îmanı yoktur. Temizliği olmayanın namazı yoktur. Namazı olmayanın dine bağlılığı yoktur. Dinde namazın yeri bedende başın yeri gibidir. 880[157]

3850. [6:382, Hadîs No: 9709]
Yesar bin Übeyd'den (r.a.) rivayetle:
Dinî emirler ve yasaklara dikkat edildikten sonra zenginliğin bir zararı yoktur. Takva sahibi olanlar için sağlık zenginlikten daha hayırlıdır. Gönül ferahlığı nimettendir. 881[158]

3851. [6:385, Hadîs No: 9721]
Câbir (r.a.) rivayet ediyor:
Sol elle yemek yemeyin. Çünkü şeytan sol elle yer. 882[159]

3852. [6:386, Hadîs No: 9725]
Ebû Hüreyre'den (r.a.) rivayetle:
Birbirinize kin beslemeyiniz, birbirinize sırt çevirmeyiniz, dünyalık için birbirinizle yanşa girmeyiniz. Ey Allah'ın kulları, kardeş olunuz. 883[160]

3853. [6:387, Hadîs No: 9729]
Ebû Hüreyre (r.a.) Resûl-ü Ekrem Efendimizin (a.a.m.) şöyle buyurduklarını rivayet ediyor:
Cenaze ses ve ateşle uğurlanmaz, bunlarla önünde yürünmez. 884[161]

3854. [6: 388, Hadîs No: 9737]
Ebû Hüreyre'den (r.a.) rivayetle Peygamber Efendimiz (a.s.m.) şöyle buyurmuşlardır:
Düşmanla karşılaşmayı temenni etmeyiniz. Karşılaştığınızda ise sabrediniz. 885[162]

3855. [6: 389, Hadîs No: 9740]
Hüveyris bin Amr rivayet ediyor:
Din kardeşine üstün gelme yarışma girme, ona kötülük yapma ve muhalefet olsun diye fikrine karşı çıkma. 886[163]

3856. [C: 392, Hadîs No: 9756]
Ukbe bin Âmir'den (r.a.) rivayetle:
Borç altına girerek kendi kendinizi korku içine sokmayınız. 887[164]

3857. [6: 393, Hadîs No: 9763]
ibniAbbas (r.aj rivayet ediyor: Cüzzamlılara uzun uzadıya bakmayınız. 888[165]

3858. [6: 394, Hadîs No: 9767]
Ebû Bekrete'den (r.a.) rivayetle:
Benden sonra küfre dönüp de birbirinizin boynunu vunnayınız. 889[166]

3859. [6: 396, Hadîs No: 9674]
Âmir bin Rebîa rivayet ediyor:
Müslümanı korkutmayınız. Çünkü Müslümanı korkutmak büyük bir zulümdür. 890[167]

3860. [6:396, Hadîs No: 9773]
Ömer'den (r.a.) rivayetle:
Ümmetimden bir grup Allah'ın emri üzerinde dosdoğru yürümeye devam edecek ve muhalefet edenler onlara zarar veremeyecektir. 891[168]

3861. [6: 398, Hadîs No: 9781]
Ibni Abbas (r.a.) rivayet ediyor:

Kadın, yanında mahremi olmadan yolculuk yapmasın. Erkek, yanında mahremi bulunmayan bir kadının yanma girmesin. 892[169]

Peygamberimiz bu hadislerinde kadınların yanlarında mahremi olmadan yolculuk yapmamasını istemektedir. Hanefîter, bu ve buna benzer hadisleri delil göstererek bir kadının yanında mahremi olmadan üç günlük, yani 18 saatlik mesafeye yolculuğa çıkmasının caiz olmadığını söylerler. Şâfiîler ve Mâlikîlere göre yol emniyeti veya güvenilir kadınlar bulunduğunda, kadın hac ve umreye yanında mahremi olmadan gidebilir.
Âlimlerin çoğunluğuna göre sefer, mesafe olarak hesap edilmiştir. Buna göre sefer mesafesi 90 kilometrelik yoldur. Bir kadın, yanında mahremi olmadan 90 kilometrelik yola çıkamaz.
Bâzı âlimler, bu hükmün sebebinin emniyet olduğunu, bu emniyet temin edildiğinde kadının mahremsiz olarak yolculuğa çıkabileceğini söylemektedirler.
Bâzı âlimler ise hadiste ifâde edilen yasağın genç ve erkeklerin ilgisini çeken kadınlar için olduğunu söylerler. Kendilerine arzu duyulmayacak kadar yaşlı olan kadınların mahremsiz olarak yolculuğa çıkabileceklerini söylemektedirler.
Aslında, günümüzde inancını büyük ölçüde yaşayan pekçok kadın ve kız, Türkiye içerisinde yalnız yolculuk yapmaktadır. Ve bu, bir zaruret halini almıştır. Çünkü birçok aile kadını, mahremi olan bir erkekle gönderebilecek maddî imkâna sahip değildir. Yine Türkiye'nin her yerinde üniversitelerde okuyan kız talebeler vardır. Bunlar senede iki veya üç defa memleketlerine gidip gelmektedirler. Bu kızların her zaman mahremieriyle birlikte gidip gelmelerinin dar gelirli olan ailelere bir yük getireceği ise açıktır. Ayrıca bunların yanında gidilmesi birkaç gün alır. Herkes bu vakti bulamaz. Mademki, yol emniyeti olduğunda kadınların mahremsiz olarak yolculuk yapabileceklerini söyleyen; sefer mesâfesini on sekiz saat alan âlimler vardır. Öyle ise günümüz şartlarını nazara alarak, zarurî durumlarda bu görüşlere istinaden kadının şehirlerarası otobüslerde yolculuk yapabileceklerini söyleyebiliriz.

3862. [6: 398, Hadîs No: 9784]
Ebû Ümâme'den (r.a.) rivayetle:
Müslüman idarecilerinize sövmeyiniz. Islah olmaları için Allah'a duâ ediniz. Onların ıslah olmaları sizin de yararımzadır. 893[170]

3863. [6: 409, Hadîs No: 9819]
İyas bin Abdullah rivayet ediyor: Allah'ın kulları olan kadınları dövmeyiniz. 894[171]

3864. [6: 410, Hadîs No: 9822]
Enes'den (r.a.) rivayetle: Domuzların ağzına inci atmayınız. 895[172]

Peygamberimiz bu hadislerinde bir benzetme yapmaktadır. İlim, lâyık olana, o ilmin değerini bilene öğretilir. Peygamberimiz, yukarıdaki lâyık olmayanlara ilim öğretmeyi, domuzların ağzına inci atmaya benzetmektedir. Domuzların ağzına inci atmanın ise ne derece zararlı olduğu açıktır. Bediüzzaman da "Aslana ot, ata et atmayın" diyerek herkese ilimden lâyık olduğu ve ihtiyacı olan şeyi öğretmesi gerektiğine dikkat çekmektedir. Mektûbatia da konu ile ilgili olarak şöyle der:
"Nihayet derecede alçaklığa düşmüş bir vicdan ki, bilerek dinini dünyaya satar ve bilerek hakikat elmaslarını pis, muzır şişe parçalarına mübadele eder [değiştirir] derecede münafıklığa girmiş insan suretindeki yılanlara hakikati söylemek; hakikata karşı bir hürmetsizliktir. 'İneklerin boynuna incileri asmak gibidir' darb-ı meseli gibi oluyor." 896[173]

3865. [6: 411, Hadîs No: 9828]
Vasile (r.a.) rivayet ediyor:
Din kardeşinin musibetine gülme. Yoksa Allah ona merhamet e-der ve senin başına verir. 897[174]

3866. [6: 412, Hadîs No: 9829]
Enes'den (r.a.) rivayetle:
Duâ etmekte acizlik göstermeyin. Şüphesiz duâ eden hiç kimse helak olmayacaktır. 898[175]

3867. [6: 414, Hadîs No: 9S36]
Öfkelenme. Çünkü öfke yıkıcıdır. 899[176]

3868. [6: 414, Hadîs No: 9837]
Ebû Derdâ'dan (r.a.) rivayetle:
Öfkelenme. Öfkelenmezsen sana Cennet vardır. 900[177]

3869. [6: 416, Hadîs No: 9844]
Ebû Hüreyre (r.a.) rivayet ediyor:
Rüya bir âlimden veya hayırhahtan başkasına anlatılmaz. 901[178]

Genel olarak her insan günde bir veya birkaç defa rüya görür. Bu rüyalar sevindirici olduğu gibi, üzücü de olabilir. Hemen herkes rüyasını başkalarına anlatır. İşte Peygamberimiz, bu hadislerinde rüyanın öyle herkese anlatılmayip bir âlime veya kendisinin iyiliğini isteyen birisine anlatması gerektiğine dikkat çekmektedir. Çünkü Peygamber Efendimiz (a.s.m.) başka bir hadislerinde tâbir edilmedikçe rüyanın askıda olduğunu, tâbir edildiği şekil üzere çıkacağını bildirmiştir. Ehil olmayanlara anlatıldığında, o kimsenin rüyayı görüldüğü hal üzere yorumlayacağı açıktır. Oysa rüyanın görüldüğü gibi yorumlanması doğru değildir. Zira çoğu zaman rüyada görülen kötü şeyler, güzel bir şekilde çıkmaktadır. Ki, Peygamberimiz Kendisine anlatılan zahirde çok kötü rüyaları iyi bir şekilde yorumlamıştır.

3870. [6: 417, Hadîs No: 9849]
Enes'den (r.a.) rivayetle:
Yeryüzünde "Allah Allah" denildikçe Kıyamet kopmaz. 902[179]

3871 - [6: 417, Hadîs No: 9850]
îbni Mes'ud (r.a.) rivayet ediyor:
Kıyamet ancak kötü insanların başına kopar. 903[180]

Peygamber Efendimizin (a.s.m.) aşağıdaki hadisi, bu hadisin bir yönünü açıklamaktadır. Peygamberimiz, Hz. Âişe'nin rivayet ettiği bir hadislerinde buyuruyorlar ki:
"Lât ve Uzza putlarına tekrar tapılmadıkça Kıyamet kopmaz. Bunun üzerine ben de [Hz. Âişe] 'Şurası muhakkak ki, Allah, "O, Peygamberini hidâyet ve hak din ile gönderdi ki, büîün dinlere galip gelsin. Müşriklerin hoşuna gitmese de 904[181] mealindeki âyeti indirdiği zaman ben art'k bunun tamam olduğunu zannediyordum' dedim.
"Bunun üzerine Resûlullah (a.s.m.) şöyle buyurdu:
"Bu, Allah'ın dilediği zamana kadar böyle devam edecektir. Sonra Allah hoş bir rüzgar gönderecek ve kalbinde harda! İanesi kadar îmanı bulunan herkesin ruhunu bu rüzgarla alacak. Geride, kendilerinde zerre kadar hayır ve iyilik bulunmayan kimseler kalacak. İşte o zaman, onlar da atalarının dinine döneceklerdir." 905[182]
BuhârîYıin Kıyamet alâmetleri başlığı altında yer verdiği şu hadis de, kKıyâ-metten önce iyi kulların ruhlarının alınıp, kıyametin kâfir ve isyancıların başına kopacağım ifâde etmektedir:
"Bu ümmetin ilk önce salih olanları birbiri ardi sıra Allah'ın divânına gidecekler, geriye de arpanın veya hurmanın kapçıkları gibi ıskartaları kalacaktır. Allah onlara hiçbir kıymet vermeyecektir." 906[183]
Kıyamet alâmetleri ile ilgili pekçok hadisi tevil eden Bediüzzaman Hazretleri, bu hadisin de bir yorumunu yapmıştır. Şualar isimli eserinde "Gaybı Allah ancak bilir" dedikten sonra, birinci hadisle ilgili olarak şöyle der:
"Bunun bir te'vili şu olmak gerektir ki, 'Allah! Allah! Allah! deyip zikreden tek-yeier, zikirhâneier, medreseler kapanacak ve ezan ve kamet gibi şeâirde Ismul-lah [Allah'ın ismi] yerine başka isim konulacak' demektir. Yoksa, umum insanlar küfr-ü mutlaka düşecekler demek değildir. Çünki, Allah'ı inkâr etmek, kâinatı inkâr etmek kadar akıldan uzaktır. Umum değil, belki ekser [çoğunlukta] insanlarda dahi vukuunu akıl kabul etmez. Kâfirler Allah'ı inkâr etmiyorlar, yalnız sıfatında hatâ ediyorlar.
"Diğer bir te'vili şudur ki: Kıyamet kopmasının dehşetini görmemek için, mü'minlerin ruhları bir parça evvel kabzedilir [Kıyametten biraz önce alınır]. Kıyamet kâfirlerin başlarında patlar."907[184]
Bediüzzaman, Mektûbat isimli eserinde de bu hadisle ilgili bir suâli cevaplandırıyor. Suâl şöyle:

"Âhirzamanda Hz. isâ (a.s.) Deccâli öldürdükten sonra, insanlar ekseriyetle dîn-i hakka girerler. HalbuKi rivayetlerde gelmiştir ki: 'Yeryüzünde Allah Allah diyenler bulundukça kıyamet kopmaz.' Böyle umumiyetle îmana geldikten sonra nasıl umumiyetle küfre girerler?"
Bediüzzaman, bu suâle verdiği cevapta, Deccal'ın insanları hak dinden uzaklaştırmasını, Hz. İsa'nın Deccal'ı öldürmesini ve hak dinin galip hale gelmesini izah ettikten sonra şöyle der:
"Fakat yine Kıyamet kopmasına yakın tekrar bir dinsizlik cereyanı baş gösterir, galebe eder ve 'El-hükmü-lil-ekser [Hüküm çoğunluğa göre verilir]' kaide-since. yeryüzünde 'Allah Allah' diyecek kalmayacak, yani ehemmiyetli bir cemaat, küre-i arzda mühim bir mevkie sahip olacak bir surette 'Allah Allah' denilmeyecek demektir. Yoksa ekalliyette kalan veyahut mağlup düşen ehl-i hak, Kıyamete kadar baki kalacak; yalnız, Kıyametin kopacağı ânda, Kıyametin dehşetlerini görmemek için, bir eser-i rahmet [rahmet eseri] olarak, ehl-i imanın ruhları daha evvel kabzeditecek [alınacak]; kıyamet kâfirlerin başına kopacaktır." [908][185]

3872. [6: 419, Hadîs No: 9856]
Ebû Hüreyre'den (r.a.) rivayetle:
Dünyaya soğuk bakmak sözlü bir anlatım, takva da yapmacıklık hâline gelmedikçe Kıyamet kopmaz. [909][186]

Herşeyin bir ölümü olduğu gibi, dünyanın da bir Ölümü vardır. İnsanlar öldüğü gibi, vakti geldiğinde dünya da, kâinat da ölecek, milyarlarca yıldır devam eden düzenleri bozulacak, parça parça olacaklardır. İşte kâinatın ve bütün canlıların öleceği güne "kıyamet" denilmektedir. Gerek yüce kitabımız Kur'ân-ı Kerimde, gerekse pekçok hadis-i şerifte Kıyametten bahsedilir. Kıyametin kesinliğine yer verilir, dehşetine dikkat çekilir ve Kıyamet sonrasında olacak hadiseler nazara verilir. Kıyametin kopacağı, yani kâinatın sonunun geleceği, ilim adamları tarafından da kabul edilmektedir.
Evet, Kıyamet kopacaktır. Bu kesindir. Fakat, insanın ölüm vaktini onun ömründe saklayan Yüce Rabbimiz, Kıyametin vaktini de, hikmeti gereği, kâinatın ömründe saklamıştır. Pekçok âyet-i kertmede Kıyametin vaktine dâir bilginin Kendi katında olduğunu bildirmiş, Kıyametin vaktini kimsenin bilemeyeceğini açıklamıştır. Nitekim Kıyametin kopacağının kesin olduğunu söyleyen ilim adamları da bunun zamanı hakkında bir tahminde bulunamamaktadırlar.
Kıyametin vakti gizli olmakla birlikte, Kurân'da ve hadislerde kıyametin bir takım "alâmet'lerinden bahsedilmiştir. Peygamberimiz, Allah'ın büdirmesiyle Kıyametin pekçok alâmetlerini bildirmiştir. Bu alâmetler, küçük ve büyük alâmetler olmak üzere iki grupta toplanmıştır. İşte Peygamberimiz izahını yaptığımız hadislerinde Kıyametin iki küçük alâmetini nazara vermektedir. Bunlardan birisi dünyaya soğuk bakmanın sözden ibaret kalmasıdır. Yâni Kıyametten önce sözle dünyaya soğuk bakılacağını, fakat tam bir ehl-i dünya hayatı yaşanılacağım ifâde etmektedir. İkinci olarak da takvanın riyakarlık halini alacağı nazara verilmektedir. Bu hadiseler görülmedikçe Kıyametin kopmayacağına dikkat çekmektedir.

3873. [6: 419, Hadîs No: 9857]
Fazla kaygılanma. Senin için takdir edilen olur, nzık olarak yazılan gelir. [910][187]

3874. [6: 420, Hadîs No: 9859]
Ukbe bin Âmir'den (r.a.) rivayetle:
Kız çocuklarını hakir görmeyiniz. Şüphesiz onlar, cana yakın ve kıymetlidirler. [911][188]

Cahiliye Devrinin en büyük vahşetlerinden birisi, hiç şüphesiz kız çocuklarının diri diri toprağa gömülmesiydi. O devirde, kız çocuklarına hiçbir değer verilmezdi. Kız çocuğu doğurmak bir anne için "yüz karası" sayılırdı. Hanımı doğum yapacak olan erkek, insanlardan saklanırdı. Eğer çocuk erkek olursa, sevinerek ortaya çıkardı. "Kızın oldu" haberi verildiğinde ise, bu haberi alanın içi kederle dolar, yüzü simsiyah kesilirdi. Artık akrabalarından gizlenir, derin bir üşünceye dalardı. Acaba onu bir zillet eseri olarak yanında mı tutsun, yoksa diri diri toprağa mı gömsündü?
İşte Peygamberimiz böyle bir zamanda İnsanları Allah'a îmana davet için vazifelendirilmişti. Cahiliyye Devrinin pekçok çirkin âdetini olduğu gibi, bu vahşî âdetini de kaldırdı. Kendisi kız babası olmakla övündü. Ümmetine kız çocuklarını sevmelerini emretti. Bu hadislerinde de ümmetine kız çocuklarını hakir görmemelerini tavsiye etmektedir. Onların daha cana yakın ve kıymetli olduklarını nazara vermektedir.
Feyzü'l-Kadıı'de bu hadisin izahı sadedinde şöyle bir hadiseye yer verilir:

ir gün Amr bin Âs (r.a.) Hz. Muâviye'nin yanma gitmişti. Hz. Muâviye'nin kucağında bir kız çocuğu vardı. Amr bin Âs (r.a.) şaka yollu "Onu bırak. Çünkü kızlar düşman doğururlar ve evlilikle düşmanı dost ederler" dedi. Hz. Muâviye ona şu cevabı verdi:

"Hayır öyle deme. Kadınlar kadar ölüyü anan, hastayı arayıp soran ve üzüntüyü paylaşan kimse yoktur"[912][189]

3875. [6: 420, Hadîs No: 9862]

tbni Mes'ûd (r.a.) rivayet ediyor: Mütevâzi olmadıkça zâhid olamazsın. [913][190]

3876. [6: 426, Hadîs No: 9883]
Ukbe bin Âmir'den (r.a.) rivayetle Peygamber Efendimiz (a.s.m.) şöyle rivayet etmiştir:

Misafir ağırlamayan kimsede hayır yoktur. [914][191]

3877. [6: 432, Hadîs No: 9903]
Hakem bin Amr rivayet ediyor:

Yaratıcıya isyan olan konularda kula itaat edilmez. [915][192]

Dinimizde çocuğun anne babasına, kadının kocasına, askerin subayına, memurun âmirine itaat etmesi farzdır. Bu durum pekçok âyet ve hadiste ifâde edilmiştir. Ancak bütün bu itaatlarda bir sınır vardır. O da hadiste de ifâde edildiği gibi, Allah'a isyan konularında kula itaat edilmemesidir. Allah'a isyan olan bir hususda memur âmirine, kadın kocasına, evlat anne ve babasına itaat edemez. Ederse mes'ûl olur. Nitekim anne babaya ancak Allah'a isyan olmayan konularda itaat edileceği bir âyet-i kerimede şöyle bildirilir:
"Biz insana, anne ve babasına güzel davranmasını emrettik. Eğer oniar, ilah olduğuna dâir hiçbir delil bulunmayan birşeyi Bana ortak koşman için seni zorlayacak olurlarsa, onlara itaat etme. Dönüşünüz Banadır; yaptıklarınızı o zaman Ben size haber vereceğim." [916][193]

3878. [6: 434, Hadîs No: 9910]
Ebû Zer'den (r.a.) rivayetle Peygamber Efendimiz (a.s.m.) şöyle buyurmuşlardır:

Tedbir gibi akıllılık yoktur, günahlardan sakınmak gibi takva yoktur, güzel ahlâk gibi de asalet yoktur. [917][194]

3879. [6: 441, Hadîs No: 9939]
Enes (r.a.) rivayet ediyor:
Sizden biriniz ben kendisine çocuğundan, babasından ve bütün insanlardan daha sevimli olmadıkça îman etmiş olmaz. [918][195]

3880. [6: 442, Hadîs No: 9940]
Enes'den (r.a.) rivayetle Resâl-ü Ekrem Efendimiz (a.s.m.) şöyle buyurmuşlardır:

Biriniz kendisi için istediği şeyi din kardeşi için de istemedikçe iman tam etmiş olmaz. [919][196]

3881. [6: 443, Hadîs No: 9943]
Enes (r.a.) Peygamber Efendimizin (a.s.m.) şöyle buyurduklarını rivayet ediyor:

Kul, dilinin söyleyebileceği bâzı şeyleri tutmadıkça îmanın hakikatine ulaşmış olmaz. [920][197]

3882. [6: 444, Hadîs No: 9948]
Ebû Hüreyre'den (r.a.) rivayetle:

Biriniz Ölümü temenni etmesin. Eğer iyi biri ise belki iyiliğini artırır. Kötü birisi ise belki tevbe eder. [921][198]

3883. [6: 445, Hadîs No: 9950]
Ebû Hüreyre (r.a.) rivayet ediyor:
Bir evlâd babasının hakkını ödeyemez. Ancak onu köle olarak bu-up da satın alarak hürriyetine kavuşturması hariç. [922][199]

3884. [6: 448, Hadîs No: 9961]
Enes'den (r.a.) rivayetle:

Merhametli olan kimseden başkası Cennete girmez. 923[200]
3885. [6: 448, Hadîs No: 9963]
Ebû Bekir (r.a.) rivayet ediyor:

Aldatan, cimri ve yaptığı iyilikleri başa kakan kimseler Cennete giremez. 924[201]

3886. [6: 448, Hadîs No: 9964]
Ebû Hüreyre'den (r.a.) rivayetle:

Komşusu şerrinden emin olmayan kimse Cennete giremez. 925[202]

3887. [6: 451, Hadîs No: 9974]

Übâde (r.a.) rivayet ediyor: Birbirinize iftira etmeyiniz. 926[203]

3888. [6: 451, Hadîs No: 9975]
îbni Abbos'dan (r.a.) rivayetle:

Kâmil mü'min, Müslümanların malını zimmetine geçirmez. 927[204]

3889. [6: 454, Hadîs No: 9985]
Ebû Hüreyre (r.a.) rivayet ediyor:

Bir mü'min aynı delikten iki defa ısırilmaz. 928[205]

3890. [6: 457, Hadîs No: 9993]

Ebû Hüreyre'den (r.a.) rivayetle: İnsanlar niyetlerine göre haşrohınurlar. 929[206]

3891 - [6: 459, Hadîs No: 10004]

İbni Abbas (r.a.) rivayet ediyor: Allah'ın himâyesi cemâatin üzerindedir. 930[207]

3892. [6: 461, Hadîs No: 10009]
Ebû Hüreyre'den (r.a.) rivayetle:

Biriniz acele edip de "Ben duâ ettim de kabul olmadı" demedikçe duası kabul edilir. 931[208]

3893. [6: 462, Hadîs No: 10012]
Ebû'd-Derdâ'dan (r.a.) rivayetle:

Şehid yakınlarından yetmiş kişiye şefaat eder. 932[209]

3894. [6: 466, Hadîs No: 10027]
ibni Ömer (r.a.) rivayet ediyor:

Veren el alan elden üstündür. Vermeye geçimiyle mükellef olduğun kimselerden başla. 933[210]

Notes

[←1]
[113] Buharı, Edeb: 60; Müslim, Zühd: 52.

[←2]

[114] Buharî, Itisam: 3.

[←3]

[115] Müsned, 4:148.

[←4]

[116] Abdülkadir er-Rehavi'nin el-Erbâiri\r\den.

[←5]
[117] Rehâvlden.

[←6]

[118] Müsned, 3:70,74.

[←7]

[119] Taberânrnin Kebirinden.

[←8]

[120] Ebû Nuaym'ın Hz/ye'sinden.

[←9]

[121] Tirmizî, Kıyame: 49; IbniMâce, Zöhd: 30; Dârimî, Rikak: 18; Mûsned, 3:198.

[←10]

[122] Taberânfrıırı Kebîti Ebû Nuynm'ın Htty&sMen

[←11]

[123] Tirmizî Nikâh: 17; Ebû DavudtEdeb: 18,19; Müsned, 2:302,343.

[←12]

[124] DeylemîninMûsnedü7-F/ntevs'inden.

[←13]

[125] Buharı, Vudu': 71; Eşribe: 4,10; Müslim, Eşrİbe: 67,68; Ebû Davud, Eşribe: 5; Tirmizî, Eşribe: 2; IbnİMâce, Eşribe: 9,10.

[←14]

[126] Ebû Davud, Cihad: 23; Titmizî, Fezâilû'l-Cihad: 11; Neseî, Hayl: 8; Ibni Micb, Cihad: 19;

Dârimî, Cihad: 14; Müsned, 4:144,146,148.

[←15]

[127] Ibnünneccafdan.

[←16]

[128] TaberârıFnin Kebîf\, Ebû Nuaym'ın H//ye'sinden.

[←17]
[129] Ebû Nuaym'ın M/yasinden.

[←18]

[130] Taberânrnİn Evsafı ve Ebû Nuaym'ın Hrfyefsinden.

[←19]

[131] Taberânînin Kebît'mden.

[←20]

[132] Beyhaki'nin

[←21]

[133] Müslim, Eşribe: 73; Ebû Davud, Eşribe: 5; Tirmizî, Eşribe: 1; Nesri, Zekât: 69; Eşribe: 46; Dârimî, Eşribe: 5; Müsned, 1:272,2:69,164,201,203.

[←22]

[134] Hatib'in Tarifti ve Taberânrnİn Kebîrinden.

[←23]

[135] Beyhaki'nin Şuabü'l-îman'ından.

[←24]

[136] Taberânrnİn Kebîri, Ebû Yalâ'nın Müsnedl ve Beyhakl'nin Sû/ıerfinden.

[←25]

[137] IbniLalden

[←26]

[138] Taberânî'nİn Evsafından.

[←27]
[139] el-Bezzafdan.

[←28]

[140] Taberânfnİn Evsat\ ve Hâkim'in Mûstedrekinden.

[←29]

[141] Buharı, Cum'a: 11; Cenâiz: 32; Itk: 17,19; Ahkâm: 1; Vesâya: 9; İstikraz: 20; Nikâh: 81,90; Müslim, Ifnare: 20; Ebû Davud, İmâre: 1; Timizi, Cihad: 27.

[←30]

[142] Îbni Ebi'd-Dünya'nın el-Feredhöen.

[←31]

[143] İbni Asakifden.

[←32]

[144] Ebû Davud, Edeb: 27.

[←33]

[145] Buharı, îman: 19; Daavat: 66; Tevhîd: 58; Müslim, Daaval: 31; Tirmizî, Daavaî: 59; fbni Mâce, Edeb: 56.

[←34]
[146] Taberânf nin Kebirinden.

[←35]

[147] Ibnü's- Sûnnfden.

[←36]

[148] Ebû Davud, Tib: 24; Tirmizî, Et'ıme: 19.

[←37]
[149] Tahavîden.

[←38]

[150] Tirmizİ, El'ıme: 43; IbnİMâce, Et'ıme: 34; Dârimî, Et'ıme: 20; Müsned, 3:497.

[←39]

[151] Ebû Naîm'in ef-T/b'bmdan.

[←40]

[152] DeylemPrıin Müsnedü'l-Firdeys'bden.

[←41]

[153] Askerînin el-Mevâti inden.

[←42]

[154] Müsned, 1:270

[←43]

[155] Buharı, Libas: 1; Neşet, Zekât: 66; IbniMâce, Libas: 23; Müsned, 2:181,182.

[←44]

[156] Beyhaki'nin Şuebû'l-lman'mdan.

[←45]

[157] İbni Asakir'Ğen

[←46]
[158] Ibnİ Sad'in Tabakatından.

[←47]

[159] Ibni Adiyy'in e/-Kâm//indea.

[←48]

[160] Buharî'nin Edebinden

[←49]

[161] Beyhaki'nin Şuabü'Nman'ından.

[←50]
[162] Ebû Nuaym'ın H//ye'sinden.

[←51]

[163] Ukayli'nin ez-Zuafâ fcından.

[←52]
[164] Deylemrnto Müsnodö'l

[←53]

[165] Buharı, Rikak: 3; Tirmizl- Zühd: 35; fon; Mâce, Zühd: 3; Müsnûd, 2:24,41,232.

[←54]

[166] BeyhakVnin Şuabü'l-İman'ından

[←55]

[167] IbnıMace, Cenaız:47.

[←56]

[168] Hâkİm'in MüstedreK'mien.

[←57]

[169] Ebû Nuyam'ınHilyesinden.

[←58]

[170] Ebû Nuyam'ınHilyesinden.

[←59]
[171] Ibni Mâce, Fiten: 12.

[←60]

[172] Hatib'in Tariflinden.

[←61]

[173] ibni Asakifden.

[←62]
[174] tora Ata, Ren: 20.

[←63]

[175] Ebû Ya'la'nın Sünerfi ve BeyhakVnİn Sönerfinden.

[←64]

[176] Buharı, Büyü": 52; IbnİMâce, Ticarât: 39; Müsned, 4:131,501,5:414.

[←65]

[177] Hatb'in Tan/Tinden.

[←66]

[178] Taberânînin Evsafından.

[←67]

[179] Hatib'in Tar/ttinden

[←68]

[180] Beyhakı'nin Şuabû'l-îman'ından.

[←69]
[181] Ibni Ebi'd-Dönya'mn Valtftfinden.

[←70]

[182] Tirmizt, İlim: 19; IbniMâce, Zühd: 15.

[←71]

[183] Tırmizi, Tefsir-i Sûre; 108; ibni Mâce, Zühd: 39; Dârimi, Rikak: 13.

[←72]

[184] Timizi, Kıyame: 25; ibni Mâce, Zühd: 31; Mösned, 4:124.

[←73]

[185] Buharı, Menakıb: 23; Müslim, Fezâil: 113; Taberânî, Sıfatü'n-Nebiyyi: 1.

[←74]

[186] Buharı, Cihad: 82; Edeb: 39; Müslim, Fezâil: 48; Tirmizt, Cihad: 15; bniMâce, Cihad: 9; Müsned, 3:147.

[←75]

[187] Buharı, Menakıb: 23; Edeb: 72,77; Müslim, Fezâil: 67; İbni Mâce, Zühd: 17; Müsned, 3:77,79,88,91,92.

[←76]

[188] İbni Sa'd'ın Tabaftâf ından.

[←77]

[189] Buharf, Menaktb:23; Müslim, Fezâil: 113; Taberânî, Stfaîö'n-Nebiyyi: 1.

[←78]

[190] TirmizİVıin Şemâil'mden.

[←79]

[191] Ebu Davud, Edep: 18.

[←80]

[192] Beyhakî'nin Şuabû'l-tman'mdan.

[←81]

[193] Buharı, îman: 32; Savm: 52; Müslim, Müsafirîn: 139,221; Neşe/, Kıyamü'l-Leyl: 17,42,43; Dârimî, Salât: 165; Müsned, 6:51, 54,319,335.

[←82]

[194] Ebû Naim'in ef-TObından.

[←83]

[195] ibnö's-SünnUm ve Ebû Naîm'in ef-7/tfbından

[←84]

[196] Neseî, Kıble: 13; Buharı, îman: 32; Rikak: 18; Möslim, Müsafirin: 216,218; Münaf ikin: 78; Ebû Davud, Tatavvu: 27; Nesei, Kıyamü'Heyl: 19; IbniMâce, Zühd: 28; Müsned, 2:350.

[←85]

[197] Ibni Adiy/in el-Kâmitmâen

[←86]

[198] Mösned, 5:218,219

[←87]

[199] Buhar/, Merzâ: 20;Tıb: 38,40; Müslim, Selâm: 46-48; Ebû Davud, Tıb: 17,19; Tirmizi, Cenâiz: 4; Daavat: 111.

[←88]

[200] Ebû Davud, Edep:12Q

[←89]

[201] Ibni Mendeden.

[←90]

[202] Buhari, Zekât: 64; Daavat: 18; Ebû Davud, Zekât: 7; Ateşe/, Zekât: 13.

[←91]
[203] Taberâni’nin /fob/finden.

[←92]

[204] Buharı, Tevhid; 13; Müslim, Zikir: 57,59; Tirmizî, Daavat: 19; Nesei, Siyam: 70; IbniMâce, Dua: 15; Dârimi, lsti"zan:51; Mûsned, 1:11

[←93]
[205] Ebû Davud, Edeb: 98

[←94]

[206] ibni Mâce'nin Sünelinden.

[←95]

[207] Camiüs's-Sağir, 5:92.

[←96]

[208] Lem'alar.s. 51,52.

[←97]

[209] Buharı, Gusûl: 27; Müslim, Hayz: 21,22; Ebû Davud, Tahare: 87,88; Neseî, Tahare: 162, 165; bni Mâce, Tahare: 99; Taberânî, Tahare: 78; Mûsned, 6:26,85,91.

[←98]

[210] Et-Tergib, 1:147.

[←99]
[211] Ebû Davud, Cihad: 73.

[←100]

[212] Bahan, Cihad: 103; Megazî, 79; Müslim, Tevbe: 54;£6û Davud, Cihad: 92; Dârimî, Siyer: 14; Müsned, 3:456,457; 6:387.

[←101]

[213] Ebû Davud, Edeb: 98; Mûsned, 6:288.

[←102]
[214] Timizi, Daavat: 85.

[←103]

[215] Müsned, 1:256,300.

[←104]

[1] Taberânînin Kesrinden.

[←105]

[2] Ebû Davud, Libas: 1; Tırmizî, Libas: 28; Müsned, 3:30,50.

[←106]

[3] Taberâm, Isliskâ: 2

[←107]

[4] Taberânfrıin Kedinden.

[←108]

[5] Taberâni’nin Kebîrinden.

[←109]
[6] fbni Hibban ve Hâkimin MüstedreK'mden

[←110]

[7] Buharı, Megâzî: 83; Müslim, Selâm: 51.

[←111]

[8] Müslim, Selâm: 39; IbniMâce, Tıb: 36; Mösned, 6:160.

[←112]

[9] ibni Sa'md'ın Tabakalından.

[←113]

[10] Hâkim'in Mü$tedreK\r\den.

[←114]

[11] Ibni Ebi'd-DCınya'nın el-Feredtnden.

[←115]
[12] Ibnû's-SünnîdBn

[←116]

[13] Taberânînin Kebiflden

[←117]

[14] Dârimî, Savm: 51; Müsned, 3:201.

[←118]
[15] Buharı ve Tirmizfden.

[←119]

[16] Buhari, Megâzî; 78; Müslim, îman: 8.

[←120]

[17] Müslim, Zikir: 65, Ebû Davud, Edeb: 98; Tirmizî, Daavat: 16; Müsned, 2:117; 3:153,167,253.

[←121]
[18] Müsned, 2:9,81,101,139; 3:216,284; 6:357.

[←122]

[19] Buhari, Cihad: 164; Megâzî: 60; Edeb: 80; Ahkâm: 22; Müslim, Cihad: 71; Ebû Davud, Edeb: 17;

Dârint, Mukaddime: 24; Müsned, 3:131,209; 4:399.

[←123]
[20] Ebû Davud'un Sûnerfinden.

[←124]
[21] Muhammed bin Nasbin es-Sa/â/ından.

[←125]

[22] Buhari, Megazi: 79; Tevhid: 36; Muşum. îman: 250; 326; Salât: 197; Tevbe: 53; Ebu Davud, Cihad: 162; Tırmizî, Siyer: 24.

[←126]

[23] Müsned, 1:206,268,280; 5:388; Neşet, Mevakit; 46.

[←127]

[24] Ebû Davud, Vitir: 30; Müsneâ. 4:414,415.

[←128]

[25] Ibnü's-Sünenden.

[←129]

[26] Müslim, Hayız: 118,121; Ebû Davud, Tahare: 190; Et'ıme: 11; Timizi Tahars: 5,10,170; Et'ıme: 40; Nesei, Tahare: 100; Dârimî, Vüzû: 15,17; Müsned, 1:282, 327,349,359; 3:443.

[←130]

[27] Taberâni’nin Kebirinden.

[←131]

[28] Ibni S'ad'ın Tabakat ve İbni Asakirden.

[←132]
[29] Ibnü's-Sünnlden.

[←133]

[30] Müslim, Müsafirin: 68; Ebû Davud, Salâl: 18; NeseJ, Mesacid; 36; Dârimi, İstizan: 56; Müsned, 3:497; 5:425.

[←134]

[31] Taberâni'ninKebiri ve Hâkim'in Müstedrekinden.

[←135]

[32] Ibnü'S'Sönnîâen.

[←136]
[33] Buharı, Tevhid: 31; Menakıb: 25; Merza: 10,14.

[←137]

[34] Beyhaki'nin Şuafaû'/-/man'ından.

[←138]

[35] Ahmed bin HanbePin Müsnedinâen.

[←139]

[36] Buharı, Istiskâ: 23; Müslim, Istiskâ: 14; IbniMâca, Dua: 21; Müsnsd, 6:41,90,119,129.

[←140]

[37] Timizi, Dua: 50; Dârimî, Savm: 3; Mösned, 1:162; 5:229.

[←141]

[38] Taberâni’nin Kabil'inden.

[←142]
[39] Taberânrnin Kebîrinden.

[←143]

[40] Müslim, Rüya: 4; Dârimt, Rüya: 5; Müsned, 3:8; 5:303.

[←144]

[41] Ebû Davud, Nikâh: 36; Timizi, Nikâh: 7; IbniMâce, Nikâh: 23; Dârimt, Nikâh: 6; Müsned, 2:381.

[←145]
[42] İbnüs-Sünni’den..

[←146]

[43] Buharı, Et'ıme: 54; Ebû Davud, Erime: 52; foniMâce, Erime: 16; Dârimî, Efıme: 3; Müsned, 4:236; 5:252.

[←147]

[44] Buharı, Menakıb: 23; Megâzi: 79; Tefsîr-i Sûre: 9,18; Müslim, Tevbe: 53; Timizi, Tefsir-t Sûre: 9,17; Müsned, 6:389,390.

[←148]

[45] Tirmizî, Daavat: 49.

[←149]

[46] Ebû Nuaym'ın H/iyesinden.

[←150]
[47] Taberânînin Kebirinden

[←151]

[48] TaberânFnin Kebirinden.

[←152]

[49] Ibni Asakifden.

[←153]

[50] Bubarî, Et'ıme: 54; Tirmizî, Daavat: 55; bniMâce, Efıme: 16.

[←154]

[51] Ebû Davud, Cenâiz: 69.

[←155]
[52] Ebû Yâla'nın Mûsned'mden.

[←156]
[53] fbnû's-Sönntden.

[←157]
[54] flegatfden.

[←158]

[55] Hâkİm'in MüstedreK ve Beytıakî'nin Şuabü't-fman^ndan.

[←159]
[56] Neseî, îdeyn: 13.31; Mûsned, 5:7,13,14,19,86,88.

[←160]
[57] Sü/)an,ldeyn:24

[←161]
[58] Timizi, Libas: 28.

[←162]

[59] IbniSa'd'ın Taöatafından.

[←163]
[60] Nesefden.

[←164]

[61] Ibnü's-Sünnfâen.

[←165]

[62] Hâkimin MüstedreK\nder

[←166]
[63] Ibnü's-Sünnîden.

[←167]
[64] Taberâninin Kebirinden.

[←168]

[65] Tirmizî, Cenâiz: 54; İbni Mâce, Cenâiz: 38; Mösned, 5:81

[←169]
[66] İbni Asâkirden.

[←170]

[67] İbni Mâce, Siyam: 42.

[←171]
[68] Buhari'nin Ecteû'inden.

[←172]

[69] Ibni Sa'd'tn labakâtmdan

[←173]
[70] Müsned, 5:86,88

[←174]

[71] Ebû Nuaym'ın H/Asinden.

[←175]
[72] Taberânrnin Kebît'mden.

[←176]
[73] Ebû Yalâ'nın Sünerfi, Taberânî'nin Kebîft ve Hâkimin Müstedrekinden.

[←177]

[74] Ebû Yalâ'nın Sünerfi, Taberânî'nin Kebîft ve Hâkimin Müstedrekinden.

[←178]

[75] Tirmizî, Zühd: 38; Mösned, 1:255,374.

[←179]

[76] £bûDawc/,Cihad:158

[←180]

[77] Buharı, Daavat; 28; Kader: 13; Müslim, Zikir: 53, Nesei, Istiâze: 34,35.

[←181]

[78] Neseî, Istiâze: 40,49; Müsned, 1:22.

[←182]

[79] Taberâninin Kebirinden.

[←183]

[80] IbniSa'd'ın faba/fâfından.

[←184]
[81] TaberânîTtin Kebirinden.

[←185]
[82] Buharı, Menakıb: 23; Müslim, Zühd: 71.

[←186]

[83] Müsned, 6:121,167,260.

[←187]
[84] Beyhakı nın De/a//İnden.

[←188]
[85] Taberânî'nin Kebiri ve Ebû Ya'lâ'nın Müsnedlnden.

[←189]

[86] İbnü's-Sünnîve Ebû Nuaym'dan.

[←190]
[87] Müsneâden.

[←191]

[88] Buharı, Teheccüd: 6; Tefsir-i Sûre: 48; Müslim, Münafıktın: 81; Müsned, 6:115.

[←192]

[89] A/esef, Cuma: 31; Dâhmı, Mukaddime: 31.

[←193]

[90] Buhari, İstizan: 15; Müslim, Selâm: 15; Ebû Davud, Edeb: 136; Tirmizİ, İstizan: 8; IbniMâce, Edeb: 14.

[←194]
[91] İbni Asakirtden.

[←195]

[92] İbni Mace, Vasaya: 1

[←196]

[93] Buharı, Daavat: 3; Müslim, Tevbe: 1-8; Tirmizî, Kıyame: 49; Daavat: 98; Ibni Mâce, Zühd: 30; Dârimî, Rikak: 19; Müsned, 1:383; 2:316,500, 524.

[←197]
[94] Ebü'l-Abbas ibni Türkân el-HefnedânFnin Kitâbü'l-Tâibirtinden.

[←198]

[95] İbni Asakirtden.

[←199]

[96] Ebû Nuaym'ın Htlydsi ve BeyhakVnin Şuabü'l-han^ndm.

[←200]

[97] BeyhakVnin Şuabö'Mman'mdan

[←201]

[98] Hatib'inTar/tf inden.

[←202]

[99] Buharı, Zekât: 50, 53; Büyü: 15; Müsakat: 13; Tirmizi, Zekât: 38; Ateşe/, Zekât: 85; Müsned, 1:124; 2:243,257.

[←203]

[100] Ebû Davud, Vesâyâ: 3.

[←204]

[101] BeyhakVnin Şuabü'l-îman'ından.

[←205]
[102] Taberâni'nin Kebirinden.

[←206]
[103] Müsned, 3:244.

[←207]
[104] Taberâni'nin Kebirinden.

[←208]

[105] Müslim, Birr: 61; lirmizî, Kıyame: 2; Müsned, 2:235,301,372,411.

[←209]
[106] Hâkim'in Müstedrekmden.

[←210]

[107] Müsned, 5:318,342; Buharı, Eşribe: 6; Ebû Davud, Eşribe: 6; Neseî, Eşribe: 41; IbniMâce, Eşribe: 8; Ren: 22; Dârimî, Eşribe: 8.

[←211]
[108] Müsned, 4:335.

[←212]
[109] Taberânî'nin f vsaflndan.

[←213]
[110] Tirmizî, Tefsir-i Sûre: 15; Müsned, 2:94.

[←214]

[111] Neseî, Tahrim: 2; IbniMâce, Diyat; 1, Timizi, Diyat: 7.

[←215]

[112] İbni AsaMden.

[←216]
[113] Ziyadan.

[←217]
[114] İbni Mâce, Zütıd:39.

[←218]
[115] Taberânînin Kebirinden.

[←219]
[116] İbni Mâce,Cenâiz:52.

[←220]
[117] Ebû Davud, Eşribe: 2; Tirmizî, Büyü: 58; Müsned, 2:97.

[←221]

[118] Tırmizî, Ahkâm: 9; Ebû Davud, Akdıye: 4; tbniMâce, Ahkâm: 2; Müsned, 2:164,190,194,212,387,388.

[←222]

[119] Ebu Davud, Libas: 28; Müsned, 2:325.

[←223]
[120] Müsned, 6:250.

[←224]

[121] Buharı, Libas: 61; Ebû Davud, Libas: 27; TırmizÎ, Edeb: 34; fbniMâce, Nikâh: 22; Müsned, 1:254,330,339; 2:200,287, 289.

[←225]
[122] Ebû Ya'la'nın Müsnerfinden.

[←226]

[123] Taberâni’nin Kebirinden.

[←227]

[124] Tirmizi, Büyü: 50; Siyer: 17; IbniMâce, Ticarât: 46; Dârimî, Siyer: 38; Müsned, 5:413, 414.

[←228]

[125] Muslİm, Edâhi: 43-45; Nesel, Dahâyâ: 34; Mösned, 1:108,118,153.

[←229]
[126] Buharı, Zebâih: 25; Neseİ, Dahâyâ: 41; Dârimİ Edâhî: 13.

[←230]

[127] Buhari, Cihad: 70; Rikak: 10; Tirmizt, Zühd; 42; IbniMâce, Zühd: 8.

[←231]

[128] Buhari, Cihad: 5,6,73; Rikak: 2,51; Müslim, îmâre: 112,115; Tırmizî, Fezâilü'l-Cihad; 17,26; Nosel, Cihad.

[←232]
[129] Ibni Sattın Tabanından.

[←233]
[130] Müsned, 6:4.

[←234]

[131] Möslim, Selâm: 69; Fezâilü's-Sahabe: 92; Bubari, Tıb: 1,11; Ibni Mâce, Tıb: 1; Tirmizî, Tıb: 2.

[←235]

[132] Harİs'in Müsnedinden.

[←236]

[133] Hatib'in Taritil ve ibni Asakit den.

[←237]

[134] IbniMâce, Siyam: 44.

[←238]
[135] Raflöen.

[←239]

[136] Deylemînin Müsnedü'l-Firdev&mder.

[←240]

[137] Taberânînin Kebif'mûen.

[←241]

[138] faniLafden.

[←242]
[139] foni Asafâteru.

[←243]
[140] Ebu'ş-Şeyhten.

[←244]

[141] Muhammed bin Nasbin es-Sa&hndan.

[←245]

[142] Deylemînin Müsnedü'l-Firdevg'möen.

[←246]
[143] Hâkim'in MüstedreK'ı ve /fan/H/6barfdan..

[←247]
[144] Hakinfden.

[←248]

[145] BeyhakVnin £ı/abü'/-//narrtndan.

[←249]
[146] Ebû Said en-Nakkaştan.

[←250]

[147] Müsned, 3:154.

[←251]
[148] Müslim, Birr: 111; Mösned, 3:229,240,254.

[←252]
[149] Müsned, 3:224.

[←253]
[150] Ibni Hıbban ve Hakim'in Müstedrek'inden.

[←254]

[151] Ebû Nuaym'ın Hıly\ ve Ebû Ya'la'nm Mûsnerfinden.

[←255]

[152] Buhari, Bedii, Halk: 7; Enbiya: 24,48; Müslim, İman: 367,272; Fezâil: 164; Tırmizî, Telsir-iSûre; 17; Daaval: 58; IbniMâce, Sadakat: 19; Mûsned, 1:245.

[←256]
[153] Hâkimin MüstedreKMen.

[←257]

[154] IbniMâce, Ahkâm: 32.

[←258]

[155] Taberânînin Kebirinden.

[←259]

[156] Tmizt, İlim: 19.

[←260]

[157] Buharı, Megâzî: 82, Fiten: 18; Tırmizî, Fiten: 75; Nesei, Kudat: 8; Mûsned, 5:43,51.

[←261]

[158] Ebû Davud, Melahim: 17; Müsned, 4:260; 5:538.

[←262]
[159] Ebû Nuaym'ın Hılyd sinden.

[←263]
[160] Müsned, 3:28.

[←264]

[161] Buharı, Bed'û'i-Halk: 11; Vüdû: 8; Nikâh: 66; Daavat: 55; Tevhid: 13; Talak: 6, Nikah: 45.

[←265]
[162] Tirmİzİ, Dilyat: 8.

[←266]

[163] Mâide Sûresi, 32.

[←267]
[164] Beyhakî, 9:42.

[←268]
[165] Dört Hafife Devri, s. 215.

[←269]

[166] Tırmizî, Cehennem: 4; Müsned, 3:28.83.

[←270]
[167] İbni Mürdeveyh'în.

[←271]

[168] Nîsa Sûresi, 86.

[←272]
[169] BeyhakVnin Şuabö'l-fman'möm.

[←273]
[170] Tirmizî, Cehennem: 4; IbniMâce, Zûhd: 38; Müsned, 1:338.

[←274]
[171] Ebû Ya'la'nın Müsnerfinden.

[←275]

[172] Tirmizl Zühd: 33; IbniMâce, Zühd: 14; Müsned, 1:30, 52.

[←276]

[173] Taberân?nin Kefe/Yi, Hâkim'in MüstedreKi, Beyhaki'nin Şuabü'Mman'ından.

[←277]

[174] Müsned, 4:128.

[←278]

[175] Mesnevî-i Nuriye, s. 111.

[←279]
[176] Beyhakî'nin Şuabû'İ-îman'mdan.

[←280]
[177] Müslim, Salât: 131.

[←281]

[178] Ibni Asakifüen.

[←282]
[179] Hakim'in Müstetfretf inden.

[←283]
[180] İnşirah Sûresi, 5, 6.

[←284]
[181] Hakim'den.

[←285]
[182] Beyhakî'nin Şuabû'/-/ma/rtndan.

[←286]
[183] Ebû Nuaym'ın H/yasinden.

[←287]

[184] Mektûbaî, s. 97.

[←288]
[185] Tabakât, 1:200.

[←289]

[186] Buharı, Edeb: 109; Timizi, Menakıb; 17; IbniMâce, Cenâiz: 27; Mûsned, 4:154,353.

[←290]

[187] Müslim, Zekât: 116,119; Timizi Menakıb: 32; Müsned, 5:117.

[←291]

[188] Buharı, Temenna: 2; Isti'zan: 30; Rikak: 14; Müslim, Zekât: 31, 32; IbniMâce, Zühd: 8; Müsned, 2:256.

[←292]

[189] Ebû Davud, Vesâyâ:16.

[←293]

[190] Timizi, Zühd: 13; IbniMâce, Zühd: 3.

[←294]

[191] IbniMâce, Zühd: 39.

[←295]

[192] Tirmizî, Zühd: 13.

[←296]

[193] Sözler, s. 321.

[←297]
[194] Mûsned, 1:76,107,108.

[←298]

[195] Hatib'in TariH'md&n.

[←299]

[196] Müslim, Tevbe: 23; Tirmizî, Daaval: 99; Müsned, 2:334,397,484.

[←300]

[197] Taberârtfnin Kabrinden.

[←301]

[198] Müslim, Imare: 103,106,108; Tahare: 42; Mesâcid, 219,225, Buharî, îman: 26; MevakÜ: 24; Cuma: 8; Savm: 27.

[←302]

[199] Taberâni’nin Kebîft ve Beyhakl'nin Sönerfinden.

[←303]

[200] Taberânrnin Kebîfi, Ebû Nuaym'ın Hılye'$\ ve Hâkim'İn MüstedreKinâen.

[←304]

[201] Buharı, Ticârât: 58; Nesei, Zekât: 64; Taberânî, Sefer: 88.

[←305]
[202] Nesei, Büyü': 2; IbniMâce, Ticârâî: 58; Mösned, 2:494.

[←306]
[203] Dârimî, Siyer: 75; Tirmizİ, îman: 18.

[←307]
[204] Ebû Nuaym'ın Hissinden.

[←308]

[205] IbniMâce, Nikâh: 5; Tirmizİ, Tefsİr-i Sûre: 9; Müsned, 5:278, 282,366.

[←309]
[206] Ebû Nuaym'ın H///e'sinden

[←310]
[207] Beyhakı'nin Şuabü'Mman'ından.

[←311]
[208] Beyhakl'nin Şuabü'l-îman'ından.

[←312]

[209] Deylemînin Mösnedü'l-Firdev&nöen.

[←313]

[210] Deylemî'nin Müsnedü'l-FirâevsHnden.

[←314]

[1] Buharı, Edeb: 102; Müslim, Birr: 106-108; Taberânî, Hüsnü'l-Halk: 12; Mösned, 1:382; 2:236,268,517.

[←315]

[2] Hâkim'in MüstedreKi ve Beyhakl'nin ŞuaböT-İmanlndan.

[←316]

[3] TaberânFuin KebjYinden.

[←317]

[4] Buharlnİn Edeb'i, Taberânrnİn KeWinden.

[←318]
[5] Tirmizi, Birr: 48; Müsned, 1:405, 416.

[←319]

[6] Buharı, Edeb: 15; Ebû Davud, Zekât: 45; Tırmizî, Birr: 10; Müsned, 2:163,190,193.

[←320]

[7] Beyhaki'nin ŞuabûUman'ından.

[←321]

[8] Bahan, Tevhîd: 3; Edeb: 71; Müslim, Münafik'in: 49, 50; Müsned, 401,405.

[←322]

[9] Seyhaki'nin £uabü7-/matf ından.

[←323]

[10] Ibni Asakiı'öm.

[←324]

[11] Hâkimin Müstedrekirvien.

[←325]
[12] Timizi Fezâilül-Cihad: 25.

[←326]

[13] Tirmizî, Dua: 1; Ibni Mâce, Dua: 1; Mösned, 2:362.

[←327]
[14] Taberâni'nin Evsafından.

[←328]
[15] Âl-i Imrân Sûresi, 139.

[←329]

[16] Ebû Ya'la'nın Müsnerfi ve BeyhakVnİn Şuabü'l-îman'ından.

[←330]
[17] Bezzaföm.

[←331]

[18] lsrâ Sûresi, 44.

[←332]

[19] Taberâni'nin Kainden.

[←333]
[20] Buharı, Edeb: 44; Timizi, İman; 16.

[←334]

[21] Hâkim'İn Müstedri'mden.

[←335]

[22] Ziyadan.

[←336]
[23] Bakara Sûresi, 25.

[←337]

[24] Işârâtü'l-I'câz, s. 167.

[←338]

[25] Hak Dini Kur'ân Dili, 1:275, 276.

[←339]

[26] Hatib'in Tariflinden.

[←340]

[27] Taberânrnin Keö/Vinden.

[←341]
[28] Mektûbât, s. 255.

[←342]

[29] Beyhaki'nin Şuabû'i-îman'ından.

[←343]
[30] Taberânrnin Kebirinden.

[←344]
[31] Taberânînin Kefe/finden.

[←345]
[32] Ibni Mâce, Tıb: 5; Mûsned, 4:146; 6:138.

[←346]

[33] BeytıakVnin ŞuabüMman'mdan.

[←347]

[34] Müslim, Imare: 53,57; Ebû Davud, Edeb: 112; IbniMâce, Rten: 7.

[←348]

[35] Rafii'den.

[←349]

[36] Tirmizî, Bin; 15;Atösned, 1:257,2:207.

[←350]
[37] Müslim, 5:323; Timizi Birr: 73.

[←351]

[38] Deylemrnin Mûsnedü'l-FirdevginĞen.

[←352]

[39] Deylemrnin Müsnodü'l-Firdevg'mden.

[←353]

[40] Taberâni'nin fob/Zinden.

[←354]

[41] Beyhakl'nin Şuabü'l-fman) ve Taberântrıin Kedinden.

[←355]
[42] Hakîm'in Müstedreklnden.

[←356]
[43] Taberânİ"nİn Kebirinden.

[←357]

[44] Möslim, Cuma: 40; Neseî, Cuma: 2; IbniMâce, Mesâcid: 17; Dirimi, Salâl: 205, Müsned, 1:239.

[←358]
[45] Beyhaki'nin Şuabü'l-îman'ından.

[←359]
[46] Mûsned, 2:357,387.

[←360]

[47] Buharî, Mevakit: 14; Menakıb: 25; Müslim, Mesacid: 200,201; Fiten: 11; Ebû Davud, Salât 5; Tirmizî, MevakH: 14; Neseî, Salât 17.

[←361]
[48] TaberânPnin Kebfilnden.

[←362]
[49] İbni Adiyy'in el-Kamilinden.

[←363]

[50] Hâkim'in Müstedrek'ınden.

[←364]

[51] Hâkim'in Müsterirekin

[←365]

[52] Taberârtfnin Evsat\ ve Ebû Nuaym'm Hz/ye'sinden

[←366]

[53] Ibnü'l-Cevzînin tefinden.

[←367]
[54] Al-ilmran Sûresi, 187.

[←368]

[55] Bakara Sûresi, 146.

[←369]
[56] Ebû Davud, İlim: 9; Ibni Mâce, Mukaddime: 24; Müsned, 2:263, 305.

[←370]

[57] Timizi, Sevabü'l-Kurân: 20.

[←371]

[58] Taberânînin Kedinden.

[←372]

[59] Müslim, Zikir: 37,38; Imare: 147; Ebû Davud, Viir: 14; Tirmizt, Kur"ân: 10; Ibni Mâce, Mukaddime: 17, Müsned, 2:252,407.

[←373]

[60] el-Hasan bin Süfyan'm Cüzünden

[←374]

[61] Müsned, 2:389, 446, 494, 515, 527.

[←375]
[62] Müsned, 5559.

[←376]

[63] Taberânrnin Kedinden.

[←377]
[64] Müsned. 1:395,424.

[←378]
[65] İbni Ebi'd-Dünya'nın K/fabö7-//wan"ından.

[←379]
[66] Müsned, 4:105.

[←380]
[67] Bezzar'dan.

[←381]

[68] Taberânrnin Evsat\ ve BeyhakVnin Şuabü'i-fman'ından.

[←382]

[69] Yusuf el-Haffafın Meşihaftndan.

[←383]
[70] Ebû Nuaym'ın H'/ye'sinden.

[←384]

[71] TaberânPnİn £reanndan.

[←385]

[72] Hâkim'in Müstedreki ve Beyhaki'nin Şuabü'l-îman'ından.

[←386]

[73] Ebü Nuyam m Ht!y&s\nden.

[←387]
[74] Gâfİr Sûresi, 60.

[←388]
[75] Hönaddan.

[←389]
[76] Ebû Nuaym'ın M/yasinden.

[←390]
[77] Ibnünneccatdan.

[←391]

[78] Taberânfnİn Kebîrinden.

[←392]

[79] Hatib'in fan/Zinden.

[←393]
[80] Mûsned, 4:131,132.

[←394]

[81] Taberanı nın Kebtfmöen.

[←395]
[82] Taberânî'nin Evsafından.

[←396]
[83] Tırmizî, Birr: 75.

[←397]
[84] İbni Asakifden.

[←398]

[85] Ebû Ya'lâ'nın Mösnedi ve Beyhaki'ıiin Şuabü'l-fman'ından.

[←399]
[86] Hâkimin Möstedrek\ ve Beyhaki'nin Şuabö'Hmaıimöan.

[←400]

[87] İbni Asakirden.

[←401]

[88] Beyhakt'nin Şuabö'l-lman'ından.

[←402]

[89] Ebû Nuaym'ınH//ye'sinden.

[←403]
[90] Mûsned, 2:236,376,397,401.

[←404]

[91] Müslim, Fiîen:126,127.

[←405]

[92] Ibni Asakifden.

[←406]
[93] Ibni Mâce, Zühd: 18; Mûsned, 1:327;2:128.

[←407]
[94] Buharînin, Edeb'i, Ibni Hıbban'dan ve Hâkimin Müstedrekmden.

[←408]

[95] Ibni Asakitöen.

[←409]

[96] Buharı, Nikâh: 17; Tmzl Edeb: 31; fbniMâce, Fıten: 19.

[←410]

[97] Taberânînin Kebtf'mden.

[←411]
[98] Hakim'den.

[←412]

[99] Taberâni'nin Evsafından.

[←413]

[100] Ibni Asakifden.

[←414]
[101] Taberânî'nin EvsaMndan.

[←415]

[102] İbni Adiyy'in el-Kâmil\ ve BayhakVnin Sönerfinden.

[←416]

[103] Ebû Ya'la'nın Müsned\, BeyhakVnin Şuabü'l-îman'tndan.

[←417]
[104] Timizi Zühd: 43; Dârimİ, Rikak: 21; Müsned, 3:456,460.

[←418]

[105] Lem'âlar, s. 139-141.

[←419]

[106] Mektûbât, s. 30.

[←420]

[107] Tirmizi, Cehennem: 10.

[←421]

[108] Timizi, Zühd: 5; IbniMâce, Zöhd: 32; Mösned, 1:64.

[←422]

[109] Taberânrnin Kebirinden.

[←423]

[110] Ebû Davud, Edeb: 123; Mösned, 2:85,160,259,305,445,457,514; 5:32.

[←424]
[111] Ebû Nuaym'm Hilyesinden.

[←425]

[112] Hatib'in Tariflinden.

[←426]

[113] Hadisten.

[←427]

[114] Ebû Nuaym'ın Hzie'sinden.

[←428]

[115] Müsned, 3:456.

[←429]

[116] Tirmizl Tefsir-i Sûre; 43; IbniMâce; Mukaddime: 7; Müsned, 5:252,256.

[←430]

[117] Tirmizt, Menakıb: 17.

[←431]

[118] BeyhakVnin Şuabül-îman'ından.

[←432]

[119] Beyhakl'nin Suabû'l-îman'ından.

[←433]

[120] Ibni Asakiften.

[←434]

[121] Taberânî, Messü'l-Kurân: 24; IbniMâce, Edeb; 53; Müsned, 5:239.

[←435]

[122] Buharfnin Tarihî ve Beyhaki'nin Şuabü'l-fman'tndan.

[←436]

[123] tbni Adiyy"tn el-Kâmilinden.

[←437]

[124] Tmfci, Daâvat: 126

[←438]

[125] es-Sizcrnin fcâne'sinden.

[←439]
[126] İbnüneccafâan.

[←440]

[127] Tırmizî, Birr: 47; IbniMâce, Zühd: 17; Müsned, 3:165.

[←441]

[128] İbni Asakir'öen.

[←442]

[129] İbni Asakk'den.

[←443]
[130] İbni Sasarî'nin t mâ//ye'sinden.

[←444]

[131] ibni Asakif'den.

[←445]

[132] Tirmİzî'nin Süneril ve ibniHıbbaridan.

[←446]

[133] Ebû Ya'lâ'nın Mösned'mden.

[←447]

[134] Taberâni’nin KeO/Vinden.

[←448]

[135] Tırmizİ, Zühd: 59.

[←449]

[136] Tebarâni"nin KetoVinden.

[←450]

[137] Tırmizî, Menakıb: 58.

[←451]

[138] Timizi Ahkâm: 6; Müsned, 4:231.

[←452]

[139] ibni EbM-Dönyâdan.

[←453]

[140] Ebû Davud, Edeb: 36; Müsned, 4:30.

[←454]

[141] Müslim, Tahare: 7; Ebû Davud, Saiât: 9; Müsned, 5:247, 317; 6:450.

[←455]

[142] Ebû Davud, Tatavvu: 20; Taberâni, Salâtü'l-Leyl: 1; Mösned, 6:72.

[←456]

[143] Ebû Davud, Salât: 46; Wesef, İmame: 48; Müsn&d, 5:196; 6:446.

[←457]

[144] Ebû Ya'lâ'nin Müsnerfinden.

[←458]

[145] Taberânînin Kebîfmûen.

[←459]

[146] Halib'in Tarifi\nâen.

[←460]

[147] Ibni Mâce, Dua: 5.

[←461]

[148] lbni Ö/'d-Düny^dan.

[←462]

[149] Mösned, 5:415.

[←463]
[150] Ebü Davud, Cenâiz:3.

[←464]

[151] TaberânînÎn Kebîrinden

[←465]
[152] Müsned, 2; 118.

[←466]

[153] Rafii’den

[←467]
[154] Tİfmizİ Birr: 61; Ebû Davud, Edeb: 7; Müsned, 6:442,446,448,451.

[←468]

[155] Taberânfnİn Kebîftnöe.

[←469]
[156] Ebu'l-Muzaffer es-Söm'ânî'nin Ema/iye'sinden.

[←470]

[157] BeyhakVnin Şt/a6öV-/ma/Jİndan.

[←471]

[158] Buharl Ahkâm: 8; Mûslîm, îman: 227,228; Imare: 21; Dârimî, Rikak: 77; Müsned, 2:15; 5:25,27.

[←472]
[159] Ebû Nuaym'ın Hf/ye'sinden.

[←473]
[160] Müsned, 6:72,99,131,235,250.

[←474]

[161] Müsned, 2:172.

[←475]
[162] Taberânnin Kebirinden.

[←476]

[163] Ebû Davud, Melahım: 17; Ibni Mâce, Fiten: 20; Mûsned, 4:361,363,364,366.

[←477]

[164] Müsned, 4:205.

[←478]

[165] Ibni Mâce, Cenâiz: 56.

[←479]
[166] Tirmizi, Daavat: 23.

[←480]

[167] Müsned, 5:264.

[←481]

[168] Buhan, Hars: 1; Müslim, Müsakât: 8,9,12; Tirmizî. Ahkâm: 40; Müsned, 3:147,229,243.

[←482]

[169] Buhari, Merzâ: 3; Mûslîm, Birr: 46,47,48; Timizi, Cenâiz: 1; Taberânî, Ayn: 6; Müsned, 1:441; 3:23.

[←483]

[170] T/rmizf,Kıyame:41.

[←484]

[171] Müsned, 2:205.

[←485]
[172] Timizi, Cenâiz: 72; Müsned, 2:169.

[←486]
[173] DârekutnFnin Sûnsrfinden.

[←487]

[174] Timizi, Zühd: 47; bniMâce, Erime: 50; Müsned, 4:132.

[←488]

[175] !bnü'l-Mübarek\en.

[←489]

[176] Deylemî'nin Mûsnedû'l-Fİrdev^möen.

[←490]

[177] İbniSa'd'ın Taba/rafından.

[←491]

[178] Müslim, Mösafirîn: 211.

[←492]

[179] Dârimî, Salât: 1; Taberânî, Sefer: 91; Müsned, 1:177.

[←493]
[180] Taberânrnin Keö/Vinden.

[←494]
[181] TaberânFnin fvsaftndan.

[←495]

[182] Mösned, 1:393,401.

[←496]

[183] Taberânînin Kebirinden.

[←497]

[184] TaberânTnin KebttS ve İbni H/bfaarfdan.

[←498]

[185] Buharı, Merzâ: 1; Tevhid: 31; Münafikin: 59,60; Dârimî, Rikak: 36; Mösned, 2:523; 3:454,5:142.

[←499]

[186] Buharf, Et'ıme: 30; Fezâilü'l-Kur'ân: 17,36; Tevhid: 57; Müsafirin: 249; Ebû Davud, Edeb; 16; Tirmizî, Edeb: 79; A/esef, îman: 32; Dârimt, Fezâilü'l-Kur'ân: 8.

[←500]

[187] Buharı, Edeb: 27; Müslim, Birr: 66; Müsned, 4:270.

[←501]

[188] Müslim, Münafikin: 16; A/eseî, îman: 31; Dârimt, Mukaddime: 31; Müsned, 2:32,47,67.

[←502]
[189] Taberânrnin Kebirinden.

[←503]

[190] Müsned, Taberânrnin Kebîfl ve BeytıakVnin Şı/abü'/-/matfından.

[←504]

[191] Said bin MansuAın Sünerfinden.

[←505]

[192] EbûNuaym'ınH//yefsinden.

[←506]

[193] TaberânPnin Kebif\ ve Ebû Nuayrn'ın Hıly&sinden.

[←507]

[194] TaberânFnin Evsafından.

[←508]
[195] Beyhakî'nin Şuabü'l~îman'ından.

[←509]

[1] Deylemi’nin Müsnedü'l-Firdevs’nden

[←510]
[2] Hâkim'in Müstedrek'inden.

[←511]

[3] Nesei, man: 17; İbni Mâce, Mukaddime: 11.

[←512]

[4] Tirmizi, Birr: 27.

[←513]
[5] Müsned, 1:108,217,309,317.

[←514]
[6] Şirazi’den.

[←515]
[7] Taberânî'nin Evsat'ından.

[←516]
[8] Beyhaki'nin Şuabü’l-İman’ından.

[←517]
[9] Ibni Ebi’d-Dünya’dan.

[←518]
[10] Hatib'in Tarih’inden

[←519]

[11] Taberâninin Kebîrinden

[←520]

[12] Beyhakî'nin Şuabü'l-îmarfmdan.

[←521]
[13] Taberânînin Kebirinden.

[←522]
[14] Tirmizi, Daavât: 93; Müsned, 5:231,235.

[←523]

[15] Ibni Adiyy"in el-Kâmil ve Hatib'in Tarih’inden.

[←524]
[16] Müsned, 1:168; Tırmizî, Kader: 15; Müslim, Hacc: 402.

[←525]

[17] Ibni Adiyy'İn ei-Kâmil’i Beyhaki'nin Şuabü’l İman’ından.

[←526]
[18] Taberânînin Kebir'inden.

[←527]
[19] Hakîm'in Müstedrekinden.

[←528]

[20] Taberânfrıin fvsahndan

[←529]

[21] Müsned, 5:224,437.

[←530]
[22] TaberânîŸıin ta/lndan.

[←531]
[23] Hâkimin MûsîedreK'ı ve BeyhakVnİn Şuabû'Hmarfmdm.

[←532]

[24] Darekutnînin Sünerfi, Taberânînin KebİS't ve Beyhakı'nin Şuabü'i-İmaılmâdn.

[←533]
[25] Taberânînin Kebîri ve Beyhakl'nin Sünerfİnden.

[←534]

[26] Taberânînin Kebtti ve Beyhakt'nin Şuabü'l-tmartından.

[←535]

[27] Ebû Davud, Tıb:21.

[←536]

[28] Taberânrnin Kebîrinden.

[←537]
[29] Hâkimin MüstedreKinden.

[←538]

[30] Taberânfnin Evsafından.

[←539]

[31] Ebû Nuaym'ın Hılyefsınâert.

[←540]

[32] Hakîm'den.

[←541]

[33] İbni Ebi'd-Dünyâdan

[←542]

[34] İbnünneccar'dan.

[←543]

[35] Buhar!, Cenaiz: 85; Müslim, Cenâiz: 60; Neseî, Cenâiz: 50.

[←544]
[36] Bezzar’dan

[←545]
[37] Hatibin Tari/rtndan.

[←546]
[38] TaberânFnin Kebffinden.

[←547]

[39] Ebû Davud, Sünnet: 15; Tirmizi, Kıyame: 60; Müsned, 3:438,440.

[←548]

[40] Müslim, Zikir: 14-18; Timizi, Cenâiz: 67; Zühd: 6; Neseî, Cenâiz: 10; Dârimİ, Rikak: 43; Taberâni,, Cenâiz: 51.

[←549]
[41] Müsned. 4:412.

[←550]
[42] Ebû Nuyam'ın Hz/ytfsinden.

[←551]

[43] Taberânînin Kebenden.

[←552]
[44] fen/Mâce, Mukaddime: 11.

[←553]
[45] Hâkim'in Müşterekinden.

[←554]

[46] Beyhaki'nin Şuabü't-lmarfmdan.

[←555]
[47] Ibni Mende/Ğen.

[←556]

[48] Müsned, 2:351

[←557]
[49] Buharı, Sulh: 5; Müslim, Akdiye: 17; IbniMâce, Mukaddime: 2; Müsned, 6:270.

[←558]

[50] EbûYa'lâ'mn Müsnedi ve Beyhaki'nin Şua6ü'/-İrnarfından.

[←559]

[51] Buharı, Islitâbe: \;MüslimMan: 189,190; IbniMâce, Zühd: 29; Dâriml Mukaddime: 1; Müsned, 1:379,409.

[←560]

[52] Hâkim'in Müstedretfinden.

[←561]

[53] Taberânfnin Keb/Vinden.

[←562]
[54] siczíden.

[←563]
[55] Taberânrnin Evsafından.

[←564]

[56] Buharı, Bed'ü'l-Halk: 2; Mezalim: 13; Müslim, Müsakât: 138-141.

[←565]

[57] Taberânrnin Keb/Vinden.

[←566]
[58] Ibni Asakk'öen

[←567]

[59] Ebû Nuaym'ın H/Asinden.

[←568]
[60] Ebû Nuaym'ın H/Asinden.

[←569]

[61] Müslim, îman: 112; Müsned, Ahkâm: 6.

[←570]

[62] Müsned, 3:487.

[←571]

[63] Tırmizî, Salât: 38; ibniMâce, Ezan: 5.

[←572]
[64] İbni Asakir’den.

[←573]

[65] Ebû Nuaym'ın H//ye'sinden.

[←574]
[66] Ibnûnneccaı'dan.

[←575]
[67] Dirimi, Menasik: 1.

[←576]
[68] Dârekutnî'nin Sünerfı ve Ebû Nuaym'ın Haşinden.

[←577]

[69] Müsned, 2:22.

[←578]
[70] Taberâni'nin Evsafından.

[←579]
[71] İbnünneccar'dan.

[←580]

[72] Deylemrnin Müsnedü't-Firdevg'mdBn.

[←581]
[73] Hâkim'in Müstedrekhden.

[←582]
[74] Müslim, Selâm: 60, 62,63; Müsned, 3:302, 334, 382, 393.

[←583]
[75] Deylemi’nin Müsnedü’l-Firdevs’inden.

[←584]

[76] Ebû Davud, Zekât: 38; Edeb: 108; Ateşe/. Zekât: 72; Müsned, 1:250, 2:68, 99,127.

[←585]
[77] Hakîm'den.

[←586]

[78] Ebu Davud, hare: 10.

[←587]

[79] Ebû Davud, Imare: 10; Akdıye: 5; Müslim, Imare: 30; Müsnad, 4:192.

[←588]
[80] Ebû Ya'lâ'nın Müsnedmden.

[←589]
[81] TaberânÎ'nin. Kebirinden.

[←590]
[82] Taberânİ'nin Kebîrinden.

[←591]

[83] Müsned, 2:341.

[←592]
[84] Taberânrhin Kebîrinden.

[←593]

[85] Beyhakl'nin £uabü7-/marfından

[←594]
[86] Hâkim'in MüstedreKl ve Beyhakl'nin Sünerfinden.

[←595]
[87] İbni Asakir'âen.

[←596]

[88] Hâkim'in Müstedrekhden.

[←597]
[89] İbni Asakitden.

[←598]

[90] TaberânPnin KebrVİnden.

[←599]
[91] Ibni Mâce, Cenâiz:55.

[←600]
[92] Ebû Nuaym'ın H/Asinden.

[←601]

[93] Taberânînin Kebîrinden.

[←602]

[94] Müsned, 3:487.

[←603]
[95] hniMâce, Diyât;1.

[←604]
[96] İbni Asakifâen.

[←605]

[97] Ebû Davud, Akdıye: 14; İbni Mâce, Ahkâm: 6; Mösned, 2:70.

[←606]
[98] Hâkim'in MöstedreK inden.

[←607]
[99] Hakimden.

[←608]
[100] Deyİemînin Müsnedü'l-Firdevs"\fvAen.

[←609]
[101] Tirmizî, Birr: 67; Mösned, 6:159,451.

[←610]

[102] Buharı, Cuma: 18; Cihad: 16; Tirmizî, Fezâilü'l-Cihad: 7; Neseî, Cihad: 9; Dirimi, Cihad: 8; Mösned, 3:367; 5:225,226.

[←611]

[103] Ibni Ebi'd-Dünya'nın Zemmü'l-Gıybeftnden.

[←612]
[104] Ebû Davud, İlim: 8.

[←613]
[105] Ibni Asakif den.

[←614]

[106] Ebû Davud, Büyü: 52; IbniMâce, Ticâret :26.

[←615]
[107] Bezzazdan.

[←616]

[108] Buharı, Hars: 3; Bedü'l-Halk: 17; Zebâih: 6; Müslim, Müsakât: 50-54; Timizi, Sayd: 17; A/esef, Sayd: 12-14; Ibni Mâce, Sayd: 2.

[←617]

[109] Ibnö1-Mübarek\en.

[←618]

[110] Ebû Davud, Vflr: 26; fbniMâce, Edeb: 57; Mûsned, 1:248.

[←619]
[111] Taberânfnin Satj/Vinden.

[←620]

[112] Dârekutnrnin Süne/Tinden.

[←621]

[113] Tırmizî, Et'ıme: 11; IbniMâce, Et'ıme: 10; Dârimî, Et'ıme:7.

[←622]

[114] Taberârtfnin Kebîf'mden.

[←623]
[115] Tirmizî, Kıyame: 60.

[←624]
[116] Beyhakl'nİn Sönerimden.

[←625]

[117] Ibni Mâce, Cihad:40.

[←626]

[118] Beyhakl'nİn Şuabü'l-fmarfmdan.

[←627]
[119] Mösned, 5:128.

[←628]
[120] ŞirazMen.

[←629]

[121] Ebû Davud, Hudud: 14; Timizi Nikâh: 29; Siyer: 40; Neseİ, Nikâh: 60, Hayi: 15; IbniMâce, Fiten: 3; Müsned, 3:140,197.

[←630]
[122] Müslim, Zühd: 74; Mösned, 1:327,2:359,3:427,5:351,360.

[←631]

[123] Buhan, Büyü1:18; Müslim, Zühd: 74; Tirmizî, BCıyû': 65; IbniMâce, Sadakat: 14; Dârimî, Büyü': 50; Müsned, 1:327.

[←632]

[124] IbniMâce, Sadakat: 14; Müsned, 1:327; 2:359.

[←633]

[125] Taberânînin Keö/rinden.

[←634]

[126] Tirmizî, Fezâilû'l-Cihad: 4; Neşe;, Cihad: 45; Müsned, 1:195,196; 4:322,345.

[←635]

[127] Ibni AsakifĞen.

[←636]

[128] İbni Mâce,Ticarât:45.

[←637]

[129] Mösned, 5:254,261,264,269; Ebû Davud, Edeb: 133.

[←638]
[130] Tirmizî, Fiten: 69; Neseî, Sayd: 24.

[←639]
[131] Hâkimin MüstedreR'mden.

[←640]

[132] Taberânfrıin Kebirinden.

[←641]

[133] Ebu Davud, Salât; 204; Tirmizi, Cuma; 7; Nesei, Cuma: 2; IbniMâce, İkame: 93.

[←642]

[134] Ebu Dâvud, Libas: 4; Müsned, 2:50.

[←643]

[135] Ebö Dâvud, Diyat: 23; Neseî, Kasame: 41; bni Mâce, Ttb: 16.

[←644]
[136] Müsned, 2:118.

[←645]

[137] Tirmizi, İlim: 6.

[←646]
[138] Dârekutnfnin Süne/Tinden.

[←647]

[139] Ebû Davud, Tahare: 32; Tkmizî, Tahare: 44,45; IbniMâce, Tahare: 73.

[←648]

[140] Ibnİ Adiyy'in â/-/Câm//inden.

[←649]

[141] Ebû Nuaym'm Hf/ye'sinden.

[←650]

[142] Taberânrnin K&bît\ ve BeyhakVnin Sünerfinden.

[←651]
[143] Taberânrnin Evsafı ve Dârekutnînin Sünerfinden.

[←652]

[144] Taberânrnin Evsafı ve Dârekutnînin Sünerfinden.

[←653]
[145] İbni Adiy/in «/-Kam/inden.

[←654]
[146] Müslim, Müsâfirin: 257; Ebû Davud, Melahım: 14; Mösned, 5:196; 6:449,450.

[←655]

[147] Beyhakî'nin £uafaü7-/martından.

[←656]

[148] Buharı, Şehadal: 19,23,25; Müsakat: 4,10; Husumaf: 4; Tefeir-i Sûre: 3; îman: 11 ,İman:220;EbûDavud,]man

[←657]
[149] Buharı, Fiten; 5; DiyaJ: 2; Müslim, iman: 161,163,164; Ren: 16; Neşet, Tahrim: 26,29; Tirmizî, Hudud: 26; ibni Mâce, Fiten: 11; Dârimi, Siyef: 26; Müsned, 2:3,53,184,185.

[←658]
[150] Bezzazdan.

[←659]
[151] Şiraziden.

[←660]

[152] Mûslîm, İlim: 16; Zikir: 1; Ebû Davud, Sünnet: 6; Timizi, İlim: 15; IbniMâce, Mukaddime: 14; Dârimî, Fezailü't-Kur'ân: 1.

[←661]
[153] Ibnö's-Sünnîden.

[←662]
[154] TaberânTnin Keöi/inden.

[←663]
[155] Müsned, 6:461; Ebû Davud, Edeb: 36.

[←664]

[156] Hâkim'in MüsfedreKinden.

[←665]
[157] TaberânÎ'nin Kebirinden.

[←666]
[158] Tırmizî.

[←667]

[159] Müslim, îman: 78; Ebû Davud, Salât: 232; Melahim: 17; A/ese/, İman: 17; IbniMâce, İkame: 155; Fiten: 20; Müsned, 1:2,3; 3:20,49,53.

[←668]

[160] Buharı, İlim: 38; Edeb: 109; Tâbir: 10; Müslim, Rüya: 10,11; Timizi, Rüya: 4,7; Ibni Mâce, Rüya: 2; Dârimî, Rüya: 4; Müsned, 1:375,400.

[←669]

[161] BeyhakVnin Süneıiinöen.

[←670]
[162] Müsned, 2:220.

[←671]

[163] Müslim, Nikâh: 3; Ibni Mâce, Nikâh: 1.

[←672]

[164] BeyhakVnin Şuabü'l-fmart\MİAn.

[←673]

[165] İbni Adiy/in e(-Kâmit\ ve BeyhakVnin Şuabû'l-fmarîmdan.

[←674]

[166] Ibni Adiy/in el-Kâmit'mden.

[←675]
[167] Ebû Nuaym'ın et-Tıbtt) ve fonü's-Sûn/ı/tien.

[←676]
[168] Müslim, Imare: 157; IbniMâce, Cihad: 15.

[←677]
[169] IbniMâce, Zühd: 39; Tirmizî, Cennet: 27; Ateşe?, istiaze: 56.

[←678]
[170] İbni Huzeyme ve Ziyadan.

[←679]

[171] Ebû Davud, İlim: 9; Tirmizî, İlim: 3; IbniMâce, Mukaddime: 24; Mösned, 2:263; 305,344,353,495.

[←680]
[172] Taberânrnin Keö/Vinden.

[←681]
[173] Müsned ve Hâkim'in MüstedreK'mden.

[←682]

[174] Ibni Ebi'd-Dünya'nın et-Tevekkülünden.

[←683]

[175] Tirmizî"nİn Söneril ve Hâkim'in MüstedreK'mden.

[←684]

[176] Müsned, 2:520.

[←685]

[177] Efaû Ya'Ja'nm Müsnetfinden.

[←686]

[178] Ebû Ya'lâ'nm Mûsnerfinden.

[←687]

[179] Taberânfnin Kebi/lnden.

[←688]
[180] Müsned, 6:6.

[←689]
[181] Müsned, 3:422.

[←690]
[182] Taberânfnin /Cefa/finden.

[←691]

[183] Buharı, îman: 28; Leyletü'l-Kadr: 1; Savm: 6; Müslim, Siyam: 203; Müsafirin; 175; Ebû Davud, Ramazan: 1; Savm: 57; Tirmizİ, Savm: 1.

[←692]

[184] Müslim, Siyam: 203; Ebû Davud, Savm: 58; Timizi, Savm: 52.

[←693]
[185] Buharı, Cihad: 36; Nesei, Siyam: 44.

[←694]

[186] Taberânînin Kaolinden.

[←695]

[187] Müslim, Mesacid: 250; Buharı, Ezan: 34; Timizi, Salât: 51; IbniMâce, Mesâcid: 18.

[←696]

[188] Hatibin far/Hinden.

[←697]
[189] İbni Nastdan.

[←698]

[190] Tim'ızî, Vitir: 15; bniMâce, İkâme: 187.

[←699]

[191] Ibni Asâkiföen.

[←700]
[192] Taberânfnin Keö/Vinden.

[←701]
[193] Beyhaki'nin Şuabü'l-Imartından.

[←702]

[194] Abdürrezzak'ın e/-Cam/lnden.

[←703]
[195] Taberânrnin Keö/Yinden.

[←704]
[196] Timizi, Kıyame: 50; Dârimî, Rikak: 5; Müsned, 2:159,177.

[←705]

[197] Tkmizî, Bİrr: 87.

[←706]
[198] Tirmizî, Birr: 27.

[←707]
[199] Taberânînin Ke6/7inden. 3684. [6:174, Hadîs No: 8830]

[←708]

[200] Buharînin EdeÖ\ ve Beyhakı'nin Şuabü't-îmarfinûan.

[←709]
[201] TaberânînÎn Elyafından.

[←710]
[202] Ebû Nuaym'tn e/-Afarite'sinden.

[←711]

[203] Ebû Davud, Cihad: 89; Müsned, 3:441.

[←712]

[204] İbni Mace, Menasik: 32.

[←713]

[205] Müslim, Imare: 156,157; Ebû Davud, Vitir: 26; Neseî, Cihad: 36.

[←714]
[206] Tirmizî, İlim: 2

[←715]
[207] Hatibin Tan/finden.

[←716]

[208] Ebû Nuaym'ın H//ye'sinden.

[←717]

[209] Müslim, Birr: 40,42; Tirmizî, Cenâiz: 2; Müsned, 5:277,281,283,284.

[←718]

[210] IbniAsakifüen.

[←719]

[211] Buharı, İstikraz: 18; Neseî, Büyü1:77; Müsned, 3:97,148; Ebû Davud, Edeb; 121.

[←720]
[212] Timizi, Cenâiz: 74.

[←721]

[213] İbni Mice, Cenâiz: 56; Timizi, Cenâiz: 71.

[←722]

[214] Ibni Mâce, Mukaddime; 20.

[←723]
[215] Ibni Asakifden.

[←724]
[1] Hâkim'in Mösfedretf inden.

[←725]
[2] Ttmizî, Kıyama: 53.

[←726]

[3] Buharı, Ezan: 37; Mûsned, 2:509.

[←727]

[4] Ebû Nuaym'ın Hz/ys'sindsn.

[←728]

[5] Mûsned, 3:391,362.

[←729]

[6] Taberânî-nin Kebtr'm Ebû Nuaym'ın Hz/ye'sinden.

[←730]

[7] Beyhaki'nin Sünelinden.

[←731]

[8] Buharî, İlim: 45; Cihad: 15; Hums: 10; Tevhid: 28; Müslim, İmare: 149.

[←732]

[9] Ebû Davud, Cihad: 40; Tırmizî, Fezâilül-Cihad: 17; Neseî, Cihad: 25; İbniMâce, Cihad: 15; Dârimî, Cihad: 15; Müsned, 2:442,524; 4:387.

[←733]

[10] Ibni Adyy'in sl-Kâmili, Taberântnin KafaM, Ebû Nuyam'ın Mtye'si ve Beyhaki'nin Şuabûlfmantoten.

[←734]

[11] Bezzazdan.

[←735]
[12] Tırmizî, Daavat: 59; IbniMâce, Edeb: 56.

[←736]

[13] Buharı, Daavât: 65; Müslim, Zikir: 28; Mesacid: 146; Ebû Davud, Teşbih: 24; Talavvu: 12; Vitr: 24; Tirmizl Vitr: 15; Daavat. 17,57, 59; Neseİ, Sehv: 96; IbniMâce, Edeb: 56; İkame: 187.

[←737]
[14] 7/mHz/;Tefsir-iSûre:1.

[←738]
[15] Timizi, Tesfir: 1; Ebû Davud, İlim: 5.

[←739]

[16] Buharı, îman: 25,27; Savm: 6; Leyletü'l-Kadr: 1; Müslim, Müsafirin: 173,176; Ebû Davud, Ramazan: 1; Timizi, Savm: 83; Nesei, Siyam: 39; İman: 21.

[←740]

[17] Buharı, Leyletü'l-Kadr: 1; Müslim, Müsafirin: 175; Ebû Davud, Ramazan: 1; Nesei, Siyam: 39,40; İman: 22.

[←741]

[18] Taberânfnin Kebîrinden.

[←742]
[19] Neseİ, Dahâya: 42; Sayd: 34; Dârimî, Edâhî: 16; Mûsned, 2:166,197,210; 4:389.

[←743]

[20] Buharı, Cizye: 5; Diyaf; 30; Ebû Davud, Cihad: 153; Tırmizi, Diyat: 11; Neseî, Kasâme: 15; IbniMâce, Diyâl: 32; Dârimî, Siyer: 61; Müsned, 5:36,38.

[←744]

[21] Neseî, Tahrim: 22,24.

[←745]
[22] Beyhakl'nin S(jabü'/-/marfından.

[←746]

[23] Hâkim'in MüsfedreKinden.

[←747]

[24] BeyhakVnin £uabü7-/marfından.

[←748]

[25] Neseîve IbniHtbbartâan.

[←749]

[26] Buharı, Megazi: 12; Fezâilû'l-Kurân: 10,27,34; Müslim, Mûsafirin: 255,256; Ramazan: 9; Tırmizi, Sevabü'l-Kur'ân: 4.

[←750]

[27] Hâkim'in Müstedrek] ve BeyhakVnin Sünerfinden.

[←751]

[28] Beyhakî'nin Şuabü'l-îmariuvim.

[←752]

[29] Beyhaki'nİn Şuabö'/-/marfından.

[←753]

[30] Tİrmizl, Sevabü'l-Kur'ân: 8; Müsned, 1:121.

[←754]

[31] Tirmizî, Sevabü'l-Kurân: 8; Hâmîm, 1,121.

[←755]
[32] İbni Adiyy'İn el-Kmift ve Beyhaki'nİn Şuabü't-îmarfından.

[←756]

[33] Müslim, Müsafirin: 260; Tirmizî, Hacc: 95; Dârimi, Fezâilü'l-Kur'ân: 24; Müsned, 2:173,3:8.

[←757]

[34] Ibni Adiy/in Bİ-Kâmit\ ve Beyhakl'nin Şuabû'i-!marf\nĞar

[←758]

[35] İbnûssünnîden.

[←759]

[36] Tirmİzt, Sevabü'l-Kur'ân: 20.

[←760]
[37] Abd bin HumaydÜen.

[←761]

[38] Hatib'in Tarifimden.

[←762]
[39] Ebû Davud, Edeb: 159.

[←763]

[40] Sufcarfnin Tarihinden.

[←764]

[41] Ibni Mâce, Edâhî: 2; Mösned, 2:321.

[←765]

[42] Kevser Sûresi, 2.

[←766]

[43] ibni Asakifden.

[←767]

[44] Taberân?nin Kebırtnâen.

[←768]

[45] Taberânînin Kebirinden.

[←769]
[46] Nahl Sûresi, 90.

[←770]
[47] Bakara Sûresi, 42.

[←771]
[48] Taberinin Evsat'ından.

[←772]

[49] Buharî, İlim: 38; Cenâiz: 33; Menakıb: 5; Enbiya: 50; Edeb: 109; Müslim, îman: 112; Ebû Davud, îman: 1.

[←773]

[50] Ibni EbTd-Dünyâdsn.

[←774]

[51] Ibni EbPd-Dönyâöan.

[←775]

[52] Timizi, Menakıb: 19; fbniMâce, Mukaddime: 11; Müsned, 1:84,118,119,152.

[←776]

[53] Ebû Davud, Libas: 4; IbniMâce, Libas: 27; Müsned, 2:92,139. 3750. [6:221, Hadîs No: 9014]

[←777]
[54] Taberânfnin Keö/Vinden.

[←778]

[55] Buharı, İlim: 30; Timizi Büyü: 3; Müsned, 2:452,505.

[←779]
[56] Taberânî"nin Ereaflndan.

[←780]
[57] Müsnedve Hâkİm'in MûstedreK'mden.

[←781]
[58] Ha/tf/rfden.

[←782]

[59] Taberânînin Kabrinden.

[←783]

[60] fırmizi, Zühd: 61; Taberânî, Kelâm: 11; Müsned, 5:362.

[←784]
[61] Beyhaki'nin Şuabül'-İmarfmdan.

[←785]

[62] Taberânfnİn Kebîrinden

[←786]

[63] Müsned, 4:365.

[←787]
[64] Taberânî'nin Evsafından.

[←788]

[65] Müslim, Cennet: 21; Tirmizî, Cennet: 2; Dârimî, Rikak: 98,100; Müsned, 2:305,319.

[←789]

[66] Ebû Nuaym'ın H//ye'sinden.

[←790]

[67] TaberânTrıin Kebîf] ve Beyhaki'nin Şuabü'l-fmarinöan.

[←791]
[68] İbni Adiy/in el-Kâmit\r\den.

[←792]
[69] fbni Mâce'öen.

[←793]

[70] Ebû Davud, Cenâiz: 10; Müsned, 3:424; 4:219; 6:137.

[←794]

[71] Ebû Ya'lâ'nın Müsnerfinden.

[←795]
[72] Ebû Davud, Edeb: 49.

[←796]

[73] Buharı, Salât: 88; Edeb: 36; Mezâlim: 5; Mûsim, Birr: 65; Timizi, Birr: 18; Neseî, Zekât: 67.

[←797]
[74] Buharî, îman: 4; Rikak: 26; Ebû Davud, Vitir: 2,11,12; Cihad: 2; Neseî, İman: 9; Ibni Mâce, Ftten: 2.

[←798]

[75] Dârekutnî'nİn Sünerfinden.

[←799]

[76] Neseî, Cenâiz: 13; Mûsned, 1:297.

[←800]
[77] Tirmizî, Kıyame: 55; Ibni Mâce, Fiten: 23; Müsned, 2:43; 5:365.

[←801]
[78] Ibnünneccatâan.

[←802]

[79] Kaza/den.

[←803]
[80] el-Bezzar'dan.

[←804]
[81] Ebû Nuaym'ın H//ye'sinden.

[←805]
[82] Taberânî'nin E/safından

[←806]
[83] Hakinföen.

[←807]
[84] Ebû Davud, Edeb:32.

[←808]

[85] Tıımizi, Fezâilü'l-Cihad: 2; Müsned, 6:20,22.

[←809]

[86] Hâkimin MüstedreK'mden.

[←810]
[87] Taberânî'nin F/safından.

[←811]

[88] fbni Ebi'd-Dünyddan.

[←812]

[89] Buharı, Edeb: 96; Müslim, Birr: 165; Timizi, Zühd- 50" Daavat: 98; Dam

[←813]

[90] Timizi, Raza: 18.

[←814]

[91] Halîlf nin Cüzünden.

[←815]

[92] Taberânrnin Keö/Vinden

[←816]
[93] Müslim, Birr: 69; Ebû Davud, Edeb: 39; Tirmizt, Birr: 51; Müsned, 2:235, 488.

[←817]
[94] Taberânînin Evsafından.

[←818]
[95] Taberânînin Keb/Vinden.

[←819]

[96] Buharı, îman: 4,5; Rikak: 26; Müslim, îman: 64,65; Ebû Davud, Cihad: 2; Tirmİzİ, Kıyame: 52.

[←820]

[97] Taberânrnin Kebîrinden.

[←821]

[98] Buharı, Icare; 14; Şurût: 15; Tirmizî, Büyü: 8; Ahkâm: 17; Ebö Davud, Akdıye: 12.

[←822]

[99] İbni Mace, Mesacid: 14.

[←823]

[100] Taberânfnin Evsaftndan.

[←824]
[101] Ebö'ş-Şeytiten.

[←825]
[102] TaberânTnin Kebîri ve Ebû Nuaym'ın M/yasinden.

[←826]

[103] Ebû Davud, Mehdi: 1.

[←827]

[104] Ebû Davud, Mehdi: 7.

[←828]

[105] Rüyanİden.

[←829]

[106] el-Bezzaı'dan.

[←830]

[107] Müsned, 2:313,467,478; Müslim, Cennet: 30.

[←831]

[108] Ebû Davud, İlim: 10; Timizi, İlim: 7; IbniMâce, Mukaddime: 18; Menasİk: 76; Dârimî, Mukaddime: 24 Mösned, 1:437; 3:225.

[←832]

[109] Taberanînın Keö/Vir^en.

[←833]

[110] De/lemrnin Müsnedü'l-Firdevg'ınden.

[←834]

[111] Buhar!, Rİkak: 1; Tîmizî, Zühd: 1; IbniMâce, Zûhd; 15; Müsn&d, 1258

[←835]

[112] Beyhaki'nin Şuabü'l-fmarf\ndan.

[←836]
[113] Beyhaki'nin Şuabü'l-îmarfmdan.

[←837]

[114] Taberânrnin Kebîf'möen.

[←838]

[115] Taberânrnin Kebît\ ve Ebû Nuaym'ın H///e'sinden.

[←839]

[116] Hatİb'in Tan/Zinden.

[←840]
[117] Taberârtfnin Keb/Vinden.

[←841]

[118] Deylemînin Müsnedü'l-Firdevg'mden.

[←842]

[119] Mesnevî-i Nuriye, s. 64.

[←843]

[120] Sözler, s. 334.

[←844]
[121] Ebû Davud, İlim: 8; Müsned, 5:435.

[←845]

[122] Buharı, Mezâlim: 14; Müslim, Eşribe: 150; Ebû Davud, Erime: 43; Müsned, 2:7,44,46.

[←846]
[123] Nesei, Cenâiz: 53.

[←847]

[124] Timizi Cihad: 30; Ebû Davud, Cihad: 51.

[←848]
[125] Ebû Davud, Libas: 8; Hâtem: 3; Tkmizİ, Salât: 80; Libas: 12,13,15; Atesei; Tatbik: 7,61.

[←849]

[126] Hâkim'in Müstedrek\nden,

[←850]
[127] Beyhaki'nin Şuabü'l-fmarfmdan.

[←851]

[128] Buharı, Megâzî: 38; Zebâih: 28; Nikâh: 31; Müslim, Nikâh: 25,30,32; Timizi, Nikâh: 28.

[←852]

[129] Müslim, Nikâh: 21, 25, 30; Buhârî, Megâzî: 38, Nikâh: 31.

[←853]
[130] Müsned, 1:116.

[←854]

[131] Buharı, Cİhad: 147,148; Müslim, Cihad: 25,26,35; Ebü Davud, Cihad: 111 Tirmizî, Siyer: 19; IbniMâce, Cihad: 30.

[←855]
[132] Taberânfnin Kebîrinden.

[←856]

[133] Ibni Adiy/in el-Kâmitinden.

[←857]

[134] Buhar!, Cİhad: 76; Ebû Davud, Cİhad: 70; Neseî, Cihad: 43; Mösned, 1:173.

[←858]

[135] Beyhaki'nin Şuabü't-îmarfmdan.

[←859]

[136] Taberânînin /Cefa/finden.

[←860]
[137] ei-Möntehab, 5-A2.

[←861]

[138] Tirmizi, Zuhd: 15; bni Mâce, Zühd: 3.

[←862]

[139] Buhari, Cumua: 29; Cihad: 102,143; Fezâilü's-Sahabe: 9; Megâzî. 38; Libas: 28; Efıme: 1.

[←863]
[140] Beyhaki'nin Şuabü'Hmarimdan.

[←864]

[141] Buhari, Hums: 15; Megâzî: 23; Mösned, 3:308.

[←865]

[142] Ibni Asakifden.

[←866]

[143] Hatibin Tarihînden.

[←867]
[144] Tirmizi Zühd: 10; Ebû Davud, Edeb: 80.

[←868]
[145] Rüyanîöen.

[←869]
[146] Hâkim'in Müstedrekfaden.

[←870]
[147] Ebü Nuaym'ın Misind

[←871]
[148] Ebu Nuayın'ın sinden.

[←872]
[149] Tirmizî, Birr: 3; IbniMâce, Talak: 36; Edeb: 1; Müsned, 5:196; 6:445,447,451.

[←873]

[150] Hâkim'in Müstedrek\ ve Beyhakî'nin Şuabü'l-İmarimdan.

[←874]

[151] Taberântnin Kebîrinden.

[←875]
[152] Taberânfnin Kefirinden.

[←876]

[153] Müsned, 5:251,261.

[←877]
[154] Deytemînin Müsnedö'l-Firdevg'mden.

[←878]
[155] Deytemînin Müsnedö'l-Firdevg'mden.

[←879]
[156] Müsned, 3:135,154,210,251.

[←880]

[157] Taberânfrıin Evsahndan.

[←881]
[158] ibni Mâce, Ticârât: 1; Müsned, 5:373,381.

[←882]
[159] Ibni Mâce, Efıme:8.

[←883]

[160] Buharl Nikâh: 45; Edeb: 57,58,62; Mösiim, Birr: 23,28,30,32; Ebû Davud, Edeb: 47; Tirmizi, Birr: 24.

[←884]

[161] Ebû Davud, Cenâiz: 42; Mösned, 2:427,528,532.

[←885]
[162] Buharı, Cihad: 32,112,156; Müslim, Cihad: 19,20; Ebû Davud, Cihad: 89.

[←886]

[163] İbni Ebi'd-Dûnya Zemmü'l-Gıybet'mden.

[←887]

[164] Beyhakl'nin Sûn&rt'mâĞn.

[←888]
[165] Mûsned, 1:78; 233,299.

[←889]

[166] Buharî, ilim: 43; Hacc: 132; Meğazî: 77; Müslim, îman: 118,120; Ebû Davud, Sünnet: 15.

[←890]
[167] Hâkimin MüstedreKinden.

[←891]

[168] IbniMâce, Mukaddime: 1.

[←892]

[169] Dârimî, İstizan: 46; Müslim, Hacc: 413,424; Büharl Teîsîr 4; Savm: 67.

[←893]

[170] Taberânrnin Keöjfinden.

[←894]

[171] Ibni Mâce, Nikâh: 51; Dârimi, Nikah: 34.

[←895]
[172] Ibnünneccafûan.

[←896]

[173] Mektûbât, s. 337.

[←897]
[174] Tirmizî, Kıyama: 54.

[←898]
[175] Hakimin AfüstedreKinden.

[←899]

[176] İbni EbPd-Dünytföan.

[←900]

[177] TaberânFnin Kebîrinden.

[←901]
[178] Timizi, Rüya: 7; Dârimi, Rüya: 10.

[←902]
[179] Müslim, İman: 234; Tirmizî, Fiten: 35; Müsned, 3:107,201,259.

[←903]

[180] Müslim, fmare: 176; IbniMâce, 24; Müsned, 1:394,405,454

[←904]

[181] Tevbe Sûresi, 33.

[←905]
[182] Buharı, Fiten: 13; Müslim, Fiten: 52.

[←906]

[183] Buhari, Rikak:9; Tecrid-i Sarih Tere: 12:182.

[←907]
[184] Şualar, s. 490,491.

[←908]

[185] Mektûbât, 53, 55.

[←909]

[186] Ebû Nuaym'ın Hily&smâen.

[←910]

[187] BeyhakVnin Şuabö'l-fmartmĞan.

[←911]

[188] Mûsned, 4:151.

[←912]

[189] Feyzü'l-Kadir, 6:420.

[←913]

[190] Taberânînin Ke6/7inden.

[←914]
[191] Müsned, 4:155.

[←915]
[192] Buhari, Ahâd: 1; Müslim, İmare; 39; Ebû Davud, Cihad: 87; Nesoî, Be/a: 34; İbniMâce, Cihad: 40.

[←916]
[193] Ankebüt Sûresi, 8.

[←917]
[194] İbni Mace, Zühd:24.

[←918]

[195] Buharı, îman: 8; Eyman: 3; Müslim, îman: 69,70; Nesei, îman: 19; İbniMâce, Mukaddime: 9; Müsned, 3:177,207.

[←919]

[196] Müslim, İman: 70,71; Buharı, îman: 7; Timizi, Kıyame: 59; Neseİ, İman: 19,33; Ibni Mace, Mukaddime: 9.

[←920]

[197] Taberânî'nin Evsafından.

[←921]

[198] Buharı, Merza: 19;Temannâ:6;Wese/, Cenâiz:1; Dâr/m/, Rikak: 45; Müsned, 2:263.

[←922]

[199] Mûslîm, İtle: 25; EbûDavud, Edeb: 120; Tımizi, Birr: 8; bniMâce, Edeb: 1, Mûsned, 2:230,263.

[←923]

[200] Beyhakl'nin ŞuabO't-fmarfmdan.

[←924]

[201] Mûsned, 1:4,7; Timizi, Birr: 41.

[←925]

[202] Buharı, Edeb: 29; Müslim, İman: 73; Tirmizî, Kıyame: 60; Müsned, 1:387; 2:288.

[←926]
[203] Tayalistöen.

[←927]

[204] Taberânînin Kefe/finden.

[←928]
[205] Buharı, Erfeb: G3; Müslim, Züiıd: 03; Ebû Davud, Edeb: 29; İbni Mâce, Fiten: 13.

[←929]

[206] Müslim, Fiten: 4» 8; Buharı, Savm: 6; Büyü': 49; Ebû Davud, Mehdi: 11; Tirmizî, Fiten: 10.

[←930]

[207] Tirmizî, Fiten: 7; Neseî, Tanrım: 6.

[←931]

[208] Buharı, Daavat: 22; Müslim, Zikir: 90,91; Ebû Davud, Vitir: 23; İbni Mâce, Dua: 7; Taberânî, Kur'ân: 29; Müsned, 2:487.

[←932]
[209] Ebû Davud, Cihad:26.

[←933]

[210] Buharı, Vesâya: 9; Rikak: 11; Zekât: 18; Nefakât: 2; Müslim, Zekât: 94,97,106.